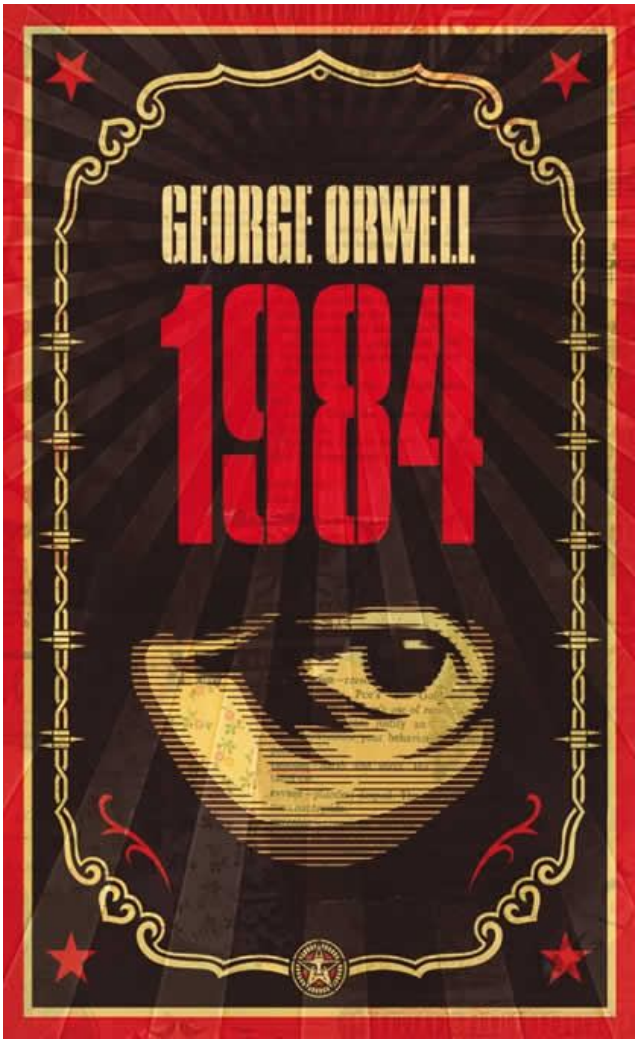
George Orwell – 1984

BİN DOKUZ YÜZ SEKSEN DÖRT

İngiliz romancısı ve denemecisi George Orwell, 1903 yılında Hindistan'da doğdu. 1922 yılında öğrenimini tamamladıktan sonra Birmanya'ya giderek İmparatorluk Polis Teşkilatı'na girdi. 1928'de teşkilattan istifa etti ve anılarını Burmese Days (1933) adı altında yayınladı. Aynı yıl yazdığı Down and Out in Paris and London adlı kitabında Paris ve Londra'da geçen günlerini anlatı İspanya İç Savaşı üzerine izlenimlerini, Katalonya'ya Selam (1938) adlı kitabında aktardı. Çağdaşlarını modern dünyanın sorunları üzerinde düşündürmek isteyen ve birçok eleştirmenin 'İngiltere'nin Bilinci" olarak nitelendirdiği Orwell'in Swift tarzında yazdığı Hayvanlar Çiftliği (1945) ve 1949 yılında yayınladığı 1984 adlı romanları gelecek ile ilgili düşüncelerini yansıtan bir çeşit vasiyetname niteliği taşır. George Orwell, 1950 yılında Londra'da öldü.

ORWELL BÜYÜK BİRADERİMİZ

1984, Orwell'in sanatının tacıdır ve kuşku götürmez biçimde, dikenlerden oluşmuş bir taçtır bu.

George Orwell, edebiyat dünyasına damgasını vururken bir yandan da, çevresindeki mutsuzluğa mahkûm dünyayı düzeltmeye çalışıyordu. Gerçek bir liberal olduğundan, küçük şeyler aracılığıyla düzeltmeye çalışıyordu dünyayı. Programlar Pog-romları getiriyor. O halde, güllerle kurbağalara ya da daha anlamlı olduğunu düşünüyorsanız, sanata ve edebiyata dönün. Alçakgönüllü kurtuluşumuz işte burada, 'gereksiz olan'da yatıyor.

Orwell bir makalesinde şöyle diyordu: "Bugün dünyada var olan dev hınç birikimini daha da genişletmek için en iyi yol, Yahudilerle Araplar, Almanlarla Çekoslovaklar vb. arasında, her maçta yüz bin kişilik karışık bir izleyici kitlesinin hazır bulunacağı bir futbol turnuvası düzenlemektir." Kurallara uyulmasa bile, teke tek oynandığı sürece, oyunlar zararsızdır. Dünyayı yıkmaya katkıda bulunan, uluslararası ölçekteki spordur. Tek kazancı, siyasal prestij ve mali çıkarlardır. Orwell de, milliyetçilik sorununu genelinde ele alır. Birmanya'da devlet görevlisi olarak bulunduğu sırada yüz yüze geldiği ingiliz enperyalizmi kötüdür, ama onu siyaset sahnesinden silen yeni emperyalizm türleri daha da kötüdür. Tüm uluslar iğrençtir,

ama bazıları ötekilerden de iğrençtir. Orwell pek de çekici olmayan, bu dolambaçlı yoldan yurtseverliğe varır. Bazılarımız için, bu en temiz yoldur. Güllere, kurbağalara, sanata inanırız ve biliriz ki, kurtuluş, kurtuluşun küçücük bir kırıntısı, ancak bu yolda bulunabilir. Siyasal alanda bulamayız kurtuluşu, aldatılmaya da niyetimiz yoktur, ama seçtiğimiz, kötüler arasında en az kötü olan-

Pogrom: Yahudi kırımı.

dır. Böylece, yüreklerimizi ve beyinlerimizi zedelemeden yurtsever oluruz.

Pek huzurlu bir çözüm değildir bu, ama huzur arıyorsak, Orwell'i izleyemeyiz. Kitaplarına yaslanmak isteriz, iğne gibi battıklarını fark ederiz. OrwelPin kitapları, bizden sonraki kuşaklar için bile, her şeyin çözümlendiği bir geleceğin rahatlatıcı umudunu taşımaz. Mistik bir bakış açısı bile getirmez. Or-well'in tek getirdiği, yakınımızdaki küçük şeylere, iyiliğe, barışa ve doğruluğa olan inançtır.

Orwell, dilin, yazının duruluğu konusunda, tutkuya varan bir titizlik gösterirdi. Tehlikeli olmakla birlikte, gerekli bir oyundu oynadığı. Gerekliydi, çünkü dilin gerilemesi, düşüncenin de gerilemesidir ve bu, iletişimin zedelenmesi anlamına gelir. OrwelPe göre özgürlük, yazıyla ilintilidir ve özgürlüğü yok etmek isteyen bürokratlar kötü konuşur, kötü yazarlar; anlamın, bütün anlamın kaybolduğu cümlelere sığınırlar. Her yurttaşın, özellikle de gazetecilerin görevi, bu tür cümle ve sözcükleri yakalayıp bunlara karşı savaşmaktır. Bu kaba, kısır dile karşı savaşımında Orwell tek başına değildir, ama büyük çoğunluk, soruna estetik açıdan, alayla yaklaşır. OrwelPi başkalarından ayıran, konuya sonsuz bir ciddiyetle eğilmesi ve dille özgürlük arasında doğrudan bağlantı kurmasıdır.

E. M. FORSTER

BİRİNCİ BOLUM

I

Nisan ayının soğuk, ama açık bir günüydü; saatler on üçü gösteriyordu. Yıldırıcı esen rüzgârdan korunabilmek için çenesini göğsüne gömmüş olan Winston Smith, hızla Zafer Konağının camlı kap ından içeri süzüldü; ama bir toz bulutunun da kendisiyle birlikte içeri dalmasına engel olabilecek kadar çabuk davranamadı.

Hol, kaynamış lahana ve eski paçavra kilim kokuyordu. Ev için oldukça büyük, renkli bir poster, dipteki duvara asılmıştı. Posterde, özenilmeden yapılmış, bir metreden daha geniş, koskocaman bir yüz resmi vardı: Kırk beş yaşlarında, siyah gür bıyıklı, sert çizgileriyle bir erkek yüzü. Winston merdivenlere yöneldi. Asansöre binmeyi denemenin bir yararı yoktu. En iyi zamanlarda bile çalıştığı seyrekti; üstelik son günlerde elektrik kısıntısı vardı. Nefret haftasına hazırlık nedeniyle ekonomik önlemlerin bir parçasıydı bu. Daire yedinci kattaydı. Otuz dokuz yaşında olan ve sağ ayak bileğinin üstünde bir varis ülseri taşıyan Winston, yolda birkaç kez dinlenerek, ağır ağır çıktı merdivenleri. Her katta asansörün karşısında asılı olan poster, kocaman yüzüyle ona bakıyordu. Gözleriyle insanın hareketlerini izliyormuş gibi yapılmış resimlerdi bunlar. Resmin altındaki başlıkta: BÜYÜK BİRADERİN GÖZÜ SENDE, yazılıydı.

içeride yumuşak bir ses, ham demir üretimiyle ilgili birtakım istatistik değerleri okuyordu. Ses, sağdaki duvara yerleştirilmiş, buğulu bir aynayı andıran, dikdörtgen metal levhadan geliyordu. Winston, bir düğmeyi çevirdi. Ses azalır gibi oldu, ama sözcükler hâlâ seçilebiliyordu. Tele ekran denilen bu âletin

sesi azaltılabiliyor, ama tümden kapatılamıyordu. Pencereye yaklaştı. Ufak tefek, çelimsiz bir yapısı vardı; Partinin üniforması olan mavi tulum, bedeninin inceliğini ortaya pek çıkarmı-yordu. Saçlarının rengi açıktı. Yüzü doğal bir pembelikteydi. Teni ise âdi sabun ve kör jiletlerden ve yeni biten kışın soğuğundan sertleşmişti.

Kapalı pencerenin kanatlarının gerisinde, dışarıdaki dünya soğuk gibiydi. Aşağıda caddede küçük rüzgâr girdapları, tozları ve kâğıtları çevirip savuruyordu ve güneşin ışımasına,

gökyüzünün koyu maviliğine karşın her yana asılmış posterlerin dışında hiçbir şeye canlılık ve renklilik göze çarpmıyordu. Bu kara bıyıklı yüz her köşeden bakmaktaydı. Posterlerden biri, hemen karşıdaki evin önüne asılmıştı. Karanlık gözleri Winston'a dikilmiş, BÜYÜK BİRADERİN GÖZÜ SENDE, diyordu. Aşağıda, caddede köşesi yırtılmış başka bir poster rüzgârla inip kalkarken tek sözcük INGSOS bir görünüp bir kayboluyordu. Uzakta bir helikopter, damları sıyırarak alçaldı, büyük bir mavi sinek gibi bir süre havada asılı kaldı, sonra bir eğri çizerek ok gibi fırladı, insanların pencerelerini gözleyen polis devriyesiydi. Bu devriyeler pek önemli değildi, ası önemli olan Düşünce Polisiydi.
Winston'ın arkasındaki tele ekrandan gelen ses dokuzuncu üç-yıllık planın hedefleri aştığı konusunda ve ham demir hakkında hâlâ bir şeyler geveleyip duruyordu. Tele ekran aynı anda hem yayın yapabiliyor, hem de kaydedebiliyordu. Winston'm çıkardığı fısıltıyı aşan her ses, hemen kayda alınabiliyordu; üstelik Winston, metal levhanın egemen olduğu görüş alanı içinde bulunduğu sürece, işitilebildiği kadar görülebiliyordu da. Herhangi bir anda seyredilip seyredilmediğinizi anlayabilmeniz olanaksızdı. Düşünce Polisinin, ne kadar sıklıkla ya da nasıl bir sistemle kimi izlediği bilinemezdi. Her an, canları ne zaman dilerse, alıcıyı çalıştırabilirlerdi. Çıkardığınız sesin işitildiği, karanlıkta olmadığınız sürece, her hareketinizin izlendiği varsayımı, içgüdüsel bir alışkanlık haline dönüşmüştü, bununla yaşamanız gerekiyordu - yaşıyordunuz.
Winston, sırtı tele ekrana dönük durdu. Böylesi daha güvenliydi; gelgelelim, yine de bir sırtın bile bir şeylere işaret edebileceğini çok iyi biliyordu. Bir kilometre ötede çalıştığı yer olan Doğruluk Bakanlığı kirli bir görüntü olarak, geniş ve bembeyaz ayaktaydı. Bu, diye düşündü belli belirsiz tiksintiyle - bu, Londra, Birinci Havaüssünün merkez kenti. Okyanusya kentlerinin en yoğun nüfuslu üçüncü kenti. Londra'nın hep böyle mi olduğunu anımsayabilmek için bazı çocukluk anılarını belleğinden söküp çıkarmaya çalıştı. Yanları kereste kirişlerle kapatılmış, pencereleri kartonlarla yamanmış, çatıları oluklu demir levhalardan, düzensiz bahçe duvarları dört bir yana eğilmiş, çürümeye yüz tutmuş 19. yüzyıl evlerinin bu

görüntüsü her zaman var olmuş muydu? Peki ya sıva tozlarının girdaplar oluşturarak uçuştuğu, moloz yığınlarının üstünde, tek tük söğüt ağaçlarını barındıran, bombardımana tutulmuş bölgeler, bombardımanların açtığı geniş alanlara serpilmiş ahşap kulübelerin bulunduğu yerler? Bir yararı yoktu, anımsayamıyordu; çocukluğundan geriye, zemini belirsiz, anlaşılmaz bir sürü anlık görüntü dışında hiçbir şey kalmamıştı.

Doğruluk Bakanlığı, Yenikonuşda Doğrubak, görünürdeki herhangi bir nesneden çok farklıydı. Bu koskocaman piramit biçimindeki, pırıl pırıl beyaz beton 300 metre yüksekliğindey-di. Winston'm bulunduğu yerden, beyaz cephesine süslü harflerle yazılı, partinin üç sloganını okuyabilirdiniz.

SAVAŞ BARIŞTIR ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR BİLGİSİZLİK KUVVETTİR

Söylentilere göre, Doğruluk Bakanlığının yer üstünde üç bin odası, yer altında da, bir o kadar dehlizi vardı. Londra'nın değişik yerlerinde, aynı büyüklük ve mimaride başka üç yapı daha vardı. Bunlar öteki yapıları öylesine cüceleştiriyorlardı ki, Zafer Konağının çatısından dördünü birden aynı anda görebilirdiniz. Bunlar, hükümetin tüm organlarının bölüştürülmüş olduğu dört bakanlığın barındığı yapılardı. Doğruluk Bakanlığı haberler, eğlence, eğitim ve güzel sanatlarla ilgileniyordu. Barış Bakanlığı, savaşlarla uğraşıyordu. Sevgi Bakanlığı, yasaları ve düzeni koruyordu. Bolluk Bakanlığı, ekonomik olayların so-

Yenikonuş, Okyanusya'nın resmi diliydi. Bu dilin kökenini ve yapısını kavramak için lütfen 'Ek' bölümüne bakınız.

rumluluğunu almıştı üzerine. Bunların yeni dilde adları, Doğru-bak, Barışbak, Sevbak ve Bolbak'tı.

Aralarında en ürkünç olanı, Sevgi Bakanlığıydı. Bu yapıda bir tek pencere bile yoktu. Winston, oraya hiç girmemişti, hatta yarım kilometre yakınına bile sokulmamıştı. Resmi bir görev dışında, içeriye girmek olanaksızdı; o zaman bile, içeriye ulaşabilmek için, dikenli tellerin koruduğu labirentleri ve gizli makineli tüfek yuvalarını aşmak gerekiyordu. Bakanlığın dış engellerine ulaşan caddeler bile, kalın coplu, siyah üniformalı,

goril yüzlü gardiyanlardan geçilmiyordu.
Winston, ansızın geri döndü. Tele ekranla yüz yüze gelince, gerektiği gibi, yüzüne sakin bir iyimserlik ifadesi yerleştirdi. Odayı geçerek küçük mutfağa girdi. Bakanlıktan günün bu saatinde ayrılmakla, kantindeki yemeğini gözden çıkarmıştı; mutfakta, yarınki kahvaltıya ayırdığı bir parça siyah ekmekten başka yiyecek yoktu. Raftan, sade, beyaz etiketinde ZAFER CİNİ yazılı, içinde renksiz bir sıvı bulunan şişeyi aldı. Kapağını açınca burnuna Çinlilerin pirinç ruhuna benzer, ağır bir yağ kokusu çarptı, Winston kendisine bir çay kaşığı cin doldurdu, etkisine hazırlandı ve ilaç gibi yutuverdi.
Birden, yüzü kıpkırmızı kesildi, gözlerinden yaşlar boşandı. Bu, nitrik aside benzer bir şeydi; üstelik yutunca, insanın başının arkasına lastik bir copla vurulmuş gibi oluyordu. Ama az sonra, midesindeki yanma hissi geçti ve dünya daha neşeli görünmeye başladı. Zafer sigarası yazılı buruşmuş bir paketten bir sigara aldı, ama dikkat etmeyip sigarayı ters tutunca, bütün tütün yere döküldü. Bir sonrakinde, daha başarılıydı. Yeniden oturma odasına döndü ve tele ekranın solundaki küçük masanın başına geçti. Çekmeceden bir kalem kutusu, bir şişe mürekkep, arkası kırmızı, ön kabı ebrulu dörtköşe, kalın, boş bir defter çıkardı.
Oturma odasındaki tele ekran, nedense, bir garip yerleştirilmişti. Tüm odayı denetleyebileceği en dipteki duvar yerine, pencerenin karşısındaki uzun duvara konmuştu. Ekranın bir yanında, Winston'ın oturmakta olduğu alçak bir girinti vardı, burası daireler yapılırken, kitap raflarını barındırmak amacıyla inşa edilmişti. Girintide sırtı dönük oturan, Winston, tele ekranın görüş alanının dışında kalıyordu. Elbette sesini duyabilirler-
di, ama şu andaki konumunda kaldığı sürece, onu göremezlerdi. Az sonra yapacağı işi de aklına getiren odanın bu olağanüstü düzeni olmuştu.
Ama bunda, az önce çekmeceden çıkarmış olduğu defterin de payı vardı. İnanılmaz güzellikte bir defterdi bu. Yılların etkisiyle biraz sararmış, pürüzsüz, kaymak gibi kâğıdı, kırk yıldır üretilenlere hiç benzemiyordu. Defterin bundan bile eski olduğunu düşünüyordu. Kentin ıssız köşelerinden birinde, ıvır-zıvır satılan küçük bir dükkânın vitrininde görmüştü onu

(yerini tam olarak anımsayamıyordu) ve ansızın, ona karşı yenilmez bir sahip olma tutkusu oluşmuştu. Parti üyelerinin sıradan dükkânlara girmemeleri gerekti, (buna serbest piyasada alışveriş deniyordu) ama bu kural sıkı sıkıya uygulanmıyordu, çünkü ayakkabı bağı, jilet gibi şeyleri başka yerde bulmak olanaksızdı. Caddeye şöyle bir göz atmış, sonra içeri girerek defteri iki buçuk dolara satın almıştı. O sırada, defteri istemek için herhangi bir özel nedeni yoktu. Suçluluk duygulan içinde, çantasında eve taşımıştı onu. İçinde bir şey yazılı olmamasına karşın bu, uğrunda özveride bulunulabilecek bir eşyaydı.

Şu anda yapmak üzere olduğu iş, bir günlük tutmaya başlamaktı. Bu, yasaya aykırı bir şey değildi (aslında artık yasa diye bir şey kalmadığı için, yasaya aykırılık da söz konusu değildi.) Ama durum fark edilirse, ölüm cezasına çarptırılabilir ya da en az yirmi beş yıl, zorunlu çalışma kampına gönderilebilirdi. Winston dolmakalemine uç taktı, içindeki birikintileri temizlemek için emdi. Dolmakalem eski bir araçtı artık; ancak arada sırada imza atarken kullanılıyordu. Winston uzun uğraşılardan sonra bir tane edinebilmişti, çünkü bu kaymak gibi kâğıdın tükenmezle karalanmak yerine gerçek bir dolmakalemle yazılmaya hakkı olduğu duygusu uyanmıştı içinde. Aslında, elle yazı yazmaya alışkın değildi. Aldığı çok kısa notlan dışında, her şeyi mikrofonlu daktilo ile yazıyordu, ama şu anki amacı için, elbette böyle bir araç kullanması düşünülemezdi. Kalemini mürekkebe batırdı, sonra bir an duraksadı. İçinde bir ürperti duydu. Kâğıda bir işaret koymanın karar anındaydı. Küçük, kalın harflerle yazdı:

4 Nisan 1984

Geriye yaslandı. Kendini tümden çaresiz hissetti. Her şeyden önce, yılın 1984 olduğundan emin değildi. Yaşı, tam otuz dokuz olduğuna göre, yıl 1984 olmalıydı. 1944 ya da 1945 yılında doğduğunu sanıyordu, ama bir ya da iki yılın içindeki kesin tarihleri saptamak olanaksızdı artık.

Birden, bu günlüğü kimin için tuttuğu sorusu geldi aklına. Gelecek için mi? Henüz doğmamışlar için mi? Düşünceleri, bir an sayfanın üzerindeki belirsiz tarihte gezindi ve sonra çiftdüşün sözcüğü çaktı beyninde. İlk kez üzerine aldığı sorumluluğun büyüklüğünü fark etti. Gelecekle nasıl iletişim

kurabilirdi insan? Yapısı gereği olanaksızdı bu. Gelecek ya şimdiki zamanı andıracaktı (bu halde onu dinlemeyecekti), ya da şimdikinden farklı olacaktı (o zaman önsezilerinin bir anlamı olmayacaktı).
Bir süre kâğıda aptal aptal bakarak oturdu. Tele ekranda tiz bir sesle askeri marşlar çalmaya başlamıştı. Tuhaftı, yalnızca anlatım gücünü yitirmemiş, aynı zamanda, ne söylemek istediğini bile anımsayamaz olmuştu. Kendisini dört haftadır bu âna hazırlamıştı, ama aslında cesaret dışında hiçbir şeye gereksinimi olmadığını düşünememişti. Yazma eylemi kolaydı aslında. Yapacağı iş, yıllardır kafasında sürüp giden o monologu kâğıda aktarmaktı. Ama şu anda, o monolog kurumuştu sanki. Üstelik, varis ülseri dayanılmaz biçimde kaşınıyordu. Yarasını kaşımaya cesaret edemiyordu, çünkü yara her zamanki gibi mikrop kapabilirdi. Saniyeler geçiyordu. Önündeki boş sayfanın varlığından, bileğinin üstündeki derinin kaşıntısından, müziğin bağırtısından ve cinin neden olduğu sarhoşluktan başka bir şeyin bilincinde değildi.
Birden, panik içinde yazmaya başladı, neler karaladığının pek farkında değildi. Küçük, çocuksu el yazısı, sayfa üzerinde dolaşıyor, önce büyük harflerden, sonra noktalardan vazgeçiyordu.
14 Nisan 1948. Dün gece sinemada. Hepsi savaş filmleri, iyi olan birinde, bir gemi dolusu mülteci, Akdeniz'de bir yerlerde bombalandı. Şişman, iriyarı bir adamın, ardında helikopter, yüzmeye çabalayan görüntüsü
izleyicileri pek eğlendirdi, önce adamın yunus balığı gibi debelendiğini, sonra helikopterlerin silâh atış alanı içine girdiğini gördük, sonra delik deşik oldu ve çevresindeki deniz suyu pembeye bayandı ve bedenindeki delikler suyun içeri girmesine izin vermiş gibi ansızın battı. O batarken izleyiciler gülmekten katılıyorlar, sonra bir helikopterin üzerinde uçmakta olduğu, içi çocuk dolu bir kurtarma botu gördük. Önde kucağında üç yaşlarında küçük bir çocukla orta yaşlı bir kadın oturuyordu, Yahudi'ydi belki de, küçük çocuk korkuyla bağırmakta ve kendisini gömmek ister gibi başını annesinin göğüsleri arasına sokmakta, kadın kendisi korkudan mosmor olduğu halde çocuğu avutmaya çalışıyor ve kollan gelen mermilerden koruyabilecekmiş gibi oğlunu sarabildiğince

sarıyor, helikopter üzerlerine yirmi kiloluk bir bomba fırlattı, müthiş bir patlama oldu ve bot küçük kıymıklara ayrıldı, sonra bir çocuk kolunun gökyüzüne doğru uçtuğu müthiş bir sahne vardı, burnunda bir kamera bulunan helikopter izlemiş olmalıydı onu, Parti üyelerinin bulunduğu sıralarda alkış koptu, ama sinemanın proleter kısmındaki bir kadın ansızın ayaklarını yere vurmaya ve bunları çocukların önünde göstermeye haklan yok diye bağırmaya başladı, polis onu durdurana dek, bunları çocukların önünde göstermeye haklan yok, hayır gösteremezler çocuklara, ona bir şey yaptıklarını sanmıyorum, kimse proleterlerin söylediklerine kulak asmaz, tipik proleter tepkisi, hiçbir zaman.

Winston yazmayı bıraktı, eline kramp girmişti. Bu saçma-sapan şeyleri niçin yazdığını bilmiyordu. Ama ilginç olan bir şey vardı; bunları yazarken, kafasında bütünüyle farklı bir anı tazelenmişti; öyle ki bu olayı artık yazabilirdi. Şimdi anımsa-mıştı, o olaydan dolayı, ansızın eve dönmeye ve bir günlük tutmaya karar vermişti.

O sabah Bakanlıkta gelişmişti olay, aslında bir bulut arkasında gibiydi, olanlar eğer olay sayılabilecekse...

Saat on bir sularıydı, Winston'ın çalıştığı Arşiv Dairesinde, sandalyeleri odacıklardan çıkarıyorlar ve salonun ortasına yerleştiriyorlardı. İki Dakikalık Nefrete hazırlık yapılıyordu. Winston orta sıralardan birinde yerini alırken tanıdığı, ama hiç konuşmamış, beklenmeyen iki kişi odaya girdiler. Bunlardan biri koridorda sürekli karşılaştığı bir kızdı. Adını bilmiyordu, ama Roman Dairesinde çalıştığından haberliydi. Makine yağı bulaşmış ellerine ve taşıdığı ingiliz anahtarına bakılacak olursa, roman yazan makinelerin birinde teknik bir işi vardı. Yirmi yedi yaşlarında, gür saçlı, çilli, seri, atletik hareketleri olan bir kızdı. Tulumunun beline birkaç kez dolanmış, Gençlik Anti-Seks Örgütünün amblemini taşıyan al kuşak, kalçalarının biçimliliğini ortaya çıkaracak denli sıkı sarılmıştı. Winston, ilk gördüğü andan beri ondan hoşlanmamıştı. Nedenini bilmiyordu; kızın üzerindeki o, hokey alanlarının, soğuk duşların, toplu kır yürüyüşlerinin ve genel temiz düşünürlük havasıydı buna neden olan. Winston hiçbir kadından hoşlanmazdı, özellikle genç ve güzel olanlarından. Partinin en gönüllü, kendilerini adamış elemanları hep kadınlardı; özellikle

sloganları yutarcasına belleyenler, amatör ispiyoncular, Partiye taparcasına bağlı kişiler, genç olanlarıydı. Ama bu kız, onda, ötekilerden daha tehlikeli biri olduğu izlenimini uyandırıyordu. Bir kez koridorda karşılaştıklarında, kendisine yan gözle çabucak bir bakış fırlatmıştı. İçine işlemişti bu bakış ve ona karabasanlar salmıştı. Kızın, Düşünce Polisi olabileceği olasılığı geçmişti aklından. Doğrusunu söylemek gerekirse, buna pek ihtimal vermiyordu. Yine de, o çevresinde olduğu zamanlar, içinde düşmanlık ve korku karışımı garip bir tedirginlik duyuyordu.

Öteki ise, İç Partiden, O'Brien adında bir adamdı. Wins-ton'ın hakkında en ufak bir bilgisi olmadığı önemli ve gözlerden uzak bir görevi vardı. Siyah tulumuyla İç Parti üyesinin yaklaştığı görülünce, sandalyeler çevresindeki bir küme insanın arasında geçici bir kaynaşma oldu. O'Brien, iri, sağlam yapılı bir adamdı; kalın bir boynu, çirkin, gülünç, yabanıl bir yüzü vardı. Bu korkunç görünüşüne karşın, davranışlarında insanı çeken gizli bir yön vardı. Gözlüklerini burnunun üzerine yerleşti-rişi, nedense çok çekici, çok uygarca bir hareket gibi görünüyordu. Eğer hâlâ eski koşullar altında düşünülmüş olsaydı, bu hareketi insana, bir 18. yüzyıl soylusunun enfiye kutusunu sunar-

kenki halini anımsatabilirdi. Winston, O'Brien'ı birkaç yıl içinde belki on, on iki kez görmüştü. Ona karşı büyük bir yakınlık duyuyordu; bunun nedeni, yalnızca O'Brien'ın dövüşçü fiziğiyle kentli davranışları arasındaki çelişkinin merakını uyandırması değildi, daha çok bir inançtı bu; bir inanç değildi belki de-O'Brien'ın politik bağlılığının tam olmadığını gösteren bir umuttu. Yüzündeki bir şeyler bunu kesinlikle doğruluyordu. Yüzünden okunan, belki de hoşgörü değil, yalnızca zekâydı. Yine de, ne olursa olsun, tele ekranı atlatabilse ve insan onu yalnız yakalayabilse, konuşabilecek bir insan izlenimi uyandırıyordu. Winston bu kanısını doğrulamak için en küçük bir girişimde bulunmamıştı şimdiye dek, ayrıca bulunmasına da olanak yoktu. O sırada O'Brien kolundaki saate baktı, saat hemen hemen on bir olmuştu. Görünüşüne bakılırsa, İki Dakikalık Nefret son bulana dek Arşiv Dairesinde kalmaya niyetliydi. Winston'm bulunduğu sırada, iki sandalye ötesine oturdu. Winston'm çalıştığı odacığın yanında çalışan, ufak

tefek, kum sarısı saçlı kadın aralarında oturuyordu. Koyu saçlı kız tam arkalarında oturmaktaydı.
Az sonra, canavar gibi bir makine yağsız çalışmaya başlamış gibi, odanın sonundaki büyük ekrandan, iğrenç, gıcırtılı bir konuşma odaya yayıldı... İnsanın dişlerini kamaştıran, saçlarını ensesinde diken diken eden bir sesti bu. Nefret başlamıştı.
Her zamanki gibi, halkın düşmanı Emmanuel Goldstein'ın yüzü ekranda belirdi. İzleyiciler arasında, orada burada fısıltılar dolaştı. Kum rengi saçlı, ufak tefek kadın korku ve iğrenme belirten bir ciyaklama sesi çıkardı. Goldstein doğru yoldan sapmış bir haindi. Bir zamanlar (kimse ne kadar zaman önce olduğunu kesin anımsayamıyordu) Partinin önderlerinden biriydi; aşağı yukarı Büyük Biraderin düzeyindeydi; ama sonraları bir karşı devrim hareketine giriştiği için, ölüme mahkûm edilmiş ve sonra gizemli bir biçimde kayıplara karışmıştı. İki Dakikalık Nefret izlenceleri günden güne değişmekteydi, ama hepsinde Goldstein en önemli kişiydi. O, en büyük hain, partinin saflığını kirleten ilk adamdı. Partiye karşı olan, bunu izleyen tüm suçlar, ihanetler, sabotaj eylemleri, karşı doktrinler, sapmalar onun öğretilerinden kaynaklanıyordu. Goldstein hâlâ bir yerlerde yaşıyor ve suikastler tasarlıyordu, iletiyordu; belki de denizaşırı bir yerde yabancı efendilerinin koruması altındaydı ya da Okyanusya'nın içinde bir yerlerde gizleniyordu-en yaygın söylenti buydu.
Winston'ın göğsü daraldı. Goldstein'ın yüzünü her gördüğünde karışık duygular yüreğini sıkıştırırdı. Bu ince bir Yahudi çehresiydi. Beyaz kabarık saçlarla çevrelenmiş, küçük, keçi sakallı, zeki, ama yine de ince, uzun burnundaki o bunak sersemlikle, küçümsenen bir yüzdü bu. Burnunun ucunda bir çift gözlük vardı. Bu çehre bir koyununkini andırıyordu; sesi de öyle, koyun melemesine benzer bir tondaydı. Goldstein, Partinin doktrinlerine karşı alışılmış, kin dolu, diş bileyici saldırısına başlamıştı. Bu öylesine abartıyla dolu ve rayından çıkmış bir saldırıydı ki, bir çocuk bile onun sahte olduğunu anlayabilirdi, ama tümüyle mantıksız da değildi; insan anlayışı biraz kıt olanların kanacağını düşünerek kaygılanıyordu. Büyük Biradere sövüp sayıyor, Partinin diktatör düzenini açığa

vuruyordu. Avrasya ile ivedi barış anlaşması yapılmasını buyuruyor; konuşma özgürlüğünü, basın özgürlüğünü, toplantı özgürlüğünü, düşünce özgürlüğünü savunuyor, devrime ihanet edildiğini çılgınca haykırıyordu. Bu çok heceli, hızlı söylev, Parti konuşmacılarının alışılagelmiş stilinin abartılı bir taklidi gibiydi, içerdiği yeni dildeki sözcük sayısı, herhangi bir parti üyesinin günlük yaşamda kullanacağı sözcük sayısından çok fazlaydı. Goldstein'ın yapmacıklı sözlerinin gizlediği gerçek hakkında kimsenin bir kuşkusu kalmasın diye, tele ekranda arka plandan, sonu gelmeyen bir Avrasya ordusu geçiyordu; Asyalı yüzlerinde sert bir anlamsızlık taşıyan adamlar birbirlerinin ardı sıra ekranda beliriyor ve kayboluyorlardı; biri öbürünün tıpkısı gibiydi. Asker potinlerinin sıkıcı, düzenli yürüyüş sesleri, Goldstein'ın melemeye benzer sesinin arka fonunu oluşturuyordu.

Odadaki insanların yarısından, dizginlenmesi güç öfke ün-lemeleri yükselmeye başladığında, Nefret henüz otuz saniyesini doldurmamıştı. Ekrandaki, güvenli, koyuna benzer yüzün gerisindeki Avrasya ordusunun ürkünç gücü, giderek katlanılmaz oluyordu; üstelik Goldstein'ın görüntüsü ya da düşüncesi bile, otomatik olarak korku ve öfke yaratmak için yeterliydi. O, Avrasya ya da Doğu Asya'ya karşı duyulan nefretten daha sürekli

bir nefret hedefiydi, çünkü Okyanusya, bu kuvvetlerden biriyle savaş halindeyken diğeriyle genellikle barış ilişkileri içinde olurdu. Ama garip olan bir şey vardı: Goldstein herkes tarafından nefretle karşılandığı, küçümsendiği, her gün binlerce kez platformlarda, tele ekranda, gazetelerde, kitaplarda kuramları yadsındığı, parçalandığı, alaya alındığı, acınacak paçavralar olarak sergilendiği halde, yine de Goldstein etkisinin azaldığı söylenemezdi. Onun tarafından kandırılmaya hazır yeni aptallar her an vardı. Aldıkları emirlerle eylemlerde bulunan casuslar, sabotajcılar, sürekli olarak Düşünce Polisi tarafından açığa çıkarılıyorlardı. Goldstein, büyük bir karanlık ordunun, kendilerini devleti yıkmaya adamış gizli bir suikastçılar örgütünün başıydı. Kardeşlik adıyla anılıyordu örgüt. Ayrıca bir de, el altından orada burada dolaştırılan, yazarının Goldstein olduğu, egemen siyasal doktrinlerin karşıtı olan düşüncelerin özetlendiği müthiş

bir kitabın öyküsü kulaktan kulağa dolaşıyordu. Bu kitabın bir adı yoktu. Herkes ona yalnızca kitap diyordu. Tüm bunlar, ancak belli belirsiz söylentiler aracılığıyla öğrenilebiliyordu. Eğer ka-çınabilirlerse, Parti üyeleri ne Kardeşlikten, ne de kitap'tan söz ederlerdi.
İkinci dakikasında Nefret, çılgınlık düzeyine ulaşmıştı. Seyirciler yerlerinden zıplıyor; ekrandan gelen, insanı çıldırtan koyun sesini bastırma çabasıyla, avazları çıktığı kadar bağırıyor-lardı. Kum rengi saçlı, ufak tefek kadının yüzü kıpkırmızı kesilmişti, ağzı, karaya vurmuş bir balığınki gibi açılıp kapanıyordu. O'Brien'ın kocaman yüzü bile kızarmıştı. Sandalyesinde dimdik oturuyor, güçlü göğsü bir dalganın saldırısına karşı koyuyormuş gibi şişiyor, inip kalkıyordu. Winston'm arkasındaki kız 'Domuz! Domuz! Domuz!' diye bağırmaya başlamıştı; ansızın ağır bir yenidil sözlüğü alarak ekrana fırlattı. Sözlük Goldstein'ın burnuna çarptı, geri tepti; ses hâlâ amansızca sürüyordu. Aklının başına geldiği bir an, Winston kendisinin de öbürleri gibi bağırmakta olduğunu, topuklarını sandalyesine şiddetle vurduğunu fark etti. Nefretin en ürkünç yanı, katılma zorunluluğu olmamasına karşın, aksini yapmanın, insanın elinde olmamasıydı. Otuz saniye içinde, herhangi bir zorlayıcı tutuma gerek kalmıyordu. Seyircilerin tümünü, bir elektrik akımı gibi, korkunç bir nefret ve kin taşkınlığı, öldürme, işkence etme,
yüzleri balyozlarla parçalama arzusu dolduruyor, onları istekleri dışında, yüzleri buruşmuş, bağırıp çağıran deliler haline dönüştürüyordu. Ama yine de, duydukları kin soyut bir şeydi, hedefsiz bir duyguydu, bir gaz lambasının alevi gibi, bir nesneden öbürüne kolayca yöneltilebiliyordu. İşte bu nedenle, Wins-ton'ın duyduğu nefret, bir anda Goldstein'a yönelik olmaktan çıktı ve tam tersine nefreti, Büyük Biradere, Partiye, Düşünce Polisine çevrildi; o anda gönlü, ekrandaki yalnız ve alaya alınan, oysa yalanlarla dolu dünyada, gerçeğin aklı başındaki biricik bekçisinin yanındaydı. Ama yine de, bir süre sonra, o da çevresindeki insanlarla bütünleşmiş, artık Goldstein hakkında söylenmiş olanlar, onun için de gerçek olmuştu. Böyle zamanlarda, Büyük Biradere beslediği gizli nefret hayranlığa dönüşüyordu. Büyük Birader, gözünde yüceliyor, Asya'dan gelecek düşman sellerinin karşısında, bir

kaya gibi yükselen, yenilmez, korkusuz bir koruyucu oluyordu. Goldstein, bütün yalnızlığına, umarsızlığına ve varlığı hakkındaki tüm kuşkulara karşın, yalnızca sesinin gücüyle bile, uygarlığı yıkabilecek güçte, uğursuz bir büyücü gibi görünüyordu gözüne.

Bazen bilinçli olarak, duyulan nefreti bir başkasına yöneltmek olasıydı. Winston, kâbustan kurtulmak üzere sert bir hareketle, başını yastıktan kaldıran bir insanın çabasıyla, ekrandaki yüze olan nefretini esmer kıza yöneltmeyi başardı. Capcanlı, şahane sanrılar dolaştı kafasında. Onu bir copla döve döve öldürecekti. Çırılçıplak bir kazığa bağlayacak, Aziz Sebastian gibi, oklarla delik deşik edecekti. Irzına geçecek, zevkin doruğunda da boğazını kesecekti. Ondan niçin nefret ettiğini, şimdi her zamankinden daha iyi anlıyordu. Genç, güzel ve cinsiyetsiz olduğu, onunla yatmak istediği ve bunu hiçbir zaman gerçekleştiremeyeceği, o gel bana sarıl diyen davetkâr incecik belinde, iffetin saldırgan imgesi, o iğrenç kırmızı kemer olduğu için nefret ediyordu ondan.

Nefret şimdi doruk noktasındaydı. Goldstein'ın sesi tam bir koyun melemesine, yüzü bir an için bir koyun yüzüne dönüştü. Sonra koyuna benzer yüzü, durmadan büyüyen, korkunç bir Avrasya askeri oldu; elindeki makinelisi homûrdanıp duruyordu, sanki ekrandan fırlayıverecekmiş gibiydi, öyle ki, öndeki birkaç sırada oturanlar, irkilerek geriye doğru çekildiler. Ama aynı anda, düşman yüz, herkese derin bir nefes aldırarak, Büyük Biraderinkine dönüştü. Esmer, siyah bıyıklı, güçlü, gizemli, sakin yüz, tüm ekranı doldurmuştu. Kimse, Büyük Biraderin söylediklerini işitmiyordu. Zaten bunlar, savaş anlarında söylenenler gibi, tek tek anlaşılmayan, ancak söylenmiş oldukları için, güven ve cesaret veren sözlerdi. Sonra, Büyük Biraderin yüzü de ortadan kayboldu ve yerine Partinin üç sloganı iri, süssüz harflerle ekranda belirdi.

SAVAŞ BARIŞTIR ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR BİLGİSİZLİK KUVVETTİR

Birkaç saniye için, Büyük Biraderin yüzü hâlâ ekranda duruyormuş gibi geldi. İzleyicilerin gözbebeklerinde bıraktığı etki, o denli canlıydı ki, bir anda silinip gidemezdi. Ufak tefek, kum rengi saçlı kadın, kendisini önündeki sandalyenin üzerine bırakıverdi. Titrek bir sesle, 'Kurtarıcım' gibi birtakım sözler

mırıldanarak, kollarını ekrana doğru uzattı. Sonra, elleriyle yüzünü örttü. Belli ki, içinden bir dua okuyordu.
Bu sırada, orada bulunanların tümü, derin, ağır, ritmik bir Şarkıya başladılar: 'B-B!.. B-B!.. B-B!.. tekrar tekrar, çok yavaş, iki B arasında uzun soluklar alarak, söyleniyordu, şarkı ilkelce bir şeyler taşıyordu içinde, ezginin gerisinde, çıplak ayakların yeri dövdüğünü, tamtamların çalındığını duyar gibi oluyordu insan. Bu durum hemen hemen otuz saniye sürdü. Duyguların yoğunlaştığı anlarda sık sık söylenen bir nakarattı bu. Büyük Biraderin bilgeliğine ve görkemine adanan bir ilahiydi, ama daha çok, halkın kendi kendisini ipnoz etmesi, bilinçlerin ritmik bir ses yardımıyla, istemli olarak bastırılmasına yarıyordu. Winston içinin buz kestiğini hissetti. İki Dakikalık Nefretteki taşkınlıklara katılmadan edemezdi, ama bu aşağılık B-B ezgisi, onu her zaman dehşete düşürürdü. Elbette, o da ötekilerle birlikte söylerdi, başka türlüsü olanaksızdı zaten. Duyguları bastırmak, yüz çizgilerini denetim altında tutmak, diğerlerinin yaptıklarına katılmak, içgüdüsel tepkilerdi. Ama bir iki saniye için,
Winston'ın gözlerinin ifadesi, kendisini ele verecek bir hal aldı. Ve işte tam o anda, o önemli olay oldu, eğer olay sayılabilecek-se.
Bir an için, O'Brien'la göz göze geldiler. O'Brien ayağa kalkmış, çıkardığı gözlüklerini tipik hareketiyle, burnunun üstüne yerleştiriyordu. Saniyenin onda biri kadar bir süre göz göze kaldılar; ama Winston'm sezgilerini doğrulayacak kadar uzun bir zaman birimiydi bu, evet anık biliyordu, O'Brien da kendisi gibi düşünüyordu. Bu konuda yanılmış olmadığından emindi. Sanki iki kafa, aynı anda açılmış ve düşünceler gözleri yardımıyla birinden öbürüne geçmişti.
'Seninleyim,' diyordu ona sanki O'Brien. 'Neler hissettiğini çok iyi biliyorum. Karşı koyduğunu, nefretini, tiksinmeni, hepsini biliyorum. Ama kaygılanma, senin yanındayım.' Sonra o zekâ pırıltısı söndü ve O'Brien'in yüzü de ötekilerinki gibi anlaşılamaz oldu.
Hepsi buydu. Winston, aralarında geçenlerin doğruluğundan bile emin değildi. Bu tür olaylardan bir sonuç çıkmazdı. Yalnızca, kendinden başkalarının da, Partiye düşman olduğu inancını ve umudunu içinde canlı tutmasına yarıyorlardı. Belki

de büyük yeraltı örgütü hakkındaki söylentiler gerçekti, belki de Kardeşlik örgütü gerçekten vardı! Sonu gelmeyen tutuklamalara, itiraflara, idamlara karşın, yine de Kardeşliğin yalnızca bir efsane olmadığını söylemek olanaksızdı. Kimi günler buna inanıyor, kimi günler inanmıyordu. Ortada bir kanıt yoktu; yalnızca anlamı şüpheli kaçamak bakışlar, rastlantı sonucu duyulan tek tük konuşmalar, tuvalet duvarlarındaki silik karalamalar, iki yabancı karşılaştığında, bir tür tanışma işareti izlenimi uyandıran el hareketleri... Tümü bir tahmindi; bunları kendisi de uydurmuş olabilirdi. O'Brien'a tekrar bakmaksızın, odacığına dönmüştü. Bir an için yakaladıkları teması sürdürmek aklından geçmemişti bile. Durumu idare edebilse bile bu, sanıldığından daha da tehlikeli olabilirdi. Aralarında bir iki saniye kadar süren bir bakış alışverişi olmuştu, hepsi bu kadardı. Ama bu bile, insanın yaşamak zorunda bırakıldığı kilitlenmiş yalnızlığın içinde, hatırı sayılır bir olaydı.
Winston silkinerek daha dik oturdu. Geğirdi. Midesindeki cin ağzına geliyordu.
Gözleri yeniden önündeki sayfaya çevrildi. Çaresiz düşünceler içinde kıvranırken, farkında olmadan bir şeyler yazmış olduğunu gördü. Bu, öncekiler gibi kargacık burgacık bir karalama değildi. Kalemi, yumuşacık kâğıdın üzerinde ihtirasla gezinmiş ve hep büyük harflerle, tekrar tekrar şunları yazmıştı:
KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER
Sayfanın yarısı dolmuştu.
Sancıya benzer bir panik duydu içinde. Ama saçmaydı bu. Birtakım sözleri yazmak en az bir günlük tutma eylemi kadar tehlikeliydi. Bir an için sayfaları yırtıp atmak ve günlük tutma girişimine son vermek istedi.
Ama düşündüğünü yapmadı, çünkü bunun anlamsızlığını biliyordu. İster KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER yazsın, ister yazmasın fark etmiyordu. Günlüğü tutsa da, tutmasa da, yine fark etmiyordu. Düşünce Polisi onu ergeç ele geçirecekti. Eğer tek sözcük yazmamış olsaydı bile, yine de tüm suçları içine alan bir suç işlemişti. Buna Düşünce suçu deniyordu...
Düşünce suçu sonsuza dek gizlenebilecek bir suç değildi. Bir süre saklanabilirdiniz, ama yıllar sonra olsa bile, eninde

sonunda sizi yakalamalarını engelleyemezdiniz.
Tutuklamalar her zaman gece yapılırdı. Uykudan, ansızın sarsılarak uyanma, omzunuzu dürten kaba bir el, gözlerinize tutulan ışık, yatağınızın çevresinde katı yüzlerden bir halka. Olayların büyük çoğunluğunda, yargılama olmaz, tutuklama gerekçesi gösterilmezdi. İnsanlar geceleri ortadan kayboluverir-lerdi, o kadar. Adları sicillerden silinir, o güne dek tüm yaptıkları kayıtlardan silinir, bir zamanlar var oldukları yadsınır ve sonra unutulurdu. Böyle ortadan kaldırılanlara, yok edilenlere genellikle buharlaştı denirdi.
Winston bir an için çılgınlık nöbetine tutuldu. Acele ve karmakarışık bir yazıyla yazmaya başladı:
Vuracaklar beni umurumda değil ensemden vuracaklar beni umurumda değil kahrolsun büyük birader insanları hep enselerinden vururlar umurumda değil kahrolsun büyük birader.
Arkasına yaslandı, biraz kendinden utanmıştı, kalemini bıraktı. Bir an sonra şiddetle irkildi. Kapı çalınıyordu.
Bu kadar çabuk mu? Bir fare gibi sessizce oturdu. Kimse kapıyı çalan, bir kez denedikten sonra gidebilir, diye düşündü boş bir umutla. Ama kapı tekrar vuruldu. En kötüsü kapıyı açmayı geciktirmekti. Kalbi deli gibi çarpıyordu, ama alışkanlığı nedeniyle yüz ifadesi bir anlam taşımıyordu. Ayağa kalktı. Yavaşça kapıya doğru ilerledi.
2
Elini kapı tokmağına uzatırken, Winston günlüğü masanın üzerinde açık bırakmış olduğunu gördü. Sayfanın tümünde, odanın öbür ucundan okunabilecek kadar büyük harflerle, KAHROLSUN BÜYÜK BİRADER yazıyordu. Bu pek budalaca bir hareketti, ama kapıldığı paniğe karşın, mürekkep henüz kurumamışken defteri kapatarak, kaymak gibi sayfayı kirletmek istememişti.
Derin bir nefes aldı ve kapıyı açtı. Birden ılık bir rahatlama dalgası yayıldı içine. Kapıyı çalan, soluk yüzlü, kafasında bir tutam saçı kalmış, pısırık görünüşlü bir kadındı.
"Ah, yoldaş!" diye başladı kasvetli, zırıldar gibi bir sesle. "Geldiğinizi duydum. Acaba biraz gelir, mutfak lavabomuza bir göz atabilir misiniz? Tıkanmış da."
Bu, Bayan Parsons'dı, karşı dairedeki komşunun karısı.

('Bayan' sözü Parti tarafından onaylanmıyordu. Herkese 'yoldaş' demek zorunluydu, ama bazı kadınlar için bu içgüdüsel olarak kullanılıyordu.) Otuz yaşlarında olmasına karşın, daha yaşlı görünüyordu. Yüz çizgilerinin arası toz doluydu sanki. Winston, onunla birlikte karşı daireye geçti. Bu amatör onarım işleri günlük angaryalardı. Zafer Konağı, 1930 yıllarında inşa
edilmişti. Daireler çok eskiydi, adeta dökülüyorlardı. Tavan ve duvarların sıvası sürekli parçalanır, keskin soğuklarda, su boruları patlar, ne zaman kar yağsa dam akar, eğer ısıtma sistemi ekonomik önlemlerle tümden kapatılmamışsa, yarım kapasiteyle çalışırdı. Kendi yapabildiklerinizin dışında, tüm onarımlar, bir pencere pervazının onarımını bile iki yıl erteleyen bir komitenin sorumluluğu altındaydı.
"Tom evde yok da," dedi Bayan Parsons belli belirsiz bir sesle. Parsons'ların dairesi, Winston'ınkinden daha büyük, ama daha kirli ve soğuktu. Her şey hırpalanmış, özellikle darmadağın edilmiş gibiydi, sanki kocaman, vahşi bir hayvan gezinmişti evin içinde. Yürümeye engel olan ıvır zıvır eşyalar, hokey sopaları, boks eldivenleri, patlak bir futbol topu, tersyüz edilmiş, terden sırılsıklam bir şort yerde duruyordu, masanın üstünde bir yığın kirli tabak, uçları kıvrılmış kitaplar vardı. Duvarlara Gençlik ve Casusluk örgütlerinin kızıl sancakları, Büyük Biraderin tam boy bir posteri asılmıştı. Tüm binaya has o kaynamış lahana kokusu burada da eksik değildi, bir de buna ek bir ter kokusu sinmişti her tarafa. İçeri girdiği andan itibaren burnuna doluyordu insanın, sanki evde olmayan birinin ter kokuşuydu bu. Yandaki odada birisi, bir tarak ve bir parça tuvalet kağıdıyla, tele ekrandan yayınlanmakta olan askeri marşa tempo tutmaya çalışıyordu.
"Çocuklar," dedi. Bayan Parsons kapıya doğru yarı tedirginlikle bakarak. "Bugün hiç dışarı çıkmadılar. Tabii bu yüzden." Tümcelerini yarıda kesmek gibi bir alışkanlığı vardı. Mutfaktaki lavabo, berbat bir koku saçan, kirli yeşil bir sıvıyla ağzına kadar doluydu. Winston diz çöktü, borunun eklem yerini inceledi. Ellerini kullanmaktan hiç hoşlanmazdı, ayrıca öksürmesine neden olduğu için, eğilmekten de nefret ederdi. Bayan Parsons, çaresizlik içinde onu izliyordu.
"Elbette ki, Tom evde olsaydı hemen çaresine bakardı," dedi.

"Bu tür işlere bayılır. Elinden her iş gelir Tom'un..." Parsons, Winston'ın Doğruluk Bakanlığındaki iş arkadaşıydı. Şişman, insanı şaşkına çeviren aktiflikte ve budalaca bir coşkuyla dolu bir adamdı. Partinin sürekliliği, Düşünce Polisinden
çok bu tür kendini adamış, sorgusuz sualsiz her şeyi kabullenen insanlara bağlıydı. Otuz beş yaşında, isteği dışında Gençlik Örgütünden ayrılmış, ondan önce de, yaş sınırlamasını bir yıl aşana dek, Casusluk Örgütünde çalışabilmeyi başarmıştı. Bakanlıkta zekâ gerektirmeyen ikinci sınıf bir görevi vardı. Öte yandan, Spor Komitesinde; toplu gezinti yürüyüşlerini, içten gelme gösterileri, tutumluluk kampanyalarını, gönüllü tüm eylemleri düzenleyen komitelerde yönetici olarak görev alıyordu. Piposunu içerken, övünçle anlattığına göre, son dört yıl boyunca, bir gece bile, dernek merkezine gitmemezlik etmemişti. Yorucu etkinliklerinin bir tür bilinçsiz kanıtı, her şeyi bastıran o ter kokusu, nereye gitse onu izler, hatta o gittikten sonra bile dağılmazdı.
"İngiliz anahtarı var mı?" diye sordu Winston, dirsekteki fındık büyüklüğündeki birikintiyi yoklarken.
"ingiliz anahtarı mı? Bilmem ki. Belki çocuklar." Bayan Parsons anahtarı getirirken, çizme sesleri ve tarakta son bir kez üfleme sesi eşliğinde, çocuklar oturma odasına girdi. Winston suyu akıttı, boruyu tıkamış olan bir topak saçı iğrenerek çıkarttı. Parmaklarını çeşmedeki soğuk suyun altında titizlikle yıkadı ve tekrar öbür odaya döndü.
"Eller yukarı!" diye bağırdı vahşi bir ses. Masanın arkasından yakışıklı, sert görünüşlü, dokuz yaşlarında bir çocuk fırladı. Elindeki oyuncak silâhla Winston'i tehdit ediyor, kendisinden aşağı yukarı iki yaş küçük olan kızkardeşi de, elindeki odun parçasıyla onu taklit ediyordu. Her ikisi de, casusların giysisi olan mavi şort, gri gömlek giymişler, kırmızı boyunbağları takmışlardı. Winston ellerini yukarı kaldırdı, ama bir tedirginlik duyuyordu; oğlanın davranışları çok hiddetli ve senti, oyuna hiç benzemiyordu.
"Sen bir hainsin!" diye bağırdı oğlan, "Sen bir düşünce suç-lususun! Bir Avrasya casususun! Seni öldüreceğim, seni buhar-laştıracağım! Seni tuz madenlerine yollayacağım!" Birden çevresini sardılar, "Hain!" diye haykırıyorlardı,

"Düşünce suçlusu!" Küçük kız, oğlanın her hareketini taklit ediyordu. Yakında büyüyüp insan yiyen erişkin aslanlara dönüşecek yavrular gibi hoplayıp sıçramaları ürkütüyordu insanı. Oğlanın gözlerinde hesaplı bir vahşilik yatıyordu, açıkça bir tekmeleme ve dövme arzusu ve bunu yapabilecek yetide oldu-
ğunun bilincindeydi. "Neyse ki, elindeki silâh gerçek değil," diye geçirdi içinden Winston.
Bayan Parsons'ın gözleri ürkek ürkek Winston'la çocuklar arasında gidip geliyordu. Oturma odası henüz aydınlık olduğundan, Winston kadının yüz çizgilerinin gerçekten, tozla dolmuş olduğunu ayrımsadı. "Ne çok gürültü ediyorlar," dedi Bayan Parsons. "İdam törenine katılamadıkları için düş kırıklığına uğradılar. Kendilerini götürecek vaktim olmadı. Tom da işten geç dönüyor."
"Neden idamı görmeye gitmiyoruz?" diye haykırdı oğlan. Küçük kız, "İdamı görmek istiyorum! İdamı görmek istiyorum!" diye şarkı söyleyerek, etrafta dönüp duruyordu.
Savaş suçlusu bazı Avrasya askerlerinin, o akşam parkta asılacaklarını anımsadı Winston: Ayda bir kez yinelenen, oldukça tutulan bir gösteriydi bu. Çocuklar görmek için can atarlardı. Winston, Bayan Parsons'dan izin isteyerek ayrıldı. Holde altı adım kadar gitmemişti ki, ensesinde müthiş bir acı duydu. Sanki kızgın bir tel saplanmıştı. Görmek için arkasına döndüğünde Bayan Parsons, sapanını cebine sokuşturan oğlunu içeri çekmeye çalışıyordu.
"Goldstein!" diye seslendi oğlan kapı yüzüne kapanırken. Ama Winston'ın asıl dikkatini çeken, kadının soluk yüzündeki çaresizlik ve korku ifadesiydi. Dairesine döndükten sonra, hızlı adımlarla tele ekranı geçerek yeniden masasının başına oturdu, hâlâ ensesini ovuşturuyordu. Tele ekrandan gelen müzik kesilmişti, onun yerine, sert bir asker sesi zalimce bir zevkle, Faroe Adaları ile İzlanda arasında demirlenmiş olan yeni Yüzen Kalenin silâhlarını sayıyordu.
Zavallı kadın, o çocuklarla, korku içinde yaşıyor olmalı, diye düşündü. Bir iki yıl sonra, gece gündüz ihanetinin belirtilerini yakalamak için onu izleyecekler. O günlerde hemen hemen tüm çocuklar dehşet saçıyorlardı. İşin en kötü tarafı, Casusluk ve buna benzer diğer örgütler yoluyla birer vahşiye çevrilen bu

çocukların, Parti baskısına karşı isyan etmek eğilimini kesinlikle göstermemeleriydi. Aksine, Partiye ve onunla ilgili her şeye tapıyorlardı. Şarkılar, törenler, bayraklar, tahta tüfeklerle talimler, sloganlar, Büyük Biradere tapınmalar; bunların tümü onlar için görkemli birer oyundu. Bütün öfkeleri ise, dışarıya, devletin düşmanlarına, yabancılara, hainlere, sabotajcılara ve düşünce suçlularına çevrilmişti. Otuz yaşının üstünde olanlar için, kendi öz çocuklarından korkmak olağan bir durum haline gelmişti. Bu korku yersiz değildi; çünkü Times gazetesinde, sürekli, 'çocuk kahraman' diye anılan, küçük alçakların, duydukları birkaç kuşkulu söz üzerine anne ve babalarını Düşünce Polisine ihbar ettiği haberleri yer almaktaydı.
Sapanla atılan taşın acısı geçmişti. İsteksizce kalemi eline aldı; günlüğe yazacak bir şeyler bulabilir miyim diye düşünürken, birden O'Brien'ı anımsadı.
Yıllarca önce, belki yedi yıl olmuştu, düşünde kendisini karanlık bir odada yürürken görmüştü. O geçerken yan tarafta oturan biri 'Karanlığın var olmadığı yerde buluşacağız,' demişti. Usulca, doğallıkla söylenmiş bir tümceydi bu; bir emir değildi. O sırada durmaksızın yoluna devam etmişti. İşin garip yanı, bu sözler, düşünde onu hiç etkilememişti. Ama daha sonraları, yavaş yavaş, kendisi için bir anlam taşımaya başlamıştı. Düşü O'Brien'ı tanımadan önce mi yoksa sonra mı gördüğünü, sesin ona ait olduğunu ilk kez ne zaman saptadığını anımsayamıyor-du. Ne olursa olsun, kanısının doğruluğuna inanıyordu. Karanlıkta ona seslenen O'Brien'dı. Winston hiçbir zaman onun, hatta o sabah gözlerinde yakaladığı pırıltıya karşın, dost mu yoksa düşman mı olduğunu kestirememişti. Bunun pek bir önemi yok gibiydi zaten. Aralarında sıcaklık ya da partizanlıktan da öte olan bir iletişim vardı. "Karanlığın var olmadığı yerde buluşacağız," demişti. Winston bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu, ama ergeç bunun gerçekleşeceğinden emindi.
Tele ekrandan gelen ses kesildi. Pürüzsüz, güzel bir ses doldurdu durgun havayı. Sonra ses, kesik kesik sürdürdü konuşmasını:
"Dikkat! Dikkat! Malabar cephesine ilişkin, en son aldığımız haberleri veriyoruz. Kuvvetlerimiz, Güney Hindistan'da

görkemli bir zafer kazandılar. Bu başarının savaşın bitimini engelleyeceğini söylemek yanlış olmaz. Şimdi haberler:" Winston, verilecek kötü haberleri olmalı, diye düşündü. Gerçekten de, bir Avrasya ordusunun tümden ortadan kaldırılışının kanlı bir betimlemesinden, uzun bir ölü ve tutsaklar liste-
sinden sonra, gelecek haftadan itibaren, çikolata tayın miktarının otuz gramdan yirmi grama düşürüleceği açıklandı. Winston yeniden geğirdi. Cinin etkisi, içinde bir boşluk duygusu bırakarak yitiyordu. Tele ekranda, belki zaferi kutlamak, belki de giden çikolataları unutturmak için, "Okyanusya, her şey senin için," marşı çalınmaya başlanmıştı. Hazır ol konumunda dinlenmesi gerekiyordu, ama oturduğu yerden görülmediği için sorun yoktu.
'Okyanusya, her şey senin için' marşı, yerini hafif müziğe bıraktı. Winston, sırtını tele ekrandan yana dönük tutarak, pencereye doğru yürüdü. Uzaklarda patlayan bir bombanın kuru, titreşimli gürültüsü geldi. O sıralarda, Londra üzerine, haftada ortalama yirmi otuz bomba iniyordu.
Aşağıdaki ucu yırtık afiş, rüzgârdan dolayı sallandıkça İNGSOS yazısı bir görünüp bir kayboluyordu. İngsos. İng-sos'un kutsal ilkeleri. Yenikonuş, çiftdüşün, geçmişin değiştirilebilir olması. Deniz dibinin ormanlarında amaçsızca dolaşıyor-muş gibi, canavarın kendisinin olduğu canavarca bir dünyada yitip gitmiş gibi hissetti kendisini. Yapayalnızdı. Geçmiş ölmüştü, geleceği düşleyebilmek ise olası değildi. Halen yaşamakta olan tek bir insanın bile onun tarafında olduğuna dair ne güvence vardı elinde? Ya da, Partinin egemenliğinin sonsuza dek sürmeyeceğini nasıl bilebilirdi insan? Sanki yanıt onlardaymış gibi, Doğruluk Bakanlığının beyaz duvarında yazılı partinin üç sloganı ilişti gözüne:
SAVAŞ BARIŞTIR ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR BİLGİSİZLİK KUVVETTİR
Cebinden bir yirmi-beş sent çıkardı. İşte onun üzerinde de, küçük, sade harflerle aynı sloganlar yazılıydı, arka yüzde de Büyük Biraderin portresi vardı. Paranın üzerinden bile o gözler insanı izliyordu. Paraların üzerinde, pullarda, kitap kapaklarında, bayraklarda, posterlerde, sigara paketlerinde, her yerde, sizi izleyen gözler ve sizi sarıp sarmalayan bir ses...

Uyurken ya da uyanırken, çalışırken ya da yemek yerken, içeride ya da dışarı-
dayken, banyoda ya da yataktayken, fark etmezdi, kaçamazdınız. Kafatasınızın içindeki birkaç santimetreküp dışında, hiçbir şey size ait değildi.
Konum değiştirmiş olan güneş altında şimdi Doğruluk Bakanlığının pencereleri bir kalenin mazgallarını andırmaktaydı. Bu koskoca piramit yapının karşısında Winston'ın cesareti kırıldı. Çok güçlüydü, sarsılmasına olanak yoktu. Bin roket bombası bile yıkamazdı bunu. Yeniden, günlüğü kimin için yazdığı sorusu takıldı kafasına. Gelecek için, geçmiş için, belki de düşsel bir dönem için. Ve yazgısı ölüm değil, yok olma, tümden silinmeydi. Günlüğü sonunda küle, kendisi buhara dönüşecekti. Yazdıklarını yalnızca Düşünce Polisi okuyacak ve sonra yeryüzünden silecekti.
Tele ekranda saat on dördü çaldı. On dakika içinde evden çıkmalıydı. Saat on dört otuzda işte olması gerekiyordu.
Garip, ama saatin vuruşuyla, yiten cesareti geri gelmişti. O, kimsenin duyup öğrenemeyeceği bir gerçeği mırıldanıyordu ve bu sürdükçe, düşünceler sürekliliğini yitirmeyecekti. Önemli olan, sesini duyurmak değildi; aklını koruyarak, insanlığın mirasını sürdürmekti. Yeniden masasına döndü, kalemini mürekkebe batırdı ve yazmaya başladı:
Geleceğe ya da geçmişe, düşüncelerin özgür olduğu, insanların birbirlerinden farklı olduğu, ama yalnız yaşamadığı bir zamana, gerçeğin var olduğu ve yapılmış bir şeyin yok edilemeyeceği bir za-
mana:
Tekdüzelik çağından, yalnızlık çağından, Büyük Birader çağından, çiftdüşün çağından selâmlar!
Artık bir ölüyüm, diye düşündü. İşte şimdi, düşüncelerini biçimlendirmiş ve belirleyici bir adım atmayı başarabilmişti. Her eylemin sonucu, o eylemin içindedir. Yazmayı sürdürdü: Düşünce suçu ölüm tehlikesi yaratmaz, düşünce suçunun kendisi ölümdür.
Ölü bir adam olduğunu fark ettikten sonra, elinden geldiğince uzun süre yaşamını sürdürebilmenin önemini kavradı.
Sağ elinin iki parmağı mürekkeplenmişti. İşte, insanı ele verebilecek bir ipucu. Bakanlıkta her şeye burnunu sokan biri

(büyük bir olasılıkla bir kadın, belki kum sarısı saçlı kadın ya da Roman Dairesindeki siyah saçlı kız,) öğle arasında neden yazdığını, neden eski tip bir kalem kullandığını, ne yazdığını, merak edebilir ve kendisini ilgili makama ihbar edebilirdi.
Banyoya girdi, derisini neredeyse zımparalayan koyu kahverengi sabunla ellerini özenle yıkadı.
Günlüğünü çekmeceye yerleştirdi. Saklamayı düşünmek anlamsızdı, ama en azından günlüğünün fark edilip edilmediğini saptayabilirdi. Sayfaların arasına bir saç teli yerleştirmek yeterliydi. Parmağının ucu ile beyazımsı, belirsiz bir toz zerresi alarak, defter açıldığında silinecek bir yere, kapağın köşesine sürdü.

3

Winston düşünde annesini gördü.
Annesi ortadan kaybolduğu sıralarda ya on, ya da on bir yaşlarındaydı. Uzun boylu, etkileyici, ağır hareketleri olan, oldukça sessiz, sarışın bir kadındı, annesi. Babasının ise esmer ve zayıf olduğunu, temiz, koyu renk giysiler giydiğini, (Winston babasının ayakkabılarının ince taban köselelerini hiç unutmuyordu) gözlük taktığını hayâl meyal anımsıyordu. Her ikisi de ellili yıllar sırasında yer alan büyük temizliklerde kaybolmuşlardı.
Düşünde annesi, kollarında kızkardeşi aşağılarda bir yerlerde oturuyordu. Kızkardeşini hiç anımsamıyordu, belleğinde kalan, yalnızca onun zayıf, ufacık, hep sessiz duran, kocaman gözleriyle etrafı izleyen bir bebek olduğuydu. Her ikisi de yukarı, ona doğru bakıyorlardı. Karanlık bir yerdeydiler, bir kuyunun dibi olabilirdi ya da derin bir mezar, ama dipte olmasına karşın, sürekli daha derinlere batan bir yerdeydiler. Karanlık sulara gömülen, batan bir geminin salonundaydılar. İçeride hâlâ hava vardı, onlar kendisini, o da onları görebiliyordu, ama bir süre
sonra yeşil sulara gömülecekler ve tümden kaybolacaklardı. O ise açık havadaydı, ışıklı bir yerdeydi, kardeşi ve annesi ölüme yaklaşırken kendisi yukarıda olduğu için onlar dipteydiler. Bunu biliyordu; onlar da biliyorlardı ve bunu onların yüzünden okuyabiliyordu. Ne gönüllerinde, ne de yüzlerinde, herhangi bir suçlama yoktu; yalnızca, onun yaşaması için ölmeleri gerektiğini biliyorlardı ve bu, kaçınılmaz düzenin parçasıydı.

Neler olduğunu tam anlayamıyordu, ama düşünde anımsadığı tek şey, annesi ve kızkardeşinin yaşamlarını kendisi için gözden çıkarmış oldukları idi. Bu olağan bir düştü, ama bunun yanında, uyanıkkenki düşüncelerinin devamıydı.
Düşünde fark ettiği gerçekler, uyandıktan sonra da, değerini koruyordu. Winston birden, annesinin otuz yıl önceki ölümünün artık rastlanılmayan derecede trajik ve acılı olduğu düşüncesiyle sarsıldı. Trajedi, geçmiş zamanların, sevginin, dostluğun var olduğu ve aile bireylerinin, birbirlerine destek oldukları zamanların bir parçasıydı. Annesinin anısı içini parçalıyordu, çünkü o, kendisini severek ölmüştü ve o henüz bu sevgiye karşılık veremeyecek kadar küçüktü, bencildi. Annesi, kendisini özel ve sarsılmaz bir bağlılık kavramı uğruna feda etmişti. Böyle olaylara artık rastlanmıyordu. Artık, korku, nefret ve acı egemendi her şeye. İçten, duygulu, derin ve anlamlı kederlere yer yoktu. Yüzlerce metre derine doğru, yeşil suyun içine gömülürken, annesinin ve kızkardeşinin gözlerinden okumuştu bunları.
Birden batan güneşin, toprağa altın rengini verdiği bir yaz akşamında, yumuşak bir çimenliğin üzerinde buldu kendini. Karşısındaki görüntü, düşlerinde o kadar sık yer almıştı ki, bunun gerçek olup olmadığını kestiremiyordu. Uyanıkken bile onu dolduran bu yere Altın Ülke adını vermişti. Yer yer tavşanlar tarafından kemirilmiş, tek tük köstebek yuvalarının yer aldığı, ortasından bir keçiyolu geçen eskilere ait bir çimenlikti bu. Karşı taraftaki çitin kenarındaki kara ağaçlar, esen hafif meltemlerle, gür kadın saçı gibi, ağır ağır, bir o yana, bir bu yana sallanıyorlardı. Görünmemesine karşın yakınlarda bir yerlerde olduğunu bildiği, nazlı nazlı akan bir çayın sularında, söğüt ağaçlarının gölgesinde, balıklar yüzüyordu.
Siyah saçlı kız, çayırın öbür yanından ona doğru geliyordu. Sanki tek bir hareketle, elbiselerini yırttı ve kayıtsızca bir kenara fırlattı. Teni beyaz ve pürüzsüzdü, ama içinde hiçbir arzu uyandırmadı, hatta doğru dürüst bakmadı bile. Onu etkileyen, elbiselerini bir kenara fırlatırkenki tavrıydı. Bundaki incelik ve umursamazlıkla, sanki bütün bir kültürü, bütün bir düşünce sistemini yok etmiş; Büyük Birader, Parti ve Düşünce Polisi, kolunun eşsiz bir hareketiyle yeryüzünden silinivermişti. Bu da

eski zamanlara ait bir davranıştı. Winston, dudaklarında 'Shakespeare' sözüyle uyandı.
Tele ekrandan gelen kulakları sağır edici düdük sesi, otuz saniye, hiç durmadan sürdü. Saat yedi on beşti, memurların kalkma zamanı gelmişti. Winston, güçlükle yataktan kalktı, çıplaktı. Dış Parti üyeleri, yılda ancak üç bin giyim kuponu alıyorlardı, bir pijama ise altı yüz kupondu. İskemlenin üzerine fırlatılmış fanilasıyla donunu giydi. Beden hareketleri üç dakika içinde bağlayacaktı. Derken, hemen hemen her saban kalktıktan sonra gelen şiddetli bir öksürük nöbetine tutuldu. Nöbet geçtikten sonra, ciğerleri öylesine boşalmıştı ki, ancak sırtüstü uzanıp birkaç dakika derin soluk aldıktan sonra kendine gelebildi. Öksürüğün şiddetinden damarları şişmiş ve varisleri kaşınmaya başlamıştı.
Keskin bir kadın sesi, "Otuzla kırk arasındakiler!" "Otuzla kırk arasındakiler!" "Lütfen yerlerinizi alın. Otuzla kırk arasındakiler!" diye haykırıyordu.
Winston, tele ekranın karşısında hazırol durumuna geçti. Ekranda beden eğitimi giysileri içinde, lastik ayakkabılı, zayıf, ama kaslı, oldukça genç bir kadın belirmişti.
"Kollar bükülüp uzatılacak!" dedi. "Beni izleyin. Bir, iki, üç, dört! Bir, iki, üç, dört! Haydi, yoldaşlar, biraz canlanın! Bir, iki, üç, dört! Bir, iki, üç dört!"
Öksürük nöbetinin acısı, Winston'ın düşünün bıraktığı etkileri tamamen yok edememişti. Beden hareketleriyle hepsi geri geldi. Yüzünde beden hareketleri yaparken takınması gereken ağırbaşlı hoşnutluk ifadesiyle, kollarını robot gibi ileri geri uzatırken, çocukluk günlerine ait karanlık dönemi anımsamaya uğraşıyordu. Olağanüstü güçtü bu! Ellili yılların öncesindeki her şey yitip gidiyordu. Başvurulacak somut kayıtlar olmadığından, kendi yaşamınızın bile kesinliği kalmıyordu. Anımsadığınız ki-
mi önemli olaylar uydurmaydı. Olayların yer aldığı havayı tekrar yakalayamadan onlara ait birtakım ayrıntıları anımsıyordunuz. Arada, bir türlü doldurulamayan büyük boşluklar kalıyordu. O zamanlar her şey bambaşkaydı. Ülkelerin adları ve haritadaki biçimleri bile farklıydı, 1 no'lu Havaüssünün adı, eskiden değişikti, oraya ingiltere ya da Britanya derlerdi. Ama, Londra'nın her zaman Londra

olduğundan kuşkusu yoktu.
Winston, ülkesinin savaşta olmadığı bir zamanı pek anım-sayamıyordu, ama çocukluğu sırasında oldukça uzun bir barış dönemi geçirdikleri ortadaydı; çünkü en eski anılarından birisi de, beklemedikleri zamanda bastıran ilk hava saldırışıydı. Galiba bu, Colchester'a atom bombasının atıldığı sıradaydı. Hava saldırısının kendisini anımsayamıyordu, ama babasının elinden sıkı sıkı tutup, dönen bir merdivenden, toprağın iyice derinliklerine doğru indikleri belleğindeydi. Sonunda öylesine yorulmuşlardı ki, sızlanmaya başlamış, bunun üzerine durup dinlenmeleri gerekmişti. Annesi her zamanki gibi ağır ve hülyalı, iyice geriden izliyordu onları. Kucağında küçük kızkardeşi vardı. Belki de taşıdığı yalnızca bir battaniyeydi. Kızkardeşinin o sıralar dünyaya gelip gelmediğini bilemiyordu. Sonunda bir metro istasyonu olduğunu fark ettiği, kalabalık ve gürültülü bir yere varmışlardı.
Taşların üzerinde oturan insanlar vardı, bazıları demir ranzalarda, birbirlerinin tepesinde, sıkışık oturmaktaydılar. Winston, annesi ve babası, kendilerine zemin üzerinde bir yer buldular. Yanlarında yaşlı bir adamla yaşlı bir kadın, ranzanın üzerinde oturuyorlardı. Adamın üzerinde düzgün koyu renk bir elbise, başında bembeyaz saçlarını açıkta bırakacak şekilde geriye itilmiş siyah bir kasket vardı. Yüzü kıpkırmızıydı. Mavi gözleri yaşlarla dolmuştu. Çevreye cin kokusu saçıyordu. Sanki cildinden ter değil cin fışkırıyordu, gözlerinin yaşlarla değil, cin dam-alarıyla dolu olduğu bile söylenebilirdi. Hafifçe sarhoş olmasına karşın, yine dayanılması güç, gerçek bir üzüntü duyduğu ortadaydı. O çocuk halinde bile, Winston korkunç bir şeyin, bağışlanması ve onarılması olanaksız bir şeylerin olduğunu kavramıştı. Bu adam, olup bitenin gerçek anlamını biliyormuş gibi geldi ona. Yaşlı adamın sevdiği biri, belki de küçük torunu öldürülmüştü. Birkaç dakikada bir yaşlı adam, şöyle diyordu:
"Onlara güvenmemeliydik. Ben söylemiştim, değil mi, hanım? Bütün bunlar, onlara güvendiğimiz için başımıza geldi. Başından beri söyledim, namussuzlara güvenmemeliydik." Ama güvenmemeleri gereken hangi namussuzlardı, Winston bunu anımsayamıyordu.
O günden bugüne savaş durmaksızın sürmekteydi, ama hep

aynı savaş değildi. Çocukluğu sırasında, kimilerini capcanlı anımsadığı, birkaç ay süren sokak kavgaları olmuştu Londra'da. Ama tarihleri izlemek, belli bir zamanda, kimin kime karşı savaştığını söyleyebilmek, olanaksızlaşmıştı. Çünkü eldeki kayıtlar şu andaki ittifaktan başkasına yer vermiyordu. Örneğin, şu anda, 1984 yılında (eğer gerçekten 1984 yılı ise) Okyanusya, Avrasya ile savaşıyordu ve Doğu Asya ile müttefikti. Ne resmen, ne de özel olarak bu üç devletin, daha önce başka bir biçimde kümeleşmiş oldukları kabul edilmiyordu. Aslında, Wins-ton'ın çok iyi bildiği gibi, daha dört yıl önce, Okyanusya, Doğu Asya ile savaşıyordu ve Avrasya ile müttefikti. Ama bu, belleği gerektiği şekilde denetim altına alınmamış olduğu için aklında kalabilmiş ufak bir bilgi kırıntısıydı. Resmen, müttefikler hiç değişmemişti. Okyanusya, Avrasya ile savaş durumundaydı, demek ki, Okyanusya Avrasya ile sürekli savaş durumunda olmuştu. O sıradaki düşman, salt kötülüğü temsil ettiği için, onunla, geçmişte ya da gelecekte bir anlaşma olması düşünülemezdi.
Omuzlarını acı içinde geriye doğru atarken (eller kalçada, beden belden itibaren döndürülerek yapılan bu alıştırma sırt kaslarına iyi geliyordu) belki on birinci kez, 'işin en ürkünç yanı, bütün bunların gerçek olma olasılığı' diye düşündü. Eğer Parti geçmişe el atıp bu ya da şu olay hiçbir zaman olmadı diye-biliyorsa, kuşkusuz bu, işkence ve ölümden çok daha korkunçtu.
Parti, Okyanusya'nın Avrasya ile hiçbir zaman müttefik olmadığını söylüyordu. Oysa, o Winston Smith, henüz dört yıl gibi kısa bir süre önce, Okyanusya ile Avrasya'nın müttefik olduğunu biliyordu. Ama bu bilgi nerede saklıydı? Yalnızca kendi bilincinde, bu bile, bir süre sonra yitip gitmeye mahkûmdu. Eğer Partinin söylediği yalanları herkes onaylıyor, tüm kayıtlar
aynı masalı anlatıyorsa, o halde, yalan tarihe geçiyor ve gerçek oluyordu. "Geçmişi denetleyen," diyordu Parti sloganı, "geleceği de denetler; şu anı denetleyen, geçmişi de denetler." Oysa geçmiş, yapısı gereği değiştirilebilir olmasına karşın hiçbir zaman değiştirilmemişti. Şimdi gerçek olan şeyler, ezelden ebediyete dek gerçek kalacaktı. Basit bir işti bu: Tek gereken şey, belleğinize karşı sonsuz bir zaferler zincirini

kazanmanızdı. 'Gerçeğin denetlenmesi' deniyordu buna, yeni dilde 'Çiftdüşün.'
"Rahat!" dedi, ekrandaki kadın biraz daha yumuşak bir sesle. Winston, kollarını yana sarkıtarak, ciğerlerine hava çekti. Düşünceleri yeniden çiftdüşün dünyasının karanlık dehlizlerine kaydı. Bilmek ve bilmemek, gerçeği görmenize karşı özenle hazırlanmış yalanları söylemek, birbirine karşıt iki kavrama, birbirleriyle çeliştiklerini bile bile inanmak, mantığa karşı mantık kullanmak, ahlâka bağlılığı ileri sürerken onu yadsımak, demokrasinin olanaksız olduğuna inanırken, Partiyi demokrasinin koruyucusu olarak görmek, herhangi bir şeyi, gerektiğinde unutmak ve gerektiğinde yeniden anımsamak ve sonra yeniden unutmak, hepsinden önemlisi, bu işlemi, işlemin kendisine de uygulamak. Asıl incelik şuradaydı: Bilinçli bir şekilde bilinci yok etmek, sonra, yeniden bu bilinçli hareketi unutmak. Çiftdüşün sözcüğünü anlamak bile, çiftdüşünü kullanmayı gerektiriyordu.
Beden eğitimi hocaları, tekrar hazırola geçmelerini istedi. "Şimdi görelim bakalım kim ayaklarına dokunabilecek? Lütfen kalçadan eğilin, yoldaşlar! Bir, iki! Bir, iki!"
Winston, ayaklarından kalçalarına ağrı dalgaları gönderen, çoğunlukla, yine bir öksürük nöbetine tutulmasına neden olan bu hareketten nefret ederdi. Daldığı düşünceler tadını yitirdi. Geçmiş, diye düşündü, yalnız değiştirilmekle kalmadı, yok edildi. Kendi bellediğiniz dışında bir kayıt yokken, en belirgin olayları bile nasıl kanıtlayabilirsiniz? Büyük Birader adını ilk kez ne zaman duyduğunu anımsamaya çalıştı. Altmışlı yıllarda olmalıydı, ama emin olamıyordu. Elbette Parti kayıtlarında, Büyük Birader ilk günlerden bu yana, Devrimin biricik önderi ve koruyucusu olarak gösteriliyordu. Kahramanlıkları geri itile itile, silindir şapkalı kapitalistlerin Londra caddelerinde, pırıl pırıl kocaman otomobilleriyle ya da yanları camlı atlı arabalarıyla dolaştıkları, düşsel 1940 ve 1930 yıllarına dek ulaşmıştı. Bu efsanenin ne kadarının doğru, ne kadarının uydurma olduğunu bilmek olanaksızdı. Winston, Partinin hangi tarihte ortaya çıktığını bile anımsayamıyordu. 1960 yılından önce, İngsos sözcüğünü hiç duymamıştı, ama eski dildeki biçimi İngiliz Sosyalizmi olabilirdi. Her şey, sisler arasında kayboluyordu. Kimi zaman bir yalanı yakalayabiliyordunuz.

Örneğin, Partinin tarih kitaplarında, uçakların Parti tarafından icat edildiği yazıyordu. Oysa o, çocukluğundan bu yana, uçakların var olduğunu biliyordu. Ama hiçbir şeyi kanıtlayamazdınız, çünkü elde tek bir kanıt bile yoktu. Tüm yaşamı boyunca bir kez, tarihsel olayların yalanını ortaya çıkaracak, su götürmez bir kanıt geçmişti eline. O zaman da...
"Smith!" diye haykırdı, tele ekrandan kulakları yırtan o ses. "6079, Smith W. Evet, sen! Lütfen daha çok eğil! İstesen daha iyisini yapabilirsin. Çaba göstermiyorsun. Eğil daha lütfen! Şimdi oldu yoldaş. Şimdi herkes rahata geçsin, beni izleyin." Winston'ın her yanını sıcak bir ter basmıştı. Yüzündeyse hiçbir anlam yoktu. Dehşete düştüğünü gösterme! Öfkeni belli etme! Gözlerindeki en ufak kıvılcım bile seni ele vermeye yetebilir. Hocanın, oldukça ustalıkla, kollarını başının üzerine kaldırıp sonra eğilmesini ve ayaklarına dokunmasını izledi.
"İşte, yoldaşlar. Böyle yapmanızı istiyorum. Tekrar bakın. Otuz dokuz yaşındayım ve dört çocuğum var. Bakın," yine eğildi. "Görüyorsunuz, dizlerimi bükmüyorum. Eğer isterseniz bunu hepiniz yapabilirsiniz," diye ekledi, doğrulurken. "Kırk beş yaşının altındaki herkes parmaklarının ucuna dokunabilir. Hepimiz ön saflarda çarpışma önceliğini elde edemesek bile, bedenlerimizi sağlam tutabiliriz. Malabar cephesindeki çocuklarımızı düşünün. Yüzen Kalelerdeki denizcilerimizi düşünün. Yeniden deneyin. Daha iyi, yoldaşlar, daha iyi," diye yineliyordu. Ve Winston, büyük bir çaba harcayarak yıllardır ilk kez, dizlerini bükmeden ayak uçlarına dokunma başarısını gösterdi.

4

Tele ekranın yakınlığının bile önleyemediği derin ve bilinçsiz bir iç çekişle, Winston iş gününe başladı; konuşyazı kendine doğru çekti, ağızlığındaki tozlan üfledi ve gözlüğünü taktı. Sonra masanın sağ tarafında, haber ileten basınçlı borudan gelmiş olan dört küçük kâğıt silindiri açıp birleştirdi. Odacığının duvarında üç delik vardı. Konuşyazın sağında, yazılı haberler için küçük bir basınçlı hava borusu, solda gazeteler için daha kalını, yan duvarda ise, Winston'ın kolunun ulaşabileceği bir uzaklıkta, ağzı tel parmaklıklı bir delik. Bu sonuncusu ise, çöpe atılacak kâğıtlar içindi. Binada, buna benzer daha on binlerce delik vardı. Yalnız odalarda değil,

kısa uzaklıklarda, koridorlarda bile. Nedendir bilinmez, bunlara, bellek deliği adı takılmıştı. Bir belgenin yok edilmesi gerektiğinde, yerde bulunan işe yaramaz bir kâğıt görüldüğünde, bunu kaldırıp en yakın bellek deliğine atmak, herkeste bir refleks haline gelmişti. Sıcak hava akımları bu kâğıtları alarak binanın derinliklerinde bir yerlerde bulunan kocaman fırınlara götürürdü.
Winston açtığı dört kâğıda baktı. Her biri, birkaç satırlık, Bakanlık içinde kullanılan, yenidil olmasa da, yenikonuşta pek çok sözcük içeren, kısa bildirilerdi:
Times: 17.3.1984 Win söylevi yanlış özet düzelt
Times: 19.12.1983 üç-y-p 83 yılı son çeyrek tahminleri basım hatası yeni basımda düzelt
Times: 14.2.1984 Bolbak çikolata yanlış düzelt
Times: 3.12.1983 Win günlük emri çiftartıiyideğil kaynak yokkişiler tekrar tümyaz kayıt öncesi yüksekdenet
Belli belirsiz bir doygunluk hissi içinde, Winston dördüncü bildiriyi bir kenara ayırdı. Bu, karışık ve sorumluluk isteyen bir görevdi, en son yapılması gerekiyordu. Öbür üç her günlük sorunlardı, ama ikincisi için, birtakım can sıkıcı listeleri araştırmak gerekecekti.
Winston tele ekranda 'geçmiş sayıları' kodladı ve Times'ın gereken sayıları birkaç dakika sonra basınçlı hava tüpünden odacığına geldi. Aldığı bildiriler, herhangi bir nedenle değiştirilmek ya da resmi deyimiyle, düzeltilmek istenen makale ve haberlerle ilgiliydi. Örneğin, martın 17'sindeki Times'a. göre Büyük Birader, bir önceki günkü söylevinde, Güney Hindistan Cephesinin sakin durumunu koruyacağından, buna karşılık, saldırgan Avrasya kuvvetlerinin, yakın bir tarihte Kuzey Afrika'da çıkarma yapacağından söz etmişti. Oysa, Avrasya kuvvetleri, Güney Afrika'ya çıkarma yapmış, Kuzey Afrika'ya dokun-mamıştı bile. Bu nedenle, Büyük Biraderin söylevini baştan yazmak gerekiyordu. Tahminleri gerçeklere uygun olmalıydı. Öte yandan, Times, 19 Aralıkta, 1983 yılının dördüncü çeyreğinde, ki bu aynı zamanda Dokuzuncu Üç Yıllık Planın da altıncı çeyreğinde oluyordu, çeşitli tüketim maddelerine ait üretim tahminleri yayınlamıştı. Aynı gazetenin bugünkü sayısında, gerçek üretim değerleri yayınlanmıştı. Bunlardan da, tahminlerde büyük yanılgılara düşüldüğü

görülüyordu. Winston'm görevi, tahmini değerleri, sonrakilere göre düzeltmekti. Üçüncü bildiriyse, çok basit bir yanlıştı, birkaç dakikada düzeltilebilecekti. Şubat ayı gibi kısa bir zaman önce, Bolluk Bakanlığı, 1984 yılı boyunca çikolata tayınında hiçbir kısıtlama yapılmayacağına-söz vermişti. Oysa Winston'm da bildiği gibi, çikolata tayını hafta sonunda 30 gramdan 20 grama düşürülecekti. Yapılması gereken eski verilen sözün yerine, nisanda bu tayının azaltılabileceği yolunda bir uyarı getirmekti. Winston, her bildirinin gereklerini yerine getirdikten sonra, konuşyazılmış düzeltmeleri Times'ın gerekli sayısına iliştirip basınçlı hava borusuna koyuyor, sonra da yerleşmiş bir alışkanlıkla, bildiriyi ve kendi tuttuğu notlan alevler tarafından yutulmak üzere, bellek deliğine atıyordu. Bu hava borularının açıldığı dehlizde neler olup bittiğini tam olarak bilmiyordu, ama aşağı yukarı bir şeyleri kestirebili-yordu. Times'm herhangi bir sayısında, gerekli görülen tüm düzeltmeler toplanıp sıraya konulduktan sonra, o sayı yeniden basılıyor ve asıl sayı yok edilip düzeltilmiş olan baskı, arşivlere yerleştiriliyordu. Sürekli düzeltme işlemi, yalnızca gazetelere değil, kitaplara, dergilere, broşürlere, afişlere, filmlere, ses bantlarına, karikatürlere, fotoğraflara, en ufak bir ideolojik anlam taşıma olasılığı olan her türlü belge ve kitaba uygulanırdı. Her gün, her an, geçmiş sürekli yenileniyordu. Böylece, Partinin
tüm tahminlerinin doğruluğu belgelerle kanıtlanabiliyordu. O anın gereksinimleriyle çelişen herhangi bir haber ya da düşüncenin, kayıtlarda kalmasına izin verilmezdi. Bütün tarih, gerektiği zamanlarda silinip yeniden yazılabilen bir yazboz tahtasına dönmüştü. Böylece, herhangi bir yalanlamayı kanıtlamak olasılığı kalmıyordu. Arşiv Dairesinde, Winston'ın çalıştığı bölümden çok daha büyük olan bir başka bölümün görevi, işlevlerini tamamlamış, yok edilmesi gereken kitap, gazete ve başka belgeleri saptayıp toplamaktı. Siyasal yaşamda bir değişiklik ya da Büyük Biraderin yanlış tahminleri yüzünden, kimbilir kaçıncı kez kaleme alınmış Times'ın bir sayısı, ilk tarihini taşıyarak arşivlerde durmaktaydı. Aynı sayıdan bir tane daha yoktu ki onunla çelişsin! Kitaplar da toplanıp sil baştan yazılıyor ve yapılan değişiklik belirtilmeden yeniden yayımlanıyordu. Winston'm aldığı ve iş biter bitmez

yok ettiği, yazılı emirlerde, hiçbir zaman, bir sahtekârlığın yapılacağına dair bir cümle bulunmazdı; istenilen, yanlışların, baskı hatalarının ya da yanlış baskıların, doğruluk adına düzeltilmesiydi.
Bolluk Bakanlığının değerlerini düzeltirken yapılanların, aslında sahtekârlık bile olmadığını düşündü. Yapılan iş bir saçmalığın bir başkasıyla yer değiştirmesiydi. Uğraştığımız işlerin çoğunun, gerçek dünyadakilerle bir ilgisi yoktu. İstatistikler ilk şekilleriyle de, uydurulmuş şekilleriyle de düş ürünüydüler, hatta çoğu zaman, sayıları sizin uydurmanız gerekiyordu. Örneğin, Bolluk Bakanlığının o çeyrek için ayakkabı üretimi tahmini 145 milyondu. Gerçekleşen üretim ise, 62 milyon olmuştu. Winston, tahminleri baştan yazarken, sayıyı 57 milyona indirdi, böylece, saptanan hedefin aşıldığı konusundaki her zamanki iddialara pay ayırıyordu. Nasıl olsa, 62 milyon, gerçekten, 57 milyon ya da 145 milyon kadar uzaktı. Hiç ayakkabı üretilmemiş olabilirdi. Kimse ne kadar üretildiğini zaten bilmiyordu, öğrenmek de istemiyordu. Oysa; her üç ayda bir kâğıt üzerinde böyle astronomik ayakkabı üretimi rakamları yayımlanırken, Okyanusya'nın yarısı yalınayak dolaşıyordu. Küçük ya da büyük, kaydedilen her gerçeğin acı sonu buydu. Her şey, bir gölgeler dünyasında solup gidiyor ve sonunda, yılın hangi gününde oldukları bile, kesinliğini yitiriyordu.
Winston salonun karşı tarafına bir göz attı. Karşıdaki oda-cıkta Tillotson adında, ufak tefek, katı görünüşlü bir adam, kucağında katlanmış bir gazete, ağzı konuşyaza yapışmış, harıl harıl çalışmaktaydı. Söylediklerinin, kendisiyle tele ekran arasında bir sır olarak kalmasını ister gibiydi. Başını kaldırdı, gözlerindeki düşmanca bakışın pırıltısı Winston'ın gözlerini yakaladı.
Winston, Tillotson'u pek tanımazdı, görevinin ne olduğunu bilmiyordu. Arşiv Dairesinde çalışanlar, yaptıkları işler hakkında konuşmazlardı. İki sıra halindeki odacıklar sürekli bir kâğıt hışırtısıyla ve konuşyazlar kullanıldığı için mırıltılarla doluydu. Penceresi bulunmayan bu salonda birkaç düzine insan vardı. Winston onları her gün koridorda aceleyle gidip gelirken ya da İki Dakikalık Nefret sırasında gördüğü halde isimlerini bilmezdi. Yanındaki hücredeki kum sarısı saçlı ufak

tefek kadının, buharlaştırılan ve dolayısıyla, yaşamadıkları ileri sürülen kişilerin adlarını gazeteden arayıp sildiğini biliyordu. Bir bakıma, kendisine uygun bir görevdi bu, çünkü kocası da iki yıl önce buharlaştırılmıştı. Birkaç odacık ötede, Ampleforth adında yumuşak davranıştı, beceriksiz, sürekli uyuklayan, kulakları tüylerle kaplı bir yaratık oturuyordu, bu adamın uyak düzmek konusunda şaşılası bir yeteneği vardı. Görevi, ideolojik açıdan sakıncalı görülmeye başlanan, ama şu ya da bu nedenle antolojilerde korunan şiirleri değiştirmek, yani 'Kesin Metinleri' hazırlamaktı. Elliye yakın memurun çalıştığı bu salon, Arşiv Dairesinin, karmaşık ve büyük yapısı içinde, bir alt-bölüm, bir hücreydi yalnızca. Ötede, yukarıda, aşağıda, akıl almaz sayıda bir yığın işle uğraşan başka memur kitleleri bulunuyordu. Yazı işleri müdürleri, matbaacılar, düzmece fotoğrafların hazırlanması için zengin bir şekilde donatılmış stüdyolar ve basımevleri vardı. Mühendisleri, yapımcıları ve ses benzetmelerindeki becerileri nedeniyle, özellikle seçilmiş sanatçı kadrosuyla tele ekran programlarının hazırlandığı bölüm vardı. Görevleri, yeniden gözden geçirilmesi gereken kitap ve dergilerin listelerini çıkartmak olan bir memurlar ordusu bulunuyordu. Ayrıca, düzeltilmiş belgelerin toplandığı depolar ve asıllarının yakıldığı büyük fırınlar yer alıyordu. Ve bir yerlerde de, tüm bu çalışmaları yöneten, geçmişin şu parçasının korunması, bu parçasının düzeltilmesi ve yok edilmesini gerekli kılan, siyasete yön veren isimsiz beyinler vardı.

Arşiv Dairesinin kendisi de, sonuçta Doğruluk Bakanlığının bir parçasından başka bir şey değildi. Bu Bakanlığın asıl görevi, geçmişi yeniden yazmak değil, Okyanusya yurttaşlarının gazetelerini, filmlerini, kitaplarını, tele ekran programlarını, tiyatro oyunlarını, heykellerden sloganlara, lirik şiirlerden bilimsel makalelere, alfabelerden, 'yenidiP sözlüklerine, her çeşit haber, bildiri ya da eğlencesini sağlamaktı. Partinin birtakım gereksinimlerini karşılamak yanında, tüm yaptıklarını ayrıca bir de proleterler için daha düşük düzeyde yinelemek zorundaydı. Upuzun bir şubeler zinciri, proleter yazını, müziği, tiyatrosu ve öteki eğlence biçimleriyle uğraşıyordu. Burada spor, cinayet haberleri ve astrolojiden başka hemen hemen hiçbir şey içermeyen paçavra gazeteler, tahrik edici ucuz

romanlar, buram buram cinsellik kokan filmler, duygu sömürüsü yapan ve birtakım makineler tarafından bestelenen şarkılar üretiliyordu. Üstelik bir de, Yenikonuşta adı Pornobölüm olan ve en aşağı cinsten açık saçık yayınlar üreten bir bölüm bulunuyordu. Bunlar, hazırlayanlar dışında, hiçbir parti üyesine gösterilmeden mühürlü paketler içinde dağıtılırlardı.
Winston çalışırken, üç bildiri daha geldi basınçlı hava tüpünden; ama üçü de basit şeylerdi. İki Dakikalık Nefret çalışmasına ara vermeden önce, üçünü de çözdü. Nefret biter bitmez odacığına döndü, raftan Yenikonuş Sözlüğünü aldı, konuş-yazı bir yana itti ve sabahın en önemli işine başladı. Winston'ın yaşamındaki en büyük zevki işiydi. Çoğu, can sıkıcı, günlük işler olmasına karşın, çok zor ve derin bir matematiksel problem gibi içinde kendinizi mükemmel yitirebilece-ğiniz sahtekârlık örnekleri dolu işler de veriliyordu kendisine. Bunları hazırlarken, İngsos hakkında kendi bilgi birikiminizden ve Partinin söylemek istediklerine dair varsayımlarınızdan başka rehberiniz yoktu. Winston bu tür işlerde başarılı idi. Yenikonuşta yazılan Times'ın başmakalelerinin düzeltilerinin kendisine verildiği olmuştu. Daha önce bir kenara ayırdığı bildiriyi açtı.
Times: 3.12 1983 bb'in günlükemri çiftartıiyideğil kaynak yokkişiler tekrar tümyaz kayıtöncesi yüksekdenet
Eski dilde biçimi şöyle olabilirdi:
Büyük Birader Times'ın 3 Aralık 1983 sayısındaki günlük emriyle ilgili haber son derece yetersiz olup var olmayan kişiler kaynak gösterilmektedir. Tümünü yeniden yazıp, dosyalamaya göndermeden önce yüksek makamlara göster.
Winston bu suçlayıcı makaleyi okudu. Büyük Biraderin o günkü emri YKSM adıyla bilinen ve Yüzen Kalelerdeki denizcilere sigara ve başka malzeme sağlayan bir örgütün başarılı çalışmasına bir övgü niteliğindeydi. Wither Yoldaş adlı, Partinin ileri gelen bir üyesi, özellikle anılmış ve Yüksek Yaraşırlık nişanının ikinci rütbesiyle ödüllendirilmişti.
Üç ay sonra, YKSM ansızın ve hiçbir neden göstermeksizin dağıtılıvermişti. Wither ve iş arkadaşlarının gözden düştükleri ortadaydı, ama bu konudan ne basında ne de tele ekranda söz edilmişti. Siyasal suçluların mahkemeye çıkarılmaları ya

da halk önünde suçlanmaları olağan olmadığından, buna şaşmamak gerekti. Suçlarını itiraf edip idam edilen hainlerin ve düşünce suçlularının halk mahkemeleri önünde yargılanmaları ve binlerce insanı temizleyen büyük temizlikler, birer gösteri olup iki, üç yılda bir yer alırdı. Partinin hoşnutsuzluğunu kazanmış kişiler, çoğu zaman, ansızın ortadan yok oluverirler ve bir daha adları duyulmazdı. Bazı durumlarda, öldürülmezlerdi bile. Annesi ve babasını saymazsa, Winston'ın yakından tanıdığı otuz kişi bu şekilde çeşitli zamanlarda, ortadan kaybolmuşlardı.

Winston bir ataçla hafifçe burnunu kaşıdı. Karşı odacıkta, Yoldaş Tillotson konuşyazın üzerine eğilmiş çalışmaya devam ediyordu. Bir an için başını kaldırdı, yine gözlüklerinin düşmanca parıltısı... Winston, "Acaba Yoldaş Tillotson da mı aynı işle meşgul?" diye geçirdi içinden. Neden olmasındı? Böyle ince bir işte, tek bir kişiye güvenilmezdi. Öte yandan bu işi bir komite eline bırakmak, bir dolap çevrildiğini kabul etmek olurdu. Belki de şu anda bir düzine insan, Büyük Biraderin ağzından, birer söylev üzerinde yoğun bir çalışma içindeydi. Sonra, İç Partinin beyin takımının ileri gelenlerinden birisi, şu ya da bu söylev örneğini seçecek, gerekli düzeltmeleri yapacak, başvuru
için gerekli işlemleri yürürlüğe sokacak ve böylece seçilmiş yalan, sürekli kayıtlara geçerek, sonunda bir gerçek olacaktı. Winston, Withers'ın neden gözden düştüğünü bilmiyordu. Belki rüşvet aldığı, belki de beceriksizliği yüzündendi. Belki de, Büyük Birader fazla sevilmeye başlayan bir astından kurtulmak istemişti. Belki Withers, ya da ona yakın birisinin, geçmişe ait eğilimleri olduğu kuşkusu uyanmıştı. Ya da -en yakın olasılık buydu- temizlikler ve buharlaştırmalar, hükümet yapısının gerekli bir parçası olduğundan bu iş yapılmıştı. Gerçek tek ipucu, 'yokkişiler' sözcüğüydü. Bu Withers'm çoktan öldüğünü göstermekteydi. Birinin tutuklanması, mutlaka öldürüldüğü anlamına gelmezdi. Kimi zaman tutuklular serbest bırakılır ve idam edilmeden önce birkaç yıl serbest dolaşmalarına izin verilirdi. Çok sık olarak, uzun zamandır öldüğüne inanılan bir kişi, bir davada ortaya çıkar, sonsuza kadar kaybolmadan önce, tanıklı-ğıyla yüzlerce insanın başını derde sokardı. Withers ise artık bir yokkişiydi. Yafamıyordu ve

daha önce de yaşamamıştı. Winston, Büyük Biraderin söylevini tamamen ters çevirmenin yeterli olmadığına karar verdi. İlk konuyla hiçbir ilgisi olmayan, bütünüyle yeni bir söylev hazırlamak daha uygun olurdu.
Söylevi hainler ve düşünce suçlularının yargılandığı bir konuya çevirmek fazlasıyla açık olacaktı. Cephede yeni bir zafer ya da Dokuzuncu Üç Yıllık Planla ilgili bir başarı ise, kayıtları karıştırmak demekti. O halde, tümüyle hayâl ürünü olan bir haber gerekiyordu. Birden kafasında, sözde olmuş bir çatışmada, sözde kahramanca ölen Yoldaş Ogilvy imgesi canlandı. Bazen Büyük Birader, günlük emirlerini basit bir parti üyesinin anısına ayırır, onun yaşamım ve ölümünü herkese örnek olarak gösterirdi. O gün de, Yoldaş Ogilvy'yi örnek gösterecekti. Evet böyle biri yoktu, ama birkaç satır yazı, bir sahte fotoğraf onu var edebilirdi.
Winston biraz düşündükten sonra, konuşyazı kendine çekti ve Büyük Biraderin çok iyi bildiği konuşma biçimiyle dikte etmeye başladı; askeri ve bilgiççe olan bu biçimi, soru sorup yanıtlama özelliği yüzünden, taklit etmek hiç de zor değildi (bundan ne ders alıyorsunuz yoldaşlar? İngsos'un da başlıca ilkeleri olan şu derslerdir ki... vb).
Üç yaşındayken, Yoldaş Ogilvy, davul, maket helikopter ve makineli tabanca dışında tüm oyuncakları geri çevirirdi. Kuraldışı olarak bir yaş erken, Casusluk Örgütüne katılmış, dokuz yaşındayken, örgüt önderi olmuştu. On bir yaşında, kulak misafiri olduğu bir konuşmada suç unsurları olduğu kanısına varınca, amcasını Düşünce Polisine ihbar etmişti. On yedi yaşındayken, Gençlik Anti-Seks Örgütünün bölge başkanı olmuştu. On dokuz yaşındayken, Barış Bakanlığı tarafından onaylanan ve ilk denemesinde bir kerede otuz bir Avrasyalı tutsağı öldüren bir el bombası icat etmişti. Yirmi üç yaşında, eylem sırasında canını yitirmişti. Hint Okyanusu üzerinde yanında önemli bir belge bulunduğu halde uçarken, ardına düşman tepkili uçakları takılmış, o da ağırlık olsun diye boynuna bir makineli tüfek asarak, belgeyle birlikte helikopterden atlamış, kendisini suların derinliğine bırakmıştı. Gıpta edilecek bir son, diye ekliyordu Büyük Birader. Yoldaş Ogilvy'nin yaşantısının masumluğundan ve tek bir amaca bağımlılığından söz etti. Tek bir kötü alışkanlığı yoktu, sigara

içmezdi, her gün beden eğitimi salonunda geçirdiği bir saat dışında hiçbir eğlencesi yoktu. Evlilik ve aile sıkıntılarının, göreve yirmi dört saat bağlılıkla uyuşmadığına inandığı için, bekâr kalmaya yemin etmişti. Konuşmalarında İngsos'un ilkeleri dışında bir konu yer almazdı. Yaşamında, Avrasyalı düşmanların yenilmesi, casuslar, sabotajcılar, düşünce suçlularının ve genelde hainlerin yakalanmasından başka bir amacı yoktu.
Winston'ın aklından, Yoldaş Ogilvy'ye Yararlılık Yüksek Nişanı vermek geçti. Ama, bunun kayıtlarda gereksiz karışıklıklar yaratabileceğini düşünerek vazgeçti.
Bir kez daha karşı odadaki rakibine göz attı. İçinden bir ses Tillotson'ın aynı işle uğraşmakta olduğunu söylüyordu. Sonunda kimin yapıtının onaylanacağını öğrenmek olanağı yoktu, ama yine de bunun kendisininki olacağına dair kuvvetli bir inanç vardı içinde. Bir saat önce yarattığı kişi Yoldaş Ogilvy işte şimdi bir gerçek olmuştu. Canlı insanların değil, ölülerin yaratılabilir olduğu düşüncesiyle sarsıldı. Hiçbir zaman varolmamış olan Yoldaş Ogilvy şimdi geçmişte yaşamıştı, bu düzmeceler unutulunca, o da Charlemagne ya da Jül Sezar gibi aynı gerçeklik ve aynı kanıtlarla desteklenerek var olacaktı.

5

Toprağın derinlerindeki, basık tavanlı kantinde, öğle yemeği kuyruğu öne doğru yavaş yavaş ilerliyordu. Oda şimdiden dolmuştu. Gürültülü kulakları sağır edecek düzeydeydi. Tezgâhtaki ızgaradan, et yemeğinin dumanlan tütüyor, bunun ekşi, metalik kokusunu Zafer Cini bile bastıramıyordu. Odanın gerilerdeki bir köşesine duvar oyularak inşa edilmiş olan bardan on sente bir kadeh dolusu cin alınabiliyordu.
"İşte aradığım adam," dedi Winston'ın arkasındaki bir ses. Arkasına döndü. Bu, Araştırma Dairesinde çalışan arkadaşı Syme idi. Belki de arkadaş uygun bir sözcük değildi. Artık arkadaş yoktu, yoldaşlar vardı. Ama, bazı yoldaşların eşliği, öbürlerinden daha keyifliydi. Syme bir filologdu; bir Yenikonuş uzmanıydı. Yenikonuş Sözlüğünün on birinci baskısını hazırlamakla yükümlü o büyük uzmanlar topluluğunun bir üyesiydi. Winston'dan daha ufak tefekti. Koyu renk saçları, hem hüzünlü hem alaylı bakan, konuşurken karşısındakinin

yüzünü araştırı-yormuş kanısı uyandıran kocaman, patlak gözleri vardı.
"Jiletinin olup olmadığını soracaktım," dedi. "Bir tane bile yok," diye yanıtladı Winston, bir çeşit suçluluk duygusuyla. "Her tarafta aradım, ama hiçbir yerde bulunmuyor artık."
Herkes birbirinden jilet isteyip duruyordu. Aslında Winston'm elinde iki tane hiç kullanılmamış jilet vardı. Aylardır bir jilet kıtlığı söz konusuydu. Parti dükkânlarının karşılayamadığı gereksinimler pek çoktu. Bazen düğme, bazen iplik, bazen ayakkabı bağı, şimdi de jilet bulunmuyordu. Ancak 'serbest' piyasadan, uzun aramalar sonunda bir iki tane bulunabiliyordu.
"Altı haftadır aynı jileti kullanıyorum," diye yalan söyledi.
Kuyruk biraz daha ilerledi. Durdukları zaman yüzünü yeniden Syme'a döndü. İkisi de tezgâhın yanındaki yağlı yığından birer tepsi aldılar.
"Tutukluların asılısını görmeye gittin mi, dün?" diye sordu Syme.
"Çalışıyorum," dedi Winston kayıtsızlıkla, "sinemada görürüm, sanıyorum."
"Aslının yerini tutmaz," dedi Syme. Alaycı gözleri, Winston'm yüzünde dolaşıyordu. 'Ben seni bilirim,' der gibiydi gözleri. 'İçini okuyorum. Neden tutukluların idamını görmeye gitmediğini çok iyi biliyorum'. Syme akılcı bir biçimde Partiye bağlıydı, ama içi kin doluydu, zehir saçıyordu. Tatsız bir doyumla, düşman köylere yapılan helikopter saldırılarından, düşünce suçlularının yargılanma ve itiraflarından, Sevgi Bakanlığının bodrumundaki idamlarından söz ederdi. Onunla konuşmak için, onu bu tür konulardan uzaklaştırarak, uzmanlık alanı Ye-nidil konusuna çekmek gerekti.
Winston o kocaman koyu gözlerin araştırıcılığından korunmak için başını çevirdi.
"İyi bir adamdı," dedi Syme, gördüklerini anımsayarak. "Bacakların birbirine bağlanması bence her şeyi bozuyor. Onların havayı tekmelediğini görmek hoşuma gidiyor. Üstelik, sonunda dilleri dışarı sarkıyor -mavi dilleri- gerçekten masmavi. Beni çeken ayrıntılar bunlar."
Beyaz önlüklü işçi, elinde keçesiyle, "Bir sonraki!" diye bağırdı. Winston ve Syme tepsilerini ızgaranın altından ittiler. Her birinin içine her zamanki öğle yemeği kondu; pembemsi gri

renkli et yemeği, bir parça ekmek, bir dilim peynir, bir fincan sütsüz 'Zafer Kahvesi' ve bir sakkarin tableti.
Syme, "Şurada bir masa var, tele ekranın altında," dedi. "Giderken cinlerimizi de alalım."
Cin, sapsız porselen fincanlarla veriliyordu. Kalabalığın içinden güçlükle yol açarak, ellerindeki metal tepsileri köşesinde kusmuğu andıran bir et suyu gölcüğü bulunan bir masaya bıraktılar. Winston, cin fincanını eline aldı, bir an durakladı. Tüm cesaretini toplayarak yağlı bir tadı olan bu sıvıyı yutuver-di. Gözlerinden gelen yaşları silerken, acıkmış olduğunu fark etti. Ete benzer birtakım süngerimsi parçacıkların içinde yüzdüğü sıvıyı kaşıklamaya başladı.
Yemekleri bitene dek ikisi de konuşmadı. Winston'm solunda geride bir kişi salonun gürültüsünü bile bastıran ördek vaklamasına benzer bir sesle ara vermeksizin hızlı hızlı konuşmaktaydı. "Sözlük çalışması nasıl gidiyor?" diye sordu Winston, gürültüyü bastırmak için sesini yükselterek.
"Çok yavaş," dedi Syme. "Şu sıra sıfatlardayım, insanı büyülüyor."
Yenikonuştan söz edilmesi, keyfini yerine getirmişti. Tepsisini bir kenara itti, ince ellerinden birine ekmeği, birine peyniri alarak, bağırmak zorunda kalmamak için Winston'a doğru eğildi.
"On birinci baskı değişmez baskı olacak," dedi. "Sözlüğe en son biçimini veriyoruz; kimsenin ondan başkasını konuşmayacağı zaman alacağı biçimi. İş bittiğinde senin gibi kişiler bir dili yenibaştan öğrenmek zorunda kalacaklar. Sizler, görevimizin yeni sözcükler bulup çıkarmak olduğunu düşünüyorsunuz, ama ilgisi yok! Bizler sözcükleri parçalıyoruz, her gün yüzlerce-sini. Dili kuşa çeviriyoruz. On birinci baskı 2050 yılından önce modası geçecek bir tek sözcük içermeyecek."
İştahla ekmeğini ısırdı, birkaç lokma yuttuktan sonra, bilgiççe bir tutkuyla sürdürdü konuşmasını. İnce, esmer yüzü canlanmış, gözlerindeki alaysı anlatımın yerini, düşsellik almıştı.
"Sözcükleri yok etmek çok güzel bir olay. Elbette, asıl bozgun, yüklemeler ve sıfatlarda, ama atılması gereken yüzlerce isim de var. İş yalnız eşanlamlı sözcüklerle bitmiyor, karşıt

anlamlılar da var. Bir başka sözcüğün karşıtı olan bir sözcüğün yararı ne olabilir? Her sözcük, zaten karşıtını kendi içinde taşır. Örneğin, 'iyi* gibi bir sözcük varken, 'kötü' sözcüğüne neden gereksinimimiz olsun? 'İyi değil' işimizi daha iyi görür. Çünkü bu, ilk sözcüğün tam tamına karşıtı, ötekiyse değildir. Ya da örneğin, 'iyi'den daha kuvvetli bir sözcüğü ele alalım; harika, olağanüstü ve benzerleri gibi, bir sürü saçmasapan sözcüğe ne gerek var, 'artı iyi' aynı anlamı verir ya da 'çift artı iyi', daha kuvvetli bir sözcük istiyorsak eğer. Bu sözcükleri zaten kullanıyoruz, ama Yenikonuş son biçimini aldığında, iyi ve kötü kavram-ları yalnızca altı sözcükle, gerçekte tek bir sözcükle anlatılacak. Buradaki güzelliği anlayabiliyor musun Winston? Elbetteki tüm bunlar en başından Büyük Biraderin düşüncesiydi," diye ekledi son söz olarak...

Büyük Biraderin adı söylenince, Winston'ın yüzünden düzmece bir coşku dalgası geçti, ama Syme ondaki şevk eksikliğini hemen fark etmişti.

Hüzünlü bir sesle, "Yenikonuşun değerini anlayamıyorsun Winston," dedi. "Yazarken bile, hâlâ eski dilde düşünüyorsun. Arada sırada Times'da yazdıklarını okuyorum. Oldukça iyi yazılar yazmana karşın, hepsi çeviri. Tüm belirsizliklerine ve yararsız anlam gölgelerine karşın, gönlünde eski yatıyor senin. Sözcükleri yok etmenin güzelliğini kavrayamıyorsun. Yenikonuşun dünyada her yıl sözcük hazinesi ufalan tek dil olduğunu bilmiyor muydun?"

Winston elbette ki bunu biliyordu. Konuşmaya cesaret edemeyerek, gülümsedi. Syme kara ekmekten bir parça daha ısırarak, kısa sürede çiğnedi ve yuttu; konuşmasını sürdürdü. "Yenikonuşun tüm amacının, düşünme sınırlarını daraltmak olduğunu görmüyor musun? Sonunda düşünce suçunu ola-naksızlaştıracağız, çünkü en sonunda, onu anlatacak sözcükler kalmayacak. Gerek duyulan her kavram tüm eşdeğer sözcüklerinden sıyrılarak, anlamı kemikleştirilmiş tek bir sözcükle anlatılacak. Şimdiden on birinci baskıda bu noktaya, az çok ulaştık, ama bu işlem, sen, ben öldükten çok sonra da sürecek. Sözcük sayısı her yıl biraz daha azalacak ve bilincin alanı her yıl biraz daha daralacak. Şimdi bile, düşünce suçu işlemek için ne bir neden, ne bir özür var. Tüm

iş, kendini biçimlendirmek ve gerçeği denetleyebilmek. Ama sonunda, buna da gerek kalmayacak. Dil yetkinliğe ulaştığı zaman devrim tamamlanmış olacak. Yenikonuş, İngsos'tur, İngsos da, Yenikonuş," diye ekledi, mistik bir duyumla "Winston, 2050 yılında bizim şu konuşmamızı anlayabilecek tek bir insanın kalmayacağını hiç düşündün mü?"
"Yalnız," diye kaygıyla söze başladı Winston ve sustu. "Yalnız proleterler olacak," demek gelmişti dilinin ucuna, ama bu sözün politik bağlılığa ters düşeceğini düşündü. Syme onun ne söylemek üzere olduğunu tahmin etmişti.
Umursamaz bir tavırla, "Proleterler insan sayılmaz," dedi. "2050'de -belki de daha önce- eski dil tümüyle yitmiş, geçmişteki tüm yazın dünyası yok edilmiş olacak. Shakespeare, Chaucer, Milton, Byron yalnızca Yenikonuşta var olacaklar, değişmekle kalmayıp eski biçimlerinin tam karşıtına çevrilmiş olacaklar. Parti yazını bile değişecek. Hatta, sloganlar bile değişecek. Özgürlük kavramı ortadan kalkınca, 'özgürlük köleliktir' diye bir slogan nasıl olabilir? Düşünce ortamı, tümüyle değişe-
çek. Daha doğrusu, bugün anladığımız anlamda bir düşünce olmayacak. Partiye bağlılık, düşünmemek, düşünce gereksinimi duymamaktır. Partiye bağlılık, bilinçsizlik demektir."
Winston aniden, derin bir inançla, Syme'ın bugünlerin birinde buharlaştırılacağını düşündü. Gereğinden fazla zekiydi. Olayları açık seçik olarak görüyor ve çok açık konuşuyordu. Parti bu tür insanlardan hoşlanmazdı. Bir gün ortadan kaybolu-verecekti. Böyle olacağı yüzünde yazılıydı.
Winston ekmeğini ve peynirini bitirmişti, kahvesini içmek için sandalyesinde biraz yana döndü. Solundaki masada oturan ördek sesli adam hâlâ konuşmasını sürdürüyordu. Beraberindeki, -sekreteri olabilirdi-, sırtı Winston'a dönük oturan genç kadın, adamı dinliyor ve söylenenleri tümüyle onaylıyordu. Winston'ın kulağına, genç ve aptal bir kadın sesinin söylediği, "Ne kadar haklısınız, ben de sizinle aynı kanıdayım," gibi sözler çalınıyordu. Öteki ses ise, kız konuşurken bile susmuyordu. Winston adamı uzaktan tanıyordu, ama Roman Dairesinde önemli bir görevde çalışmakta olduğu dışında fazla bir şey bilmiyordu. Otuz

yaşlarında, (ensesi kalın) ve kocaman (hiç durmadan konuşan) bir ağzı olan biriydi.
Başını biraz geriye atmıştı, oturduğu açı yüzünden, gözlükleri ışığı yansıtıyor ve gözlerinin yerinde Winston, iki boş yuvarlak görüyordu. İşin ürkünç yanı, adamın ağzından çıkan söz selinden, tek bir sözcüğün bile seçilememesiydi. Yalnız bir kez, Winston, "Goldsteincılığın kesin ve tümden yok edilmesi" sözünü duyabildi; madenden dökülmüş bir kalıp gibi ağızdan fırlayan sözler. Geri kalan kısmı, yalnızca bir gürültüydü, vak, vak, vak gibi. Yine de, adamın söylediklerini duymadığınız halde, ne tür bir konuşma olduğunu kolayca kestirebilirdiniz. Goldstein, suçluyor, düşünce suçluları ve sabotajcılara karşı daha etkin önlemler alınmasını istiyor olabilirdi, Avrasya ordusunun vahşetine karşı atıp tutuyor olabilirdi, söyledikleri, Büyük Birader ya da Malabar cephesi kahramanlarını övüyor olabilirdi. Söyledikleri ne olursa olsun, fark etmezdi. Her sözcüğünün, Parti doktrini ve İngsos doğrultusunda olduğundan emin olabilirdiniz. Çenesini açıp kapayan bu gözsüz yüzü izlerken, Winston, bir insanı değil de kuklayı seyrediyormuş gibi garip bir duyguya kapıldı. Konuşan, adamın beyni değil, gırtlağı idi. Ağ-
zından dökülenler sözcüklerdi, ama bu gerçek anlamda bir konuşma değildi; bir ördeğin vaklaması gibi bilinçsiz olarak çıkarılan sesler yığınıydı.
Syme bir süre konuşmadı, elindeki kaşığın sapıyla et suyu birikintisine şekiller çiziyordu. Öteki masadan gelen vaklama sesi, çevredeki uğultuya karşın, kolayca duyulabilecek şiddette sürüyordu.
"Yenikonuşta bir sözcük var," dedi Syme. "Bilmem duydun mu; ördekdil, yani ördek gibi vaklamak. İki karşıt anlamı içinde taşıyan ilginç sözcüklerden biri. Bir rakip için kullandığında bir aşağılama, aynı düşüncede olduğun biri için kullandığında bir övgü oluyor."
Syme'ın buharlaştırılacağı kesin, diye düşündü yeniden, Winston. Syme'ın onu küçümsediğini, beğenmediğini ve hatta bir neden bulduğu an kendini düşünce suçlusu olarak ihbar edebileceğini bildiği halde, bu düşünce onu hüzünlendirdi. Sy-me'da eksik olan birtakım şeyler vardı, sağgörü, kendisini tartışmalardan uzak tutmak, can kurtarıcı bir aptallık. Kurallara

bağlı olmadığı söylenemezdi. Yalnızca içtenlikle değil, basit bir Parti üyesinde bile bulunmayan sonsuz bir istek ve geniş bir bilgi hazinesiyle, İngsos'un ilkelerine bağlıydı. Büyük Biraderi taparcasına sever, zaferlerle neşelenir, yanlış yola sapanlardan nefret ederdi. Yine de bir yanlışlık vardı tavrında. Söylenmesi gereksiz şeyler söylerdi. Çok kitap okurdu, sık sık ressam ve müzisyenlerin uğrak yeri olan Kestane Ağacı Kahvesine giderdi. Kestane Ağacı Kahvesine gidilmemesi konusunda yazılı bir kural yoktu, sözlü bir kural bile yoktu, ama orası uğursuz bir yerdi. Partinin gözden düşmüş eski önderleri, temizlenmeden önce burada toplanırlardı. Goldstein'ın bile, yıllar önce burada görüldüğü söylenirdi. Syme'ın geleceğini tahmin etmek kolaydı. Gelgelelim, bütün bunlara karşın, Syme, Winston'ın aklından geçenleri okuyabilse, bir dakika geçirmez, onu Düşünce Polisine ihbar ederdi. Aslında herkesin yapacağı buydu, ama Syme herkesten daha yatkındı buna. Coşku yeterli değildi, kurallara bağlılık bilinçsizlik demekti.

Syme başını kaldırdı, "Bak Parsons geliyor," dedi. Sesindeki bir şeyler 'şu budala', diye ekler gibiydi. Winston'ın Zafer Konağındaki komşusu Parsons, kalabalıkta kendine yer açarak, onlara doğru ilerliyordu. Orta boylu, tıknaz, san saçlı, kurbağaya benzer yüzü olan bir adamdı. Henüz otuz beş yaşındaydı, ama karnında ve boynunda kat kat yağ tabakaları belirmeye başlamıştı. Yine de, yürüyüşü çevik ve çocukçaydı. Bütün görüntüsüyle, zamanından önce büyümüş bir çocuğu anımsatıyordu. Sırtındaki resmi tutuma karşın, kendisini Casuslarının kısa mavi pantolonu, gri gömleği ve kırmızı boyunbağı içinde düşlememek olanaksızdı. İnsan Parsons'ı düşününce, aklına yumuk dizler, tombul kollar gelirdi. Parsons fırsat buldukça, açık havada bir yürüyüş ya da başka bir etkinliğe katıldığında kısa pantolon giyerdi gerçekten de. İkisine de şen bir 'merhaba' deyip dayanılmaz bir ter kokusu saçarak, masalarına çöktü. Pembe yüzünü boncuk boncuk ter damlaları sarmıştı. Ondaki bu terleme gücü olağanüstüydü. Dernek merkezinde, onun masa tenisi oynamış olduğunu, raket sapının neminden anlayabilirdiniz. Syme cebinden, üzerine bir dizi sözcük yazılı bir kâğıt parçası çıkarmış, elinde bir mürekkepli kalem çalışıyordu.

"Şuna bak, öğle arasında bile çalışıyor," dedi Parsons, Winston'ı dürterek, "Çalışma şevki diye buna denir. Nedir o yaptığın, ahbap? Bana göre fazlaca beyin işi sanırım. Smith, ahbap, senin neden ardına düştüğümü söyleyeyim. Şu bana vermeyi unuttuğun para için."
"Ne parası?" diye sordu Winston, farkında olmadan cebindeki parayı yoklayarak. Herkesin, maaşının dörtte birini gönüllü işlere ayırması gerekmekteydi, ama bunlar öylesine boldu ki, sayılarını ve ne için verildiklerini akılda tutmak zordu.
"Nefret Haftası için. Biliyorsun bizim evin veznedarı benim. Çok büyük bir çaba gösteriyoruz, olağanüstü bir gösteri düzenleyeceğiz. Zafer Konağı, caddede en fazla bayrak asılı yapı olmazsa, suç bende değil, bilesin! Bana iki dolar vaat etmiştin."
Winston'ın uzattığı buruşuk, kirli iki banknotu Parsons cahillere özgü bir el yazısıyla küçük bir deftere işledi.
"Aklıma gelmişken ahbap," dedi, "benim küçük yaramaz dün sana sapanla taş atmış galiba. İyice bir haşladım, bir daha aynı şeyi yinelerse sapanı elinden alacağımı bile söyledim."
"İdamı görmeye gidemediği için biraz canı sıkkındı galiba."
"Ya! Doğrusu, böyle olmak gerek, değil mi? Afacanlar yaramazlar, ama şevk ve istek dendi mi üstlerine yoktur. Tüm dü-
şündükleri Casusluk ve Savaş, elbette. Benim küçük kız, geçen cumartesi, birliğiyle Berkharmsted tarafında yürüyüşe çıktığında, ne yapmış biliyor musunuz? Birliğinden iki kız daha alarak ayrılmış ve tüm öğleden sonra garip görünüşlü iki adamı izlemişler. Ormanda iki saat kadar peşlerinden gittikten sonra, Amersham'a vardıklarında onları devriyelere teslim etmişler."
"Ama neden?" diye sordu Winston. Parsons gururla sürdürdü konuşmasını: "Benim ufaklık, adamın paraşütle indirilmiş bir casus olduğu kanısına varmış. İşin ilginç tarafı şu, ahbap: Onu kuşkulandıran ne olmuş dersin? Adamın ayağında hiç kimsede görmediği türden ayakkabılar varmış. Bu onun yabancı olduğu olasılığını yükseltiyor. Yedi yaşında bir çocuk için fena sayılmaz değil mi?"
"Peki adama ne olmuş?" diye sordu, Winston.
"Orasını bilemem elbette, ama herhalde-," nişan alır gibi yaptı,

patlama yerine de dilini şaklattı.
Syme başını kâğıttan kaldırmaksızın ilgisizce, "İyi," dedi.
"Elbette ki işimizi şansa bırakamayız," diye destekledi, Winston.
"Savaş içinde olduğumuzu unutmamalıyız," dedi Parsons. Sanki bu sesi desteklermiş gibi, başlarının üstündeki tele ekrandan bir borazan sesi yükseldi. Ama bu kez, yeni bir askeri zafer değildi açıklanan, Bolluk Bakanlığının bir bildirişiydi:
"Yoldaşlar!" diye başladı genç, şevk dolu bir ses, "Dikkat, yoldaşlar! Size verilecek parlak haberlerimiz var. Üretim savaşını kazanmış bulunuyoruz! Tüm tüketim maddeleri konusunda tamamlanmış olan hesaplar şunu gösterdik: yaşam düzeyi geçtiğimiz yıl içinde, yüzde yirmi yükselmiş durumda. Tüm Okyanusya'da bugün içten gelen gösteriler, düzenlenmiş, fabrika ve bürolarından çıkan işçiler, Büyük Biraderin bilinçli önderliğinin bize sunduğu yeni ve mutlu yaşam biçiminden dolayı, kendisine olan gönül borçlarını belirten pankartlarla caddelerde geçit töreni yapmışlardır. Şimdi size bazı değerleri okuyoruz. Besin maddeleri..."
Son zamanlarda Bolluk Bakanlığının pek tuttuğu 'yeni ve mutlu yaşam biçimi' tümcesi birkaç kez yinelendi. Borazan sesiyle dikkati tele ekrana çevrilen Parsons, ağzı açık, ciddiyetle söylenenleri dinliyordu. Okunan değerleri izleyemiyordu, ama bunların hoşnut edici olduğunun farkındaydı. İçi yanmış tütünle yarısına dek dolu kocaman, pis bir pipo çıkartmıştı. Haftada verilen yüz gram tütünle pipoları ağzına dek doldurmak olanaksızdı. Winston ise, özenle, yatay tuttuğu bir Zafer sigarası içiyordu. Yalnızca dört sigarası kalmıştı. Yeni sigara tayınıysa, ancak ertesi gün verilecekti. Bir an için kulaklarını çevredeki gürültülere tıkayıp, tele ekrandan gelen sesi dinlemeye başladı. Söylendiğine göre, çikolata tayınını haftada yirmi grama çıkardığı için, Büyük Biradere teşekkür gösterileri yapılmıştı. Oysa daha dün, tayını yirmi grama indirmişlerdi, diye geçirdi içinden. Daha üzerinden yirmi dört saat geçmeden, bunu nasıl yutarlar? Evet, yutuyorlardı. Parsons, bir hayvanın aptallığıyla yutuyordu bunu. Yan masadaki gözsüz yaratık, geçen haftaki tayının otuz gram olduğunu ileri sürecek kişileri bulmak, bildirmek ve yok ettirmek için tutkulu,

bağnazca, bir coşkuyla yutuyordu. Syme ise çiftdüşünceyi içeren daha karışık bir düzeyde yutuyordu. Öyleyse belleği sağlam tek kişi kendisi miydi?
Uydurma istatistikler tele ekrandan sel gibi akıyordu. Geçen yıla oranla, şimdi daha çok besin maddesi, daha çok giyecek, daha çok ev, mobilya, tencere, daha çok yakıt, daha çok gemi, helikopter, kitap, daha çok bebek vardı. Hastalık, suç ve delilik dışında her şey artmıştı. Yıllar, dakikalar içinde her şey ve herkes büyük bir hızla artmaktaydı. Az önce Syme'ın yaptığı gibi, Winston da kaşığıyla masanın üzerinde yayılan soluk renkli et suyunda şekiller çiziyordu. Yaşamın görünen yanları üzerinde düşündü, kin duyarak. Hep böyle mi olmuştu her şey? Yemeğin tadı hep böyle miydi? Kantine bir göz attı. Duvarları sayısız bedenin sürtünmesiyle kayganlaşmış, alçak tavanlı, hınca hınç insan dolu olan bir salon, dirseklerin birbirine değebile-ceği kadar sık yerleştirilmiş çürük çarık masalar, sandalyeler, yamuk kaşıklar, ezik tepsiler, kaba beyaz fincanlar; tüm yüzeyler yağlı, her çatlak kirli, içerisi cin, kötü kahve, madeni et yemeği ve pis giysilerden çıkan ekşi kokuyla dolu. Midenizde ve cildinizde hep bir tür yakınma vardı, hakkınız olan bir şey elinizden alınmış gibiydi. Şimdikinden çok farklı günler anımsamıyordu. Net olarak anımsayabildiği zamanlarda, besin maddeleri hiçbir zaman yeterli değildi, kimsenin deliksiz bir çorabı ya da iç çamaşırları yoktu, mobilyalar hep kırık dökük, odalar ısı-
tılmamış, metrolar, evler yıkılacak gibiydi, ekmekler kapkaraydı, çay bulunmaz, sigara yetmezdi, kahvenin tadı rezildi. Sentetik cinden başka bol ve ucuz şey yoktu. Ama insanın yüreği huzursuzluk, pislik ve sonu gelmeyen kışlardan, yapış yapış çoraplardan, çalışmayan asansörlerden, soğuk su ve pütürlü sabunlardan, dağılıveren sigaralardan, iğrenç tadı olan yemeklerden dolayı sıkışıyorsa, tüm bunlar insan yaşlandıkça daha da rahatsızlık verici olmakla birlikte, dünyadaki gerçek düzenin bu olmadığını göstermiyor muydu? Bir zamanlar her şeyin farklı olduğu konusunda içinde atalarından kalma bir anı olmasa, şu anda hayatın katlanılmaz olduğunu düşünebilir miydi, acaba?
Yeniden kantine göz attı. Herkes çirkindi, hepsi, üstlerindeki mavi tulumların yerine başka şeyler giyseler bile

çirkinliklerinden kurtulamayacaklardı. Salonun öbür ucunda, ufak, bö-ceksi yüzlü bir adam oturmuş, kahve içerken çevresine kuşkulu bakışlar fırlatıyordu. Çevresine bakmasa, Partinin çizdiği ülküsel tiplerin; sarışın, güneşten yanmış, uzun boylu, kaslı delikanlıların, dik göğüslü genç kızların, hayat dolu, sıkıntısız gençlerin gerçekten var olduğunu sanabilir diye geçirdi içinden Winston. Gerçekte, gördüğü kadarıyla, bir no.lu Havaüssünde yaşayan insanların çoğunluğu ufak tefek, esmer, hasta görünüşlü kişilerdi. Bakanlıklar, böceksi adamlarla doluydu. Genç yaşta şişmanlayan, kısa bacaklı, hızlı hızlı, kesik kesik hareket eden çi-pil gözlü, anlamsız yuvarlak yüzlü, tıknaz, bodur adamlar. Partinin yönetimi altında yetişen insan tipi buydu, görünüşe göre.
Bolluk Bakanlığının bildirisi ikinci bir borazan sesiyle son bularak, yerini teneke sesine benzer bir ezgiye bıraktı. Okunan değerlerin bombardımanıyla, belli belirsiz bir coşkuya kapılan Parsons piposunu ağzından çıkardı.
"Bolluk Bakanlığı belli ki bu yıl çok başarılı," dedi. "Bu arada unutmadan sorayım; Smith, bana verebileceğin jiletin yoktur, herhalde?"
"Bir tane bile yok," dedi Winston. "Altı haftadır aynı jileti kullanıyorum."
"Önemi yok. Bir sorayım demiştim, ahbap." "Kusura bakma," dedi Winston.
Bakanlığın bildirisi okunurken susmuş olan arkadaki ses, her zamanki titizliğiyle yeniden başladı. Bilinmeyen bir neden-le, Winston ansızın Bayan Parsons'ın süpürge gibi saçlarını, kırışıklıklarının arası tozla dolmuş yüzünü anımsadı. Bir yıl sonra çocukları onu ele verecekti. Bayan Parsons buharlaşacaktı. Sy-me buharlaşacaktı. Winston buharlaşacaktı. O'Brien buharlaşa-caktı. Oysa Parsons, hiçbir zaman buharlaşmayacaktı. Ördek gibi vaklayan, gözsüz yaratık hiçbir zaman buharlaşmayacaktı. Bakanlığın labirentimsi koridorlarında koşuşturanlar da buharlaşmayacaktı. Roman Dairesindeki siyah saçlı kız da buharlaş-mayacaktı. İçgüdüsel olarak kimin yaşayacağı, kimin yok edileceğini biliyormuş gibi geldi Winston'a, ama yaşamayı sağlayan olayın ne olduğunu söylemek zordu.
Bir anda daldığı düşten silkinerek uyandı. Yandaki masadaki

kız dönmüş ona bakıyordu. Bu, siyah saçlı kızdı. Gözucuyla ona bakıyordu, ama çok dikkatliydi. Gözleri karşılaşır karşılaşmaz, kız başını çevirdi.
Winston'ın sırtından aşağı bir ter boşandı. Bir dehşet dalgası tüm bedeninde dolaştı. Bu biraz sonra kayboldu, ama geride bir huzursuzluk bırakmıştı. Neden ona bakıyordu? Neden onun peşini bırakmıyordu? Ne yazık ki kızın o gelmeden önce de mi o masada oturduğunu, yoksa sonradan mı geldiğini fark etmemişti. Ama yine de, dün İki Dakikalık Nefret sırasında özellikle arkasında oturduğunu biliyordu. Herhalde tüm amacı, Winston'i dinleyip yeterince yüksek sesle bağırıp bağırmadığını denetlemekti.
İlk düşüncesi geri geldi, herhalde bir Düşünce Polisi değildi, ama amatör bir casus olabilirdi. Ve en büyük tehlike de onlardan gelirdi. Onun kendisine ne kadar zamandır baktığını bilmiyordu, beş dakikadır izliyor olabilirdi ve bu zaman içerisinde kendi yüzündeki anlatımı denetleyip denetlemediğinin pek farkında değildi. Bir tele ekran görüş alanı içinde ya da genel bir yerde, düşüncelerini serbest akışına bırakmak hiç doğru değildi. En ufak bir şey; sinirsel bir tik, kederli bir görünüş, kendi kendine bir şeyler mırıldanma huyu, olağandışılık ya da bazı şeylerin gizlendiği kanısını uyandırabilecek her şey sizi ele vermeye yetebilirdi. Yüzünüze uygunsuz bir anlatım vermek, (örneğin bir zafer açıklanırken, şaşkın bir tavır takınmak) ceza gerektirecek bir suç sayılırdı. Yenikonuşta bunun da karşılığı olan bir sözcük vardı; yüzsuçu deniliyordu buna.
Kız yeniden arkasını ona dönmüştü. Belki de kendisini izlemiyordu. İki gündür ona bu kadar yakın oturması bir rastlantı da olabilirdi. Sigarası sönmüştü. Onu büyük bir özenle masasının kenarına yerleştirdi. Eğer içindeki tütünü koruyabilirse, çalışması bittikten sonra kalanı içmeye karar verdi. Yandaki masadaki kişi Düşünce Polisinin adamı olabilirdi. Üç gün sonra Sevgi Bakanlığının derin mahzenlerinden birinde, bulabilirdi kendisini. Ama ne olursa olsun, sigara izmaritleri gereksiz yere savrulmamalıydı. Syme elindeki kâğıdı katlayıp cebine yerleştirdi. Parsons yeniden konuşmaya başlamıştı.
"Sana hiç söz etmiş miydim, ahbap?" dedi, piposunun sapıyla

oynayarak. "Benim iki afacan Büyük Biraderin resmine sosis sardığını gördükleri yaşlı bir satıcı kadının eteğini tutuşturmuşlardı. Arkasından gizlice sokulup, kibritle ateşe vermişler. Kadını fena halde yaktıklarına, kuşkum yok. Ne afacanlar değil mi? Ama şevkleri ortada! Casuslar artık benim zamanımdan daha iyi yetiştiriliyorlar. Çocuklara en son ne dağıtmışlar biliyor musunuz? Anahtar deliklerinden dinlemek için kulaklıklar. Benim küçük kız, geçen gece eve bir kulaklık getirdi, oturma odasının kapısında denedik, kulakla duyulanın iki katı şiddetlisini duyabiliyor insan. Elbette bunlar ufak oyuncaklar, ama onları iyi yola yöneltiyor, değil mi?"
O sırada tele ekrandan tiz bir düdük sesi geldi: Görev başı işareti. Üç adam da asansörler başında başlayan itiş kakışa katılmak üzere ayağa fırladı. Winston'm sigarasında kalan tütün yere döküldü.

6

Winston günlüğüne şöyle yazıyordu:
Üç yıl önceydi. Büyük demiryolu istasyonunun yanındaki dar bir yan sokakta, karanlık bir geceydi. Kadın, zayıf bir ışık saçan lâmbanın altında, bir kapı girintisinde duruyordu. Genç yüzü boya içindeydi. Asıl beni çeken de boyaydı, maskeye benzer beyazlığı,
dudakların kırmızılığı. Parti kadınları asla yüzlerini koyamazlar. Caddede kimse yoktu, tele ekran yoktu, iki dolar dedi. Ben...
Bir an için, yazmayı sürdürmek zor geldi. Gözlerini kapattı ve gözlerinin önünden gitmeyen görüntüyü silmek için parmaklarıyla gözkapaklarına bastırdı. Avazı çıktığı kadar bağırarak bir dizi küfür savurmak geliyordu içinden. Ya da kafasını duvara çarpmak, masayı devirmek, mürekkep hokkasını pencereden fırlatmak. Kendisine işkence eden bu anıyı aklından silip atmak için, saldırgan, gürültülü ya da acı verici herhangi bir eylemde bulunmak istiyordu.
En kötü düşmanımız sinir sistemimizdir, diye düşündü. İçinizdeki gerginlik, her an fiziksel bir eylem olarak dışarı vurabilirdi. Birkaç hafta önce sokakta yanından geçtiği adamı düşündü. Özelliği olmayan, Parti üyesi, 35-40 yaşlarında, ince uzun biriydi, elinde bir çanta taşıyordu. Aralarında birkaç metre kalmıştı ki, adamın yüzünün sol yanı bir spazmla kasıldı. Aynı şey birbirlerini geçerken yinelendi. Bir fotoğraf makinesi

objektifinin kapanması kadar hızlı bir kasılma, titremeydi, tik olduğu belliydi. O zaman, adamın işi bitik, diye düşünmüştü. En ürkünç şey, bunun, adamcağızın istemi dışında olmasıydı. Tehlikenin bir büyüğü de uykuda konuşmaktı. Bundan korunmak için bir çıkar yol yoktu görüldüğü kadarıyla.
Derin bir nefes alarak yazmayı sürdürdü:
Kadınla kapıdan ve evin avlusundan geçip bodrumda bir mutfağa girdim. Duvara bitişik bir yatak, masanın üzerinde iyice kısılmış bir lâmba vardı. Kadın...
Dişleri kamaşmıştı. Tükürmek istiyordu. Mutfaktaki kadın, ona karısı Katharine'i anımsattı. Winston bir kez evlenmişti. Evliliği sürüyor olabilirdi, bildiği kadarıyla, karısı ölmemişti, yaşıyordu. Bodrum katındaki mutfağın, ağır kokuşmuş havası burnuna gelir gibi oldu; bu, tahtakurusu, pis giysiler ve ucuz parfüm kokusunun birleşimi olan bir kokuydu. Parfüm, adi olmasına karşın yine de kışkırtıcıydı, çünkü Parti üyesi olan hiçbir kadın koku kullanmazdı. Böyle bir şeyi düşünemezdi bile. Yalnızca proleter kadınlar parfüm kullanırdı. Winston'ın kafasında parfümün kokusu, her zaman fuhuş olayıyla birlikte yer alırdı.
O kadınla gidişi, iki yıldan beri uğradığı ilk yanılgısıydı. Fahişelerle ilişki yasaktı. Ama, arasıra kendinize güveninizi toplayıp çiğneyebileceğiniz bir yasaktı bu. Bu işin tehlikeleri vardı, ama bir ölüm kalım sorunu değildi.
Bir fahişeyle yakalanmak, beş yıl zorunlu çalışma kampına gönderilmek demekti. Önceden başka bir suç işlememişseniz, bütün ceza bu kadardı. Suç ânında yakalanmanın önüne geçebildiğiniz sürece oldukça kolay işlenebilir bir suçtu. Kentin yoksul kesimleri, kendilerini satmaya hazır kadınlarla kaynıyordu. Bazılarını, proleterlerin içmesi yasak olan bir şişe cine bile satın alabilirdiniz. Bütünüyle bastırılamayan bazı dürtülere bir tür kapak işlevi gördüğünden, fahişelik üstü kapalı özendiriliyordu. Gizli ve zevksiz olduğu ve küçümsenen bir sınıfın üyesi kadınlar tarafından yüklenildiği sürece, buna pek aldırış eden yoktu. Bağışlanamayan suç, Parti üyeleri arasındaki yakınlaşmalardı. Büyük temizliklerde bu, sürekli açığa vurulan suçlardan biri olmakla birlikte, böyle bir şeyin olabileceğini düşünmek bile güçtü.
Partinin amacı yalnızca, kadınlarla erkeklerin arasında,

sonradan denetleyemeyeceği bağların oluşmasının önüne geçmek değildi. Asıl amacı, cinsel ilişkiden zevki kaldırmaktı. Sevgi değil de, ister evlilikte olsun, ister evlilik dışı olsun, cinsellikti tehlikeli kabul edilen. Parti üyeleri arasındaki tüm evliliklerin, bir komite tarafından onaylanması gerekiyordu. Bu komite, ilkelerini açıklamamakla birlikte, eğer çiftlerin birbirlerine fiziksel olarak bağlandıklarını fark ederse bu evliliği onaylamazdı. Evliliğin tek amacı, Partinin hizmetine verilecek çocuklar üretmekti. Cinsel birleşme lavman yapmak gibi iç bulandıran bir işlem olarak düşünülmeliydi. Bu açıkça belirtilmez, ama çocukluğundan başlayarak, her Parti üyesinin içine işlenirdi. Hatta, her iki cins için bekâreti özendiren, Gençlik Anti-Seks Örgütü gibi kuruluşlar vardı. İleride tüm çocuklar yapay döllenmeyle dünyaya getirilecek, özel kuruluşlarda yetiştirilecekti, (Buna Yeni-konuşta yapdöl deniyordu.) Şimdilik, pek ciddiye alınmasa bile, Winston bunun Parti ideolojisine uygun olduğunun farkındaydı. Parti, cinsel içgüdüyü öldürmeye, öldüremediği durumlarda da bozmaya ya da kirletmeye çalışıyordu. Bunu neden yaptıklarını bilmiyordu, ama böyle olması doğal geliyordu ona. Partinin çabaları, kadınlar arasında oldukça başarılı olmuştu. Yeniden Katharine'i anımsadı. Ayrı yaşamaya başlayalı 9-10, hemen hemen 11 yıl olmuştu. Garipti, ama onu çok seyrek düşünüyordu. Bazen, evlenmiş olduğunu günlerce unuturdu. Yalnızca 15 ay kadar bir süre birlikte olmuşlardı. Parti boşanmaya izin vermese de, çocuk olmayınca ayrı yaşamaya izin veriyordu. Katharine uzun boylu, sarışın, dimdik, hareketleri insanı büyüleyen bir kızdı. Tanıyıp arkasında hiçbir şey olmadığını anlayıncaya kadar, insanın soylu diyebileceği ince, zarif bir yüzü vardı. Evlenmelerinden kısa bir süre geçtikten sonra belki de onu pek çok insandan daha yakından tanıma olanağını elde ettiği için, onun, hayatında rastladığı en boş, en aptal ve kafasız kişi olduğuna karar vermişti. Kafasında slogan olmayan tek bir düşünce, Parti tarafından verildiği sürece, yutmayacağı tek bir saçmalık yoktu. Yine de, cinsellik denilen şey olmasaydı, onunla yaşamaya katlanabilirdi.

Ona dokunduğu anda ürperiyor, bedeni taş kesiliyordu. Onu kollarının arasına almak, eklemli bir tahta kuklayı kollarının

arasına almaktan farksızdı. En garibi, Katharine kendisine sarıldığında, aynı zamanda onu tüm gücüyle geriye ittiği duygusuna kapılmasıydı. Kaslarının sertliği, bu izlenimi uyandırmaya yetiyordu. Orada öylece gözleri kapalı yatar, ne karşı koyar ne de birlikte olurdu, yalnızca boyun eğerdi. Utanç verici bu durum bir süre sonra dayanılmaz oldu, iğrençleşti. Eğer cinsel ilişkide bulunmamayı kararlaştırmış olsalardı, onunla birlikte yaşamaya yine de katlanabilirdi. Ama ne garip ki bunu Katharine kabul etmemiş, eğer ellerinden gelirse bir çocuk üretmeleri gerektiğini söylemişti. Olanaksız olmadığı zamanlar, bu eylem, haftada bir kez düzenli yerine getirilirdi. Hatta Katharine, unutulmaması gereken bir görev olarak o akşam yapacaklarını sabahtan hatırlatırdı. Bu işe iki ad takmıştı: Birincisi, 'bebek yapmak," ikincisi, 'Partiye karşı görevimiz' (Evet gerçekten bu sözü kullanırdı). Çok geçmeden, bu belirli günler geldiğinde Winston'ın içini korku bürümeye başladı. Neyse ki şans eseri bir çocukları olmadı. Sonunda Katharine de denemekten vazgeçti ve kısa bir süre sonra, ayrı yaşamaya başladılar.

Winston hafifçe iç geçirdi ve kalemini alarak yazmaya başladı:

Kadın kendisini yatağa attı ve hemen hiçbir hazırlık olmadan düşleyebileceğiniz en bayağı ve iğrenç biçimde eteklerini kaldırdı. Ben...

Tahtakurusu ve ucuz parfüm kokusu burun deliklerinde, lâmbanın soluk ışığında odada duruşu gözünün önüne geldi. Gönlünün yenilgisi ve kini, Katharine'in Partinin dondurucu etkisiyle sonsuza dek katılaşmış beyaz bedeninin düşüncesiyle karıştı. Neden böyle oluyordu? Birkaç yılda bir bulduğu o kirli sürtükler yerine neden kendine ait bir kadını olamıyordu? Ama gerçek bir aşk ilişkisini düşlemek bile olanaksızdı. Partideki kadınların tümü birbirinin aynı idi. Dokunulmazlık da, en az Partiye bağlılık kadar, içlerine işlemişti. Erkenden başlayan özenli bir hazırlık dönemiyle, oyunlarla, soğuk su duşlarıyla, okulda, Casusluk Örgütünde, Gençlik Örgütünde kafalarına işlenen saçmalarla, konferanslarla, geçit törenleriyle, sloganlarla, askeri müzikle, tüm doğal duygular içlerinden sökülüp atılıyordu. Aklı ona birtakım kuraldışı durumların olması gerektiğini söylüyordu,

ama gönlü buna inanmıyordu. Tüm kadınlar, partinin amaçladığı gibi, ulaşılmazdı. İstediği, sevilmekten çok, ömründe bir kez de olsa bu erdem duvarını yıkmaktı. Cinsel eylem, eğer başarıyla yerine getirilirse, başkaldırmak demekti. Birisini istemek, bir düşünce suçuydu. Karısı olmasına karşın, Katharine'in içinde bir istek uyandırmak bile, onu baştan çıkartmak olurdu.
Öykünün sonunu getirmeliydi. Yazmayı sürdürdü:
Lâmbayı açtım. İlk kez ışık altında gördüm kadını...
Karanlıktan sonra, parafin lâmbanın solgun ışığı parlak görünmüştü gözüne. Kadını ilk kez doğru dürüst görüyordu. Ona doğru bir adım atmış, sonra içi cinsel istekle dolu, dehşet içinde duraklamıştı. Oraya gitmekle göze aldığı tehlikenin bilincindeydi. Dışarı çıkarken nöbetçilerin kendisini yakalamaları büyük olasılıktı, hatta şu anda kendisini dışarıda bekliyor da olabi-
lirlerdi. Eğer bir şey yapmadan dışarı çıkarsa, tehlikeyi göze almanın ne yararı olacaktı...
Yazması gerekti, gizini dökmeliydi. Işık altında ansızın kadının yaşlı olduğunu görmüştü. Yüzü sanki mukavva bir maske gibi yırtılıverecekmiş izlenimi uyandıracak kalınlıkta bir boya tabakasıyla kaplanmıştı. Saçında beyaz teller vardı, ama en berbat yanı, aralık dudaklarının gerisinde kapkaranlık duran ağzıydı. Tek bir dişi bile kalmamıştı.
Karmakarışık bir yazıyla, çabucak yazdı:
Lâmbayı açtım, onu ilk kez ışık altında gördüm, yaşlı bir kadındı. En azından ellisinde vardı. Ama umursamadım ve yapılacak işi yaptım.
Parmaklarını yeniden gözlerinin üstüne bastırdı. En sonunda yazmıştı, işte! Ama fark etmedi. Tedavi işe yaramamıştı. Yüksek sesle küfretme isteği, eskisinden daha da baskındı.;
7
Eğer bir umut varsa, diye yazdı Winston, proleterlerdedir.
Eğer bir umut varsa, proleterlerde olması gerekiyordu, çünkü Partiyi yıkacak güç, ancak Okyanusya nüfusunun yüzde seksen beşini oluşturan, hoşlanmış bu kaynaşan kitlede yaratılabilirdi. Parti içten yıkılamazdı. Düşmanlarının -varsa eğer- bir araya gelmeleri, hatta birbirlerini tanımaları bile olanaksızdı. Eğer efsanevî Kardeşlik varsa -var olabilirdi de-

üyelerinin, iki üç kişilikten büyük kümeler halinde toplanmaları düşünülemezdi. Devrim, gözlerde bir bakış, ses vurgusunda bir değişiklik, olsa olsa, fısıldanan bir sözcük demekti. Ama proleterler kendi güçlerinin bilincine varabilirlerse, o zaman gizli bir örgüte bile gerek kalmayacaktı. Yalnızca ayaklanıp sineklerini kovan bir at gibi silkinmeleri yetecekti. Şu an, isteseler Partiyi dar-
madağın edebilirlerdi. Ergeç bunu yapmak akıllarına gelecekti. Ama yine de...

Bir kez, kalabalık bir caddede yürürken, az ilerideki yan sokaklardan birinden kadın sesine benzer seslerle yüzlerce kişinin bağrıştığını işitti. Öfke ve umutsuzluk taşıyan bir haykırıştı, bir çanın titreşmesi gibi uzayıp giden, derin bir A-a-a-ah inil tisiydi. Yüreği oynamıştı. İşte başladı! diye düşünmüştü. Bir isyan! Proleterler sonunda dizginlerinden boşanıyorlar! Ses, açıkta kurulmuş bir pazaryerinden geliyordu. Oraya vardığında, yüzleri, batmakta olan bir gemide tutukluymuşlar gibi hüzünlü, iki üç yüz kişilik kadın kalabalığını gördü. O anda genel umutsuzluk, tek tek kavgalara dönüşmüştü. Tezgâhlardan birisinde, teneke tavalar satılıyordu. Hepsi berbat, çarpık çurpuktu, ama tencere türü şeyleri bulmak çok güçleşmişti. Kaplar bir anda satılıp tükenmişti. Başarılı olan bazı kadınlar, itişip kakışarak, başkalarını dirsekleyerek, tavaları ellerinde, kendilerine yol açmaya çalışırken, bu arada bir düzine kadın da tezgâhın çevresine toplanmış, satıcıyı hak çiğnemekle, bazı kişileri kayırmakla ve malların bir kısmını saklamakla suçluyorlardı. Yeni haykırışlar yükseldi. İki öfkeli kadından saçları dağılmış olanı, tavayı yakalamış, berikinin elinden almaya uğraşıyordu. Bir anda birbirlerine girdiler ve tavanın sapı koptu. Winston olanları tiksintiyle izliyordu. Oysa bir süre önce iki üç yüz gırtlaktan çıkan seste korkunç bir güç sezmişti. Bu insanlar neden önemli sorunlar için de böyle bağırmıyorlardı?

Şöyle yazdı:

Bilinçlen inceye dek başkaldırmayacaklar, başkaldırmazlarsa da hiçbir zaman bilinçlenemeyecekler.

Bu, diye düşündü, Parti kitaplarından birinden bir alıntı olabilirdi. Parti, elbette, proleterleri zincirlerinden kurtardığını öne sürüyordu. Devrimden önce, kapitalistler tarafından

acımasızca ezilmişler, aç bırakılıp kırbaçlanmalardı; kadınlar kömür madenlerinde çalışmaya zorlanmış (doğrusunu söylemek gerekirse, kadınlar hâlâ kömür madenlerinde çalışıyorlardı), çocuklar henüz altı yaşında fabrikalara işçi olarak satılmışlardı. Ama aynı zamanda Parti çiftdüşün ilkelerine bağlı kalarak, birkaç basit kuralla, proleterlerin hayvanlar gibi baskı altında tutulmaları gereken, aşağılık yaratıklar olduklarını öğretiyordu. Gerçekten onlar hakkında çok az şey bilinirdi, ama çalıştıkları, üredikleri sürece ne yaptıklarının bir önemi yoktu. Proleterler yönetimsiz bırakıldıkları zaman, Arjantin'in ovalarına salınıvermiş sığırlar gibi, doğal buldukları ilkel bir yaşam birimi geliştirmişlerdi. Doğarlar, sokaklarda büyürler, on iki yaşında işe gitmeye başlarlar, kısa bir güzellik ve cinsellik döneminden geçip yirmi yaşında evlenirler, otuz yaşında orta yaşlı olurlar ve ortalama altmış yaşında ölürlerdi. Ağır bir çalışma hayatı, ev ve çocuk sorunu, komşularla ufak tefek tartışmalar, sinema, futbol, bira ve her şeyden önemlisi kumar, akıllarının ufkunu doldururdu. Onları denetlemek zor değildi. Düşünce Polisinin birkaç casusu aralarında dolaşır, yalan dolan söylentiler yayar, tehlikeli olabileceği düşünülen bireyleri saptar ve ortadan kaldırırlardı; ama Partinin ideolojisini kendilerine aşılamak için, hiçbir girişimde bulunmazlardı. Proleterlerin, güçlü siyasal görüşlerinin olması istenmezdi. Onlardan beklenen tek şey, çalışma saatlerinin uzatılması ve yiyecek tayını kısıntılarını kabul etmelerini kolaylaştıracak ilkel bir yurtseverlik duygusuydu. Bazen hoşnutsuzluk duyabiliyorlardı, ama bu hiçbir sonuca götürmüyordu onları, çünkü tutunacakları herhangi bir düşünceleri olmadığından, bu hoşnutsuzlukları ancak ufak tefek, belirli sorunlara yöneliyordu. Büyük sorunların her zaman dikkatlerinden kaçması kaçınılmazdı. Proleterlerin büyük bir kısmının evinde tele ekran bile bulunmazdı. Sivil polis işlerine çok az karışırdı. Londra'da her türlü suç almış yürümüştü; hırsızlar, dolandırıcılar, fahişeler, uyuşturucu madde pazarlayıcıları ve her türlü karanlık işle uğraşanlar, dünya içinde dünya oluşturmuşlardı; ama tüm bunlar proleterlerin kendi bünyelerinde var olduğundan önemsenmiyordu. Ahlâk konularında, dedelerinin kurallarını izlemelerine izin veriliyordu. Partinin cinsel disiplin eğitimi

onlara uygulanmıyordu. Rastgele cinsel ilişkiler cezalandırılmıyor, boşanmaya izin veriliyordu. Eğer proleterler herhangi bir gereksinim duymuş olsalardı, ibadete ve dine bile izin verilecekti. Kuşkunun sınırları dışındaydılar. Partinin sloganında belirtildiği gibi: 'Proleterler ve hayvanlar özgürdür.' Winston eğildi ve dikkatle varis yarasını kaşıdı. Yeniden kaşınmaya başlamıştı. Hep aynı soruya takılıp kalıyordu: Devrimden önce hayat nasıldı? Bunu bilmesine olanak yoktu. Bayan Parsons'dan ödünç almış olduğu, çocuklara okutulan tarih kitabını çıkarttı raftan ve bir bölümü günlüğüne geçirmeye başladı:

Eskiden, şanlı Devrim yapılmadan önce, Londra bugünkü gibi güzel bir kent değildi. Karanlık, pis, kimsenin doğru dürüst yiyecek bir şey bulamadığı, yüzlerce ve binlerce yoksul insanın yalınayak dolaştığı, uyuyacak bir dam altı bile bulamadığı, sefil bir yerdi. Sizler yaşında çocuklar, zalim efendileri için günde on iki saat çalışırlardı. Yavaşlarlarsa kırbaçlanırlar, yalnızca bayat ekmek ve suyla beslenirlerdi. Bu korkunç yoksulluğun ortasında, emirlerinde otuz kadar hizmetçi çalıştıran varlıklıların oturduğu, birkaç güzel, kocaman ev vardı. Bu varlıklı kişilere kapitalist denirdi. Bunlar yan sayfadaki resimde de görüldüğü gibi şişko, iğrenç yüzlü, çirkin adamlardı. Frak denilen siyah giysileri, silindir şapka denen soba borusu gibi garip, parlak şapkaları vardı. Bu, kapitalistlerin üniformasıydı ve başka kimsenin bunu giymesine izin verilmezdi. Dünyadaki her şey kapitalistlerindi, herkes onların kölesiydi. Bütün topraklar, evler, fabrikalar ve para onlarındı. Eğer birisi onlara başkaldırırsa, onu tutuklarlar ya da işine el koyarak açlıktan ölmeye terk ederlerdi. Yoksul biri, bir kapitalistle konuştuğu zaman, onun önünde eğilmek, şapkasını çıkarmak ve ona 'efendim' diye seslenmek zorundaydı. Kapitalistlerin başkanına Kral denirdi ve...

Listenin kalan kısmını biliyordu. Birer çayır kadar geniş kolları olan giysileriyle piskoposlar, süslü kürk mantolarıyla yargıçlar, işkence malzemeleri, hisse senetleri, işçilere çevriltilen değirmen, dokuz kuyruklu kırbaç, sayın belediye başkanının ziyafeti ve Papa'nın ayaklarını öpme töresi. Jus primae noctis, denilen bir başka şey daha vardı, ama bundan, çocuklar için olan bu kitapta söz edilmezdi. Bu, her kapitaliste,

fabrikalarından birinde çalışan herhangi bir kadınla yatma hakkını veren bir yasaydı.
Bunların ne kadarının yalan olduğunu nasıl bilebilirdi insan? Sıradan bir insanın şu anda Devrimden önceki zamanlardan daha iyi yaşadığı doğru olabilirdi. Bunun doğru olmadığının tek kanıtı, kemiklerinden gelen sessiz yakınmalar; içinde yaşadığı koşulların katlanılmaz olduğunu ve bir zamanlar her şeyin başka olmuş olması gerektiğini söyleyen o içgüdüsel tepkiydi. Çağdaş hayatın en önemli özelliği, acımasızlığı ya da güvensizliği değil, çıplaklığı, ruhsuzluğu ve bayağılıydı. Çevrenize göz attığınızda gördüğünüz, değil tele ekrandan saçılan yalanlara, Partinin ulaşmaya çabaladığı amaçlara bile benzerlik göstermiyordu. Büyük bölümü, bir Parti üyesi için bile siyasetten uzaktı ve hayat, can sıkıcı görevlerden, metroda yer kapabilmek için itişme ve kakışmalardan, delik çorapların onarılması için uğraşmalardan, bir sakarin tableti için dilenmelerden, bir sigara izmaritini saklamaktan oluşuyordu. Partinin ulaşmaya çalıştığı ülkü, pırıl pırıl, korkunç, kocaman bir şeydi: Dehşet saçan silâhlar, korkunç makinelerle kurulmuş bir çelik ve beton dünyası ve hepsi tam bir birliktelik içinde ilerleyen, aynı şeyleri düşünen, aynı sloganları atan, hiç durmaksızın çalışan, savaşan, yenen, zulmeden, aynı yüzü taşıyan tam üç yüz milyon insan. Oysa gerçek, karnı doyurulmamış bir yığın insanın altı delik ayakkabılarıyla dolaşıp lahana ve çiş kokan, döküntü halindeki on dokuzuncu yüzyıl yapılarında oturduğu soluk, çürüyen kentlerdi. Gözünün önüne Londra geldi; milyonlarca çöp tene-kelik koskocaman, yıkık bir kentin görüntüsü, yüzü çizgilerle dolu, süpürge saçlı, tıkalı bir lavaboyla cebelleşen Bayan Par-sons'ın görüntüsüne karıştı. Eğilip yeniden ayak bileğini kaşıdı. Gece gündüz, tele ekranlar, insanların bugün daha çok besin, giyecek bulduğunu, daha iyi konutlara, daha iyi eğlence koşullarına kavuştuklarını kanıtlamaya çalışan istatistiklerle kulakları tırmalayıp duruyordu - herkes elli yıl öncesine oranla daha uzun yaşıyor, daha az çalışıyordu, herkes daha sağlıklı, daha güçlü, daha mutlu, daha zeki ve daha iyi eğitilmişti. Bu sözlerin ne yanlışlığı ne de doğruluğu kanıtlanabilirdi. Örneğin Parti, proleterlerin yüzde kırkının okuma yazma bildiğini öne

sürüyorlardı: Devrimden önceyse, bu oranın yüzde on beş olduğu söyleniyordu. Parti, çocuk ölümlerinin şu anda binde yüz altmış olduğunu, Devrimden önceyse, bunun üç yüz olduğunu açıklıyordu. Böylece sürüp gidiyordu istatistikler. İki bilinmeyenli tek bir denklem gibiydi
bunlar. Tarih kitaplarındaki her söz, sorgusuz sualsiz onaylanan şeylerin hepsi, birer düş ürünü olabilirlerdi. Kimbilir, jus primae noctis diye bir yasa, kapitalist diye bir yaratık ya da silindir şapka diye hiçbir şey olmamıştı belki de.
Her şey sisler arasında yitip gidiyordu. Geçmiş siliniyor, silindiği unutuluyor, yalan gerçek oluyordu. Yaşamı boyunca yalnız bir kez, olaydan sonra eline bir kanıt geçmişti: Bir yalanın somut, su götürmez kanıtıydı bu. Bunu, elinde otuz saniye kadar tutabilmişti. 1973 yılında, Katharine'den ayrıldığı sıralardaydı. Ama olaya ilişkin gerçek tarih, yedi sekiz yıl önceydi.
Olay, altmışlı yılların ortasında, Devrimin gerçek önderlerinin tümden ortadan kaldırıldıkları büyük temizlikler zamanında başlamıştı. 1970 yılında, Büyük Biraderin kendisinden başka hiçbir önder yaşamıyordu artık. Onun dışındaki herkes, hain ve karşı devrimci olarak sergilenmişti. Goldstein kaçmıştı, kimse nerede saklandığını bilmiyordu. Bazıları ortadan kaybolmuş, çoğu suçlarını halk mahkemelerinde itiraf ettikten sonra asılmıştı. Son zamanlarda yaşayanlar Jones, Aaronson ve Rutherford adlı üç adamdı. Bunlar tutuklandığı zaman yıl 1965 olmalıydı. Çoğunlukla olduğu gibi, bir iki yıl ortadan kaybolmuşlar ve sağ mı ölü mü oldukları kimse tarafından bilinmezken, ansızın kendi kendilerini suçlamak üzere ortaya çıkıver-mişlerdi. Düşmanla anlaşma içinde olduklarını (o tarihlerde düşman Avrasya'ydı)' zimmetlerine para geçirdiklerini, bazı güvenilir Parti üyelerini öldürdüklerini, Devrimden çok önce Büyük Biraderin önderliğine karşı dolaplar çevirdiklerini ve yüzlerce kişinin canına mal olan sabotajlar düzenlediklerini açığa vurmuşlardı. Bütün bu itiraflardan sonra bağışlanarak, Partiye yeniden alınmışlar ve anlamı olmayan birtakım bölümlere atanmışlardı. Her üçü de Times'da. uzun makaleler yazarak pişmanlıklarını belirtmişler, neden doğru yoldan saptıklarını çözümlemişler, yanılgılarını onarmaya söz vermişlerdi.

Serbest bırakılmalarından bir süre sonra, Winston her üçünü de Kestane Ağacı kahvesinde görmüştü. İçi korkuyla karışık bir hayranlık dolu, gözünün ucuyla izlemişti onları. Kendisinden çok yaşlıydılar; eski dünyadan geriye kalmış son andaçlar, Partinin o kahramanlık günlerinden kalan son büyük bireylerdi onlar! Yeraltı savaşımlarının ve iç savaşın görkemini hâlâ üzer-
lerinde taşıyorlardı. O sıralarda olaylar ve tarihler bulanmaya başlamıştı, ama onların adlarını Büyük Birader ortaya çıkmadan çok önceden beri bildiğini hatırlar gibiydi. Ama bunlar, aynı zamanda bir iki yıl içinde yok edilecek yasadışı kişilerdi, düşmandılar. Bir kez Düşünce Polisinin eline düşen, bir daha ondan kurtulamazdı. Üçü de mezara gönderilmeyi bekleyen cesetlerdi.

Çevrelerindeki masalara kimse oturmamıştı. Bu tür insanların yakınlarında bile görülmek pek hayırlı olmazdı. Önlerinde kahvenin özelliği olan, içine karanfilli sakarin konmuş cin bardakları, suskun oturuyorlardı. Aralarında, görünüşüyle Winston'ı en çok etkileyen Rutherford olmuştu. Kendisi, acımasızca karikatürleriyle Devrimden önce ve Devrim sırasında halkı tek görüş altında birleştirmede önemli rol oynamış ünlü bir karikatürcüydü. Şimdi bile Times'da seyrek de olsa karikatürleri yayımlanıyordu. Hepsi de eski anlayışın taklitleriydi; cansız, inandırma gücü düşük karikatürlerdi. Eski konuları yineliyordu: Yoksul semtler, açlıktan ölen çocuklar, sokak çatışmaları, silindir şapkalı kapitalistler, (barikatlarda bile bırakmıyorlardı şapkalarını). Geçmişe dönmek için sonsuz, umutsuz bir çabaydı bunlar. Rutherford şiş, sarkık iri dudaklı, yeleyi andıran yağlı gri saçlı, iri yapılı bir adamdı. Bir zamanlar çok güçlü olmalıydı, ama şimdi iri gövdesi sarkmış, eğrilmiş, yamul-muş, neredeyse bin parçaya dağılmıştı. Tıpkı bir dağın insanın gözleri önünde çöküşünü andırıyordu.

Saat on beşti, kahvenin boş bir saati. Böyle bir saatte neden kahvede bulunduğunu hatırlayamıyordu Winston. Ortalık bomboştu. Tele ekrandan teneke gürültüsüne benzer bir ezgi yayılmaktaydı. Üç adam köşede kıpırtısız oturuyorlar, tek söz söylemiyorlardı. Daha söylenmeden, garson yeni cin bardakları getiriyordu. Yanlarındaki masada bir satranç tahtası oyun için hazırlanmış, ama taşlar yerinden oynatılmamıştı.

Yarım dakika kadar süren bir şey oldu tele ekranda. Çalmakta oldukları ezgi değişti; müziğin tonu da değişti. Betimlenmesi güç bir şey katıldı müziğe. Garip, çatlak, alaycı bir notaydı. Winston buna sarı nota adını taktı. Sonra bir ses şarkı söylemeye başladı:

Yayılan kestane ağacının altında Ben seni sattım, sen de beni. Onlar orada yatıyorlar, biz de burada Yayılan kestane ağacının altında...

Üç adamın kılı bile kıpırdamadı. Ama Winston, Ruther-ford'un yıkkın yüzüne baktığında, gözlerinin yaşlarla dolu olduğunu gördü. Ve içi ürpererek -ürpermesinin nedenini bilmemekle birlikte- Aaronson'un da, Rutherford'un da burunlarının kırık olduğunu fark etti.

Kısa bir süre sonra, üçü de yeniden tutuklandılar. Anlaşıldığına göre, serbest bırakıldıkları anda yeniden birtakım düzenlere girişmişlerdi. İkinci sorgulanmalarında, eskilerle birlikte yeni suçlarını da itiraf ettiler. Üçü de idam edilip başlarına gelen, gelecek kuşaklara ders olsun diye Parti kayıtlarına geçirildi. Bu olaydan beş yıl sonra, 1973'te Winston, basınçlı hava borusundan gelen bir belge tomarını açarken, zamanında oraya sıkışıp unutulmuş bir kâğıt parçasına rastladı. Kâğıdı düzelttiği zaman, taşıdığı önemi anladı. Times'ın on yıl önceki bir sayısından alınma, yarısı yırtılmış bir sayfaydı bu. New York'taki bir Parti toplantısındaki delegelerin bir fotoğrafını içeriyordu. Ortada, özellikle Jones, Aaronson ve Rutherford göze çarpmaktaydı. Yanılmış olması olanaksızdı, üstelik resmin altında adları da geçmekteydi.

Önemli nokta şuydu: Her iki sorgulanmada da, üç adam, o tarihte kendilerinin Avrasya topraklarında olduklarını doğrulamışlardı. Kanada'daki gizli bir havaalanından kalkıp Sibirya'ya uçarak, orada Avrasya savaş kuvvetlerinden kişilerle gizli bir görüşme yapmışlar, askeri sırları açıklamışlardı. Winston, yazın tam ortasına geldiği için, tarihi unutmamıştı; itirafların hepsi birçok arşivde kayıtlı olmalıydı zaten. Bundan çıkarılacak bir tek sonuç olabilirdi: İtiraflar yalandı.

Gelgelelim bu kendisi için yeni bir buluş değildi. O zamanlarda bile, Winston, temizliklerde ortadan kaldırılan insanların itiraf ettikleri suçları işlemiş olduklarına inanmıyordu. Ama bu

elindeki, somut bir kanıttı: Ansızın yanlış bir tabakada ortaya çıkarak tüm jeolojik varsayımları altüst eden bir fosil gibi, kırılıp dökülmüş olan geçmişten bir parçaydı. Eğer yayımlanıp taşıdığı anlam tüm dünyaya anlatılabilse, partiyi darmadağın edebilecek güçteydi.
Çalışmasını sürdürmüştü. Fotoğrafı görüp anlamını kavradıktan sonra üstünü bir kâğıtla örtüvermişti. Neyse ki tomarı açtığında resim tele ekrana göre ters durmaktaydı. Bloknotunu dizine yerleştirdi ve tele ekrandan iyice uzaklaştırabilmek için, sandalyesini geri itti. Yüzünüze anlamsız bir görünüm vermek zor değildi, hatta soluk alışınızı bile uğraşırsanız denetleyebilirdiniz, ama kalp atışlarınızı denetlemeniz olanak dışıydı, üstelik tele ekran bunları kaydedebilecek kadar hassas bir araçtı. Masanın üstünden esen beklenmedik bir rüzgâr gibi, bir kazanın kendisini ele vereceği korkusu içinde, on dakika kadar bekledi. Ve sonra, üstünü açmaksızın, fotoğrafı öbür çöplerle birlikte bellek deliğinden içeri fırlattı. Bir dakika sonra yanıp kül olacaktı.
Bu olay on, on bir yıl önceydi. Bugün olsaydı, o fotoğrafı atmaz, saklardı. Garip, ama fotoğrafın kendisi ve kanıtladığı olay, şimdi bir anı olmasına karşın, bir zamanlar onu parmakları arasında tutmuş olması, bugün bile kendisini farklı hissetmesine neden oluyordu. Artık var olmayan bu kanıtın bir zamanlar varolmuş olması, acaba Faninin geçmiş üzerindeki denetimini zayıflattı mı, diye düşündü.
Fotoğraf, bugün küller arasından çıkarılmış olsa bile, bir kanıt sayılmayabilirdi. Daha o buluşu yapmadan önce, Okyanusya artık Avrasya ile savaşı kesmişti; o halde bu üç adam, yurtlarını Doğu Asya casuslarına satmış olacaklardı. O günden bugüne, hatırlayamadığı bir yığın suç daha yüklenmişti kendilerine. İtiraflar kuşkusuz, artık asıl tarihlerin ve gerçeklerin bir önemi kalmayıncaya kadar değişmiş ve yeniden yeniden yazılmışlardı. Geçmiş, bir kez değil, sürekli değişmekteydi. Kendisine kâbuslara neden olan şuydu: Bu korkunç düzmecenin nedeni neydi? Anlayamıyordu. Geçmişi değiştirmenin anlık yararları açıkça ortadaydı, ama son hedef gizliydi. Kalemini yeniden aldı ve şöyle yazdı:
NASIL yapıldığını anlıyorum. Ama NEDEN yapıldığını anlamıyorum.

Önceleri de pek çok kez olduğu gibi, acaba deli olan ben miyim diye düşündü. Belki bir deli yalnızca tek kişilik bir azınlıktı. Bir zamanlar, dünyanın güneş çevresinde döndüğüne inanmak bir delilik belirtisi sayılıyordu, bugün ise geçmişin değiştirilemez olduğuna inanmak... Bu inancı besleyen tek kişi kendisi olabilirdi ve eğer inancını kimse paylaşmıyorsa o halde bir deliydi. Ama deli olduğu düşüncesi onu kaygılandırmıyordu. Onu dehşete düşüren, yanılmış olması olasılığıydı.
Çocuklar için yazılmış tarih kitabını aldı. Büyük Biraderin kapaktaki resmine baktı. İnsanı donduran o gözlere baktı. Büyük bir kuvvet üzerinize basınç uyguluyordu sanki; kafatasınızı delip beyninize balyozla vuruyor, inançlarınızı söküp alıyor, sizi beş duyunuza bile inanmamaya zorluyordu. Sonunda, Parti iki kere ikinin beş ettiğini duyuracak ve insan da buna inanmak zorunda kalacaktı. Bu sav eninde sonunda öne sürülecekti, durumlarının mantığı bunu gerektiriyordu. Yalnızca deneyimlerin geçerliliği değil, dış gerçeklerin varlığı bile düşünce sistemle-rince yadsınıyordu. Gerçeğe karşı çıkan öğretilere karşı çıkmanın tek yolu sağduyudan ayrılmamaktı. İnsanı ürküten, başka türlü düşündüğü için öldürülmek değil, onların haklı olabilecekleri olasılığıydı. İki kere ikinin dört ettiğini nereden biliyorduk? Ya da yerçekimi yasasının geçerliliğini? Ya da geçmişin değiştirilemez olduğunu? Eğer geçmiş ve dış dünya yalnızca beynimizde var oluyorsa ve beynin kendisi de denetlenebiliyorsa... Öyleyse bu araştırmanın yararı neydi? Ama hayır! Birden tüm cesaretini topladı, güçlendi. Hiçbir görünür nedeni olmadığı halde O'Brien'ın yüzü kafasında canlanmıştı. Şimdi eskisinden de daha kesin olarak biliyordu. O'Brien onun yanındaydı. O'Brien için tutuyordu günlüğünü. O'Brien'a yazıyordu: Bir sonu olmayan ve kimsenin okuyamayacağı, ama birisi için yazılmış ve bununla biçimlenen bir mektup gibiydi günlük.
Parti, size, gözlerinize ve kulaklarınıza inanmamanızı söylüyordu. Bu onların temel ve en önemli emirleriydi. Kendisine doğru yöneltilmiş muazzam güçleri, herhangi bir Parti üyesiyle bir tartışma durumunda, ne kadar kolaylıkla safdışı kalacağını, onu yanıtlamak şöyle dursun, anlamakta bile güçlük çekeceğini düşününce, içine bir umutsuzluk çöktü. Buna karşın haklı olan oydu, öbürleri yanılıyordu. Aptalca da

olsa ortadaki gerçek sa-
vunulmalıydı. Somut dünya yaşıyordu ve yasaları değişmezdi. Taş sert, su ıslaktır, destek almayan cisimler dünyanın merkezine doğru düşerler. Sanki O'Brien'la konuşuyormuş ve önemli bir ilke öne sürüyormuş gibi şöyle yazdı:
Özgürlük iki kere ikinin dört ettiğini söyleyebilmektir. Eğer buna izin verilirse, gerisi kendiliğinden gelir.
8
Geçidin sonunda bir yerlerden, zafer kahvesininkine benzemeyen gerçek bir kahve kokusu ortalığa yayılmaktaydı. Winston elinde olmaksızın durakladı. Bir iki saniye için yeniden çocukluğunun yarı unutulmuş dünyasına dönmüştü. Birden bir kapı çarptı ve sanki bir sesmiş gibi kahve kokusu ansızın kesiliverdi.
Birkaç kilometre yol yürümüştü, varisi ağrıyordu. Son üç hafta boyunca Dernek Merkezinde kaçırmış olduğu ikinci akşamdı bu. Pek akıllıca bir davranış değildi yaptığı, çünkü Merkeze olan devamlılığınız titizlikle denetlenirdi. Temel ilke, bir Parti üyesinin hiçbir boş vaktinin kalmamasıydı, yatakta olmadığı zamanlarda yalnız kalmamalıydı. Çalışmadığı, yemek yemediği ve uyumadığı zamanlarda genel bir uğraşa katılmalıydı; yalnızlıktan hoşlandığınızı belirten en ufak bir şey yapmak, kendi başına bir yürüyüşe bile çıkmak, tehlikeli olabilirdi. Ye-nikonuşta bunun için de bir sözcük vardı: Özyaşam, bireysellik ve ayrıksılık anlamına geliyordu. Bu akşam, Bakanlıktan ayrıldıktan sonra, nisan havasının yumuşaklığı onu kışkırtmıştı. Gökyüzü o yıl görmediği derecede maviydi. Merkezde uzun yorucu bir akşam; can sıkıcı oyunlar, konuşmalar, cinle uyarılan zorlama söyleşiler, birden katlanılmaz görünmüştü gözüne. Otobüs durağına yaklaştığı sırada, ani bir kararla dönmüş, Londra'nın önce güneyindeki, sonra doğusundaki, sonra kuzeyindeki labirentlere dalmış, bilinmedik caddelerde kaybolmuş, hangi yöne gittiğine aldırmaksızın yürümüştü.
'Eğer bir umut varsa' diye yazmıştı, günlüğünü 'proleterlerdedir'. Gizemli bir gerçeğin ve apaçık bir saçmalığın anlatımı olan bu cümle sürekli kafasındaydı. Bir zamanlar St. Pancras İstasyonunun bulunduğu kesimin doğusunda ve kuzeyinde uzanan soluk, boz renkli bir gecekondu semtinde

bulunuyordu. İki yanda, sıçan deliklerine benzer kapıların doğrudan kaldırıma açıldığı küçük, iki katlı evlerin sıralandığı arnavutkaldırımı döşeli bir sokakta yürümekteydi. Yer yer kirli su birikintileri vardı. Karanlık kapı ağızlarında ve yanlardaki aralıklarda insanlar kaynaşıyordu: Dudakları kabaca boyanmış gelişkin kızlar, onları kovalayan delikanlılar, on yıl sonra kızların nasıl olacaklarının göstergesi olan şişman, paytak paytak yürüyen kadınlar, ayaklarını sürüyerek ilerleyen, iki büklüm, yaşlı yaratıklar, kirli su birikintilerinde oynayan, annelerinin bağırmalarıyla kaçışan, sallapati yalınayak çocuklar... Sokağa bakan pencerelerin belki dörtte biri kırıktı ve mukavvalarla kaplanmıştı. İnsanların çoğunun Winston'a aldırdığı yoktu; bazıları çekingen bir merakla süzüyordu onu. Bir kapının önünde kırmızı kollarını önlüklerinin üstünde kavuşturmuş, iri gövdeli iki kadın konuşmaktaydı. Winston onlara doğru yaklaşırken kulağına bazı sözler çalındı:
'"Evet" dedim ona, 'söylemesi kolay, ama sen benim yerimde olsan, sen de benim yaptığımı yapardın! Eleştirmesi kolay,' dedim. 'Gelgelelim, benim basımdaki dertler sende olsaydı,' dedim." Ötekisi '"Haaa..." dedi, 'öyle kardeş. Pek doğru, pek doğru!'"
Cırtlak sesleri ansızın kesiliverdi. Winston yanlarından geçerken kadınlar onu düşman bakışlarla süzdüler. Daha doğrusu, düşmanlık değildi bakışlarındaki, alışılmamış bir hayvan geçerken insanın duyacağı, bir anlık bir tedirginlikti. Partinin mavi tulumlarına, böyle bir sokakta pek sık rastlanmazdı. Belirli bir işiniz olmadıkça, bu tür yerlerde görülmek pek akıllıca bir davranış değildi. Eğer nöbetçilere rastgelirseniz, sizi durdurabilirlerdi. 'Kâğıtlarınızı görebilir miyiz, yoldaş? Burada ne yapıyorsunuz? İşten ne zaman çıktınız? Evinize hep bu yoldan mı gidersiniz?' gibi bir yığın soru. Eve dolambaçlı yoldan gidilmeyecek diye bir kural yoktu, ama bu davranış, Düşünce Polisinin şimşeklerini üzerinize çekmeye yeterdi.
Birden sokak karıştı. Her yandan uyarı sesleri geliyordu. İnsanlar, tavşanlar gibi kapı ağızlarından içeri kaçıyorlardı. Winston'ın biraz önünde genç bir kadın, kapıdan fırlayarak sokakta su birikintisi içinde oynamakta olan çocuğu kaptı, önlüğüne sardı ve yine içeri kaçtı. Bu sırada akordeona benzer

siyah giysiler içerisindeki bir adam yan sokaklardan birinden çıkıp Winston'a doğru koştu, heyecanla gökyüzünü göstererek bağırdı: "Gemi! Dikkat ahbap. Tam tepemizde! Çabuk yat!"
'Gemi', nedendir bilinmez, proleterlerin roketlere verdiği addı. Winston, hemen kendini yere attı. Proleterler bu tür uyanlarda bulundukları zaman, çoğunlukla haklı olurlardı. Roketler sesten hızlı gittikleri halde, bir roketin gelmekte olduğunu bir tür içgüdüyle birkaç saniye önceden sezebiliyorlardı. Winston ellerini başının üzerinde kavuşturdu. Asfaltı sarsan bir gürültü duyuldu, sırtına hafif bir şeyler yağdı. Ayağa kalktığında, bunların yakınındaki pencereden düşmüş olan cam kırıkları olduğunu gördü.
Yürümeyi sürdürdü. Bomba caddenin iki yüz metre ötesindeki bir dizi evi yerle bir etmişti. Siyah bir duman bulutu havada asılı duruyordu, onun altında, havayı dolduran sıva tozlarının içinde bir kalabalık oluşmaya başlamıştı bile. İlende, üzerinde kırmızı bir leke bulunan küçük bir sıva yığını kaldırımı örtmekteydi. İyice yaklaştığı zaman, lekenin bileğinden kopmuş bir el olduğunu fark etti. Kanlı bilek dışında, el, alçıdan dökülmüş gibi bembeyazdı.
Eli tekmeyle hendeğe yuvarladı ve sonra kalabalığa karışmamak için, sağdaki bir yan sokağa saptı. Üç dört dakika içinde, bombanın etkilediği alandan çıkmıştı. Öbür caddelerdeki sefil kalabalık sanki hiçbir şey olmamış gibi günlük yaşantısını sürdürmekteydi. Saat sekiz sularıydı ve proleterlerin içki dükkânları (onlara meyhane diyorlardı) şimdiden tıklım tıklım dolmuştu. Sürekli açılıp kapanan pis kapılardan dışarı bir sidik, talaş ve ekşi bira kokusu yayılmaktaydı. Bir bina çıkıntısının oluşturduğu köşede, üç adam birbirine sokulmuştu. Ortadaki-nin elindeki katlanmış bir gazeteyi ötekiler onun omuzlarının üzerinden inceliyorlardı. İyice yaklaşıp yüzlerindeki anlatımı görmeden bile, Winston, davranışlarından, ne derece dalmış olduklarını anlamıştı. Çok ciddi bir haber okudukları belliydi.
Aralarında birkaç adım kalmıştı ki düğme dağıldı. İki adam tartışmaya başladılar. Winston bir ara, dövüşeceklerini sandı.
"Çeneni kapatıp biraz dinle beni. Sana söyleyip duruyorum, on dört aydır sonu yedi ile biten hiçbir numara kazanamadı."
"Elbette ki kazandı."

"Hayır, kazanamadı!.. İki yıldır evde bütün sonuçları biriktiriyorum. Hepsini düzenli sayıyorum. Onun için dinle beni, yediyle biten hiçbir şey kazanmadı!"
"Yedi kazandı. Sana o kahrolası sayıyı bile söyleyebilirim. Dört sıfır yediyle bitiyordu. Şubat ayıydı, şubat ayının ikinci haftası."
"Şubat senin anandır. Sana hepsi bende yazılı diyorum. Sana söylüyorum, hiçbir numara..."
"Sesinizi kesin artık," dedi üçüncü adam.
Piyangodan söz ediyorlardı. Winston otuz metre ilerledikten sonra dönüp baktı. Tartışmaları sürüyordu, yüzleri coşkudan kızarmıştı. Piyango, her hafta dağıttığı muhteşem ikramiyelerle, proleterlerin ciddi ilgisini çeken tek sosyal olaydı. Milyonlarca proleter için, piyango, tek olmasa bile, temel yaşam nedeniydi. O söz konusu olduğu zaman, okuyup yazmasını bile zor beceren insanlar, zor hesaplar yapabiliyor, inanılmaz bir bellek gücü gösterebiliyorlardı. Yalnız piyangoda kazanmayı sağlama yolları göstererek, tahminler satarak geçimlerini sağlayan bir yığın adam vardı. Bolluk Bakanlığının hazırladığı bu piyangoyla Winston'm hiçbir ilgisi yoktu, ama Partideki herkes gibi o da, ikramiyelerin genellikle düşsel olduğunun bilincindeydi. Büyük ikramiyeleri kazananlar düşsel kişilerdi, ancak küçük tutardakiler gerçek kişilere ödeniyordu. Okyanusyanın bölgeleri arasındaki iletişim aksaklıkları nedeniyle bunu gerçekleştirmek hiç de zor değildi.
Ama umut varsa proleterlerdeydi. Buna dayanmak zorundaydı. Sözcüklere döküldüğünde akla yatkındı, ama sokakta yanınızdan geçen insanlara bakınca bunun ancak bir inanç sorunu olduğunu anlıyordunuz. Döndüğü sokak, yokuş aşağı iniyordu. Bu çevreden daha önce geçtiği ve ileride büyük bir caddeyle karşılaşacağı duygusuna kapıldı. İleride bir yerlerden bağırış sesleri geliyordu. Sokak keskin bir dönemeç çizdi, birkaç satıcının
porsumuş sebzeler sattığı çukur bir aralığa inen bir merdivenle son buldu. Winston o zaman nerede bulunduğunu kavradı. Bu aralık, gerçekten de anacaddeye çıkıyordu, ilk dönemeçten sonra, beş dakika bile yürümeden, şimdi günlük olarak kullandığı defteri almış olduğu ıvır zıvır dükkânına geliniyordu. Kalem ucunu ve mürekkebi aldığı kırtasiyeci de hemen yakınındaydı.

Merdivenin başında biraz durakladı. Tam karşıda tozla kaplı camları buzlanmış gibi duran pis bir meyhane vardı. Beyaz bıyıkları çalı gibi dimdik, çok yaşlı, ama çevik bir adam kapıyı iterek içeri girdi. Winston, durmuş bakarken, birden, en az sekseninde olan bu adamın Devrim sırasında ortayaşlı olması gerektiğini düşündü. O ve onun gibiler, yitmiş, eski kapitalist dünyayla olan son bağlardı. Partinin kendi içinde de, görüşleri Devrimden önce gelişmiş kişiler kalmamıştı. Eski kuşaklar ellili ve altmışlı yılların büyük temizliklerinde ortadan kaldırılmışlar, hayatta kalabilenler de, düşünce dünyalarına bir sünger çekmek zorunda bırakılmışlardı. Şimdi yaşamakta olanlar arasından, yüzyılın başlarındaki koşullar hakkında doğru bilgi verebilecek tek kişi varsa o da ancak proleterler arasından olabilirdi. Birden tarih kitabından günlüğüne geçirdiği bölümü hatırladı ve içini çılgınca bir istek kapladı. Meyhaneye girerek o yaşlı adamla söyleşecek, onu sorgulayacaktı. Ona, 'Bana çocukluk hayatından söz et. O zamanlar hayat nasıldı? Durum şimdikinden iyi miydi yoksa kötü müydü?" diye soracaktı. Acele etmeliydi, yoksa korkmaya başlayabilirdi.
Merdivenlerden indi, dar sokağı geçti. Delilikti bu yaptığı aslında. Her zamanki gibi, proleterle konuşulmayacağı, onların meyhanelerine girilmeyeceği konusunda bir yasa yoktu, ama bu davranış gözden kaçmayacak denli olağandışıydı. Eğer nöbetçiler kendisini görürse, fenalık geçirdiğini söyleyebilirdi, ama kendisine inanmayacakları kesindi. Kapıyı itti, yüzüne iğrenç bir ekşi bira kokusu çarptı. O girer girmez seslerin şiddeti yarıya indi. Herkesin, mavi tulumunu süzdüğünün farkındaydı. Odanın öbür ucunda sürmekte olan 'ok' oyununa belki otuz saniye kadar ara verildi. İzlediği yaşlı adam, iri kıyım, şişko, kollan kütük gibi olan genç barmenle tartışmaktaydı. Birkaç kişi de, bardakları ellerinde toplanmışlar, bu sahneyi izliyorlardı.
"Sana adam gibi sorduk, değil mi?" dedi yaşlı adam omuzlarını dikleştirerek, "Bana bir payntlık bardağın olmadığını söylüyorsun, öyle mi?"
Barmen tezgâha dayanarak öne doğru eğildi ve "Paynt da ne demekmiş?" dedi.
"Vay cahil! Bir de kendini barmen sanıyor. Payntın ne demek olduğunu bile bilmiyor! Paynt bir çeyreğin yarısıdır ve bir

galonda dön çeyrek vardır. Sana A, B, C'yi de öğretmem gerekecek."
"Hiç duymadım böyle bir şey," dedi barmen kısaca. "Litre, litredir. Burada verdiğimiz bardaklar işte önündeki rafta duruyorlar."
"Ben paynt isterim," diye tutturdu yaşlı adam. "İsteseydin bana bir payntlık bir bira çekiverirdin. Ben gençken bu aptal litreler kullanılmazdı."
"Sen gençken, bizler ağaçların tepelerinde yaşıyorduk," dedi barmen öbür müşterilere bakarak.
Kopan kahkahalarla, Winston'ın yarattığı rahatsızlık kaybolmuş gibiydi. Yaşlı adamın beyaz yüzü kıpkırmızı kesildi. Kendi kendine söylenerek geri döndü ve Winston'a çarptı. Winston, hafifçe kolundan yakaladı.
"Size bir içki ısmarlayabilir miyim?" diye sordu.
"Siz bir centilmensiniz," dedi öteki, omuzlarını yeniden dikleştirerek. Winston'm mavi tulumunu fark etmemiş görünüyordu. "Bir paynt!" diye öfkeyle bağırdı barmene doğru. "Bir paynt bira!"
Barmen tezgâhın altında bir kovada yıkadığı iki bardağa yarımşar litre koyu kahverengi bira doldurdu. Bira proleter meyhanelerindeki tek içkiydi. Proleterlerin cin içmemeleri gerekiyordu, ama cin bulmak onlar için sorun değildi. Ok oyunu eski coşkusuyla sürmeye, barda oturan bir küme adam piyango hakkında konuşmaya başladı. Winston'm varlığı bir an için unutulmuştu. Pencerenin altında, kimse duymadan yaşlı adamla söyleşebileceği bir masa vardı. Tehlikeli bir yerdi, ama hiç olmazsa içeride tele ekran yoktu, içeri girmeden önce buna dikkat etmişti zaten.
"İsteseydi bana bir paynt çekebilirdi," dedi yaşlı adam masaya yerleşirken! "Yarım litre yetmiyor bana. Bir litre de çok fazla geliyor, böbreklerime dokunuyor, fiyat farkı da cabası."
"Gençliğinizden bu yana her şey çok değişmiş olmalı," dedi, Winston adamı konuşturmak için.
İhtiyar adamın solgun mavi gözleri ok tablasından bara, bardan tuvalete çevrildi, sanki değişiklik olması gereken yer o meyhaneymiş gibi...
"Biralar daha iyiydi," dedi sonunda. "Üstelik daha ucuzdu! Ben gençken beyaz biranın bir payntı dört peniydi. Ama savaştan

önceydi elbet bu dediklerim."
"Hangi savaştan önce?" diye sordu Winston.
"Büyük savaştan," dedi adam belli belirsiz. Bardağını kaldırdı, tekrar omuzlarını dikleştirdi, "Sağlığına!" dedi.
Zayıf gırtlağı insanı şaşırtan bir hızla aşağı yukarı hareket etti ve bira bitiverdi. Winston bara giderek, iki yarımşar litrelikle geri döndü. Yaşlı adam tam litreliğe karşı önyargısını unutmuşa benziyordu.
Winston, "Benden çok yaşlısınız," dedi. "Ben daha doğmadan, siz yaşını başını almış bir adamdınız herhalde. Devrimden önceki günleri hatırlıyor olmalısınız. Benim yaşımdakiler bu konuda hiçbir şey bilmiyorlar. Öğrendiklerimizin tümü kitaplardan, ama kitaplarda yazılı olanlar doğru olmayabilir. Bu konuda düşüncenizi öğrenmek isterdim. O zamanlar baskı, adaletsizlik ve yoksulluk varmış. Her şey düşünebileceğimizden de kötüymüş. Burada, Londra'da insanların büyük bölümü doğumlarından ölümlerine dek yetersiz besin alıyorlarmış. Yarısından çoğunun ayağında ayakkabı bile yokmuş. Dokuz yaşında okuldan ayrılır, günde on iki saatten çok çalışır, bir odada on kişi uyurlarmış. Bu arada azınlıkta olan ve kapitalist denilen varlıklı ve güçlü bir avuç insan varmış. Tüm mal mülk onların elindeymiş. Otuz hizmetçisi olan koskocaman evlerde yaşarlar, otomobillerle ya da dört atlı faytonlarla gezerler, şampanya içer, silindir şapka giyerlermiş."
Yaşlı adam birden canlandı.
"Silindir şapkalar!" dedi. "Bunu söylemeniz çok ilginç. Aynı şeyi dün de ben düşünmüştüm, neden bilmem. Artık o şapkaları görmez olduk. İyice ortadan kalktılar. Son kez bir silindir şapkayı baldızımın cenazesinde kullanmıştım. Kesin bir tarih veremem, ama elli yıl önce olmalı. Elbette kiralamıştım, anlarsın ya!"
"Önemli olan şapkalar değil," dedi Winston sabırla. "Asıl önemli olan, kapitalistler, onlar ve onların gölgesinde yaşayan hukukçular ve din adamları; yeryüzünün sahipleri onlarmış. Her şey onların yararına işlermiş. Sizler, sıradan insanlar, işçiler, onların kölesiymişsiniz. Size istediklerini yapabilirlermiş. Sizi bir gemiye yükleyip sığır gibi Kanada'ya yollayabilirlermiş. Canları isterse kızlarınızla yatabilirlermiş. Sizi dokuz kuyruklu

kırbaç denilen nesneyle dövebilirlermiş. Onlar geçerken şapkanızı çıkarmak zorundaymışsınız. Her kapitalist yanında uşakla-rıyla dolaşırmış..."
"Uşak!" dedi, "uzun zamandır duymadığım bir sözcük. Uşaklar beni eski dönemlere götürüyor. Eskiden birtakım sersemlerin söylevlerini dinlemek için Hyde Parka giderdim. Protestanlar, Katolikler, Yahudiler, Hintliler, hepsi vardı. Adını hatırlayamadığım bir herif konuşurdu. Hepsinin hakkından gelirdi. 'Uşaklar!' derdi. 'Burjuva uşakları! Varlıklı kesimin dalkavukları! Parazitler! Sırtlanlar!' Evet onlara sırtlanlar derdi. İşçi partisinden söz ediyordu elbette."
Winston apayrı şeylerden konuştuklarını fark etmişti.
"Benim öğrenmek istediğim şu," dedi. "O zamanlar daha çok özgürlüğünüz olduğunu söyleyebilir misiniz? Eskiden, varlıklılar, baştaki insanlar..."
İhtiyar, "Lordlar Kamarası," diye karıştı.
"Peki, nasıl isterseniz, Lordlar Kamarası olsun. Siz yoksul, onlarsa varlıklı oldukları için size ikinci sınıf yaratıklarmışsınız gibi davranabilirler miydi? Gerçekten onlara 'efendim' diye seslenmek ve geçerlerken şapkanızı çıkarmak zorunda mıydınız?"
Yaşlı adam derin düşüncelere dalmıştı. Karşılık vermeden önce birasının dörtte birini içti.
"Evet," dedi, "şapkanızı çıkararak selâm vermeniz onları hoşnut kılardı. Onlara saygınızı gösterirdi bu. Buna karşı olduğum halde ben de kaç kez yapmışımdır. Zorunluydu insan..."
"Olağan mıydı -yine tarih kitaplarından aktarıyorum- bu adamların ve uşaklarının sizleri yaya kaldırımından itmeleri olağan mıydı?"
"İçlerinden biri bir kez itmişti beni," dedi yaşlı adam. "Sanki dünmüş gibi belleğimde. Oxford-Cambridge kürek yarışı ge-cesindeydi, -geceleri kürek yarışlarına giderlerdi-, Shaftesburry Avenue'da birisine çarpmıştım. Çok şıktı, beyaz kolalı gömlek, silindir şapka, siyah palto giymişti. Kaldırımda zikzaklar çizerek yürüyordu. Ben de kazana çarpıverdim. 'Önüne baksana,' dedi. 'Kaldırımı satın mı aldığını sanıyorsun?' dedim. 'Dayılan-ma, boynunu kırarım,' dedi. Ben de, 'Sen sarhoşsun, şimdi seni polise vereyim de gör,' dedim.

Şimdi inanmazsın, ama elini göğsüme dayayıp hızla itmez mi? Az daha geçen otobüsün altında kalıyordum. O zamanlar gençtim, ona bir tane indirecektim ama..."
Winston'ın içine bir umutsuzluk çöktü. Yaşlı adamın belleği bir sürü ipe sapa gelmez ayrıntıyla doluydu. Ağzından bir tek şey almadan gün boyunca onu sorguya çekebilirdiniz. Parti tarih kayıtları belki bir anlamda doğruydu. Bir kez daha denedi.
"Belki ne demek istediğimi anlamadınız," dedi. "Söylemek istediğim şu: Uzun süredir yaşamaktasınız, ömrünüzün yarısını devrim olmadan önce geçirdiniz. 1925'te bir yetişkindiniz. Hatırladığınız kadarıyla, 1925 yılında yaşantınızın şimdikinden iyi mi yoksa kötü mü olduğunu söyleyebilir misiniz? Eğer seçebil-seydiniz, o zaman mı, yoksa şimdi mi yaşamak isterdiniz?"
İhtiyar adam dalgın dalgın ok tablasına bakıyordu. Birasını öncekinden daha yavaş bitirdi. Konuşmaya başladığında daha hoşgörülü ve felsefi bir havadaydı, sanki bira kendisini olgunlaştırmıştı.
"Ne söylememi beklediğinizi biliyorum," dedi. "Keşke genç olsaydım dememi bekliyorsunuz. Çoğu kişi, onlara sorarsanız genç olmak istediklerini söylerler. Gençken sağlığınız, kuvvetiniz yerindedir. Yaşlandıkça her şey bozulur. Ayaklarım beni mahvediyor, böbreklerim berbat halde. Her gece sekiz on kere kaldırıyor beni. Ama yaşlılığın da yararlan var. Kaygılanacak bir şeyiniz olmuyor; yaş ilerleyince. Kadınlarla işiniz bitiyor, bu büyük bir olay. inanır mısın, otuz yıldır kadın yüzü görmedim ben. Ne de görmek istedim."
Winston sırtını pencereye dayamış oturuyordu. Konuşmayı sürdürmenin bir yararı yoktu. Tam bira almaya giderken, yaşlı adam ayağa kalktı ve ayaklarını sürüyerek odanın sonundaki pis kokulu tuvalete doğru yollandı. Fazladan içtiği yarım litre işini bitirmişti anlaşılan. Winston bir iki dakika kadar boş bardağa bakarak oturdu, ayaklarının kendisini yeniden sokağa sürüklediğini anlayamadı bile. 'En çok yirmi yıl sonra,' diye geçirdi içinden, basit, ama çok önemli bir soru olan 'Devrimden önceki yaşantı şimdikinden daha mı iyiydi?' sorusu sonsuza dek yanıtsız kalmaya mahkûm olacaktı. Aslında bu sorunun şimdi bile yanıtı yoktu; eskilerden kalan birkaç kişi, bir dönemi öbürüyle kıyaslayamadığına göre... Milyonlarca gereksiz

ayrıntıyı hatırlıyorlardı: Bir iş arkadaşıyla ettikleri kavga, kayıp bir bisiklet pompasını arama, ölüp gitmiş bir kızkardeşin yüzündeki anlatım, yetmiş yıl önce rüzgârlı bir sabah kalkan toz bulutları. Oysa, temel gerçekler görüş alanları dışındaydı. Karıncalar gibiydiler; ancak küçük olayları görebiliyorlardı, büyüklerini görmekten yoksundular. Bellekler işe yaramaz olduğu ve kayıtlar yalanlandığı zaman, Partinin yaşama düzeyini yükselttiği konusundaki savlarını kabul etmek gerekiyordu, çünkü bunları karşılaşılabilecek bir ölçü kalmamıştı ve olmayacaktı da.
O anda, daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Durup çevresine bir göz attı. Birkaç küçük dükkânın, evlerin arasına serpiştirilmiş olduğu dar bir sokaktaydı. Başının üzerinde, bir zamanlar yaldızlı olan, ama şimdi kararmış üç madeni top asılıydı. Burayı tanıyor gibiydi! Elbette! Burası günlük defterini almış olduğu ıvır zıvır dükkânıydı.
Ürperdi. Daha baştan, defteri satın almak bir yanılgıydı. Bir daha bu dükkânın yakınından geçmeyeceğine yemin etmişti. Ama dalınca, ayakları onu kendiliğinden buraya getirmişti. Günlüğüne başlamakla, intihar demek olabilecek bu tür güdülere karşı kendisini korumayı ummuştu. O sırada, saatin yirmi bire yaklaşmasına karşın, dükkânın hâlâ açık olduğu dikkatini çekti. Kaldırımlarda durmaktansa dükkâna girmenin daha az göze batacağı kanısıyla içeri girdi. Sorguya çekilirse, tıraş bıçağı aradığını söylerdi.
Dükkâncı, pek temiz olmayan, ama hoş bir koku saçan gaz lâmbasını yeni yakmıştı. Zayıf, iki büklüm, altmış yaşlarında bir adamdı, burnu uzun, gözleri kalın gözlüklerinin arkasında küçücük, saçı bembeyaz, buna karşılık kaşları gür ve siyahtı. Gözlükleri, yumuşak aceleci davranışları ve sırtındaki eski siyah kadife ceket, kendisine bir edebiyatçı, bir müzisyenmiş gibi belirsiz bir entelektüel hava veriyordu. Sesi kısılmış gibi yumuşacıktı, dili, proleterlerin çoğunluğuna oranla daha az bozuktu. "Sizi kaldırımda dururken, tanıdım," dedi. "Siz genç bayanın anı defterini alan bay değil misiniz? Kâğıdı çok iyiydi, kaymak kâğıt denirdi onlara. Elli yıldır bu tür kâğıt yapılmıyor diyebilirim." Gözlüklerinin üstünden Winston'ı süzdü. "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı? Yoksa yalnız bir göz atmak mı istediniz?"

"Geçiyordum," dedi Winston, yavaşça, "uğrayayım dedim, özel bir isteğim yok."
Öteki, "Böyle olması iyi," dedi. "Sizi hoşnut edebilecek bir şey yok elimde." Özür dilemek ister gibi yumuşak avuçlarını açtı. "Gördüğünüz gibi, dükkân boş gibi. Aramızda kalsın, ama artık antika ticareti diye bir şey kalmadı. Ne almak isteyen var, ne de elimizde mal. Mobilya, porselen, kristal eşya, hepsi kırılmış dökülmüş durumda. Madeni eşyaların çoğu da eritildi zaten. Bir pirinç şamdan görmeyeli çok uzun zaman geçti."
Aslında, ufak tefek dükkân, rahatsızlık verecek kadar doluydu, ama en ufak değeri olan, tek bir eşya bile yoktu aralarında. Duvarlar boyunca, sayısız tozlu resim çerçevesiyle dolu olduğundan içeride adım atacak yer yoktu. Vitrine tepsiler içinde civatalar, somunlar, demir eşyalar, kırık çakılar, işlemeye niyetleri bile olmayan parlak saatler ve başka bir yığın ıvır zıvır sıralanmıştı. Yalnız köşedeki küçük bir masada sergilenen eşyalar, cilalanmış enfiye kutuları, broşlar ve buna benzer ufak tefek şeyler arasında ilginç bir şey çıkma olasılığı vardı. Winston masaya doğru yönelirken, lâmba ışığında hafifçe parıldayan yuvarlak, cilâlı bir şey çarptı gözüne. Durdu, eline aldı. Bir yanı yuvarlak, bir yanı düz, yarım küre biçiminde ağır bir cam parçasıydı bu. Camın renginde ve biçiminde garip bir yumuşaklık vardı, sanki bir yağmur damlası gibi. Tam ortasında, içinde, kavisli yüzeyin büyüttüğü, bir güle ya da denizyıldızına benzer garip, pembe, kıvrımlı bir nesne vardı. Winston büyülenmişti sanki. "Bu nedir?" diye sordu.
"Mercandır o," dedi yaşlı adam. "Hint Okyanusundan gelmiş olmalı. Camın ortasına yerleştirirlerdi. Yapılalı en azından yüz yıl olmuştur, görünüşüne bakılırsa belki de daha fazla."
"Güzel bir şey," dedi Winston.
"Güzeldir," dedi öteki, değerini bilerek, "Ama bunu değerlendirebilecek pek az insan var günümüzde." Öksürdü, "Eğer satın almak isteseydiniz size dört dolara mal olurdu. Eskiden olsa böyle bir şey en azından sekiz sterlin ederdi, sekiz sterlin de, şimdi ne kadar olduğunu bilemeyeceğim, ama epey paraydı. Ama bugün, bu tür ince antika işleme, tek tük kalmış olmasına karşın kim değer veriyor ki artık?"
Winston hemen dört doları verip sahip olmayı çok istediği bu cam küreyi cebine indirdi. Bunun güzelliğinden çok, farklı bir

döneme ait olması etkilemişti onu. Yumuşak, yağmur damlasına benzeyen bu cam parçası şimdiye kadar gördüklerine hiç benzemiyordu. Bir zamanlar kâğıtların üzerine ağırlık olarak kullanılmış olsa bile, artık bir işe yaramaması, çekiciliğini iki kat artırıyordu. Çok ağır olmasına karşın, neyse ki cebinde şişkinlik yapmıyordu. Bunun bir Parti üyesinde bulunması garipti, başını derde bile sokabilirdi. Eski, hatta biraz güzel olan her şey kuşku uyandırırdı. Yaşlı adam dört doları aldıktan sonra gözden kaçmayacak kadar neşelenmişti. Winston onun iki ya da üç doları bile kabul edeceğini düşündü.
"Belki görmek istersiniz, bir oda daha var yukarıda," dedi. "içinde pek fazla bir şey yok, bir iki parça bir şey. Yukarı çıkacaksak bir lâmba alayım."
İkinci bir lâmba yaktı ve öne düştü. Dik ve aşınmış merdivenlerden çıkıp dar bir holden geçerek, sokağa değil de taş döşeli bir avluya ve bir bacalar ormanına bakan bir odaya geldiler. Winston, eşyaların, sanki oda hâlâ kullanılıyormuş gibi yerleştirilmiş olduğunu fark etti. Yerde bir yolluk, duvarlarda birkaç resim, şöminenin yanında eski bir koltuk vardı. Eski model bir saat, şöminenin yanında tik tak edip duruyordu. Pencerenin altında, odanın hemen hemen dörtte birini kaplayan, üzerinde şiltesi bile olan kocaman bir karyola vardı.
Yaşlı adam özür diler bir tavırla, "Karım ölene kadar burada yaşadık," dedi. "Şimdi mobilyaları tek tek satıyorum. Örneğin şu, güzel maun bir karyoladır, daha doğrusu içindeki tahtakuruları temizlenirse, güzel bir karyola olur. Ama korkarım bu size fazla hantal gelir."
Bütün odayı aydınlatması için, lâmbayı başının üzerinde tutuyordu ve sıcak, kısık ışık altında oda şaşılacak derecede çekici görünüyordu. Tehlikeyi göze alırsa, odayı haftada birkaç dolara kolayca kiralayabilirdi. Bu, olanaksız, çılgınca bir düşünceydi, aklından geçer geçmez unutulması gereken bir şey, ama böyle bir odada, şöminenin yanında, ateşte çaydanlık, ayakları ızgaranın üzerinde, bir koltukta oturmak ne kadar keyifli olurdu. Yapayalnız, güvenli, ne bir gözetleyen, ne bir izleyen olurdu sizi, yalnızca çaydanlığın fokurdaması ve saatin dostça tıkırdaması. Sanki bütün bunları daha önce yaşamış gibi hissetti kendisini.

"Tele ekran yok!" diye mırıldanmaktan kendini alamadı."
"Evet, o tür şeylerden bulundurmayı hiç düşünmedim. Çok pahalı. Nedense hiç de gereksinim duymadım. Bakın şu köşedeki çok güzel bir masadır. Yalnız kanatlarından yararlanmak isterseniz eğer, yeni rezeler takmanız gerekecek."
Başka köşede bir kitaplık vardı ve Winston oraya yanaşmıştı bile. içinde, değersiz bir yığın kitaptan başka bir şey yoktu. Her yerde olduğu gibi, yoksul kesimlerde de, kitapların aranması ve yok edilmesi titizlikle yapılmıştı. Koca Okyanusya'da 1960 yılından önce basılmış bir kitaba rastlamak olanaksızdı. Yaşlı adam, elinde lâmba şöminenin öbür yanına asılmış, gül ağacından çerçevesi olan bir resmin önünde duruyordu.
"Eğer eski baskılar ilginizi çekiyorsa," diye başladı kibarca.
Winston resmi incelemek için oraya yöneldi. Dörtköşe pencereleri ve ön yüzünde küçük bir kulesi olan yumurta biçimli bir yapının çelik kakmasıydı, resim. Çevresindeki parmaklıklar, arkasında da heykele benzer bir şey vardı. Winston bir süre resmi inceledi. Heykeli hatırlamıyordu, ama yine de resim bir şeyler çağrıştırıyordu ona.
"Çerçeve duvara vidalıdır," dedi yaşlı adam, "ama dilerseniz çıkabilirim."
"Bu yapıyı tanıyorum," dedi Winston, sonunda. "Şimdi bir yıkıntı durumunda. Adalet sarayının bulunduğu caddenin ortasında duruyor."
"Doğru, adliyenin dışında. Birkaç yıl önce, bombalanmıştı. Bir zamanlar kiliseydi. Adı St. Clement Danes'di." Sanki saçma bir şey söylediğinin farkındaymış gibi, gülerek ekledi: "Portakal der, limon der, St. Clement'in çanları."
"O da nedir?" diye sordu Winston.
"Şey... Portakal der, limon der. St. Clement'in çanları, diye ben küçücük bir çocukken söylenen bir tekerleme. Devamını hatırlamıyorum, ama sonu şöyleydi: 'Seni yatağına götürmeye bir mum geliyor, başını kesmeye cellât geliyor.' Bir çeşit danstı bu. Kolları kaldırır altından geçerdik ve tam geçerken, 'başını kesmeye cellât geliyor,' diyerek ve kolları aşağı indirerek, geçenleri yakalardık. Kilise adlarını sayardık, elbette belli başlı olanlarını."
Winston kiliselerin hangi çağa ait olduklarını hatırlamaya

çalıştı. Londra'daki yapıların hangi çağa ait olduklarını kestirmek zordu. Büyük ve etkileyici olan ve görünüşte oldukça yeni olan tüm yapıların, devrimden sonra yapıldıkları ileri sürülürdü, daha eski bir tarihe ait yapılırsa ortaçağ denilen bir döneme bağlanırdı. Kapitalizmin egemen olduğu dönemlerdeyse, bir değeri olan hiçbir şey yapılmadığı söylenirdi. Nasıl kitaplardan tarih öğrenilemiyorsa, mimari yapılardan da öğrenilemiyordu. Heykeller, yazıtlar, anıtlar, caddelerin adları, geçmişe ışık tutabilecek ne varsa, hepsinin adları değiştirilmişti.
"Bunun bir kilise olduğunu bilmiyordum," dedi.
"Aslında bunlardan çok var," dedi, yaşlı adam, "şimdi başka amaçlar için kullanıyor olsalar da. Dur bakayım, devamı nasıldı? Tamam! Buldum! 'Portakal der, limon der, St. Clement'in çanları, bana üç farthing borcun var der, St. Martin'in çanları,' diye devam ediyordu, yanılmıyorsam. Bir farthing, küçük bakır bir paraydı, cente benzerdi."
"St. Martin neredeydi?" diye sordu Winston.
"St. Martin mi? Hâlâ ayakta duruyor. Zafer alanındaki resim galerisinin yanında, önünde üçgen bir girişi, büyük sütunları ve geniş merdivenleri olan yapı."
Winston bu yeri çok iyi biliyordu. Propaganda sergileri, roket, kale ve yüzen kale modelleri, düşman hunharlıklarını gösteren balbumu tablolar için kullanılan bir müzeydi.
"Çayırlık içindeki St. Martin derlerdi ona," diye ekledi yaşlı adam. "Gerçi oralarda hiçbir yanda çayırlık olduğunu hatırlamıyorum ya."
Winston resmi satın almadı. Böyle bir şeyle yakalanırsa açıklaması güç olurdu, çerçevesinden çıkarılmadıkça da eve götürülmesi olanaksızdı. Ama orada biraz daha durarak yaşlı adamla çene çaldı. Ve adamın, dükkân vitrininde yazılı olduğu gibi Weeks değil de, Charrington olduğunu öğrendi. Bay Charrington, anlattığı kadarıyla, altmış üç yaşında bir duldu ve otuz yılı aşkın bir süredir bu dükkânı işletiyordu. Bunca zamandır, camın üstünde yazılı adı değiştirmeye niyet etmiş, ama bir türlü olmamış. Winston konuşurken, bir yandan da tekerlemenin belleğinde kalan iki satırını yineleyip duruyordu. 'Portakal der, limon der, St. Clement'in çanları, bana üç farthing borcun var der. St. Martin'in çanları.' Garipti, ama

bunları söylerken çanların sesini duyuyormuş gibi oluyordu, yitik bir Londra'nın çanları, unutulmuş ve gizlenmiş, bir yerlerde duruyordu, hâlâ. Bir hayalet kilise çanından ötekine doğru, çaldıklarım duyuyormuş gibiydi. Oysa ömrü boyunca tek bir çan sesi duymamıştı.
Bay Charrington'dan kurtulup merdivenlerden yalnız indi, dışarı çıkmadan önce caddeyi kolaçan ettiğini yaşlı adamın görmesini istememişti. Daha şimdiden, uygun bir süre sonra, örneğin bir ay sonra dükkânı yeniden ziyaret etmeyi kararlaştırmıştı bile. Belki de merkezde bir gece kaytarmaktan tehlikeli değildi bu. Asıl yanılgısı, günlüğü aldıktan sonra, dükkâncının güvenilir olup olmadığını öğrenmeden oraya yeniden gitmek olmuştu. Yine de...
Evet, oraya yeniden gidecekti. İşe yaramaz daha başka güzel şeyler olacaktı. St. Clement'in resmini alacaktı, çerçevesinden çıkaracak ve tulumunun ceketi altında gizleyerek eve götürecekti. Tekerlemenin kalan bölümünü Bay Charrington'ın belleğinden söküp çıkaracaktı. Hatta, yukarı kattaki odayı kiralamak gibi çılgınca bir düşünce, yeniden geçti aklından. Belki beş saniye kadar bir süre için, coşkusu onu dikkatsizleştirdi ve dışarıya göz almaksızın çıktı. Hatta tekerleme için uydurduğu bir ezgiyi mırıldanmaya bile başlamıştı:
'Portakal der, limon der St. Clement'in çanları Bana üç farthing borcun var, diye.,.'
Birden buz kesti. On metre öteden, mavi tulumlar içinde birisi ona doğru geliyordu. Bu, Roman Dairesindeki kızdı, şu siyah saçlı kız. Çevre karanlıktı, ama tanımakta güçlük çekmedi. Kız doğrudan yüzüne baktı ve sonra görmemiş gibi yoluna devam etti.
Birkaç saniye kadar, Winston kıpırdayamayacak kadar felce uğramıştı. Sonra sağa döndü ve yanlış yöne gittiğini fark etmeksizin yavaş yavaş yürümeye başladı. Ne olursa olsun bir sorusuna yanıt bulmuştu. Kızın kendisini gözetlediği kesindi. Kendisini buraya dek izlemiş olmalıydı, çünkü Parti üyelerinin oturduğu kesimden kilometrelerce uzaktaki ıssız, ne olduğu belirsiz semtte karşılaşmaları bir rastlantı olamazdı. Gerçekten bir Düşünce Polisi mi, yoksa işgüzar bir amatör casus mu olduğu önemli değildi. Onun meyhaneye girdiğini de görmüş

olmalıydı.
Yürümek için kendisini zorluyordu. Her adım atışta, cebindeki ağır cam küre baldırına çarpıyordu; cebinden çıkarıp atmayı düşündü. En kötüsü karnındaki sancıydı. Birkaç dakika içinde eğer tuvalete gitmezse ölecekmiş gibi bir duygu kapladı içini. Ama buralarda genel tuvaletler bulunmazdı ki. Sonunda geride uyuşuk bir sızı bırakarak geçti kasılması.
Yürüdüğü, çıkmaz bir sokaktı. Winston durdu, birkaç saniye, ne yapacağını bilmeden, orada bekledi, sonra geri dönerek geldiği yöne doğru yürümeye başladı. Kızla karşılaşalı henüz üç dakika olmuştu, eğer koşarsa ona yetişebilirdi. Onu ıssız bir köşeye kadar izler ve sonra kafasını bir taşla parçalardı. Ya da cebindeki ağır cam parçaslnı kullanırdı bu iş için. Ama hemen bu düşünceden vazgeçti, çünkü herhangi bir fiziksel çaba göstermek düşüncesini bile katlanılmaz buluyordu. Koşacak, bir şey vuracak durumda değildi. Üstelik kız genç ve atikti, kendini rahatça savunabilirdi. Hızla Dernek Merkezine gidip kapanıncaya kadar orada kalarak, tüm gece boyunca orada olduğunu ileri sürmeyi düşündü. Ama bu olanaksızdı. Öldürücü bir uyuşukluğun pençesindeydi. Tek istediği, bir an önce eve varıp şöyle bir oturmak, kendisini toparlamaktı.
Eve döndüğünde, saat yirmi ikiydi. Girişteki lâmbalar yirmi üç otuzda söndürüldü. Mutfağa giderek neredeyse bir kap dolusu cini midesine indirdi. Sonra masasına gitti, oturdu ve çekmeceden günlüğünü çıkardı. Ama kapağını açmadı bile. Tele ekranda, gıcırtı sesli bir kadının söylediği yurtsever bir marş duyuluyordu. Defterin ebruli kapağına bakarken, bu sesi bilincinden dışarı atabilmek için boş yere uğraşıyordu.
Her zaman gece gelirlerdi sizi almaya. Tutuklamadan önce en doğrusu kendinizi öldürmekti. Kuşkusuz pek çok insan böyle yapmıştı. Ortadan yitmelerin çoğunluğu intiharlar sonucuydu. Ateşli silâhlan, ani etkili kuvvetli zehirleri elde etmek olanaksız olduğundan intihar etmek için korkunç bir cesaret gerekiyordu. Korkunun ve acının biyolojik yararsızlığını düşündü. Fazladan bir çaba göstermek zorunda kaldığınızda, bedeniniz hareketsiz kalıveriyordu. Yeteri derecede hızlı davranmış olsaydı, kızı susturabilirdi. Ama tehlikenin büyüklüğü, eylem gücünü yitirmesine yol açmıştı. Korkulu anlarda, insan düşmana karşı değil, kendine karşı bir savaşım veriyordu gerçekte. Şimdi bile,

cin içmiş olmasına karşın, midesindeki uyuşuk ağrı, yerinde düşünebilmesini engelliyordu. Tüm trajik kahramanlık anlarında böyle olur, diye düşündü. Savaş alanında, işkence odasında, batan bir gemide, uğruna savaşılanlar unutulur, çünkü bedeniniz tüm dünyanızı dolduracak kadar büyümüştür; korkudan felce uğramış ya da acıyla feryat ediyor olmasanız bile hayat, açlığa, soğuğa, uykusuzluğa, ekşiyen bir mideye ya da ağrıyan bir dişe karşı verilen savaşımdan başka bir şey değildir artık.

Günlüğünü açtı. bir şeyler yazmalıydı. Ekrandaki kadın yeni bir şarkıya başlamıştı; sesi kırık cam parçaları gibi dolmaktaydı beynine. O'Brien'ı düşünmeye çalıştı, günlüğünü O'Brien'a yazıyordu, ama bunun yerine, Düşünce Polisi kendisini alıp götürdükten sonra olacakları düşünmeye başladı. Onu hemen öldürürlerse bir sorun yoktu. Ölmek kaçınılmaz bir sondu. Ama ölümden önce (kimse bunlardan söz etmezdi, ama herkes bilirdi), bir yığın itiraf evresinden geçmeniz gerekirdi; yerlerde sürünüp size acımaları için yalvarmalar, kırılan kemiklerin çatırtısı, dökülmüş dişler, üzerinde kanlar pıhtılaşmış saçlar. Sonuç değişmeyecek olduktan sonra, tüm bunlara katlanmanın ne gereği vardı? Neden hayatınızdan birkaç günü ya da haftayı kesip atmanız olası değildi? Kimse yakalanmaktan kurtulamazdı, suçlarını itiraf etmekten de. Eğer bir kez düşünce su-

çu işlemişseniz, belirli bir tarihte öleceğiniz kesindi. O halde neden hiçbir şeyi değiştirmeyen bu korku içinize yerleşiyordu? O'Brien'ın imgesini kafasında canlandırabilmek için biraz daha çaba gösterdi. 'Karanlığın var olmadığı bir yerde buluşacağız,' demişti O'Brien kendisine. Bunun ne demek olduğunu biliyordu ya da bildiğini sanıyordu. Karanlığın var olmadığı yer, gelecekti. Asla göremeyeceğimiz, ama bir gün geleceğini bildiğimiz ve hiç değilse düşsel olarak içinde yaşadığımız bir gün. Tele ekrandaki kulak tırmalayan ses, düşüncelerini sürdürmesini engelledi. Bir sigara aldı ağzına. Tütünün yarısı diline döküldü, ağzı tükürükle atılması güç bir tozla doldu. O'Brien'ınkini silerek Büyük Biraderin görüntüsünü getirdi gözünün önüne. Birkaç gün önce yapmış olduğu gibi, cebinden bir teklik çıkararak baktı. Bu yüz sakin, koruyucu bir anlatımla kendisine dikmişti gözlerini; bu esmer bıyıkların

gerisinde ne tür bir gülümseme gizlenmişti? Ağırlık veren o sözler canlandı yeniden kafasında:
SAVAŞ BARIŞTIR ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR BİLGİSİZLİK KUVVETTİR
İKİNCİ BÖLÜM
I
Sabahın geç saatleriydi, Winston, tuvalete girmek için oda-cığından ayrılmıştı.
İyice aydınlatılmış uzun koridorun öbür ucundan birisi, kendisine doğru geliyordu. Siyah saçlı kızdı bu. Onu, ıvır zıvır dükkânının orada gördüğünden bu yana, dört gün geçmişti. Yaklaştığında, kızın sağ kolunun boynuna asılı olduğunu fark etti. Sargı, tutumuyla aynı renkte olduğu için, ilk anda gözüne çarpmamıştı. Roman konularının oluşturulduğu büyük kale-idoskoplardan birine kıstırmış olacaktı elini. Roman Dairesinde çok sık rastlanan kazalardandı bu.
Aralarında belki üç dört metre kalmıştı ki, kız sendeleyerek yüzükoyun yere düştü. Derin bir acıyla bağırdı. İncinmiş kolunun üstüne düşmüş olmalıydı. Winston durdu. Kız dizleri üstünde kalkmıştı. Sararmış yüzünde, dudaklarının kırmızlığı iyice belirginleşmişti. Göz göze geldiklerinde, gözlerinin acıdan çok korkuyla dolu olduğunu gördü Winston.
Garip bir duygu sardı Winston'ın içini. Önünde onu öldürmek isteyen bir düşmanı duruyordu; önündeydi işte; o da canlıydı, acı çeken, belki de bir kemiği kırılmış olan bir insan. Elinde olmaksızın yardım etmek için atılmıştı. Onu yaralı kolunun üstüne düşerken gördüğünde, sanki acısını kendi bedeninde duymuştu.
"Bir yeriniz acıdı mı?" diye sordu.
"Bir şeyim yok, kolum yalnız. Birazdan geçer."
Kız konuşurken heyecanlı görünüyordu, yüzü daha da sararmıştı.
"Bir yeriniz kırılmadı ya?"
"Hayır, birazdan iyileşirim. Biraz canım yandı, o kadar."
Boş olan elini ona uzattı; Winston kalkmasına yardı etti. Rengi yerine gelmişti, çok daha iyi görünüyordu.
"Önemli değil," dedi. "Bileğimi biraz incittim. Sağ ol yoldaş."
Ve sonra gerçekten de bir şey olmamış gibi yoluna devam etti. Tüm olay yarım dakika bile sürmemişti. Olay bir tele ekranın

önünde geçmişti, ama insanın duygularını yüzünde belli etmemesi bir içgüdüsel tepki olmuştu, artık. Buna karşın Winston, bir iki saniye kadar, şaşkınlığını gizleyebilmek için oldukça güçlük çekmişti. Kızı kolundan tutup kaldırırken, kız eline bir şey sıkıştırmıştı, küçük, yassı bir şey. Bunu kuşkusuz bilerek yapmıştı. Tuvalete doğru yürürken elindekini cebine aktardı ve parmaklarının ucuyla yokladı: Dört köşe katlanmış bir kâğıttı bu.

Pisuardayken, parmaklarıyla kâğıdı açmayı başardı. İçinde kendisi için yazılmış bir mesaj olduğu belliydi. Tuvaletlerden birine girip hemen mesajı okumak geliyordu içinden. Ama bu korkunç bir çılgınlık olurdu, bunu biliyordu. Tele ekranın sürekli olarak izlediği bir yer varsa, o da tuvaletlerdi.

Yeniden odacığına döndü, oturdu ve elindeki kâğıt parçasını umursamazca masanın üstündeki öbür kâğıtların üzerine attı, gözlüklerini takarak konuşyazı kendisine doğru çekti. "Beş dakika," diyordu kendi kendine, "en azından beş dakika." Kalbi göğsünde deli gibi çarpıyordu. Neyse ki uğraştığı günlük işlerdi; bir yığın değerin yeniden düzenlenmesi olduğu için, fazla dikkat gerektirmiyordu.

Kâğıtta yazılı olanlar kuşkusuz siyasal bir içerik taşıyordu. Düşünebildiği kadarıyla, iki olasılık vardı: Birincisi, ki en büyük olasılık buydu, kız tahmin ettiği gibi, Düşünce Polisinin bir casusu olabilirdi. Ama Düşünce Polisinin bildiri yollamak için neden böyle garip bir yol seçtiğini anlamıyordu, belki de kendilerine göre bir nedenleri vardı. Kâğıtta yazılanlar, bir gözdağı, bir çağrı, intihar etmesi için bir buyruk, bir tuzak olabilirdi. Ama sürekli kafasında dönüp dolaşan ve bastırmaya çalıştığı bir olasılık daha vardı. Bildiri, Düşünce Polisinden değil de gizli bir yeraltı örgütünden de geliyor olabilirdi. Belki de Kardeşlik

diye bir şey vardı! Belki de kız onun bir üyesiydi. Bu düşünce kuşkusuz saçmaydı, ama eline o kâğıdı sıkıştırdığı an, bu düşünce kafasından geçmişti. Daha yakın bir olasılık, ancak birkaç dakika sonra aklına gelmişti. Şimdi bile, mantığı ona bu bildirinin ölüm demek olduğunu söylediği halde, buna hâlâ inanamıyordu ve neden bilinmez, ama boş bir umut vardı içinde. Kalbi hızla çarpıyordu. Değerler listesini konuşyaza mırıldanırken, sesinin titremesine engel olamıyordu.

İşi biten kâğıtları tomar haline getirerek basınçlı hava borusuna attı. Sekiz dakika geçmişti. Gözlüklerini düzeltti, içini çekti ve üstünde o kâğıt parçasının bulunduğu öteki çalışılacak kâğıtları kendisine doğru çekti. Kâğıdı düzeltti. Üzerine büyük, biçimsiz bir el yazısıyla şöyle yazılmıştı:
Seni seviyorum
Birkaç saniye kadar, bu suç unsuru kâğıdı bellek deliğine atamayacak kadar sersemlemişti. Bir şeye aşırı ilgi göstermenin tehlikesini bildiği halde, kâğıdı atmadan önce sözcüklerin gerçekten orada olduğuna iyice inanmak için yeniden okudu.
Sabahın kalan saatlerinde çalışmak çok güç oldu. Dikkatini bir yığın ıvır zıvır iş üzerinde yoğunlaştırmaktan çok, coşkusunu tele ekrandan gizlemek zor geliyordu ona. Karnında bir yangın çıkmış gibiydi. Sıcak, kalabalık ve gürültülü kantindeki yemek, bir işkenceydi. Yemek sırasında biraz yalnız kalmak istemişti, ama ne şanssızlıktır ki, budala Parsons gelip yanına oturdu. Saçtığı ter kokuları, yemek kokularını bile bastırıyordu. Nefret Haftasına hazırlıklarla ilgili bir yığın şey anlattı durdu. Kızının üyesi olduğu Casuslar Örgütünün hazırlamakta olduğu, Büyük Biraderin başının kartondan modeli üzerinde özellikle durdu. İşin en sinir bozucu yanı, türlü gürültü arasında Wins-ton'ın, Parsons'ın söylediklerini güçlükle duyabilmesi ve anlaşılmayan bir yığın cümleyi yinelemesini istemesiydi. Bir aralık, o kız ilişti gözüne. Kız onu görmemiş gibi yaptı ve bir daha ondan yana bakmadı.
Öğleden sonra zaman biraz daha kolay geçti. Masasına döner dönmez, birkaç saatini alacak ve her şeyi unutturacak ince ve güç bir iş geçti eline. Şimdilerde kayıplara karışmış bir Parti ileri gelenini gözden düşürmek için, iki yıl öncesine ait bazı üretim raporlarını yalanlayacaktı. Winston'ın en iyi becerdiği işti bu; iki saat boyunca, kızı kafasından atabilmeyi başardı. Ve sonra yeniden kızın, içinde karşı konulmaz bir yalnızlık isteği uyandıran hayâli canlandı kafasında. Yalnız kalmadıkça bu yeni gelişmeleri düşünmek olanaksızdı. Bu gece, Dernek Merkezinde olması gereken gecelerden biriydi. Kafeteryada tatsız tuzsuz bir yemek atıştırdıktan sonra, merkeze koştu. Bir 'tartışma grubunun" soytarılığına katıldı, bir-iki set masa tenisi oynadı, birkaç bardak cin devirdi ve yarım saat boyunca

'Satrancın İngsos'la ilgisi' adlı bir konuşmayı dinledi. Can sıkıntısından patlıyordu, ama kaçmayı düşünemezdi. "Seni seviyorum," sözleri, içinde yaşama isteği uyandırmıştı, küçük tehlikelere atılmak aptalca görünmeye başlamıştı. Sürekli olarak düşünmeye koyulması, ancak saat yirmi üçte, eve dönüp yatağa girdikten sonra mümkündür. Karanlıkta sessiz durduğunuz sürece, tele ekran açısından güvencedeydiniz. Ortada çözülmesi gereken bir sorun vardı. Kızla nasıl bağlantı kurup bir buluşma zamanı saptayabilirdi. Kızın kendisine bir tuzak hazırlıyor olması olasılığını bir yana bırakmıştı. Öyle olmadığını biliyordu, çünkü kızın ona kâğıdı verirken duyduğu coşku ortadaydı. Besbelli derin bir korku duymuştu bunu yaparken. Kızın önerisini geri çevirmeyi düşünmüyordu bile. Henüz beş gece önce, kafasını bir kaldırım taşıyla ezmeyi düşünmüştü, ama bunun bir önemi yoktu artık. Düşünde de görmüş olduğu gibi, onun çıplak, genç bedenini düşündü. Onun da ötekiler gibi olduğunu düşünmüştü, kafasının yalanlar ve kinle, karnının buzla dolu olduğunu... Onu yitirebileceği korkusuyla irkildi, bu genç beyaz beden ondan kayıp gidebilirdi! Kendisini en çok korkutan şey, eğer onunla hemen bağlantı kurmazsa, kızın düşüncesini değiştirebileceğiydi. Ama onunla buluşması, gerçekten çok güç bir işti. Satrançta mat olmuşken taş oynatmaya çalışmak gibi bir şeydi. Ne yana dönerseniz dönün, tele ekran karşınıza dikiliyordu. Kâğıdı aldıktan beş dakika sonra, kızla iletişim kurmanın tüm olası yolları aklından geçmişti, ama şimdi zamanı varken hepsini birer birer, sanki masanın üzerine aletlerini yayarmış gibi gözden geçirdi.

Bu sabahkine benzer bir olayın, yeniden yaşanılamayacağı açıktı. Eğer kız Arşiv Dairesinde çalışıyor olsaydı, işler bir ölçüde daha kolay olabilirdi. Ama ne Roman Dairesinin yapıdaki yerini biliyor, ne de oraya gitmek için aklına bir bahane geliyordu. Nerede yaşadığını ve işten ne zaman çıktığını bilse, onu eve dönerken yakalayabilirdi, ama onu izlemek pek akıllıca olmazdı; bunun için Bakanlığın dışında beklemesi gerekirdi ki, bu durumda da göze çarpmamak olanaksız gibiydi. Postayla mektup gönderemezdi, çünkü mektupların açıldığı artık bir sır bile değildi. Çok az kişi mektup yazar olmuştu. Çok seyrek olarak, bir haber gönderilmek

istenirse, bu iş için üzeri basılı bir yığın kâğıt vardı; cümlelerin arasından gerekmeyenleri siliyordunuz. Zaten kızın ne adını ne de adresini biliyordu. Sonunda en güvenilir yerin kantin olduğuna karar verdi. Odanın ortalarında, tele ekrandan uzakta, etrafta yeterli bir gürültü olduğu bir sırada, ona yakın bir masaya oturabilse belki birkaç sözcük konuşabilirdi.
Bundan sonraki bir hafta huzursuz bir düşmüş gibi geçti. Ertesi gün, zil çaldıktan sonra, tam Winston'ın ayrıldığı sırada geldi kantine. Başka bir vardiyaya verilmiş olmalıydı. Birbirlerine bakmaksızın geçtiler. Onu izleyen gün, tam zamanında, ama üç kızla birlikte geldi ve tam bir tele ekranın altına oturdu. Sonra üç boğucu gün boyunca hiç ortalarda görünmedi. Tüm bedeni ve beyni dayanılmaz bir duyarlılık kazanmıştı; bu onu, her davranışında, her ilişkisinde, her seste, dinlediği ya da söylediği her sözde, can çekişir bir duruma sokuyordu. Uyurken bile kızın görüntüsünden kurtulamıyordu. Bugünler süresince günlüğüne el sürmedi. Tek rahatladığı yer işiydi, bazen kendisini on dakika boyunca unutabiliyordu. Kıza ne olduğu hakkında elinde en ufak bir ipucu bile yoktu. Soruşturamazdı da. Buharlaştırılmış olabilirdi; intihar etmiş olabilirdi; ya da Okyanusya'nın bir başka bölgesine gönderilmiş olabilirdi; ama en kötü ve olası olanı, düşüncesini değiştirmiş olması ve artık onu görmek istememesiydi.
Kızı ertesi gün yine gördü. Kolunu askıdan çıkarmış, bileğini plasterlerle sarmıştı. Onu görmek öylesine rahatlatıcı ve sevindiriciydi ki, Winston birkaç saniye sürekli ona bakmaktan kendini alamadı. Ertesi gün kızla az kalsın konuşabiliyordu. Kantine geldiğinde, onun duvardan uzakta bir masada, yalnız oturduğunu gördü. Saat erkendi, kantin henüz dolmamıştı. Kuyruk yavaş yavaş ilerlerken sıra tam Winston'a gelmişti ki, önlerden birisinin sakarin tabletini almadığını ileri sürmesiyle durakladılar. Winston tepsisini alıp kızın masasına doğru ilerlerken, henüz yanına kimse oturmamıştı. Umursamaz bir tavırla yürürken öteki masalara bakıyormuş gibi yapıyordu. Kız kendinden belki üç metre kadar ötedeydi. İki saniyecik daha yetecekti. Ama bir ses arkasından 'Smith!' diye seslendi. Duymazlıktan geldi. 'Smith' diye, daha güçlü olarak yineledi ses. Yapacak bir şey yoktu. Arkasına döndü. Wilsher adında, pek az tanıdığı sarışın, aptal yüzlü, genç bir adam,

gülümseyerek kendisini masasındaki boş yere çağırıyordu. Önerisini geri çevirmek olmazdı. Artık tanındıktan sonra gidip yalnız bir kızın masasına oturamazdı. Bu, dikkat çekerdi. Dostça bir gülümsemeyle Wils-her'in masasına oturdu. O aptal, sarışın yüz, kendisine sırıtarak bakmaktaydı. Winston'ın içinden, baltayla o kafayı ikiye bölmek geldi. Kızın masası birkaç dakika içinde dolmuştu.

Ama kız onun kendisine gelmekte olduğunu görmüş olmalıydı; belki de anlamıştı niyetini. Ertesi gün kantine erken gitmeye çalıştı. Kız gerçekten aynı masada oturmaktaydı ve yine yalnızdı. Kuyrukta Winston'm önünde, ufak tefek, çevik, basık yüzlü ve küçük böceksi gözlü bir adam vardı. Winston, elinde tepsisi, tezgâhtan ayrılırken, adamın kızın masasına yöneldiğini gördü. Gerideki bir masada da boş bir yer vardı, ama adamın rahatına düşkün olduğu belliydi; kuşkusuz boş masayı seçecekti. Winston, kalbi buz kesilmiş, izliyordu adamı. Kızı yalnız yakalamadıkça onunla oturmasının bir anlamı yoktu. Bu sırada, büyük bir şangırtı koptu. Adam yerdeydi, tepsisi elinden düşmüştü; çorbası ve kahvesi çevreye dağılmıştı. Adam Winston'a kızgınlıkla bakarak ayağa fırladı, kendisine çelme taktığından kuşkulandığı belliydi. Ama sorun çözümlenmişti. Winston, beş saniye sonra, kalbi deli gibi çarparak kızın masasına oturmuştu bile.

Kıza bakmadı. Tepsisini boşaltarak hemen yemeğine başladı. Masaya başka birisi gelmeden onunla konuşmalıydı, ama içinde müthiş bir korku vardı. Kızın kendine yaklaştığı o günden bugüne bir hafta geçmişti. Düşüncesini değiştirmiş olabilir-

di, evet, mutlaka düşüncesini değiştirmiş olmalıydı! Böyle bir serüvenin başarıyla son bulmasına olanak yoktu; böyle şeyler gerçek hayatta olmazdı. Winston o sırada, kulakları tüylü ozan Ampleforth'un masalar arasında dolaşarak yer aradığını görmemiş olsaydı, belki hiç konuşamayacaktı. Ampleforth, Wins-ton'a oldukça bağlıydı ve gözüne ilişirse mutlaka onun yanına otururdu. Eyleme geçmek için belki bir iki dakikası vardı. Winston da, kız da, hızlı hızlı yemeklerini yemekteydiler. Yedikleri şey etli kuru fasulye, aslında kuru fasulye çorbasıydı. Winston alçak sesle, fısıldar gibi konuşmaya başladı. İkisi de başlan önlerinde, hızla çorbalarını içerken iki lokma arasında,

düz, alçak bir sesle konuşuyorlardı.
"İşten kaçta çıkıyorsun?"
"On sekiz otuz."
"Nerede buluşabiliriz?"
"Zafer Alanında, anıtın yanında."
"Orası tele ekranlarla dolu."
"Çok kalabalık olduğu için önemi yok."
"Herhangi bir işaret?"
"Hayır. Ben bir kalabalığın içinde olmadığım sürece yanıma gelme."
"Saat kaçta?"
"On dokuzda."
"Tamam."
Ampleforth, Winston'i görmedi ve bir başka masaya oturdu. Bundan sonra konuşmadılar. Birbirlerine elden geldiğince az bakarak oturdular. Kız çabucak yemeğini bitirerek kalktı. Winston bir sigara içmek için kaldı.
Winston, kararlaştırdıkları saatten önce Zafer Alanındaydı. Tepesinde Büyük Biraderin güneye, göklere doğru bakan heykelinin bulunduğu görkemli anıtın çevresinde dolaştı. Avrasya füzelerini (birkaç yıl önce bunlar Doğu Asya füzeleriydi) Bir No'lu Havaüssü çatışmasında burada yenmişti. Onun önündeki caddede, Oliver CromwelPin at üstündeki heykeli vardı. Saat yediyi beş geçiyordu, ama kız görünürde yoktu. Yeniden amansız bir korku dalgası sardı Winston'ın içini. Gelmiyordu işte, vazgeçmişti! Yavaş yavaş alanın kuzeyine doğru yürümeye başladı. Çanları bir zamanlar 'Bana üç farthing borcun var,' diye
çalan St. Martin Kilisesini tanımaktan belli belirsiz bir hoşnutluk duydu. Sonra anıtın dibinde asılı bir posteri okuyan ya da okuyormuş gibi yapan kızı gördü. Çevresinde insanlar olmadıkça yaklaşmamalıydı. Sütunun çevresi tele ekran doluydu. Bu arada birtakım bağrışmalar oldu; solda bir yığın ağır araç belirdi. Ansızın alandaki tüm insanlar koşuşmaya başladılar. Kız da aslan heykelinin çevresinden dolaşıp koşuşanlara karıştı. Winston onu izledi. Koşarken, çevredekilerden, bir Avrasyalı tutsak alayının geçmekte olduğunu öğrendi.
Yoğun bir insan kitlesi alanın güney kesimini tıkamıştı bile. Her

zaman itişme ve kakışma olan yerlerden uzak durmayı yeğleyen Winston şimdi iterek, dirsek vurarak kalabalığın ortasına daldı. Kızla arasında bir iki metre kalmıştı ki, şişko bir proleterle, karısı olacak aynı azametteki bir kadın, önünü tıkayarak aşılması olanaksız etten bir duvar oluşturdular. Winston üstün bir çabayla yan döndü ve güçlü bir atılımla omzunu ikisinin arasına soktu. İki geniş kalça arasında bir ara karnı patlaya-cakmış gibi olduysa da, kan ter içinde öne geçmeyi başardı. Şimdi kızın yanıbaşındaydı, omuz omuza her ikisi de önlerine bakıyorlardı.
Köşelerinde, ellerinde makineli tüfekleriyle taş yüzlü gardiyanların dimdik durdukları kamyonlar, yavaş yavaş, dizi halinde geçiyorlardı. Kamyonların içi tıkabasa çömelmiş eski, yeşil üniformalı, ufak tefek sarı ırktan adamlarla doluydu. Kamyonların kenarlarından dışarı bakan hüzünlü Moğol yüzleri, hiçbir merak belirtisi taşımıyordu. Arada sırada, kamyonun biri sarsıldığında, kulağa madeni sesler geliyordu. Tutsakların ayaklarına zincir vurulmuştu. Kamyonlar dolusu hüzünlü yüz gelip geçti. Winston onların geçmekte olduğunu biliyor, ama ancak arada sırada yüzlerini fark edebiliyordu. Kızın omzu ve dirseğine kadar kolu Winston'a yaslanmıştı. Neredeyse yanağının sıcaklığını duyabilecek kadar yakınında durmaktaydı. Kız, kantinde yaptığı gibi, duruma hemen el koyarak, aynı düz sesle konuşmaya başladı; dudaklarını hemen hiç oynatmıyor, kamyonların gürültüsü ve bağrışmaların boğduğu bir sesle konuşuyordu.
"Sesimi duyabiliyor musun?"
"Evet."
"Bu pazar öğleden sonra boş musun?"
"Evet."
"Öyleyse iyi dinle. Anlattıklarımı unutmamalısın. Pad-dington İstasyonuna git..."
Winston'i şaşkınlığa düşüren bir disiplinle, ona gideceği yolu tanımladı. Yarım saat süren bir tren yolculuğu, istasyondan sola dönüp iki kilometre yürüyüş, üst tahtası eksik bir kapı, çayırın içinde otlarla kaplı bir keçiyolu, sonra çalılar arasında bir patika, üzeri yosunlu kuru bir ağaç. Kafasının içinde bir harita vardı sanki. En sonunda, "Bunların hepsini hatırlayabilecek misin?" diye sordu, "Evet."

"Önce sola, sonra sağa, sonra tekrar sola dön. Kapının üst tahtası eksik."
"Evet, saat kaçta?"
"On beş. Biraz beklemen gerekebilir. Ben oraya başka bir yoldan geleceğim. Her şeyi hatırlayabilecek misin?"
"Evet."
"O halde çabuk yanımdan uzaklaş."
Ona bunu söylemesi gerekmezdi. Bir süre kalabalığın arasında sıkışıp kaldılar. Kamyonlar geçiyor, herkes ağzı açık onları izliyordu. Önceleri birkaç Parti üyesinden yuhlama sesleri çıkmıştı, ama çok geçmeden bunlar da kesilmişti. Ayaklanmış olan coşku, bir merak sonucuydu. İster Avrasya'dan olsun, ister Doğu Asya'dan, tüm yabancılar birer hayvan türüydüler. Onları ancak tutsak kılığında görürlerdi; o da tam görmek sayılmazdı aslında. Bu tutsakların başlarına neler geldiği bilinmiyordu, yalnız aralarında birkaçı, savaş suçlusu olarak idam edilirdi. Ötekiler ortadan yok olurlardı. Çalışma kamplarına gönderiliyor olmalıydılar. Yuvarlak Moğol yüzlerinin yerini şimdi pis, sakallı ve bitkin Avrupalı yüzleri almıştı. Bazen çıkık elmacık kemikli yüzdeki bir çift göz Winston'ınkilere garip bir ısrarla bakıyor, sonra başka bir yöne çevriliyordu. Alay sonuna yaklaşmaktaydı. Son kamyonda karmakarışık kır saçları olan yaşlı bir adam gördü; hep böyle durmaya alışkınmış gibi bileklerini önünde kavuşturmuştu. Artık kızla Winston'ın birbirlerinden ayrılma zamanları gelmişti. Son anda, kalabalık yollarını tıkamışken, kız elini Winston'ınkine uzattı ve hafifçe sıktı.
Bu durum ancak on saniye kadar sürmüştü, ama Wins-ton'a, elleri uzun süre birbirine kenetlenmiş gibi geldi. Kızın elini en ince ayrıntılarıyla öğrenmesine yetmişti bu süre. Uzun parmaklar, biçimli tırnaklar, çok çalışmaktan nasır bağlamış bir avuç ve bileğin altındaki yumuşak ten. Artık bu eli gördüğünde tanıyabilirdi. O anda, kızın gözlerinin ne renk olduğunu bilmediğini fark etti. Kahverengi olmalıydılar, ama koyu renk saçlı ve mavi gözlü kişilere bazen rastlanırdı. Başını döndürerek ona bakması korkunç bir çılgınlık olurdu. Elleri birbirine kenetlenmiş, gözleri ileride, kalabalığın ortasında dururlarken, kızın gözleri yerine yaşlı tutsağın hüzün dolu gözleri Winston'a bakıyordu.

2

Winston, altın sarısı su birikintilerine basarak ince dalların ayırdığı, ışık ve gölgelerin oynaştığı bir patikada ilerliyordu. Solundaki ağaçların altındaki toprak, çançiçekleriyle örtülüydü. Sanki, hava, insanın derisine öpücükler konduruyordu. Mayıs ayının ikisiydi. Ormanın derinlerinde güvercinlerin öttükleri işitiliyordu.

Biraz erken gelmişti. Yolda hiçbir güçlükle karşılaşmamıştı. Kızın deneyimli olduğu belliydi. Bu, Winston'm korkularını azaltıyordu. Görünüşe göre, kızın bulduğu yer güvenliydi. Kırlarda, Londra'dakinden daha az tehlike bulunduğunu düşünmek yanlıştı. Tele ekran yoktu elbette, ama sesinizin alınıp tanınabileceği gizli mikrofon bulunabilirdi, ayrıca, dikkat çek-meksizin yalnız başınıza yolculuk edemezdiniz. Yüz kilometrenin altındaki uzaklıklarda, pasaportunuzu onaylatmanız gerekmiyordu, ama kimi zaman istasyonda gezen nöbetçiler, rastladıkları Parti üyelerinin kâğıtlarını denetler, garip sorular yöneltirlerdi. Neyse ki, tek bir nöbetçiye rastlamadan istasyondan ayrıldı ve izlenmediğinden emin olmak için arkasını dikkatle gözleyerek yola koyuldu. Tren, yazı andıran bu günde, tatil havasına girmiş proleterlerle doluydu. Winston'm bulunduğu tahta sıralı kompartıman, geniş bir proleter ailesi tarafından doldurulmuştu; dişleri dökülmüş yaşlı bir nineden tutun da, bir aylık
bebeğe kadar her yaştan birey vardı. Aile, Winston'a, Londra dışında oturan yakınlarını ziyarete ve çekinmeden söyledikleri gibi biraz da karaborsa tereyağı bulmaya gittiklerini açıklamıştı. Yol genişlemişti, biraz sonra, kızın sözünü ettiği çalılarla kaplı keçiyoluna çıktı. Saati yoktu, ama henüz saat on beş olamazdı. Ayaklarının altındaki bir dolu çançiçeğini, elinde olmaksızın çiğniyordu. Biraz vakit geçirmek, biraz da kızla karşılaştıklarında ona verecek bir buket hazırlamak düşüncesiyle, çö-melerek çiçek toplamaya başladı. Kocaman bir buket hazırladı. Çiçeklerin baygın kokusunu içine çekerken arkasında duyduğu bir sesle irkildi; çalıları ezerek ilerleyen bir çift ayak sesiydi bu. Çançiçeklerini toplamayı sürdürdü. Yapılacak en akıllıca iş buydu. Gelen, kız ya da onu izlemiş biri olabilirdi. Çevresine bakınmak suçunu belli etmek olurdu. Bir tane daha, bir tane daha topladı. Bir el hafifçe omzuna

dokundu.
Başını kaldırdı. Gelen kızdı. Başıyla işaret ederek sesini çıkarmaması için onu uyardı, sonra çalıları aralayıp ormana doğru giden patikada ilerlemeye başladı. Buraya daha önce geldiği belliydi; çamurlu olan yerlere bir kez bile basmamıştı. Winston, elinde çiçek buketi, onu izliyordu. Önce bir gönül rahatlığı duymuştu, ama şimdi önünde yürüyen ince ve kuvvetli bedeni, belindeki kırmızı kuşakla iyice belirginleşen kalçalarının yuvarlaklığını izlerken içini bir eziklik kapladı. Eğer kız dönüp kendisine baksa, hemen vazgeçebilirmiş gibi geliyordu ona. Havanın yumuşaklığı, yaprakların yeşilliği, Winston'ı ürkütüyordu. İstasyondan sonra yürümeye başlayınca, kendisini mayıs güneşi altında pis ve soluk hissetmişti; sürekli, yapıların içlerinde yaşamış, Londra'nın tozu toprağı derisindeki en ufak deliklere dek işlemiş olan bir yaratık. Beni günışığında ilk kez görecek, diye düşündü Winston. Sözünü ettiği kurumuş yaşlı ağaca varmışlardı. Kız üzerinden sıçrayıp çalıları araladı. Winston onu izledikten sonra, yeni yetişen sık ağaçlarla kaplı küçük bir açıklıkta bulunduklarını gördü. Kız durdu ve geri döndü. "İşte burası," dedi.
Kızla Winston'ın arasında birkaç adımlık bir uzaklık vardı, ama Winston yine de ona yaklaşma cesaretini kendinde bulamıyordu.
"Patikada yürürken konuşmak istemedim," dedi kız. "Gizli bir mikrofon olabilirdi. Aslında pek sanmıyorum, ama yine de belli olmaz. O domuzlardan biri sesimizi tanıyabilir. Ama kaygılanma, burada güvencedeyiz."
Hâlâ ona yaklaşacak cesareti yoktu. "Burada güvencedeyiz," diye yineledi aptalca.
"Evet. Bak ağaçlara!" dedi kız. Ağaçlar bir zamanlar kesilip yeniden bitmiş, bilek kalınlığında dişbudaklardı. "Dalları arasında bir mikrofon saklanabilecek kadar büyük ağaç yok! Daha önce de geldiğim için biliyorum."
Yalnızca konuşuyorlardı. Winston ona biraz daha yaklaşmayı başardı. Kız önünde dimdik duruyor; yüzünde, onun yaklaşmakta neden bu kadar yavaş olduğunu sorar gibi alaylı bir gülümsemeyle ona bakıyordu. Çançiçekleri yere döküldü. Winston, kızın elini tuttu.

"İnanır mısın," dedi, "şu âna kadar gözlerinin ne renk olduğunu bilmiyordum bile." Koyu siyah kirpiklerle çevrili, açık kahverengi gözleri vardı.
Winston konuşmasını sürdürdü: "Nasıl bir insan olduğumu gördükten sonra, hâlâ bana bakmaya katlanabilecek misin?"
"Evet, hem de zorluk çekmeden."
"Otuz dokuz yaşındayım. Bir türlü kendisinden kurtulamadığım bir karım, varisim ve beş takma dişim var."
"Vız gelir," dedi kız.
Kimin önce davrandığı belli değildi, ama az sonra kız kollarındaydı. Winston önce olanlara inanamadı. Bu gepgenç beden kendisine yaslanmış, gür siyah saçları yüzüne dağılmıştı. Evet, yüzünü ona doğru kaldırmıştı ve Winston onun geniş kırmızı dudaklarını öpmekteydi. Kız kollarını onun boynuna dolamış, sevgilim, bir tanem, canım, diye mırıldanıyordu. Onu yere yatırmıştı, belli ki karşı koymuyordu. Winston ona her istediğini yapabilirdi. Ama içinde, o dokunma duyumundan başka, en ufak bir uyarılma hissetmiyordu. O anda duyduğu tek şey, gurur ve şaşkınlıktı. Olanlar onu mutlu ediyordu, ama içinde en ufak bir cinsel istek yoktu. Belki çok çabuk olmuştu her şey, belki kızın gençliği ve güzelliği ürkütmüştü Winston'i, belki de kadınsız yaşamaya alışmıştı, bilmiyordu nedenini. Kız kendisini
toparladı, saçlarına takılan bir çiçeği çıkardı. Winston'a yaslanarak oturdu, kolunu onun beline doladı.
"Aldırma canım. Acelemiz yok. Tüm öğleden sonra bizim. Nefis bir gizlenme yeri, değil mi? Bir grup yürüyüşünde kaybolduğum zaman bulmuştum burasını. Birisinin geldiğini yüz metre öteden duyabilir insan."
"Adın ne senin?" diye sordu, Winston.
"Julia. Ben seninkini biliyorum. Winston Smith."
"Bunu nasıl öğrendin?"
"Bir şey bulup çıkarmakta senden daha ustayım, sanırım. Sana o kâğıdı vermeden önce benim hakkımda ne düşünüyordun?"
Ona yalan söylemek içinden gelmiyordu. Olabileceğin en kötüsünü söylemek bile bir tür aşkını sunmak demekti.
"Senden nefret ediyordum," dedi. "Senin ırzına geçmek, sonra da öldürmek istiyordum. İki hafta önce ciddi bir biçimde başını

bir kaldırım taşıyla ezmeyi düşündün. Eğer gerçekten öğrenmek istiyorsan söyleyeyim; senin Düşünce Polisiyle bir ilgin olabileceğini geçiriyordum kafamdan."
Kız hoşnut, gülümsedi; anlaşılan bunu, olayları gizlemekteki ustalığına bir övgü olarak kabullenmişti.
"Düşünce Polisi mi? Olamaz! Bunu düşündün mü gerçekten?"
"Pek değil, ama genel görünüşün çok genç, taze ve sağlıklısın anlıyorsun ya! Düşündüm, belki de..."
"İyi bir Parti üyesi olduğumu düşündün. Düşünceleri de, davranışları da, saf ve temiz. Bayraklar, geçit törenleri, sloganlar, toplu oyunlar, gezintiler ve bunun gibi şeyler. Elime en ufak bir fırsat geçse seni hemen bir düşünce suçlusu olarak ihbar edip öldürteceğimi düşündüm."
"Evet, bunun gibi bir şey. Kızların büyük kesimi böyle, biliyorsun."
"Tüm bunlara neden şu kahrolası şey," diyerek, belindeki Gençlik Anti-Seks Örgütünün kırmızı kuşağını söktü ve bir dalın üzerine fırlattı. Ve sonra beline dokunmak kendisine bir şey hatırlatmış gibi, tulumunun ceplerini karıştırarak bir parça çikolata çıkardı. İkiye bölüp yarısını Winston'a uzattı. Daha elini bile sürmeden önce, Winston kokusundan bunun değişik bir çi-
kolata olduğunu anlamıştı. Koyu ve parlaktı; yaldızlı bir kâğıda sarılmıştı. Dışarıda satılanlar donuk kahverengi, çabuk dağılıve-ren; tadı çöp ateşinin isine benzer şeylerdi. Ama daha önceleri kızın kendisine verdiği bu çikolatanın benzerlerini yemişti. Çikolatanın kokusu, belleğinden güçlü ve rahatsızlık veren bir anıyı çıkarmıştı.
Winston, "Bunu nereden buldun?" diye sordu.
Kız kayıtsızca, "Karaborsadan," diye yanıtladı. "Ben göründüğüm gibi biri değilim. Oyunlarda ustayımdır. Casuslarda birlik önderiydim. Gençlik Anti-Seks Örgütünde haftanın üç gecesi gönüllü olarak çalışıyorum. Onların kahrolası, kokuşmuş inançlarını Londra'nın her yanına yaymak için uğraşıyorum. Geçit törenlerinde her zaman bir bayrak taşırım. Hep neşeli görünür, işten kaçmam, ilkem, kitlelerle birlikte bağırmaktır. Tehlikeden uzak kalmanın tek yolu budur."
Çikolatanın ilk parçası Winston'ın dilinde erimişti. Tadı nefisti, ama o anı, hâlâ bilincinin çevresinde dolanmaktaydı, çok güçlü

hissedilen, ama somut düşünceye aktarılamayan bir anıydı bu, sanki gözucuyla gördüğü bir nesne gibiydi. Onu kendisinden uzaklaştırmaya çalışıyordu, ama yapmamış olmayı yeğlediği bir eylemin anısıydı bu ve unutamıyordu.
"Henüz çok gençsin," dedi. "Benden on, on beş yaş küçüksün. Benim gibi bir adamda seni çeken ne olabilir ki?"
"Yüzündeki anlatım. Şansımı denemeye karar verdim. Bağlı olmayanları onaya çıkarmakta ustayımdır. Seni görür görmez onlara karşı olduğunu anlamıştım."
Onlar, demişti, Partiden söz ediyordu, daha çok da İç Partiden. Burada oldukça güvendeydiler, ama Julia'nın, Parti hakkındaki nefretini açıkça belirtmesi Winston'i tedirgin ediyordu. Onu şaşırtan bir başka şey de, kullandığı dilin kabalığı olmuştu. Parti üyelerinin küfretmeleri yasaktı. Winston, en azından yüksek sesle küfretmezdi. Oysa Julia, Partiden ve özellikle İç Partiden söz ederken, kenar sokaklarda duvarlara tebeşirle yazılan sözcükleri kullanmadan edemiyordu. Partiye ve ona bağlı olan her şeye karşı başkaldırısının bir göstergeseydi bu; kötü saman koklamış bir atın aksırması gibi doğal ve sağlıklı bir sonuç gibi görünüyordu insana. Açık alanı terk etmişler, yol izin verdiği sürece kolları birbirlerinin belinde, gölgede geziniyorlardı. Ku-
şak çıktıktan sonra, Julia'nın belinin yumuşaklığını fark etti. Fısıldayarak konuşuyorlardı. Açık alanın dışında oldukları sürece fısıltıyla konuşmalarının doğru olacağını söylemişti Julia. Biraz sonra, ormanın bittiği noktaya vardılar. Julia onu durdurdu.
"Açıklığa çıkma. Gözetleyen birisi olabilir. Dalların arasında durursak bir şey olmaz."
Çalıların gölgesinde duruyorlardı. Yaprakların arasından sızan güneş hâlâ yüzlerini yakmaktaydı. Winston önlerindeki çayıra baktığında garip bir şok etkisiyle orayı hatırladı. Burasını tanıyordu. Üzerinde patikaların bulunduğu, kimi yerlerinde yosunların yetiştiği, eskilerden kalma bir kır görüntüsüydü bu. Karşıda, çitin kenarında karaağaçlar, esen hafif meltemle ağır ağır, gür kadın saçı gibi, bir o yana, bir bu yana sallanıyordu. Civarda bir yerde, görünmemesine karşın, balıkların içinde yüzdüğü bir çay olmalıydı.
"Buralarda bir çay var mı?" diye fısıldadı. "Doğru, var. Öteki

çayırlığın kenarında. İçinde büyük balıklar yüzer. Söğüt ağaçlarının altındaki gölcüklerde, kuyruklarını sollayışlarını izleyebilirsin."
"Altın Ülke gibi burası," diye mırıldandı. "Altın Ülke mi?"
"Yok bir şey. Bazen düşlerimde gördüğüm bir yer." "Bak!" dedi, fısıltıyla, Julia.
Başlarıyla aynı yükseklikteki bir dala, beş metre kadar ötelerine bir ardıç kuşu konmuştu. Onları görmemiş olmalıydı. O güneşte, onlar gölgedeydiler. Kanatlarını gerip kapattı ve ötmeye başladı. Winston ve Julia, coşkuyla birbirlerine sarıldılar. Kuş, ezgisini, sanki ustalığını göstermek istiyormuşçasına, iki notayı iki kez yinelemeksizin olağanüstü değişikliklerle sürdürmekteydi. Bazen susup kanatlarını oynatıyor ve yeniden ötmeye başlıyordu. Winston kuşu saygıyla dinlemekteydi: Kimin için, neden ötüyordu bu kuş? Kendisini dinleyen ne bir eşi, ne de bir rakibi vardı. Onu bu ıssız orman kenarında oturtan ve ezgisini boşluğa dökmesine neden olan şey ne olabilirdi? Tüm bunlardan sonra, aklına orada gizli bir mikrofon olup olmadığı geldi. Çok alçak sesle konuşmuşlardı, onları duymuş olamazlardı, ama ardıç kuşunun ötüşünü kuşkusuz duymuşlardı. Belki de aletin öteki yanında, ufak tefek böceksi bir adam oturmuş, dikkatle kuşu dinlemekteydi. Bu ezgi yavaş yavaş, tüm düşüncelerini dağıttı. Yapraklardan süzülen, güneş ışığıyla karışmış bir sıvı gibi, tüm bedenine yayılmıştı. Dikkati duygularında yoğunlaşmaya başlamıştı. Kolunun altındaki bel yumuşak ve sıcacıktı. Onu göğsü göğsüne değecek biçimde kendisine çekti; bedenleri kaynaşmış gibiydi, elleri nerede gezerse gezsin, su gibi doyurucuydu. Dudakları birleşti; öpüşmeleri önceki gibi sert değildi artık. Başlan ayrıldığı zaman, ikisi de derin bir iç çektiler. Kuş korktu, uçup gitti.
Winston dudaklarını onun kulağına dayayarak, "Şimdi!" dedi fısıltıyla.
"Burada olmaz," dedi Julia, "Gizli yerimize gidelim, orası daha güvenli."
Çarçabuk açık alana döndüler. Fidanların arasına vardıklarında Julia ona doğru döndü. Her ikisi de soluk soluğa kalmıştı. Julia'nın dudaklarında tatlı bir gülümseme belirmişti. Bir an Winston'a baktı ve sonra eli tulumunun fermuarına

uzandı. Ve, evet! Tam düşlerindeki gibiydi. Çabucak giysilerden sıyrıldı ve uygarlığı yok ediyormuşçasına görkemli bir hareketle onları bir yana fırlattı. Bedeni güneşin altında parıldıyordu. Winston bir an için onun bedenine bakmadı; gözleri kızın çilli yüzündeki o yumuşak, ama yürekli bakışa takıldı. Önünde diz çökerek ellerini avuçları arasına aldı.
"Bunu daha önce de yaptın mı?"
"Elbette. Yüzlerce kez; o kadar değilse bile birçok kereler."
"Parti üyeleriyle mi?"
"Evet, hep onlarla."
"İç Parti üyeleriyle de mi?"
"Hayır, o domuzlarla hiçbir zaman yapmadım. İçlerinde, ellerine fırsat geçse yapacak olanlar çok var. Göründükleri kadar kutsal değillerdir."
Winston'ın yüreği sevinçle hopladı. Birçok kereler yapmıştı: Bunun yüzlerce, hatta binlerce kez olmuş olmasını dilerdi. Kötü yola sapmak her zaman onda çılgınca bir umut doğuruyordu. Kimbilir belki de Parti tüm görkemine karşın içten içe çürümüştü. Eğer onların tümüne birden cüzam ya da frengi bu-laştırabilseydi, bunu yapmaktan ne büyük bir zevk duyardı.
Çürütmek, zayıflatmak ve güçten düşürmek için elinden geleni ardına koymazdı! Julia'yı aşağıya çekti; şimdi yüz yüzeydiler.
"Dinle. Ne kadar çok erkekle yatmışsan, seni o kadar çok seviyorum. Anlıyor musun?"
"Evet, hem de çok iyi."
"Saflıktan nefret ediyorum, iyilikten nefret ediyorum. Erdem denen şey hiçbir yerde var olmasın istiyorum. Herkesin iliklerine dek ahlâksızlaşmasını istiyorum."
"Öyleyse ben tam sana göreyim. İliklerime dek ahlâksızım ben."
"Bunu yapmaktan hoşlanıyor musun? Benimle yapmaktan değil, ama yalnızca ve yalnızca bu olayın kendisinden?"
"Bayılıyorum."
Asıl duymak istediği buydu. Yalnızca birine duyulan aşk değil, bu hayvansal içgüdü, bu dokunulmamış, sınırlandırılama-mış tutku; Partiyi parçalayabilecek güç buydu. Julia'yı dökülmüş çiçeklerin arasına, otların üzerine yatırdı. Bu kez güçlük çekmediler. Bir süre sonra inip kalkan göğüslerinin hızı azaldı

ve tatlı bir yorgunluk içinde birbirlerinden ayrıldılar. Güneş daha da yakınlaşmıştı. İkisinin de uykusu gelmişti. Winston uzanıp çıkardıkları tulumları aldı ve Julia'nın üzerini örttü. Hemen uykuya dalarak yarım saat kadar uyudular.
Önce Winston uyandı. Oturarak, avucunu yastık yapmış, uyuyan çilli yüzü izlemeye başladı. Ağzı dışında Julia'ya güzel denemezdi. Yakından bakılınca, gözlerinin çevresindeki çizgiler fark ediliyordu. Kısa siyah saçları gür ve yumuşaktı. Onun ne soyadını, ne de nerede oturduğunu biliyordu.
Bu genç ve kuvvetli beden, uykudaki haliyle, Winston'da bir acıma ve koruma duygusu uyandırdı. Tulumları bir yana çekerek onun beyaz ve pürüzsüz bedenini inceledi. Bir zamanlar, diye düşündü, erkekler bir kadının bedenine bakar ve çekici bulurlardı, işte o kadar. Artık saf aşk ya da tutku söz konusu değildi. Hiçbir duygu saf olamıyordu, çünkü her şeye korku ve nefret sinmişti. Kucaklaşmaları bir savaş, orgazmlarıysa bir zafer olmuştu. Bu, Partiye indirilmiş bir darbeydi. Sevişmek siyasal bir eylemdi.
3
Julia, "Buraya bir kez daha gelebiliriz," dedi. "Gizli yerleri iki kere kullanmanın pek tehlikesi yoktur. Ama ancak bir iki ay sonra gelebiliriz!"
Uyanır uyanmaz davranışları değişmişti. Tetikteydi, iş havasına bürünmüştü; giyinmiş, beline kırmızı kuşağını takmış, dönüş yolculuğu için ayrıntıları belirlemeye başlamıştı: Bu işi ona bırakmak doğal geliyordu Winston'a. Winston'da olmayan pratik bir zekâsı vardı. Yaptığı sayısız gezintiler sonucunda, Londra'nın çevresindeki kırları çok iyi öğrenmişti. Winston'a geliş yolundan değişik bir dönüş yolu gösterdi ve onu farklı bir istasyona getirdi.
"Eve hiçbir zaman gittiğin yoldan dönme," dedi. O önden gidecek, Winston yarım saat sonra yola koyulacaktı.
Dört akşam sonra, iş çıkışı buluşabilecekleri bir yer önerdi: Yoksul semtlerden birinde, gürültülü ve kalabalık bir pazarın kurulduğu bir sokak. Tezgâhların orada durup ayakkabı bağı ya da dikiş ipliği arıyor gibi yapacaktı. Eğer durum uygunsa, Winston yaklaşırken burnunu silecek; değilse, Winston onu tanıdığını belli etmeden çekip gidecekti. Eğer şansları varsa, kalabalığın ortasında on beş dakika kadar konuşup yeni bir

buluşma zamanı saptayabilirlerdi.
Winston'a yapacaklarını yinelettikten sonra, "Şimdi gitmeliyim," dedi Julia. "On dokuz otuzda geri dönmüş olmalıyım. Gençlik Anti-Seks Örgütünde iki saatlik bir işim var; bildiri dağıtacağım ya da ona benzer bir şey. Üzerimi silkeler misin? Saçımda dal filan yok ya? Emin misin? O halde, hoşça kal, sevgilim, hoşça kal,"
Kollarına atılıp onu neredeyse sertçe öptü ve sonra ağaçların arasında sessizce kayboldu. Winston, hâlâ onun ne soyadını, ne de adresini biliyordu. Ama önemli değildi, çünkü Bakanlıkta karşılaşmaları ya da birbirlerine mesaj göndermeleri olanaksızdı.
Ormandaki açıklığa bir daha gitmediler. Mayıs ayı içinde, bir kez daha sevişebildiler, Julia'nın bildiği bir başka gizli yerde; otuz yıl önce bir atom bombasının düştüğü, ıssız, kırlık bir alandaki bir kilise kalıntısının çan kulesinde... Vardıktan sonra oldukça iyi bir gizlenme yeriydi, ama oraya ulaşmanın tehlikeleri büyüktü. Kalan zamanlarda, ancak caddelerde, her gece başka bir yerde, en fazla yarım saat kadar görüşebiliyorlardı. Kalabalık caddelerde, yan yana durmamaya özen göstererek, birbirlerinin yüzüne bakmadan yürüyorlardı. Bir deniz fenerinin pırıltıları gibi, bir Parti üyesinin yaklaşması ya da yakındaki bir tele ekranın varlığıyla kesilip birkaç dakika sonra cümlenin ortasında yeniden başlayan; birbirlerinden söz alıp ayrıldıktan sonra bir başka gün kesintisiz sürdürdükleri garip, aralıklı konuşmaları oluyordu. Julia 'taksitli konuşma' adını verdiği bu tür söyleşilere oldukça alışkın görünüyordu. Dudaklarını kıpır-datmaksızın konuşmak konusunda şaşılacak bir yeteneği vardı. Bir ay süren bu buluşmalarda, ancak bir kez öpüşebildiler. Bir ara, sokakta, sessizce yan yana yürüyorlardı, (anacaddede olmadıkları sürece Julia kesinlikle konuşmazdı). Birden kulakları sağır eden bir gürültü duyuldu; yer sarsıldı, ortalık karardı ve Winston kendisini yerde buldu. Çok yakına bir roket bombası düşmüş olmalıydı. Ansızın, yüzünden birkaç santim ötede duran Julia'nın yüzünü fark etti; yüzü bembeyazdı, dudakları bile beyazlaşmıştı. Julia ölmüştü! Onu göğsüne bastırdı, az sonra sıcak, canlı bir yüzü öptüğünü anladı. Ama dudaklarına pudraya benzer bir şeyler yapışmıştı. İkisinin de yüzü kalın bir sıva tabakasıyla örtülüydü.

Bazı geceler buluşma yerine geldiklerinde, bir nöbetçi köşeyi döndüğü ya da bir helikopter tepelerinde dolaştığı için tek söz etmeden birbirlerini geçerlerdi. Tehlike olmasa bile, buluşmak için zaman bulmaları güç oluyordu. Winston haftada altmış saat; Julia daha da çok çalışıyordu. İşin ağırlığına göre boş zamanlan değişiyor, ama çoğunlukla birbiriyle çakışmıyordu. Özellikle Julia'nm boş gecesi yok gibiydi. Konferanslara, gösterilere, Gençlik Anti-Seks Örgütü adına bildiriler dağıtmaya, Nefret Haftası için bayraklar hazırlamaya, Tutum Haftası için para toplamaya ve buna benzer uğraşlara inanılmaz bir zaman harcıyordu.
"Boşuna yapmıyorum," diyordu. "Bunlar, işin örtüsü." Küçük kurallara uyarsanız, büyüklerini kırabilirsiniz. Şevkli Parti üyelerinin yaptığı gibi, cephane üretiminde çalışmak üzere Winston'i, akşamlarından birini gözden çıkarması için kandırdı. Artık Winston, haftada bir akşamını, dört saat boyunca, öldürücü bir sıkıntı içinde, hava akımlarının bol olduğu, kötü ışıklandırılmış bir atölyede, çekiç ve tele ekranlardan gelen müzik sesleri arasında, bomba fünyesi olabilecek küçük maden parçalarını birbirine vidalamakla geçiriyordu.
Kilise kulesinde buluştukları zaman, söyleşilerinin eksik kalan bölümlerini tamamlayabildiler. Çok sıcak bir öğleden sonraydı. Çanların üstündeki küçük odada hava sıcak ve boğucuydu; içeriyi güvercin pisliği kokusu sarmıştı. Tozlu ve pis döşemenin üzerinde oturup saatlerce konuştular; arada bir, birisi kalkıp mazgalımsı pencereden kimsenin gelip gelmediğine bakıyordu.
Julia yirmi altı yaşındaydı. Otuz kişilik bir kız yurdunda kalıyordu. (Sürekli kadın kokusunun pisliği içinde! Kadınlardan nasıl nefret ediyorum, derdi, konuşma aralarında.) Winston'ın tahmin ettiği gibi, roman yazan makinelerden birinde çalışıyordu. Küçük, ama hassas bir elektrik motorunun çalıştırılıp işletilmesi demek olan işinden hoşnuttu. 'Zeki' değildi, ama ellerini kullanmaktan hoşlanıyor ve makineler arasında kendini rahat hissediyordu. Tasarım Kurulundan, Baştan Yazma Kuruluna kadar, bir romanın geçtiği basamakları biliyor, ama onaya çıkan yapıt kendisini hiç ilgilendirmiyordu. Söylediğine göre 'okumaya değer vermiyordu.' Kitaplar yalnızca reçel ya da ayakkabı gibi

üretilmesi gereken ürünlerdi, onun için.
Altmışlı yıllardan öncesini hiç hatırlamıyordu. Devrim öncesi günlerinden söz edildiğini yalnızca dedesinden duymuştu, dedesi öldüğünde Julia sekiz yaşındaydı.
Okulda hokey takımının başıydı, iki yıl üst üste, atletizm kupasını kazanmıştı. Casuslarda birlik başkanı, Gençlik Anti-Seks Örgütüne katılmadan önce de, Gençlik Örgütü sekreteri olarak çalışmıştı. Her zaman örnek bir kişiliğe sahip olmuştu. Bir zamanlar, proleterler için açık saçık, ucuz yayın çıkartan Roman Dairesinin Porno Bölümünde çalışmak üzere seçilmişti. (Kuşkusuz çok beğenildiğinin işaretiydi bu.) Orada çalışan insanlarca, bölüm, 'gübre kulübesi' olarak adlandırılmıştı. Bu bölümde bir yıl çalışmış ve proleter gençlerin kanunsuz bir iş yap-
tıklarını sanarak el altından satın aldıkları, Dayak Öyküsü, Kız-lar Okulunda Bir Gece gibi adları olan ve mühürlü paketlerle dağıtılan kitapçıkların üretimine katkısı olmuştu.
Winston merakla, "Bu kitaplar nasıl şeylerdi?" diye sordu.
"Berbat, üstelik sıkıcıdırlar. Gerçekte topu topu altı konuları vardır, ama her defasında değiştirirler. Ben yalnızca makinelerle çalıştım, unutma ki Baştan Yazma Kurulunda değilim. Yazın yeteneğim yoktur."
Winston; bölüm başkanları dışında, Porno Bölümünde çalışanların tümünün kız olduğunu öğrenince çok şaşırdı. Kurama göre, erkekler, cinsel içgüdülerini kadınlara oranla daha az denetleyebilen kişilerdi, bu nedenle de, baştan çıkarılmalarına neden olabilecek pisliklerle uğraşmamaları gerekiyordu.
"Evli kadınların bile burada çalışmasından hoşlanmazlar," diye ekledi. "Kızları saf olarak düşünürler. Burada bir tane olmayan var, ama neyse..."
İlk aşk serüvenini on altı yaşındayken, altmış yaşındaki bir Parti üyesiyle yaşamıştı. Adam bir süre sonra tutuklanmamak için intihar etmişti. "İyi etti," diyordu Julia, "eğer sorgulansay-dı, adımı açıklayabilirdi!" O günden sonra değişik kişiler girmişti hayatına. Julia'ya göre hayat basit bir olguydu: Siz iyi vakit geçirmek istiyordunuz; 'onlar,' yani Parti, bunu önlemek istiyordu; siz de elinizden geldiğince kurallara karşı çıkıyordunuz. 'Onlar'ın zevklerinize engel olmasını, sizin

yakalanmamak için çaba göstermeniz kadar doğal buluyordu. Partiden nefret ediyordu ve bunu en kaba sözcüklerle açığa vuruyordu, ama Partinin genel eleştirisinde bulunmuyordu. Kendi yaşantısına dokunmadığı sürece, Parti öğretileri onu ilgilendirmiyordu. Gündelik dile geçmiş sözcüklerin dışında, Yenikonuş kullanmazdı. Kardeşlikten söz edildiğini hiç işitmemişti ve var olduğunu kesinlikle yadsıyordu. Partiye karşı koymaya çalışan her örgüt ona göre aptalcaydı ve eninde sonunda başarısızlığa uğrayacaktı. Akıllıca olan tek şey, kuralları çiğnemek ve yaşamını sürdürmekti. Winston, acaba genç kuşaklarda onun gibi kaç kişi vardır, diye düşündü: Devrimden sonra yetişmiş, Partiyi gökyüzü gibi değiştirilmez bir şey olarak kabullenenler ve onun yetkisine karşı koymayıp yalnızca köpekten kaçan tavşanlar gibi sakı-nımlı yaşayan insanlar...

Evlenme olasılığını hiç tartışmadılar. Düşünülemeyecek kadar uzak bir hayâldi bu. Karısı Katherine'den kurtulabilse bile, hiçbir kurul evlenmelerini onaylamazdı.

"Karın nasıl biriydi?" diye sordu Julia.

"Yenikonuştaki iyi düşünce dolu sözcüğünü bilir misin? İşte öyle biriydi. Bağnaz aklından tek bir kötü düşünce geçmeyen biri."

"Bu sözcüğü bilmiyordum, ama betimlediğin insan türünü çok iyi tanırım."

Ona evlilik hayatını anlatmaya başladı, ama Julia öykünün püf noktalarını çok iyi biliyor gibiydi. Sanki görmüş ya da hissetmiş gibi; ona dokunur dokunmaz Katharine'in vücudunun kaskatı kesildiğini ve kolları onu sımsıkı kavramışken aynı zamanda onu tüm gücüyle ittiğini anlattı. Julia'yla bu tür konuları konuşmaktan çekinmiyordu: Katharine artık acı bir anıdan çok, tatsız bir geçmiş haline gelmişti.

"Eğer tek bir şey olmasaydı, onunla yaşamaya katlanabilirdim," dedi ve her hafta Katharine'in onu yaşamak zorunda bıraktığı, o duygusuz ufak törenden söz etti.

"Bu olaydan nefret ediyordu, ama yapmadan da edemiyordu. Ne ad takmıştı ona biliyor musun? Hayatta tahmin edemezsin!"

"Partiye karşı görevimiz," dedi Julia hemen.

"Nasıl bildin?"

"Ben de okula gittim canım. On altı yaşının üstündekiler için ayda bir kez konuşma yapılırdı. Gençlik örgütlerinde de. Yıllarca insanın içine işlerler bunu. Çoğu zaman da işe yarar. Ama yine de bilinmez elbette, insanlar ikiyüzlüdürler."
Konunun derinine indiler. Julia'da her şey cinselliğe dayanıyordu. O zaman çok zekice sözler çıkıyordu ağzından. Wins-ton'ın tersine, Partinin cinsel tutuculuğunun gerisindeki nedenleri bulup çıkarabiliyordu. Cinsel içgüdüler, yalnızca Partinin denetimi dışında bir dünya yarattıkları için değil, baskılandıkla-rında bir tür isteriye neden oldukları için yok edilmek isteniyorlardı. Bu psikolojik sapma, savaş tutkusuna ya da baştakilere tapınmaya yöneltilebileceği için isteniyordu. Julia bunu şöyle açıklıyordu:
"Aşk yaparken enerji harcıyorsun, sonra kendini huzurlu hissediyorsun ve her şey sana vız geliyor. İşte kendini böyle hissetmene dayanamıyorlar. Her zaman enerjiyle dolup taşmanı istiyorlar. Tüm geçit törenleri, tüm bağırıp çağırmalar, bayrak sallamalar hep kokuşmuş cinsellik. Mutlu olsan, Büyük Birader, Üç Yıllık Kalkınma Planlan, İki Dakikalık Nefret ve öteki saçmalıklar için coşkulanmana gerek kalır mı?"
Doğru söylüyor, diye düşündü Winston. İffet ve siyasal bağnazlık arasında doğrudan bir bağlantı vardı. Bir içgüdüyü bastırmadan ve bu yolla onu etken güç haline dönüştürmeden, Partinin üyelerinden beklediği korku, nefret, körü körüne inanç, nasıl istenilen düzeyde tutulabilirdi? Cinsel güdüler Parti için tehlikeliydi ve Parti, bu güdüleri, kendi yararına kullanıyordu. Aynı oyunu analık içgüdüsü için de kullanıyorlardı. Aileyi ortadan kaldırmak olanaksızdı. Bu nedenle, anne ve babaların eskisi gibi çocuklarına düşkün olmaları sağlanıyordu. Bir yandan da, çocuklar sistematik bir biçimde, anne ve babalarına karşı yetiştiriliyorlar; çocuklara, onların her şeyini gözetleyip ihbar etmeleri öğretiliyordu. Aile, Düşünce Polisinin bir uzantısı olmuştu. Bu kurum, herkesin gece gündüz, kendisini yakından tanıyan casuslar tarafından çevrili olmasını sağlayan bir araçtı.
Elinde olmaksızın Katharine'i hatırladı. Eğer düşüncelerindeki aykırılığı sezebilecek kadar akıllı olsaydı Katharine mutlaka onu Düşünce Polisine ihbar ederdi. Kendisine, Katharine'i hatırlatan gerçek neden, havanın sıcaklığı olmuştu. On bir yıl

önce gene böyle bir sıcak öğleden sonra olanları, daha doğrusu, olamayanları Julia'ya anlatmaya başladı:
Evlendikten üç, dört ay sonraydı. Kent civarında yapılan bir toplu gezintide yollarını yitirmişlerdi. Ötekilerden birkaç dakika geride kaldıkları halde, yanlış bir yola sapmışlar ve kendilerini eski bir kireçtaşı ocağının önünde bulmuşlardı. Dibinde kayalar olan on beş-yirmi metrelik bir yardı burası. Çevrede yolu sorabilecekleri kimse de yoktu. Kaybolduklarının farkına varan Katharine telâşlanmıştı. Gürültücü kalabalıktan bir an bile uzaklaşmak, onun gözünde bir suçtu. Hemen geldikleri yoldan geri dönüp öteki yolu aramak istiyordu. Winston'ın gözü-
ne, aşağıdaki kaya çatlaklarında yetişen, hiç görmediği bir çiçek ilişti. Katharine'i gelip görmesi için çağırdı:
"Katharine! Şu çiçeklere bak! Diptekilere. Şu iki renkliyi görüyor musun?"
Katharine bakmak için döndü ve yardan aşağı sarktı. Winston onun biraz gerisinde duruyor, düşmesin diye sıkıca belinden tutuyordu, işte tam o sırada, ne kadar yalnız olduklarını fark etti. Çevrede tek bir canlı yoktu. Ne bir tek yaprak kıpırdıyor ne de bir kuş ötüyordu. Böyle bir yerde mikrofon olması olasılığı çok azdı; mikrofon olsa bile, yalnızca sesleri alırdı. Öğleden sonrasının en sıcak ve dingin saatleriydi. Güneş Winston'i kavuruyor, yüzünden terler akıyordu. Birden düşündü ki...
"Neden itmedin onu?" diye sordu Julia. "Ben olsam iterdim."
"Evet canım, iterdim. Ben de o zaman şu andaki kişi olsaydım ben de iterdim. Belki de itmezdim. Pek emin değilim."
"Yapmadığın için pişman mısın?"
"Evet. Pişmanım."
Tozlu döşemede yan yana oturuyorlardı. Winston, Julia'yı kendisine doğru çekti. Julia başını omzuna yaslamıştı; saçlarının güzel kokusu, güvercin pisliklerinin kokusunu bastırıyordu. Çok genç, diye düşündü Winston, hâlâ hayattan bir şeyler bekliyor ve ayakbağı olan bir insanı kayalıklardan aşağı itmenin aslında hiçbir şeyi çözümlemediğini henüz anlamıyor.
"Aslında hiçbir şey değişmezdi," dedi.
"O halde niçin pişmansın?"
"Olumluyu olumsuza yeğlerim de ondan. Oynadığımız bu

oyunda, kazanmak söz konusu değil. Ama bazı yenilgiler ötekilerden daha iyidir, hepsi bu."
Julia aynı şekilde düşünmediğini belirtmek için omuzlarını silkti. Winston bu tür şeyler söylediğinde hep karşı çıkardı. Bir doğa yasası olarak bireyin sürekli yenik düştüğünü kabullenmek istemiyordu. Bir yandan kendisinin de fark edildiğini, er-geç Düşünce Polisi tarafından ele geçirileceğini ve kendisini öldüreceklerini biliyordu, ama öte yandan da, insanın istediği biçimde içinde yaşamayı sürdürebileceği gizli bir dünya yaratabileceğine inanıyordu. Gerekli olanlar; şans, kurnazlık ve yüreklilikti. Mutluluk diye bir şey olmadığını, zaferin ancak gelecekte
kazanılabileceğini ve buna ancak onlar öldükten çok sonra ulaşılabileceğini, Partiye karşı savaş ilan ettiği andan itibaren insanın kendisini ölü bilmesi gerektiğini anlamıyordu.
"Bizler ölüyüz," dedi Winston.
"Henüz değil," dedi Julia.
"Fiziksel olarak değiliz. Ama altı ay, bir yıl... belki beş yıl dayanabiliriz. Ben ölümden korkuyorum. Sen daha gençsin ve ölümden, benden daha çok korkuyor olmalısın. Elimizden geldiğince ölümümüzü geciktirmeye çalışabiliriz, ama sonuç değişmez. İnsanlar insan olarak kaldıkça, ölmek ve yaşamak bir noktada birleşirler."
"Saçma! Hangisini yeğlersin, benimle yatmayı mı, yoksa iskeletimle yatmayı mı? Yaşamaktan hoşnut değil misin? Hissetmekten değil misin? İşte bu benim; bu benim elim, bu benim bacağım. Gerçeğim, somutum, canlıyım. Bu hoşuna gitmiyor mu?"
"Evet, gidiyor."
"Öyleyse ölümden söz etmekten vazgeç. Şimdi dinle beni canım, bir dahaki buluşmamızı kararlaştırmamız gerekiyor. Ormandaki o yerimize gidebiliriz. Uzun bir ara verdik nasıl olsa. Ama bu kez oraya giderken farklı bir yol izlemeliyiz. Ben hepsini tasarladım. Yine trene bineceksin, ama bak çizeyim de gör."
Her zamanki pratikliğiyle, güvercin yuvasından bir dal çekerek, tozların üzerinde bir harita çizmeye başladı.
4
Winston, Bay Charrington'ın dükkânının üzerindeki dağınık

odayı gözden geçiriyordu. Pencerenin yanındaki büyük karyola, eski yorgan ve battaniyelerle örtülmüştü. Şöminenin üzerinde eski model bir saat vardı; çalışıyordu. Köşedeki masanın üzerinde, önceki gelişinde almış olduğu cam küre duruyor; karanlıkta ışıldıyordu. Şöminenin önünde, Bay Charrington'm getirmiş olduğu bir gaz sobası, bir tencere ve iki fincan duru-
yordu. Winston sobayı yaktı ve kaynaması için, su dolu tencereyi üzerine yerleştirdi, içinde Zafer kahvesi olan bir zarf ve sakarin tabletleri getirmişti yanında. Saat on yedi-yirmiyi gösteriyordu, aslında on dokuz-yirmi olmuştu. Julia saat on dokuz otuzda gelecekti.
Çılgınlık bu, çılgınlık, diyordu içinden: Bilinçli, istemli intihar demek olan bir çılgınlık... Parti üyelerinin işleyebilecekleri tüm suçlar arasında en az gizlenebilecek olanıydı bu. İlk olarak cam küreyi aldığı zaman, kafasında silik bir düşünce olarak belirmişti. Bay Charrington odayı kiraya verirken, hiçbir güçlük çıkarmamıştı. Eline geçecek fazladan birkaç kuruş onu hoşnut etmeye yetmişti. Winston'ın odayı bir aşk serüveni için kiralamak istediğini öğrenince bile şaşırmamızı. Gözlerini uzaklara dikip sanki görünmez bir hal almıştı. Özel hayat, demişti, çok değerli bir şeydir. Herkes yalnız kalabileceği bir yer ister zaman zaman. Böyle bir yer bulduklarında da, bunu bilen başkalarının, ağızlarını sıkı tutmaları basit bir nezaket kuralıdır. Hatta ortadan kayboluyormuş gibi bir tutumla evin iki kapısı olduğunu; arkada, yan sokağa açılan avludaki kapıdan da girebileceklerini eklemişti.
Pencerenin altında biri şarkı söylemekteydi. Winston kalın perdelerin arasından kendisini göstermeden dışarı baktı. İriyarı, kollan güneşten kararmış, ıslak bir önlük takmış olan bir kadın çamaşır teknesiyle çamaşır ipi arasında gidip geliyor, çocuk bezi asıyor ve ağzı mandallarla dolu olmadığı zaman da güçlü ve kalın bir sesle şarkı söylüyordu. Tepedeki haziran güneşinin ışıkları avluyu dolduruyordu:
O umutsuz bir düştü Nisan güneşi gibi gelip geçti Ama tüm düşlerimi yıktı Kalbimi çaldı gitti
Bu ezgi birkaç haftadır Londra'nın dilinden düşmüyordu. Müzik Bölümünün bir şubesi tarafından, proleterler için hazırlanan ve hepsi de birbirinin aynı olan bir yığın şarkıdan bir tanesiydi bu.

Şarkının sözleri, insan eli değmeksizin, güftekâr adı verilen bir makine tarafından yazılıyordu. Ama kadının söyleyişi şarkıyı güzelleştirmişti, sanki! Kadının şarkısını, ayakkabılarının taşlarda çıkardığı sesi, sokaktaki çocukların bağırışlarını, uzaklardaki trafik uğultusunu duymasına karşın, oda sessizmiş gibiydi: Çünkü odada tele ekran yoktu.
Çılgınlık bu, çılgınlık, çılgınlık! diye düşündü yeniden. Yakalanmadan önce buraya ancak birkaç hafta süresince gelebilirlerdi. Gerçekten kendilerine ait, kapalı ve yakın bir yerlerinin olması, ikisi için de dayanılmaz bir istekti. Kilise kulesindeki buluşmalarından sonra, uzun bir süre bir araya gelememişlerdi. Nefret Haftasının yaklaşması nedeniyle, iş saatleri birdenbire çoğalmıştı. Başlamasına henüz bir ay kalmasına karşın, gerektirdiği hazırlıklar herkesin sırtına fazladan iş yüklemişti. Sonunda, ikisi de aynı gün öğleden sonra izin alabilmişler ve ormandaki açıklığa gitmeyi kararlaştırmışlardı. Bir önceki gece, kısa bir süre için caddede görüştüler. Kalabalığa karışıp yürümeye başladılar. Winston her zaman olduğu gibi, Julia'ya bakamamıştı bile, ama gözucuyla şöyle bir baktığında yüzünün her zamankinden soluk olduğunu gördü.
Julia, güvenlikte olduğunu hissedince, konuştu:
"Suya düştü. Yarından söz ediyorum."
"Ne?"
"Yarın öğleden sonra gelemiyorum."
"Neden ama?"
"Bildiğin nedenle. Bu sefer erken başladı."
Bir an için iyice öfkelendi. Tanıdığı bir ay süresince, ona karşı duyduğu isteğin biçimi değişmişti. Başlarda gerçek cinsel istek yoktu içinde. İlk sevişmeleri, kararlı bir eylemdi. Ama ikinci başkaydı. Saçının kokusu, ağzının tadı, cildinin dokusu Winston'ın içine işlemişti, her yanını kuşatmıştı. Julia, onun için, yalnız istediği değil, aynı zamanda hakkı olduğunu düşündüğü fiziksel bir gereksinim olmuştu. Gelemeyeceğini söylediği zaman, Winston kendisini aldatılmış hissetti. Ama o sırada kalabalık onları birbirlerine doğru itince elleri birleşti. Julia onun parmak uçlarını sıktı çabucak; istek değil şefkat belirtiyordu bu. Winston, insan bir kadınla yaşasa, bu olay hep yinelenecektir diye düşündü. Ve Julia'ya karşı şimdiye dek hiç

hissetmediği bir şefkat duydu. Julia'yla on yıldır evli olmuş olmalarını istedi. Onunla caddelerde şimdi yapmış oldukları gibi dolaşsınlar ve ev
için öteberi alsınlar istedi. En çok istediği de, cinsel ilişkide bulunmak zorunluluğu duymadan birlikte olabilecekleri bir yerlerinin olmasıydı. O sırada değil, ama ertesi gün, Bay Charring-ton'ın odasını kiralamak düşüncesi geldi aklına. Bunu Julia'ya anlattığında, o da hemen onayladı; ikisi de bunun çılgınlık olduğunu biliyorlardı. Sanki bilerek, isteyerek, mezara doğru yaklaşmaktaydılar. Karyolanın kenarında otururken, yeniden Sevgi Bakanlığının bodrumlarını düşündü. Bu dehşet, nasıl da insanın bilincinde gidip gelmekteydi! Orada, gelecekte duruyordu; doksan dokuzun arkasından yüzün gelmesi kadar kesindi, kendilerinin de gidecekleri yer orasıydı. Bundan kaçmaları olanaksızdı. Belki biraz sakınımlı olmakla olayı geciktirebilirlerdi, ama bunu bile bile, sonlarını yakınlaştırıyorlardı.
Bu sırada, merdivenlerden hızla ilerleyen ayak sesleri duyuldu ve Julia içeri daldı. Bakanlıkta zaman zaman gördüğü kaba çuval bezinden bir alet çantasını taşımaktaydı. Winston onu kollarına almaya çalıştı, ama o çabucak kurtuldu, elinde hâlâ o çanta vardı.
"Yarım saniye izin ver," dedi, "getirdiklerimi göstereyim. O pis Zafer kahvesinden mi getirdin? Biliyordum zaten. Kaldır at hepsini, ona gerek yok artık. Bak şuraya!"
Dizlerinin üstüne çöküp çantasını açtı; üst yanındaki birkaç aleti çıkardı, onların altında, düzgün bir paket duruyordu. Winston'a ilk uzattığı, ağır, kum gibi bir şeyle doluydu.
"Sakın şeker olmasın bu?" diye sordu Winston.
"Gerçek şeker elbette. Sakarin değil. İşte bu da bir somun ekmek, beyaz cinsten, o korkunç siyah şeyden değil, bir kavanoz da reçel. Bir şişe de süt. Ama asıl övüncüm bu. Etrafını bezle sarmak zorunda kaldım, çünkü..."
Söylemesine gerek yoktu, koku şimdiden odayı doldurmuştu, çocukluk günlerini hatırlatan, olağanüstü sıcacık bir koku.
"Kahve," diye mırıldandı, "gerçek kahve."
"Bu İç Parti üyelerinin kahvesi. Tam bir kilo var burada."
"Bunları nasıl ele geçirdin?"
"Hepsi İç Parti malları. O domuzların elinde olmayan şey yok.

Elbette uşaklar, garsonlar onlardan tırtıklıyorlar. Bak! Küçük bir paket çay da aldım!.."
Winston, yanına çömelerek paketi köşesinden yırttı.
"Gerçek çay. Böğürtlen yaprakları değil."
"Son zamanlarda ortalıkta epey var. Galiba Hindistan'ı ele geçirdiler," dedi kayıtsızca. "Ama dinle canım. Bana biraz sırtını dönmeni istiyorum, şimdi git yatağın öbür ucunda otur. Pencereye çok yaklaşma ama. Ben söyleyinceye dek arkanı dönme."
Winston dalgın dalgın muslin perdeden dışarıya bakmaya başladı. Aşağıdaki kadın hâlâ tekneyle ip arasında gidip gelmekteydi. Ağzından iki mandal daha çıkardı ve şarkısını sürdürdü.
Zaman her şeyi alıp götürüyor diyorlar, Unutabilirsin diyorlar
Ama yılların gerisinde gözyaşları ve gülücükler. Hâlâ gönlümü hoplatıyorlar.
Şarkıyı çok iyi bildiği belliydi. Sesi yaz havasının tatlılığıy-la inip çıkıyordu, bir tür melankolik mutlulukla doluydu... Haziran havaları son bulmasa, çamaşırlar tükenmese, orada binlerce yıl boyunca çocuk bezi asıp, saçmasapan şarkılar söyleyerek mutlu yaşayacakmış gibiydi kadın. Şimdiye kadar hiçbir Parti üyesinin yalnız başına, içinden gelerek şarkı söylediğini duymamıştı. Böyle bir şey, kendi kendine konuşmak kadar tehlikeli olabilirdi. Belki de, insanların, ancak açlık sınırlarına yaklaştıkları zamanlarda söyleyecek şarkıları oluyordu.
"Şimdi dönebilirsin," dedi Julia.
Arkasını döndüğünde bir an onu tanıyamadı. Onu çırılçıplak göreceğini sanmıştı, ama çıplak değildi, Julia. Uğradığı değişiklik bundan da şaşırtıcıydı. Yüzünü boyamıştı. Proleterler semtinde bir dükkâna girip makyaj malzemesi almış olmalıydı. Dudakları kıpkırmızı olmuştu, yanakları allanmış, burnu pudralanmıştı; gözlerinin altına bile, onları daha parlak yapan bir şey sürmüştü. Pek ustaca boyanmamıştı, ama Winston da bu işlerden pek anlamazdı zaten. Parti üyesi bir kadını yüzü boyalı olarak, daha önce ne görmüş ne de düşlemişti. Julia'nın görünüşündeki fark çok belirgindi. Uygun yerlere koyduğu birkaç renk onu daha da güzelleştirmiş, bunun ötesinde, daha da dişileştirmişti. Kısa saçları, oğlansı tulumu, bu etki-

yi daha da artırıyordu. Onu kollarına aldığında, burnuna yapay bir menekşe kokusu çarptı. Bodrum katındaki bir mutfağın alacakaranlığını ve bir kadının dişsiz ağzını hatırladı. Onun kullandığı kokuyla aynıydı bu; ama önemi yoktu.
"Parfüm de ha!"
"Evet canım, parfüm de. Gelecek sefere ne yapacağım biliyor musun? Bir yerlerden bir elbise bulup bu pis pantolonun yerine onu giyeceğim. İpek çoraplar ve yüksek topuklu ayakkabılarla dolaşacağım! Ve bu odada bir kadın olacağım, bir Parti yoldaşı değil!"
Giysilerini çıkartıp koca maun karyolaya tırmandılar. Winston, onun yanında ilk kez tümden soyunuyordu. Şimdiye kadar, beyaz ve çelimsiz bedeninden, baldırındaki varis damarlarından ve ayak bileğindeki lekeden utanmıştı. Karyolanın büyüklüğü ve yaylanması ikisini de şaşkına çevirmişti. Julia, "İçi tahtakurusu doludur, kuşkusuz," dedi.
"Ama olsun." Artık ancak proleter evlerinde iki kişilik karyolalara rastlanıyordu. Winston çocukken buna benzer karyolalarda uyumuştu, ama Julia için tamamen yeniydi.
Biraz sonra ikisi de uykuya daldılar. Winston uyandığı zaman, saat dokuzu gösteriyordu. Kıpırdamaya cesaret edemedi, çünkü kolu Julia'nın başının altındaydı. Yüzündeki boyanın büyük bölümü Winston'ın yüzüne ve yastığa bulaşmış olmasına karşın, elmacık kemiklerindeki bir parça kırmızılık güzelliğini ortaya çıkarmaya yetiyordu. Batan güneşin son ışıkları, yatağın kenarına vurmuş, suyun fokur fokur kaynadığı ocağı aydınlatmıştı. Avludaki kadın artık şarkı söylemiyordu, ama sokaktaki çocuk sesleri hâlâ duyulmaktaydı. Eskiden bir kadınla bir erkeğin akşam serinliğinde çırılçıplak yan yana uzanmaları, istedikleri zaman sevişmeleri, istedikleri zaman söyleşmeleri, yataktan kalkmak için bir zorunluluk duymamaları, orada rahatça uzanıp dışarıdan gelen sesleri dinlemeleri olağan şeyler miydi acaba? diye düşündü. Böyle bir zaman olamazdı. Julia uyandı, gözlerini ovuşturdu, dirseği üzerinde doğrularak ocağa baktı.
"Suyun yarısı buharlaşmış," dedi. "Kalkıp kahveyi hazırlayayım. Bir saatimiz var. Dairende ışıkları ne zaman söndürüyorlar?"
"Yirmi üç otuzda."

"Yurtta yirmi üçte söndürürler. Ama oraya daha önce varmalıyım çünkü- Hey! Defol buradan pis hayvan!"
Ansızın yataktan doğruldu, yerden bir ayakkabı alıp o sabah İki Dakikalık Nefret sırasında Goldstein'a sözlüğü fırlatışını hatırlatan erkeksi bir hareketle odanın köşesine savurdu.
Winston şaşırmıştı; "Ne oluyor?" diye sordu.
"Bir fare. Duvarın dibindeki delikten başını çıkarmıştı. Vuramadım, ama iyice korkuttum sanırım."
"Fare mi, bu odada mı?"
Julia umursamaz bir tavırla, yeniden yatarken, "Yalnız bu oda değil, her yer fareyle dolu. Bizim yurttaki mutfakta bile var. Londra'nın bazı kesimleri fareden geçilmiyor. Çocuklara saldırdıklarını biliyor musun? Evet, öyle. Bazı yerlerde kadınlar bebeklerini iki dakika bile yalnız bırakamıyorlar. Bunu yapanlar büyük kahverengi olanları. En iğrenç şey bu hayvanların..."
"Yeter!" dedi Winston. Gözlerini sımsıkı kapamıştı.
"Canım! Sarardın. Ne oldu? İçini mi bulandırdım?"
"Yeryüzünün en iğrenç yaratığı-fare!"
Julia ona sımsıkı sarıldı, bedeninin sıcaklığıyla ona cesaret vermek ister gibi kolları ve bacaklarıyla sardı. Winston gözlerini hemen açamadı. Birkaç saniye süreyle sık sık gördüğü kâbusu yeniden yaşamıştı. Hep aynı şeydi: Kapkaranlık bir duvarın önünde duruyordu ve duvarın öte yanında görmeye dayanamayacağı bir şey vardı. Düşünün kendisinde bıraktığı duygu, kendi kendisini aldattığıydı, çünkü orada ne olduğunu biliyordu. Beyninin bir parçasını söküp alır gibi, öldürücü bir çabayla, bunu açığa çıkarabilirdi, ama her zaman onun ne olduğunu bulamadan uyanırdı: İşte Julia'yı susturduğunda, onun sözünü ettiği şöyle bir bağlantısı vardı bu düşün.
"Özür dilerim," dedi. "Geçti bile. Fareleri sevmem, hepsi bu."
"Üzülme canım, onlardan kurtuluruz. Ayrılmadan önce deliği tıkarım. Bir dahaki gelişimizde de alçı getirir, iyice sağlamlaştırırım."
Şimdiden, o kapıldığı korkunun şiddeti azalmıştı. Kendisinden biraz utanarak yatakta doğruldu. Julia kalkmış; tulumunu giymiş, kahveyi hazırlamıştı. Çıkan koku o kadar keskin ve bayıltıcıydı ki, kimse duyup kuşkulanmasın diye pencereyi kapattılar. Yıllardır sakarin kullandığı için unuttuğu şekerli

kahvenin ipeksi kıvamı çok güzel geldi! Julia, bir eli cebinde, öteki elinde reçelli ekmeği, odanın içinde dolaşıp eşyaları inceliyordu; kitaplık, eski koltuk, saat... Cam küreyi aydınlıkta incelemek için karyolanın yanına geldi. Winston, camın yumuşak, yağmur damlasına benzer görüntüsünden her zamanki gibi büyülenerek, onu Julia'nın elinden aldı.
"Nedir bu acaba?" diye sordu Julia.
"Bir şey değildir herhalde! Yani bir işlevi olduğunu sanmıyorum. Bu yüzden seviyorum onu. Değiştirmeyi unuttukları bir tarih parçası. Eğer insan okuyabilse, yüzyıl öncesinden bir bildiri."
Julia karşı duvardaki resmi gösterdi. "Yüzyıllık var mıdır dersin?"
"Daha da eskidir. Belki iki yüzyıllık. Hiçbir şeyin yaşı saptanamıyor artık."
Julia incelemek için yaklaştı, "Fare burnunu buradan çıkarmıştı," dedi, resmin altındaki deliği göstererek. "Neresi burası? Hiç yabancı gelmiyor."
"Bir kilise ya da eskiden öyleymiş. Adı St. Clement Da-nes'miş!" Bay Charrington'ın ona öğrettiği dizeler yeniden canlandı belleğinde; yarı üzgün bir sesle ekledi:
"Portakal der, limon der St. Clements'in çanları!" Julia bıraktığı yerden sürdürünce çok şaşırdı: "Bana üç farthing borcun var der, St. Martin'in çanları. Ne zaman ödüyorsun der, Old Bailey'in çanları." "Sonrasını hatırlamıyorum. Ama şöyle bitiyor: Seni yatırmaya bir mum geliyor, başını kesmeye cellât geliyor!"
Bir bütünün yarımlarıydılar. Ama Old Bailey'den sonra bir dize daha olmalıydı. Belki onu, Bay Charrington'ın belleğinden söküp çıkarabilirlerdi. "Kim öğretti bunu sana?"
"Dedem, küçük bir kızken söylerdi bana. Ben sekiz yaşındayken buharlaştırıldı ya da kayboldu, neyse. Limon nedir öğrenmek isterdim," diye ekledi ardından. "Portakalı biliyorum. Sarı, kalın kabuğu olan yuvarlak bir meyve." "Ben limonu hatırlıyorum," dedi Winston.
"Ellili yıllarda oldukça yaygındı. O kadar ekşiydi ki, kokusu bile insanın dişlerini kamaştırırdı."
"Resmin arkası tahtakurusu doludur, mutlaka," dedi Julia. "Bir gün çerçeveyi indirip iyice temizlerim. Ayrılma zamanımız geldi

sanırım. Yüzümdeki boyaları yıkayayım. Ne sıkıcı! Sonra da senin yüzündekileri çıkartırım."
Winston hemen kalkmadı. Oda kararıyordu. Işığa dönerek cam küreye bakmaya koyuldu. İnsanın sürekli ilgisini çeken şey, mercan parçası değil, camın kendisiydi, içinde inanılmaz bir derinlik vardı, ama hava kadar da saydamdı. Camın yüzeyi, küçük bir dünyayı ve atmosferini içeren bir gökyüzü parçası gibiydi. İçine girebilirmiş gibi bir duygu uyandı içinde. Aslında maun karyola, saat ve resimle birlikte o yuvarlak camın içindeydi. Cam, bulundukları oda, mercansa, camın ortasında, Ju-lia'nın ve kendisinin, sonsuzluk içinde belirlenmiş yaşamlarıydı.

5

Syme ortadan kaybolmuştu. Bir sabah işine gelmemişti; bazı düşüncesiz kişiler yokluğu üzerinde yorumda bulundular. Ertesi gün, kimse ondan söz etmedi. Üçüncü gün, Winston, Arşiv Dairesinin kapısındaki duyuru levhasına gidip baktı. Orada çeşitli kâğıtlar arasında, Satranç Kurulu üyelerinin bir listesi de vardı. Syme da üyelerden biriydi. Liste aynı gibiydi, hiçbir şey çizilmemişti, ama bir ad eksikti. Bu yeterliydi. Syme artık yoktu ve hiçbir zaman var olmamıştı.
Hava her yanı yakıp kavuruyordu. Bakanlıkta, penceresiz, soğuk hava tesisatlı odalar, normal ısılarını koruyorlardı, ama dışarıda kaldırımlar insanın ayaklarını kavuruyordu, kalabalık saatlerde metrolardaki pis koku katlanılmaz oluyordu. Nefret Haftasına hazırlıklar yoğun şekilde sürdürülüyordu; tüm bakanlıkların kadroları çalışma saatlerinin çok dışına çıkmaktaydılar. Mitingler, geçit törenleri, konuşmalar, film ve tele ekran programları düzenlenecek, tribünler kurulacak, sloganlar uydu-
rulacak, şarkılar bestelenecek, söylentiler yayılacak, resimler çekilecekti. Julia'nın Roman Dairesindeki bölümü roman yazma işini bırakmış, hızla vahşet broşürleri üretiyorlardı. Winston her günkü işine ek olarak, Times'ın eski basımlarını gözden geçirip bazı makaleleri değiştiriyor, eklemeler yapıyordu. Bunlar daha sonra verilecek söylevlerde yinelenecekti. Gece geç saatlerde, kalabalık bir proleter topluluğu caddelerde bağırıp çağırdı, kent ateşli bir gece geçirdi. Roket bombaları daha sık düşmeye başlamıştı ve

uzaklarda kimsenin açıklayamadığı, ama hakkında çeşitli söylentiler dolaşan büyük patlamalar oluyordu.
Nefret Haftasının yeni şarkısı (Nefret sarkışıydı adı) şimdiden bestelenmişti ve tele ekranda sürekli çalınmaktaydı. Müzik denilemeyecek, davul çalındığını düşündüren ilkel bir marştı. Düzenli ayak sesleri eşliğinde yüzlerce ses tarafından söylenmesi insanda dehşet uyandırıyordu. Proleterler bundan çok hoş-lanmışlardı, geceyarıları caddelerde, hâlâ tutulan şarkı, "O umutsuz bir düştü" ile yarışıyordu. Parsons'ların çocukları, bir tarak ve kâğıtla gece gündüz bu şarkıyı çalıyorlardı, dayanılmaz olmuştu artık. Winston'ın geceleri, eskisinden çok doluydu. Parsons'ın düzenlediği gönüllü gruplar, sokağı Nefret Haftasına hazırlıyorlardı; posterler, bildiriler asılıyor, çatılara bayraklar dikiliyor ve flamaların asılması için yapılar arasına teller çekiliyordu. Parsons, Zafer Konağının dört yüz metre yüksekliğindeki flamasıyla çok övünüyordu. Tam istediği işe kavuşmuştu, çocuk gibi sevinçliydi. Sıcak ve yaptığı iş, ona kısa pantolon ve açık gömlek giyme fırsatı vermişti. Her yana yetişiyor; itiyor, çekiyor, çakıyor, testereyle kesiyor, herkese yoldaşça sözlerle güç veriyor ve bunları yaparken bedeninin her noktasından keskin kokulu bir ter yayılıyordu.
Londra'nın her yanında ansızın yeni bir poster belirmişti. Yazısı yoktu, yalnızca makineli tüfeğini kalçası düzeyinde tutmuş, koca çizmeleri olan, Moğol yüzünde hiçbir anlatım bulunmayan bir Avrasyalı askeri yürürken gösteren üç dört metre boyunda bir resimdi bu. Postere ne yandan bakarsanız bakın, makineli tüfeğin kendinize doğru çevrildiğini hissediyordunuz. Kentin duvarlarında ne kadar boş yer varsa bu posterlerle doldurulmuştu; öyle ki, sayıları Büyük Biraderin posterlerini bile geçmişti. Genelde savaşı önemsemeyen proleterler arasında yo-
ğun bir yurtseverlik propagandası başlamıştı. Bu havayı desteklemek ister gibi, roket bombaları her zamankinden daha çok insan öldürüyordu. Bir tanesi Sterney'deki bir sinemaya düşmüş, enkaz altında birkaç yüz kişi yaşamlarını yitirmişlerdi. Tüm çevre halkı bunların saatlerce süren, görkemli cenaze törenine katıldılar. Tören, haksızlığı protesto amacıyla yapılan bir toplantı niteliğindeydi. Başka bir bomba, çocuk bahçesi

olarak kullanılan boş bir alana düşerek, birkaç düzine kadar çocuğun ölümüne neden oldu. Bunun üzerine öfkeli gösteriler yer aldı. Goldstein'ın resimleri yakıldı; Avrasyalı asker posterlerinden yüzlercesi yırtılıp alevlere atıldı. Bu arada, kargaşalık sırasında bazı dükkânlar yağmalandı. Derken roket bombalarının düşman casusları tarafından telsizlerle yönetildiği söylentisi çıktı ortaya. Onun üzerine, yabancı asıllı olduklarından kuşkulanılan yaşlı bir karı-kocanın evi ateşe verildi ve ikisi de dumanlar arasında can verdi.

Bay Charrington'ın dükkânının üzerindeki odaya gidebildikleri zaman, Winston ve Julia serin olsun diye soyunup açık pencerenin yanında yatıyorlardı. Fare bir daha geri gelmemişti, ama tahtakuruları sıcaklarla birlikte daha da çoğalmışlardı. Ama önemsemiyorlardı, orası kirli de olsa, temiz de olsa, onların cennetiydi. Oraya varır varmaz her tarafa karaborsadan aldıkları biberleri ekiyorlar, giysilerini çıkartıp terli bedenleriyle saatler boyunca sevişiyorlar, sonra da uykuya dalıyorlardı. Uyandıklarında, tahtakurularını karşı saldırıya geçmeye hazır buluyorlardı.

Haziran ayı süresince dört, beş, altı, yedi kez buluşmuşlardı. Winston olur olmaz zamanlarda cin içmeyi bırakmıştı. Buna gereksinim duymuyordu artık. Kilo almış, varis ağrıları dinmiş, sabahlan gelen öksürük nöbetlerine tutulmaz olmuştu. Hayatı dayanılmaz olmaktan çıkmıştı, artık tele ekrana dil çıkarmak ya da avazı çıktığı kadar bağırarak küfretmek gelmiyordu içinden. Güvenli bir köşeleri olduktan sonra, arada sırada, ancak iki saat için bile olsa buluşabilmeleri güç gelmiyordu. Önemli olan ıvır zıvır dükkânı üstündeki o odalarının var olmasıydı. Onun orada olduğunu bilmek, içinde olmakla bir gibiydi. Odaları kendi başına bir dünyaydı; soyu tükenmiş hayvanların dolaştığı, geçmişin bir parçası... Winston için, Bay Charrington da soyu tükenmiş bir hayvandı. Genellikle yukarı çıkmadan önce birkaç dakika durup Bay Charrington'la söyleşirdi. Yaşlı adam pek dışarı çıkmazdı, neredeyse hiç müşterisi yoktu. Ömrü ufak, karanlık dükkânla; daha da küçük olan, yemeklerini hazırladığı, içinde başka eşyalarla birlikte eski kocaman bir gramofonun durduğu mutfakta geçiyordu. Winston'ın kendisiyle konuşmasından memnun kalıyordu. Değersiz

eşyalarının arasında, uzun burnuyla, kalın gözlükleriyle ve kadife ceketinin içindeki düşük omuzlarıyla dolaşırken, bir tüccardan çok bir koleksiyoncuyu andırıyordu. Soluk bir coşkuyla Winston'a ıvır zıvır eşyaları gösterir dururdu-porselen bir şişe kapağı, eski bir enfiye kutusunun boyalı kapağı, çok eskiden ölmüş bir bebeğin saçının içinde durduğu kilitli bir kutu gibi-hiçbir zarar ondan bunları satın almasını istemezdi, yalnızca beğensin yeterdi. Onunla söyleşmek, eski bir müzik kutusunu dinlemek gibiydi. Belleğinin köşesinden bir iki unutulmuş tekerlemeyi daha çıkarmıştı. Bunlardan bir tanesi kuşlar, biri kırık boynuzlu bir sığır, biri de zavallı Cock Robin'in ölümü hakkındaydı. "İlgilenirsin diye düşündüm," derdi çekingen bir tebessümle, unutulmuş birkaç dizeyi ona söylemeden önce. Ama her tekerlemenin en çok birkaç dizesini hatırlayabiliyordu.

Her ikisi de, bu durumun uzun sürmeyeceğini biliyorlardı... belleklerinden çıkmıyordu bu. Bazen başlarının üstünde gezinen ölümü çok yakından duyuyorlar ve cehennemde yanmak zorunda bırakılacak ruhların saatin gelmesine beş dakika kala zevkleri son bir kez tatmak istemeleri gibi, umarsız bir istekle birbirlerine sarılıyorlar, ayrılmıyorlardı. Bazen yalnız güven içinde oldukları değil, bunun sürüp gideceği umudu uyanıyordu içlerinde. O odada oldukları sürece, kendilerine hiçbir zarar gelmeyeceğini hissediyorlardı. Oraya varmaları güç ve tehlikeliydi, ama odanın kendisi bir sığınaktı. Winston, cam küreye bakarak tutuklanma saatleri geldiğinde, bu camdan dünyanın içine girmelerinin olası olduğunu düşlüyordu. Çoğu zaman bir kaçış yolu olarak hayâllere sığınıyorlardı. Şansları yaver gidecek ve ömür boyu bu düzeni sürdüreceklerdi. Ya da Katharine ölecek, onlar da ustaca birtakım oyunlarla evleneceklerdi. Ya da birlikte intihar edeceklerdi. Ya da ortadan kaybolup yüzlerini değiştirecek, proleter şivesiyle konuşmayı öğrenecek, bir fabrikada iş bulup hayatlarını bir ara sokakta sürdüreceklerdi. Ama hepsi saçmaydı, çok iyi biliyorlardı. Gerçekte tek bir kurtuluş yolu yoktu. Kendileri için tek olası yol olan intiharı gerçekleştirmeyi gerçekten düşünmüyorlardı. Geleceği olmamasına karşın, bu durumu sürdürmek, hava olduğu sürece soluk almak gibi içlerindeki en güçlü içgüdüydü.

Bazen, Partiye karşı bir başkaldırıyı da düşünüyor, ama buna nasıl kalkışacaklarını kestiremiyorlardı. Efsanevî Kardeşlik varsa bile, bu örgüte nasıl gireceklerdi? O'Brien'la kendisi arasında bulunan ya da bulunuyormuş gibi görünen yakınlıktan; ve bir gün O'Brien'ın yanına çıkıp Partiye karşı olduğunu söylemek ve onun yardımını istemek düşüncesinden söz etti Ju-lia'ya. Garip, ama bu davranış aptalca görünmedi Julia'ya; insanları yüzlerine bakarak yargılamaya alışıktı ve Winston'ın, gözlerindeki bir anlık pırıltı sonucu, O'Brien'a güvenmesini doğal karşılıyordu. Üstelik, büyük çoğunluğun Partiden nefret ettiğine ve kendilerine zarar gelmeyeceğini bilseler, kuralları çiğneyebilecekleri ne inanıyordu. Ama Partiye karşı, geniş bir örgüt olduğuna inanmıyordu. Goldstein ve yeraltı ordusu hakkında anlatılan masalların, Parti tarafından kendi amaçları için uydurulmuş ve insanın inanıyormuş gibi görünmesi gereken saçmalıklar olduğunu söylüyordu. Julia, sayısız Parti toplantısında, adlarını ömründe hiç duymadığı ve suçlu olduklarına kesinlikle inanmadığı kimselerin idam edilmeleri için bağırmış; halk mahkemelerinin olduğu sıralarda sabahtan akşama dek mahkeme binasını sararak, "Hainlere Ölüm!" diye bağıran gençlik örgütlerinde yer almıştı. İki Dakikalık Nefret sırasında Goldste-in'a hakaret yağdırmakta herkesi bastırmıştı, ama bütün bunlara karşın, Goldstein'ın kimliği ve neyi savunduğu hakkında pek bir şey bilmiyordu. Devrimden sonra yetişmiş olduğu için, 1950 ve 1960 yıllarındaki ideolojik savaşımları anımsamıyor, bağımsız siyasal hareket diye bir şeyi aklı almıyordu. Zaten Partiyi yenmek olanaksızdı. O her zaman var olacak ve hiç değişmeyecekti. Ona başkaldırmak, ancak gizli karşı çıkmalar ya da birisini öldürmek, bir şeyi havaya uçurmak gibi tek tek şiddet eylemleriyle gerçekleşebilirdi.

Bazı konularda Winston'dan daha akıllıca düşünüyor ve Parti propagandasına daha güç kanıyordu. Bir gün Winston Avrasya'yla süren savaştan söz ettiğinde, savaş filan olmadığı görüşünde olduğunu söyleyip Winston'ı çok şaşırtmıştı. Her gün Londra'dan patlayan roket bombaları, özellikle Okyanusya hükümeti tarafından, halkı korku ve baskı altında tutmak amacıyla atılıyordu. Bu olasılık, Winston'ın aklına hiç gelmemişti. Julia, İki Dakikalık Nefret sırasında gülmemek için

kendini zor tuttuğunu söylemişti. Parti öğretilerine, ancak kendi yaşantısına dokunduğu sürece başkaldırıyordu. Resmi mitolojileri, kendisi için doğru ve yalan ayrımı önemli önemli olmadığı için, kolaylıkla onaylamaktaydı. Örneğin, kendisine okulda öğretildiği gibi, uçakların Parti tarafından icat edildiğine inanıyordu. (Winston'm okul yıllarında Parti, helikopterleri icat ettiğini ileri sürüyordu, buna Julia'nın okul yıllarında uçaklar da eklenmişti, herhalde bir sonraki kuşağa, buharlı makinelerin de Parti buluşu oldukları öğretilecekti) Julia'ya, o doğmadan çok önce uçakların var olduğunu söylediyse de, bu onu hiç ilgilendirmedi. Uçağı kimin bulduğu önemli midir ki? Ama Winston'i en çok şaşırtan, Okyanusya'nın dört yıl önce Avrasya'yla barış içinde olduğunu ve Doğu Asya'yla savaştığını hatırlamamasıydı. Julia, düşmanın ad değiştirdiğini fark etmemişti. "Ben her zaman Avrasya'yla sava|tığımızı sanıyordum," demişti. Winston'i ürküttü bu. Uçağın icadı onun doğumundan önceydi, ama düşmanın değişmesi henüz dört yıl önce gerçekleşmişti. Belki on beş dakika kadar onunla konuştuktan sonra, Julia'ya bir zamanlar düşmanın Doğu Asya olduğunu hatırlatabildi. Ama o yine de, "Ne önemi var bunun," diyordu. "İkisi de savaş değil mi? Zaten verdikleri haberlerin hepsi uydurma."

Bazen Julia'ya Arşiv Dairesindeki düzenbazlıklardan söz ederdi. Bu tür şeyler onu dehşete düşürmüyordu. Yalanların gerçek olması onda, ayaklarının dibinde bir uçurumun açıldığı duygusunu uyandırmıyordu. Winston, ona Jones, Aaronson ve Rutherford'dan ve bir zamanlar parmakları arasında tutmuş olduğu resimden söz etti. Julia bunu pek önemsemedi, hatta başta neden söz ettiğini bile anlayamadı.

"Onlar arkadaşların mıydı?" diye sordu.

"Hayır, onları tanımıyordum. İç Parti üyeleriydiler. Üstelik benden çok yaşlıydılar. Devrimden önceki günlerin adamlarıydılar. Kendilerini bir kez uzaktan görmüştüm, o kadar."

"O halde neden üzülüyorsun? Öldürülen yalnız onlar değil ya?"

Winston açıklamaya çalıştı: "Bu farklı bir durum. Konu yalnızca birinin öldürülmesi değil. Geçmişin yok edildiğini fark etmiyor musun? Eğer geçmiş yaşıyorsa, ancak şu yuvarlak cam gibi işe yaramaz, unutulmuş nesnelerde yaşıyor. Daha şimdiden,

Devrim ve Devrim öncesi günler hakkındaki bilgimiz sıfır. Tüm kayıtlar yok edildi ya da değiştirildi, her kitap baştan yazıldı, her resim yeniden boyandı, her heykele, caddeye ve yapıya yeni adlar takıldı, her tarihçe değiştirildi. Ve bu işlem günün her dakikasında aynen sürüp gidiyor. Tarih durdu. Partinin her zaman haklı göründüğü şu andan başka bir şey kalmadı. Ben geçmişin değiştirildiğini biliyorum, ama değişikliği kendim yaptığım zaman bile, bunu kanıtlamam olanaksız. Bir şey yapıldıktan sonra geride bir kanıt bırakılmıyor. Tek kanıt kendi kafamın içinde, ama anılarımı paylaşan başka bir kişinin bulunduğundan da emin olamıyorum. Hayatım boyunca yalnız bir kez elime somut, gerçek bir kanıt geçmişti. Olay olduktan yıllar sonra."
"Peki ne işe yaradı?"
"Hiçbir işe yaramadı. Çünkü elime geçtikten birkaç dakika sonra attım onu. Bugün aynı şey olmuş olsaydı, saklardım oysa."
"Ben olsam, saklamazdım!" dedi, Julia. "Tehlikeleri kolaylıkla göze alırım, ama yalnız değerli şeyler için, yoksa bir gazete parçası için değil. Eğer saklamış olsan, ne yapacaktın onunla?"
"Belki önemli bir şey yapamazdım. Ama yine de somut bir kanıttı. Cesaret edip gösterebilseydim, birkaç kişide kuşku uyandırabilirdim. Kendi hayatımız süresince bir şey değiştirebileceğimizi sanmıyorum. Ama küçük başkaldıran gruplar birleşip büyüyebilir ve bizden sonra gelen kuşaklar, bizim bıraktığımız yerden devam edebilir."
"Gelecek kuşak beni ilgilendirmiyor. Tek ilgilendiğim kendimiz."
"Sen yalnızca belden aşağınla başkaldırıyorsun."
Julia bunu çok zekice buldu; Winston'ın boynuna sarılıp uzun uzun güldü.
Parti öğretilerinin dallanmalarına karşı en ufak bir ilgisi yoktu. Ne zaman İngsos ilkelerinden, çiftdüşünden, geçmişin değiştirilmesinden, nesnel gerçeklikten ve Yenikonuşun kullanımından söz etse, sıkılır, kafası karışır ve bu tür şeyleri önemsemediğini söylerdi. İnsan hepsinin saçma olduğunu bildikten sonra, ne diye kafasını yorsun bu gibi şeylere? Ne zaman alkışlaması, ne zaman yuhlaması gerektiğini biliyordu. Winston, bu tür konularda konuşmakta ısrar ederse, genellikle

uyur kalırdı. Her konumda, her zaman uykuya dalabilen bir insandı. Winston konuşurken, siyasal bağnazlığın ne demek olduğunu bilmediği için, Julia'nın Partiye bağlı görünmesinin çok daha kolay olduğunu düşündü. Bir bakıma Partinin görüşlerine sıkı sıkıya bağlı olanlar, onu anlama yeteneği olmayan insanlardı. Bunlar kendilerinden istenilen şeyin saçmalığını anlamadıkları, olup bitenleri kavrayacak kadar günlük olayları izlemedikleri için, gerçeğe en karşıt şeyleri bile kabullenebiliyorlardı. Her şeyi yutuyorlar ve bu yuttukları onlara zarar vermiyordu. Çünkü içlerinde bir iz bırakmıyordu. Tıpkı bir mısır tanesinin kuşun bedeninden sindirilmeden geçip gitmesi gibi.

6

Sonunda gerçekleşti. Beklediği haber geldi. Ömrü boyunca bunu beklemiş gibiydi.

Bakanlıktaki uzun koridorda yürüyordu. Julia'nın kâğıdı eline sıkıştırdığı yere gelmişti ki, peşi sıra iriyarı birinin yürüdüğünü fark etti. Arkasındaki, konuşmaya başlayacağını belirtmek için hafifçe öksürdü. Winston birden durarak, geri döndü. O'Brien'dı bu.

Sonunda yüz yüze gelmişlerdi, ama o anda istediği tek şey oradan kaçmaktı. Kalbi güm güm atıyordu. Konuşacak durumda değildi. Ama O'Brien, ahbapça bir tutumla Winston'ın kolu-

na dokundu ve birlikte yürümeye başladılar. O'Brien kendisini diğer İç Parti üyelerinden ayıran ciddi ve kibar tutumuyla konuşmaya başladı.

"Sizinle konuşmak için fırsat kolluyordum," dedi. "Geçen gün, Times'da. yazdığınız Yenikonuş makalelerinizden birini okudum. Yenikonuş'a karşı bilimsel bir ilginiz var, sanıyorum."

Winston kendisine gelmişti, biraz. "Pek bilimsel sayılmaz," dedi. "Amatörce bir ilgi. Konum değil. Dilin kuruluşuyla hiçbir ilgim olmadı."

"Ama yine de çok ustaca yazıyorsunuz," dedi O'Brien. "Bu, yalnız benim düşüncem değil. Uzman olan bir arkadaşınızla da bu konuyu konuştum. Şimdi o arkadaşın adı belleğimde değil."

Winston'ın kalbi yeniden sıkıştı. Bu Syme'dan açıkça söz edilmesiydi. Ama Syme artık bir ölü bile değil, bir yok kişiydi

de. Ondan böyle açıkça söz etmek insanın başına iş açabilirdi. O'Brien'ın sözleri bir işaret, bir parola olmalıydı. İşlediği bu düşünce suçu her ikisini suç ortağı yapıvermişti. Koridorda yavaş yavaş yürümekteydiler. O'Brien, insanca garip ve savunmaz, ama dostça gelen bir hareketle gözlüklerini düzeltti. Ve sonra konuşmasını sürdürdü:
"Söylemek istediğim şuydu aslında, makalenizde kullanımdan kalkmış iki sözcük kullanmışsınız. Ama değişiklik çok yakın zaman önce oldu. Yenikonuş sözlüğünün onuncu baskısını gördünüz mü?"
"Hayır," dedi Winston. "Henüz basıldığını sanmıyordum. Arşiv Dairesinde hâlâ dokuzuncu baskısını kullanıyoruz."
"Onuncu baskı birkaç ay sonra çıkacak, sanırım. Ama kısıtlı bir miktarda dağıtıldı. Bende bir tane var. Bakmak ister miydiniz?"
"Elbette," dedi Winston, olayın nereye vardığını anlamıştı.
"Yeni gelişmelerin bazıları çok ilginç. Sizi gerçekten ilgilendirecek olan, fiil sayısındaki azalma sanırım. Nasıl yapalım? Sözlüğü size bir haberciyle mi göndereyim? Ama böyle şeyleri hiç aklımda tutamam. Belki size uygun bir zamanda, evime uğrayıp alabilirsiniz? Bekleyin size adresimi vereyim."
Bir tele ekranın önünde duruyorlardı. O'Brien dalgın dalgın ceplerini yoklayarak, deri kaplı bir cep defteri ve altın bir dolmakalem çıkardı. Tele ekranın tam altında, ekranın öte yanındaki kişi ne yazdığını görebilecek gibi bir noktada duruyorlardı, O'Brien adresini çiziktirdi, sayfayı yırtarak Winston'a
uzattı.
"Akşamlan genellikle evde olurum," dedi. "Eğer ben yok-sam, uşağım size sözlüğü verir."
Winston'ı, bu kez saklamak zorunda olmadığı bir kâğıt parçasıyla bırakıp ayrılmıştı. Yine de, Winston yazılanları dikkatle ezberledi ve birkaç saat sonra başka birtakım kâğıtlarla bellek deliğine attı.
Ancak birkaç dakika konuşmuşlardı. Bu durumlar yalnızca bir tek şeye yorulabilirdi. O'Brien'ın, adresini Winston'a vermek için hazırladığı bir oyundu bu. Ama gerekliydi, çünkü birinin nerede yaşadığını başka türlü öğrenmek olanaksızdı. Telefon rehberi diye bir şey yoktu. "Eğer bir gün beni görmek istersen

bu adresten arayabilirsin," demek istemişti O'Brien ona. Belki de sözlüğün içinde bir haber iletecekti ona. Ne olursa olsun, kesin olan tek şey, düşünü kurduğu gizli örgüt vardı ve onunla ilişkiye geçmişti.
Ergeç O'Brien'ın çağrısına gidecekti. Belki yarın, belki de uzun bir süre sonra, bilemiyordu. Yıllar önce başlanmış olan bir işlemi sürdürecekti. İlk adımı, kafasında beliren düşünceler; ikinci adımı, günlük tutmak olmuştu. Düşüncelerden sözcüklere ve şimdi de sözcüklerden eyleme geçiyordu. Son adım, Sevgi Bakanlığında yer alacaktı. Bunu şimdiden kabullenmişti. Bu işin sonucu başlangıcındaydı. Biraz ürkütücüydü, daha doğrusu, ölümün önceden tadını almak ve daha az canlı olmak gibi bir şeydi. O'Brien'la konuşurken, sözcüklerin anlamını kavradıkça, bedenini bir ürperti sarmıştı. Bir mezarın nemli havasına giriyormuş gibi oldu; bu mezarın kendisini beklediğini hep bilmesine karşın, yine de rahatsız edici bir duyguydu bu.

7

Winston gözleri yaşlarla dolu uyanmıştı. Julia uykulu, ona doğru döndü, "Ne oldu?" diye sordu, mırıldanır gibi bir sesle.
"Düş gördüm," dedi Winston ve sonra sustu. Sözlerle anlatılamayacak kadar karışıktı. Uyandıktan sonra birkaç dakika kadar düşün kendisinin ve onda bıraktığı anıların etkisi altında kaldı.
Hâlâ gördüğü düşün içinde gibiydi; gözleri kapalı yatakta uzanıyordu. Yağmurdan sonra bir yaz akşamında pırıl pırıl bir kır görüntüsü gibi, bütün hayatına ışık tutan bir düştü bu. Tamamı bir cam kürede geçiyordu, ama camın yüzeyi gökkubbey-di, içiyse, insanın uçsuz bucaksız yerleri görebildiği, ışığa boğulmuş bir yerdi. Düşün bir bölümü, annesinin bir zamanlar yapmış olduğu; otuz yıl sonra dünya haberlerinde izlediği Yahudi kadının da yinelediği bir kol hareketiydi. Helikopterden atılan kurşunlarla ikisi de delik deşik olmadan önce, kadının çocuğunu korumak isterken yaptığı hareketti bu.
"Biliyor musun?" dedi Winston, "şu an'a kadar hep annemi benim öldürdüğümü düşünmüştüm."
"Onu neden öldürdün?" diye sordu Julia uykulu uykulu. "Onu öldürmedim. En azından fiilen." Düşünde annesinin onu son

gördüğü biçimiyle canlanması başka anıları da çağrıştırdı. Yıllar boyunca belleğinden kovmuş olduğu bir anıydı bu. Tarihi tam olarak hatırlamıyordu, ama olay yer aldığından en azından on, hatta on iki yaşında olmalıydı.
Babası, tam ne zaman olduğunu pek anımsayamıyordu, ama çok daha önceleri ortadan kaybolmuştu. Belleğinde kalanlar, sık sık olan hava saldırıları, metroya sığınmaları, dört bir yandaki yıkıntılar, sokak köşelerine asılan, hiçbir şey anlamadığı bildiriler, aynı renk gömlekler giyen delikanlıların çeteleri, fırın önlerindeki uzun kuyruklar, uzaktan gelen makineli tüfek sesleri, en çok da besin sıkıntısıydı. Öteki çocuklarla lahana yaprağı, patates parçalan, ekmek kırıntıları bulmak için çöp kutularını karıştırdığını, hatta sığır yemi taşıyan kamyonların geç-
tiği bozuk yollarda durup küspe kalıntıları toplamaya çalıştığını hatırladı.
Babası ortadan kaybolduğunda, annesi ne büyük bir şaşkınlık, ne de üzüntü göstermişti, ama üzerine büyük bir değişiklik gelmişti. Bütünüyle ruhsuzlaşmış gibiydi. Winston bile, onun kaçınılmaz bir olayı beklemekte olduğunu fark etmişti. Gerekli işlerin tümünü yapıyordu; yemek pişiriyor, çamaşır yıkıyor, onarıyor, yatakları yapıyor, yerleri süpürüyordu, gereksiz hareketlerden kaçınarak ağır ağır çalışıyordu. Biçimli, iri bedeni sanki kendiliğinden hareketsizleşiyordu. Saatler boyunca, iki-üç yaşlarında zayıf, hastalıklı bir çocuk olan kızkardeşi kucağında, karyolada otururdu. Arada sırada Winston'ı kolları arasına alır, bir şey demeden göğsüne bastırırdı. Winston çocuksu bencilliği içerisinde bile bunların ileride yer alacak o olayla ilgili olduğunun bilincindeydi.
Oturdukları odayı hatırladı; karanlık, havasız bir yerdi. Yerde bir gaz ocağı, duvarda yiyecekleri sakladıkları bir raf, dışarıda diğer birkaç odayla ortak kullandıkları kahverengi toprak bir lavabo vardı. Annesinin kaptaki bir şeyi karıştırmak üzere ocağın üzerine eğilen biçimli bedenini hatırladı. En canlısı anısı, hiç durmak bilmeyen açlığı ve sofradaki sert kavgalarıydı. Defalarca annesine neden daha çok yiyecekleri olmadığını sorar, payına düşenden fazlasını almak için ya biraz erken kalınlaşmaya bağlamış sesiyle bağırır ya da ikiyüzlü bir tutum içinde yalvarırdı. Annesi ona hakkından

çoğunu vermeye hazırdı zaten. "Oğlanın" aslan payını yemesi doğaldı onun için; ama o kendisine verilenden de çoğunu istiyordu hep. Her yemekte ona bencil olmamasını, hasta küçük kardeşinin de besine gereksinimi olduğunu söylemesine karşın pek işe yaramıyordu. Annesi tabağına yemek koymayı kesince, öfkeyle bağırır, tencereyi annesinin elinden almaya çalışır, kardeşinin tabağından yemek çalardı. Annesiyle kardeşini aç bırakıp ölüme doğru sürüklediğini biliyordu, ama gene de kendini alamıyordu. Karnındaki yaygaracı açlık, onun yerine davranıyor gibiydi. Yemek aralarında, annesi dalgınlığa düşerse, raftaki yiyeceklerden öteberi çalardı.
Birkaç aylık bir yokluktan sonra bir gün, çikolata tayını dağıtılmıştı. O ufacık değerli çikolata parçasını çok iyi hatırlıyordu. İki onsluk bu parçayı (o günlerde hâlâ ons birimini kullanıyorlardı) üçü arasında paylaştırmaları gerekmekteydi. Birdenbire Winston, sanki içinde başka biri bağırıyormuş gibi, kendisinin tümünü istediğini söyleyip bağırmaya başladı. Annesi açgözlü olmamasını söyledi. Aralarında uzun bir tartışma başladı, gözyaşları, sızlanmalar, bağırmalar ve pazarlıklar... Bu sırada kızkardeşi, iki eliyle annesine sarılmış, onun omzu üzerinden kocaman hüzünlü gözleriyle Winston'a bakmaktaydı. Sonunda annesi çikolatanın dörtte üçünü ona, kalanı da kızkarde-şine verdi. Küçük kız elindeki çikolataya belki de ne olduğunu bilmeden bakıyordu. Winston bir an durdu ve sonra kızkardeşi-nin elindeki parçayı da kapıp kapıya doğru koştu.
"Winston! Winston!" diye seslenmişti annesi arkasından. "Buraya gel! Kardeşine çikolatasını geri ver!"
Durmuş, ama geri dönmemişti. Annesinin kaygılı gözleri ona dikilmişti. Şimdi düşündüğü zaman bile neden böyle davrandığı açıklayamıyordu. Soyulmuş olduğunu anlayan kızkardeşi, zayıf bir sesle ağlamaya başlamıştı. Annesi, çocuğu kendine doğru çekerek, göğsüne bastırmıştı. Bu davranıştaki bir şeyler ona, kızkardeşinin ölmek üzere olduğunu anlatıyordu. Merdivenlerden koşarak inmiş, avucunda eriyen çikolatasıyla, oradan kaçmıştı.
Annesini bir daha hiç görmedi. Çikolatayı yedikten sonra kendinden utanmış, açlığı onu yeniden eve dönmeye zorlayın-caya dek, sokaklarda dolaşıp durmuştu. Geri

döndüğünde annesi ortadan kaybolmuştu. O günlerde bu tür olaylar sık olmaya başlamıştı. Odada her şey, bıraktığı gibi duruyordu, yalnız kızkardeşi ve annesi yoktu. Giyecek hiçbir şey almamışlardı, annesinin mantosunu bile. Bugüne dek, annesinin ölüp ölmediğini kesin olarak öğrenememişti. Bir çalışma kampına gönderilmiş olabilirdi. Kızkardeşiyse, Winston gibi, iç savaştan sonra ortaya çıkan kimsesiz çocuklar evlerinden birine (ıslah evleri denen) gönderilip orada yetişmiş olabilirdi ya da annesiyle birlikte bir çalışma kampına gönderilmiş ya da ölmek üzere bir köşede bırakılmış olabilirdi. Düşü, belleğinde capcanlıydı hâlâ; özellikle tüm anlamı içinde taşıyan o sarılma hareketi aklından çıkmıyordu. Düşünceleri iki ay önce görmüş olduğu bir başka düşe kaydı. Annesinin, kollarında kızkardeşi, tıpkı beyaz yatakta oturduğu zamanki gibi sürekli derinlere doğru battığı, karanlık sulara gömülürken o geminin içinden yukarıya, ona doğru baktığı o düş...

Julia'ya annesinin kayboluşundan söz etti. Julia gözlerini açmadan, yatakta dönerek daha rahat bir pozisyon aldı.

"O günlerde iğrenç bir domuzmuşsun," dedi yarı uykulu.

"Bütün çocuklar domuzdur."

"Evet, ama öykünün asıl önemli noktası..." Julia'nın soluk alıp verişinden, onun uyumak üzere olduğunu anladı. Annesi hakkında biraz daha konuşmayı isterdi. Hatırladığı kadarıyla, pek olağanüstü bir kadın değildi, çok akıllı sayılmazdı, ama yine de kendisine özgü bir soyluluk, saflık taşıyordu, belki de bu, özel birtakım davranışları olduğu içindi. Duygulan kendisinindi ve onları dıştan bir etkiyle değiştirmek olanaksızdı. Etkisiz bir davranışın anlamsız olduğunu düşünmezdi. Birisini seviyorsanız onu seviyordunuz, verecek hiçbir şeyiniz olmayınca bile, ona sevginizi veriyordunuz. Son çikolata parçası da yitince, annesi çocuğunu kucaklamış, göğsüne bastırmıştı. Bunun bir yararı yoktu, bir şeyi değiştirmiyordu, başka çikolata yaralamıyordu, ne kendisinin ne de çocuğunun ölümünü engelliyordu, ama yine de bu davranışı doğaldı. Mülteci teknesindeki kadın da aynısını yapmıştı, bir yararı olmamasına karşın, kurşunlara karşı çocuğu kollarıyla sarmıştı. Partinin yaptığı en iğrenç şeylerden biri de, insanları duyguların ve güdülerin anlamsızlığına

inandırmak, ama aynı zamanda, somut dünyaya karşı tamamen güçsüz bırakmaktı. Partinin girdabına kapıldıktan sonra, neler duyduğunuz ya da duymadığınızın, yaptığınız veya yapmaktan vazgeçtiğiniz şeylerin bir farkı yoktu. Yaptıklarınız yok oluyor, eylemlerinizden bir daha hiç söz edilmiyordu. Tarih akıntısından çıkarılıp alınıyordunuz. İki kuşak önceki insanlar için bunun bir önemi yoktu, çünkü onlar tarihi değiştirmeye kalkışmamışlardı. Sorgulanmadıkları özel bağlılıklar tarafından yönetiliyorlardı. Önemli olan, kişisel ilişkiler, bir yararı olmayan hareketler, bir sarılma, bir gözyaşı, ölmekte olan bir adamla edilen bir çift sözün kendi başına bir değeri olabilirdi. Proleterlerin böyle kaldıklarını düşündü. Onlar bir partiye, bir ülkeye ya da bir düşünceye bağlı değillerdi; birbirlerine bağlıydılar. İlk kez, proleterleri küçümsemedi, onları yalnızca bir gün dünyaya can verecek bir içsel güç olarak yorumlamadı. Proleterler insanlıklarını yitirmemişlerdi. İçleri ka-tılaşmamıştı. Şimdi kendisinin bilinçli bir çabayla yeniden öğrenmeye çalıştığı ilkel duyguları onlar korumuşlardı. Birkaç hafta önce kaldırımda görüp de bir lahana sapıymış gibi tekmelediği kopuk eli hatırladı.

"Proleterler, insan," dedi yüksek sesle. "Biz insan değiliz."

"Neden?" diye sordu Julia, uyanmıştı. Biraz düşündü, "Yapabileceğimiz en iyi şeyin buradan çıkıp birbirimizi bir daha hiç görmememiz olduğunu düşündün mü?"

"Evet canım, hem de birkaç kez. Ama böyle davranmayı düşünmüyorum."

"Şimdiye dek şanslıydık," diye sürdürdü konuşmasını Winston. "Ama bu uzun sürmez. Sen gençsin. Olağan ve masum görünüyorsun. Eğer benim gibilerinden uzak durursan bir elli yıl daha yaşarsın."

"Hayır, iyice düşündüm ben. Sen ne yaparsan ben de onu yapacağım. Bu kadar kötümser olma. Ben canımı kurtarmakta ustayımdır."

"Birlikte belki altı ay, belki bir yıl daha geçirebiliriz, ama sonrası bilinmez ki. Ayrılacağımız ortada. O zaman kendimizi ne kadar büyük bir yalnızlık içinde hissedeceğiz, hiç düşündün mü? Bizi ele geçirdiklerinde, birbirimiz için yapabileceğimiz hiçbir şey olmayacak. Eğer ben itiraf edersem, seni vuracaklar, itiraf etmezsem, yine vuracaklar. Yapabileceğim ya da

söyleyebileceğim hiçbir şey senin ölümünü beş dakika bile geciktirmeyecek. Birbirimizin yaşayıp yaşamadığını bile öğrenemeyeceğiz. Durumumuzda bir değişiklik yapmasa bile, önemli olan tek şey birbirimizi satmamamız..."
"Eğer sorgulamayı söylemek istiyorsan, meraklanma, herkes sonunda itiraf eder. İşkence ediyorlar, ne yaparsın?"
"Onu söylemiyorum. İtiraf adam satmak demek değildir. Söylediklerinin ve yaptıklarının önemi yok, önemli olan neler duyduğundur. Eğer beni sana olan olan aşkımdan vazgeçirirler-se, işte bu seni satmak olur.
Julia, bunu iyice düşündü. "Bunu yapamazlar," dedi sonunda. "Yapamayacakları tek şey budur. Sana her şeyi söyletebilirler, ama buna inandıramazlar. İçine giremezler senin."
"Giremezler," dedi Winston, biraz daha umutla dolmuştu, "doğru. İnsanın içine giremezler. İnsan olarak kalmanın bir değer taşıdığını içinde gerçekten hissediyorsan, somut bir sonuç elde etmesen bile, onları yenmişsin demektir."
Tele ekranın hiç uyumayan kulaklarını düşündü. Gece gündüz insanı gözetleseler de, soğukkanlılığını koruduğun sürece onları yenebilirsin. Tüm kurnazlıklarına karşın, insan kafasından geçenleri okuma sırrını çözemediler. Bu sav ellerine düştüğünüzde geçerli olmuyordu, belki. Kimse Sevgi Bakanlığında ne olup bittiğini bilmezdi, ama tahmin edebilirdi; işkenceler, ilaçlar, tepkilerinizi ölçen duyarlı aygıtlar, uykusuzluk, yalnızlık ve sürekli sorgulamadan yorgun düşen bedenler. En azından, somut gerçekleri gizleyemezdiniz. Bunları araştırarak bulurlar, işkenceyle sizden sökerlerdi. Ama amaç yaşamak değil, insan kalmaksa, bunun ne önemi olabilirdi? Duygularınızı değiştiremezlerdi; siz kendiniz bile, isteseniz değiştiremezdiniz onları. Yaptığınız, söylediğiniz ya da düşündüğünüz her şeyi en ince ayrıntısına dek ortaya çıkarabilirler, ama gönlünüzün derinliğine, işleyişini sizin bile bilmediğiniz o yere el uzatamazlar-dı.

8

Başarmışlardı, sonunda başarmışlardı!
Bulundukları uzun oda, yumuşak bir ışıkla aydınlatılmıştı. Tele ekranın sesi iyice kısılmıştı; koyu mavi halı, insana kadife üstünde yürüyormuş duygusu veriyordu. Odanın diğer ucunda O'Brien, bir yığın kâğıdın arasında, yeşil gölgeli bir lâmbanın

altında oturmuş çalışıyordu. Uşak, Julia ve Winston'ı içeri aldığı zaman, başını kaldırmaya gerek duymadı.
Winston'ın kalbi deli gibi çarpıyor, konuşabileceğini sanmıyordu. Sonunda başarmışlardı, düşünebildiği tek şey buydu. Oraya gelmek zaten tedbirsiz bir davranış olmuştu. Birlikte gel-meleriyse, tam bir çılgınlıktı! Ayrı ayrı yollardan gelip O'Brien' ın kapısında buluşmuşlardı. Ama, böyle bir yerden içeri girmek
de ayrı bir güç gerektiriyordu. İç Parti üyelerinden birinin evini görmek, hatta oturdukları semtlere bile gitmek, ender yaşanabilecek bir olaydı. Apartmanın havası, beyaz ceketli uşaklar, tüm bunlar insanın gözünü korkutuyordu. Buraya gelmek için çok iyi bir neden bulmuştu, ama yine de ansızın, köşeden siyah üniformalı bir görevlinin çıkıp kâğıtlarını isteyeceğinden, geri dönmesini emredeceğinden korkuyordu. O'Brien'ın uşağıysa, hiç güçlük çıkarmadan ikisini de içeri almıştı. Bu ufak tefek, siyah saçlı, yüz ifadesi anlamsız, Çinliye benzer bir adamdı. Yürüdükleri koridorun yumuşak halılarının, krem renkli duvar kâğıtlarının temizliği gözünü korkutuyordu, çünkü Winston şimdiye dek insan bedenlerinin değmesi sonucu kirlenip yağlanmamış koridorlar görmemişti.
O'Brien elinde tuttuğu bir kâğıdı inceliyordu. Öne doğru eğilmiş yüzü, heybetli ve zeki görünüyordu. Belki yirmi saniye kadar kıpırdamadan oturdu. Sonra konuşyazı kendisine doğru çekerek, Bakanlıkta kullanılan özel dilde dikte etmeye başladı: "Madde bir virgül beş virgül, yedi tamam stop madde altıda ileri sürülenler düşünce suçuna yaklaşan çiftartısaçmalıkta geçersiz stop son."
Yavaşça sandalyesinden kalkıp ses geçirmez, kalın halının üzerinde onlara doğru yürüdü. Yenikonuşta yazdırdığı bildirinin sona ermesiyle resmi hava biraz dağıldı, ama yüzü her zamankinden daha sertti. Rahatsız edilmekten hoşlanmamış gibiydi. Winston'ın duyduğu dehşet duygusu birden utanca dönüştü. Aptalca bir yanılgıya düşmüş olabileceği düşüncesi geldi aklına. O'Brien'ın siyasal bir komplo çevirmediğine dair elinde ne kanıt vardı? Gözlerinin bir pırıltısı ve bir sözü; o kadar. Ondan ötesi, bir düşün üstüne kendi kurduklarıydı. Sözlüğü almaya geldiğini de söyleyemezdi artık, o zaman Julia'nın orada bulunmasını nasıl açıklardı? O'Brien tele

ekranın yanından geçerken bir düşünceyle durdu, yana döndü ve bir düğmeyi çevirdi. Keskin bir çat sesi duyuldu. Ses kesilmişti.
Julia şaşkınlıktan küçük bir çığlık kopardı. Winston bu panik durumunda bile şaşkınlığını gizleyemedi, "Kapatabiliyorsunuz demek!" dedi.
"Evet," dedi O'Brien, "kapatabiliyoruz. Bizlerin bu ayrıcalığı var."
Onların tam karşısında duruyordu.
İri gövdesi onları ezer gibiydi, yüzündeki anlatımı çözmek olanaksızdı. Belli ki, bekliyordu, Winston'm konuşmasını, ama ne hakkında? İşinden alıkonmuş basit bir işadamı olduğu açıktı. Kimse konuşmadı. Tele ekranın susmasından sonra, oda iyice suskunlaşmıştı. Saniyeler hızla ilerliyordu. Winston güçlükle gözlerini O'Brien'ın üstünde tutmaktaydı. Birden yüzü gülüm-seyecekmiş gibi anlatımını değiştirdi. O'Brien kendine özgü hareketleriyle gözlüğünü düzeltti.
"Ben mi söyleyeyim, yoksa siz mi?" dedi.
"Ben söyleyeyim," dedi Winston. "Şu alet gerçekten kapalı değil mi?"
"Evet, her şey kapalı. Yalnızız."
"Buraya gelmemizin nedeni..."
Sustu, bir anda güdülerinin belirsizliğinin bilincine vardı. O'Brien'dan ne tür bir yardım beklediğini bilmiyordu, oraya neden geldiğini söylemek güçtü. Ama yine de söylediklerinin zayıf ve yapay olduğunun farkında olarak, sürdürdü konuşmasını.
"Partiye karşı çalışan gizli bir örgüt olduğuna ve sizin de bu örgütün üyesi olduğunuza inanıyoruz. Örgüte katılmak ve örgüt için çalışmak istiyoruz. Partinin düşmanlarıyız. İngsos'un ilkelerine inanmıyoruz. Bizler düşünce suçlularıyız. Hem de zina yapıyoruz. Size bunları anlatmamıza neden, kendimizi size adamak istediğimizdendir. Kendimizi daha daha çok suç içine atmamızı istiyorsanız, hazırız."
Durdu ve geriye baktı, kapı açılmış gibi gelmişti. Evet, doğruydu, sarı yüzlü küçük uşak kapıyı vurmadan içeriye girmişti. Winston onun tepsi içinde bir içki şişesi ve bardaklar getirdiğini gördü.
"Martin de bizdendir," dedi O'Brien sakin bir sesle. "İçkileri

buraya getir, Martin. Yuvarlak masaya koy. Yeterli sandalyemiz var mı? Öyleyse oturup rahatça konuşalım. Kendine bir sandalye al, Martin. İş görüşeceğiz. On dakika için uşak olduğunu unutabilirsin."
Küçük adam çekinmeden oturdu, ama hâlâ üzerinde bir ayrıcalıktan yararlanan uşak havası vardı. Winston gözucuyla inceledi onu. Adamın ömrünün rol yaparak geçtiğini düşündü, takındığı kimliği bir an olsun üzerinden atmayı tehlikeli görüyordu. O'Brien şişeyi alarak, bardakları koyu kırmızı bir sıvıyla doldurdu. Yukarıdan bakılınca siyah, ışığa tutulunca yakut renginde görülen ve Winston'da çok eski anılar uyandıran bir sıvı... Mayhoş bir kokusu vardı. Julia, kadehi kaldırıp, gizlemeye gerek görmediği bir merakla kokladı.
O'Brien hafifçe gülümseyerek, "Buna şarap denir," dedi. "Herhalde kitaplarda rastlamışsınızdır. Partinin diğer kademelerine pek kalmıyor, korkarım." Yüzü yeniden ciddileşti ve kadehini kaldırdı:
"Bu toplantıyı birinin sağlığına içerek başlatmamız uygun olur. Önderimize: Emmanuel Goldstein'a."
Winston coşkuyla kadehini kaldırdı. Şarap, kitaplarda okuduğu, düşlerinde gördüğü bir şeydi. Cam küre ya da Bay Char-rington'ın yarım yamalak hatırlayabildiği tekerlemeler gibi yitik, duygusal bir geçmişe aitti. Her nedense, şarabın reçel gibi tatlı olduğunu ve bir yudumdan sonra sarhoş ettiğini sanırdı. Ama şimdi ilk kez olarak tadına bakınca düş kırıklığına uğradı. Kadehini masaya bıraktı.
"Öyleyse Goldstein diye birisi var," dedi.
"Evet, var ve yaşıyor. Ama nerede olduğunu bilmiyorum."
"Ya gizli örgüt? O da gerçek mi? Yoksa yalnızca Düşünce Polisinin uydurduğu bir şey mi?"
"Hayır, gerçekten var. Adına Kardeşlik diyoruz. Var olduğundan ve sizin de onun bir üyesi olduğunuzdan fazlasını öğrenemezsiniz. Birazdan bu konudan tekrar söz edeceğim," diyerek saatine baktı. "İç Parti üyeleri için bile, tele ekranlarını yarım saatten daha uzun süre kapalı tutmaları pek akıllıca değildir. Beraber gelmekle iyi etmediniz. Giderken ayrı zamanlarda çıkarsınız." Başıyla Julia'ya işaret etti. "Siz yoldaş, önce çıkarsınız. Şimdi yirmi dakika kadar zamanımız var. Size bazı sorular sormam gerekiyor. Genelde, ne yapmaya

hazırsınız?"
"Yapabileceğimiz her şeyi," dedi Winston.
O'Brien, Winston'i görecek biçimde sandalyesinde döndü. Winston'ın Julia için de konuşabileceğini kabul etmişti ki, Julia'yı tümden unutmuştu. Bir an gözlerini kapadı, sonra alçak sesle ve yanıtların çoğunu önceden biliyormuş gibi sorularını sormaya başladı:
"Canınızı vermeye hazır mısınız?"
"Evet."
"Adam öldürmeye hazır mısınız?"
"Evet."
"Yüzlerce suçsuz insanın hayatına kıyabilecek sabotaj eylemlerine girişmeye hazır mısınız?"
"Evet."
"Ülkenizi dış güçlere satmaya?"
"Evet."
"Dolandırıcılık, düzenbazlık, şantaj yapmaya, çocukların zihinlerini bozmaya, alışkanlık doğuran ilaçlar dağıtmaya, fu-huşu özendirmeye, zührevi hastalıkların yayılmasına çalışmaya, halkın moralinin bozulmasına ve Partinin gücünün azalmasına neden olacak her şeyi yapmaya hazır mısınız?"
"Evet."
"Örneğin çıkarlarımız bir çocuğun yüzüne sülfürik asit dökmeyi gerektirse, bunu yapmaya hazır mısınız?"
"Evet."
"Kimliğinizi değiştirip hayatınızı, sonuna dek bir garson ya da liman işçisi olarak geçirmeye hazır mısınız?"
"Evet."
"Size emrettiğimiz zaman intihar etmeye hazır mısınız?"
"Evet."
"Ayrılıp bir daha birbirinizi görmemeye hazır mısınız?"
Julia, "Hayır!" diye atıldı.
Winston yanıt verinceye dek uzun bir zaman geçti. Bir an için konuşma yeteneğini yitirmiş gibiydi. Ağzından çıkıncaya dek, ne söyleyeceğini bilmiyordu. Sonunda, "Hayır," diyebildi.
O'Brien, "Söylediğiniz iyi oldu," dedi. "her şeyi bilmemiz gerekiyor."
Julia 'ya dönerek, daha anlamlı bir sesle konuştu:
"Yaşasa bile daha başka bir insan olacak, anlıyor musunuz?

Kendisine yeni bir kimlik vermemiz gerekebilir. Yüzü, davranışları, ellerinin biçimi, saçının rengi, sesi bile değişik olabilir. Siz kendiniz de farklılaşabilirsiniz. Cerrahlarımız insanı tanın-
mayacak derecede değiştirebilirler. Bazen gereklidir bu, hatta kimi zaman bir insanın kol ve bacağını bile kesebiliyoruz."
Winston, Martin'in Moğol'a benzer yüzüne kaçamak bir bakış atmaktan alamadı kendini. En ufak bir yara izi yoktu. Ju-lia'nın yüzü, çilleri tamamen ortaya çıkacak kadar sararmış olmasına karşın, cesaretini yitirmeksizin O'Brien'a bakıyordu. Onayladığını belirten bir şeyler fısıldadı.
"Öyleyse, bu iş tamam."
Masanın üzerinde, gümüş bir kutu içinde sigaralar duruyordu. O'Brien dalgın bir tavırla kutuyu onlara doğru itti, bir tane aldı, ayağa kalkarak daha iyi düşünebiliyormuş gibi odada bir ileri bir geri dolaşmaya başladı, içtikleri, ipeksi bir kâğıda sarılmış, iyi, kalın sigaralardı. O'Brien yeniden kol saatine göz attı.
"Sen mutfağa dön Martin," dedi. "On beş dakika sonra tele ekranı açacağım. Yoldaşların yüzüne iyice bir bak. Onları yine göreceksin, ben görmeyebilirim."
Sokak kapısında yapmış olduğu gibi, Martin onlara karşı bir ilgi duyduğundan değil, karşısındaki çehreleri belleğine yerleştirmek için, yüzlerine teker teker baktı. Winston, yapay bir yüzün, gerçek anlatımını belki değiştiremeyeceğini düşündü. Martin tek söz etmeden, onları selâmlamadan dışarı çıktı, kapıyı arkasından kapattı. O'Brien bir eli tulumunun cebinde, öteki elinde sigarası, odada dolaşıp duruyordu.
"Karanlıkta savaşacağınızı unutmamalısınız," dedi. "Her zaman karanlıkta olacaksınız. Emir alacak ve nedenini sormaksızın uygulayacaksınız. Daha sonra size, içinde yaşadığımız toplumun gerçek yüzünü ve izleyeceğimiz stratejiyi gösteren bir kitap yollayacağım. Kitabı bitirdiğiniz zaman, Kardeşliğin tam üyeleri olacaksınız. Ama uğrunda savaştığınız son hedefle, günlük görevlerinizin dışında, başka bir şey bilmeyeceksiniz. Size Kardeşliğin var olduğunu söylüyorum, ama üyelerinin sayısının yüz mü, on milyon mu olduğunu söyleyemem. Kişisel bilginizden, bu sayının bir düzine bile olduğunu söyleyemeyeceksiniz. Üç dört kişiyle bağlantınız olacak, onlar kayboldukça yerlerini başkaları

alacak. Aldığınız emirler benden gelecek. Eğer sizinle bağlantı kurmak istersek, bu Martin aracılığıyla olacak. Yakalandığınız zaman sonunda itiraf edeceksiniz. Bu kaçınılmazdır.
Ama kendi eylemleriniz dışında itiraf edecek pek bir şeyiniz olmayacak. Bir avuç insandan başkasını ele veremeyeceksiniz. Belki beni bile ele veremeyeceksiniz. O gün geldiğinden ben, ya ölmüş, ya da bambaşka bir yüzü olan başka bir insan olacağım."
Yumuşak halının üstünde ileri geri yürümeyi sürdürdü. Yapısının iriliğine karşın, davranışlarında dikkati çeken bir incelik vardı, elini cebine sokusundan ya da sigarasını tutuşundan bile belli oluyordu bu. Güçten fazla, insanda güven, hafif alaycılıkla karışık bir anlayış duygusu uyandıran bir adamdı. Ne kadar ciddi olursa olsun, bağnaz ülkücülerde rastlanan dar görüşlülükten uzaktı. Cinayetten, intihardan, zührevi hastalıklardan, kesilen uzuvlardan, değiştirilen yüzlerden, belli belirsiz bir alaycılık havası içinde söz ediyordu. "Bunlar kaçınılmaz," diyor gibiydi. "Bu nedenle duraksamaksızın böyle davranmalıyız. Ama hayatı yeniden yaşanmaya değer bir düzeye getirdikten sonra, artık bunlara gerek kalmayacak." O'Brien'a karşı bir hayranlık, neredeyse bir tapınma duygusu kapladı Winston'ın içini. Bir an için gölgesel Goldstein'ın varlığını unuttu. O'Brien'ın güçlü omuzlarına, çirkin, ama uygar bir anlatımı olan yüzünün kalın çizgilerine bakıp da onun yenilebileceğini düşünemiyordu insan. Çözümleyemeyeceği sorun, önceden sezemeyeceği bir tehlike yok gibiydi. Julia bile etkilenmişti. Sigarasını söndürmüş, dikkatle dinliyordu. O'Brien sürdürdü:
"Kardeşlik hakkında birtakım söylentiler duymuşsunuzdur. Kuşkusuz, bu konuda kendi öz düşünceleriniz oluşmuş durumdadır. Belki bodrumlarda gizli gizli buluşup duvarlara duyurular yazan, birbirini özel el işareti ve parolarla tanıyan suikastçılardan oluşmuş bir yeraltı dünyası canlandırdınız kafanızda. Böyle bir şey söz konusu değil. Kardeşliğin üyeleri birbirlerini tanımaz, her üye ancak birkaç üyeden haberdardır. Goldstein bile Düşünce Polisinin eline geçse, onlara tam bir üye listesi ya da bir üyeler listesinin ortaya çıkmasına yardımcı olacak bilgiyi veremez. Böyle bir liste yok çünkü! Kardeşlik ortadan kaldırılamaz, çünkü o, bilinen anlamda bir örgüt

değildir. Onu bir arada tutan, tek bir düşüncedir ve düşüncenin yok edilmesi olanaksızdır. Bu düşünceden başka hiçbir dayanağınız olmayacak. Kimseden dostluk ya da destek görmeyeceksiniz. Yakalandığınız zaman, size yardımcı olunmayacak. Üyelerimize
yardım etmeyiz. Eğer birinin ağzını mutlaka kapatmak gerekiyorsa, kapatıldığı hücreye gizlice bir jilet sokmayı başarabiliriz. Sonuçsuz ve umutsuz yaşamaya alışmanız gerekiyor. Bir süre çalıştıktan sonra yakalanacak, itiraf edecek ve sonra öleceksiniz. Görebileceğiniz tek sonuç bu olacaktır. Sizin yaşadığınız sürede herhangi bir belirgin değişiklik olmayacaktır. Bizler ölüyüz. Gerçek tek hayatımız gelecektedir. Onun oluşmasında bizler kemik parçalarıyız. Geleceğin ne kadar uzakta olduğunu bilemeyiz. Belki bin yıl sonradır. Şimdi, akılcı düşünenlerin sayısını azar azar çoğaltmaktan başka yapabileceğimiz bir şey yok. Kolektif çalışamayız. Bu nedenle, bilgimizi ancak bireyden bireye, kuşaktan kuşağa iletebiliriz. Düşünce Polisinin varlığı bizi buna zorlamaktadır."
Durdu ve üçüncü kez saatine baktı.
"Ayrılma zamanınız geldi, yoldaş," dedi Julia'ya. "Bekleyin, şişenin yarısı duruyor henüz."
Bardakları doldurdu ve kendisininkini havaya kaldırıp aynı alaycı tutumla, "Bu kez neye içelim?" diye sordu. "Düşünce Polisinin perişanlığına mı? Büyük Biraderin ölümüne mi? İnsanlığa mı? Geleceğe mi?"
"Geçmişe," dedi Winston.
"Geçmiş daha önemli," dedi O'Brien, ciddi bir tutumla.
Bardakları boşaldıktan sonra, Julia gitmek için ayağa kalktı. O'Brien, dolabın üstündeki küçük kutudan aldığı yassı bir tableti, ağzında yavaş yavaş eritmesini öğütleyerek, Julia'ya uzattı. "Dışarıda şarap kokmamalısınız, asansörcülerin gözünden bir şey kaçmaz," dedi. Kapı kapanır kapanmaz, O'Brien onun varlığını unutmuştu. Birkaç adım attıktan sonra durdu.
"Çözmemiz gereken bazı ayrıntılar var," dedi. "Sanırım, gizli bir yeriniz var?"
Winston, Bay Charrington'ın dükkânı üstündeki odayı anlattı.
"Bu bir süre idare eder. Daha sonra başka bir yer ayarlarız

size. Gizlenme yerini sık sık değiştirmek gerekir. Bu arada size kitabın bir baskısını en kısa zamanda göndereceğim,'"Winston, O'Brien'ın 'kitap' sözcüğünü üstüne bastırarak söylediğini fark etti. "Goldstein'ın kitabından söz ettiğimi anladınız, herhalde. Ama aradan birkaç gün geçebilir. Ortalıkta çok sayıda yok. Biz
ne kadar hızla basarsak basalım, Düşünce Polisi aynı hızla onları ele geçirip yok ediyor. Ama önemi yok, kitabı yok etmek olanaksız. Son baskısına kadar yaksalar bile, yeniden, hiçbir sözcüğünü unutmadan basabiliriz. İşe giderken çanta taşır mısınız?"
"Genellikle, evet."
"Nasıl bir çanta?"
"Siyah, çok eski. İki sapı var."
"Siyah, çok eski ve iki saplı, tamam. Oldukça yakın bir zamanda, tarih veremem, ama size gelen mesajlardan birisi yanlış yazılmış olacak. Yinelenmesini isteyeceksiniz. Ertesi gün işe çantasız gidin. Sokakta bir adam kolunuza dokunup, "Sanırım çantanızı düşürdünüz," diyerek bir çanta verecek. Bu çantadan çıkacak olan kitabı en çok dört gün içinde okuyup geri verirsiniz."
Bir süre sessizlik oldu.
"Gitmeden önce birkaç dakikanız var," dedi, O'Brien. "Yine görüşeceğiz, eğer görüşebilirsek."
Winston başını kaldırarak ona baktı, "Karanlığın var olmadığı bir yerde mi?" dedi, duraksayarak.
O'Brien herhangi bir şaşkınlık göstermeksizin başıyla onayladı.
"Karanlığın var olmadığı bir yerde," dedi, imlemeyi anlamış gibiydi. "Unutmadan, ayrılmadan önce söylemek istediğiniz bir şey var mı? Bir haber? Ya da bir soru?"
Winston düşündü. Sormak istediği başka bir soru yoktu. Daha genel sorulara yönelmek gelmiyordu içinden. O'Brien ya da Kardeşlikle doğrudan bir ilgisi olmamasına karşın, annesinin son günlerini geçirdiği o küçük karanlık oda, Bay Charring-ton'ın dükkânının üstündeki oda, cam küre ve duvardaki resim geldi aklına... Elinde olmaksızın.
"Portakal der, limon der St. Clement'in çanları diye başlayan eski bir tekerleme biliyor muydunuz acaba?" diye sordu.
O'Brien başını salladı ve ciddi bir kibarlıkla tekerlemeyi

tamamladı:
"Portakal der, limon der St. Clement'in çanları,
Bana üç farthing borcun var, der St. Martin'in çanları,
Ne zaman ödeyeceksin? der Old Bailey'nin çanları,
Varlıklı olduğum zaman, der Shoreditch'in çanları,"
"Son dizeyi biliyorsunuz!" dedi Winston.
"Evet, son dizeyi biliyorum. Korkarım gitme zamanınız geldi. Bekleyin, size de o tabletlerden bir tane vereyim."
Winston ayağa kalkarken, O'Brien elini uzattı. Güçlü parmaklarıyla Winston'ın elini sıktı. Kapıdan çıkarken, dönüp baktı; O'Brien kendisini unutmaya başlamıştı bile. Eli tele ekranın düğmesinde beklemekteydi. Winston, onun arkasında, yeşil ışıkla aydınlatılmış yazı masasını, konuşyazı ve içi kâğıt dolu tel çöp kutusunu gördü. Olay kapanmıştı. Otuz saniye içinde, O'Brien masasının başına geçerek, evraklarının arasına gömülecek ve Parti görevindeki önemli işlerini sürdürecekti.;
9
Winston yorgunluktan pelte gibiydi. Durumunu bundan daha iyi betimleyecek bir söz yoktu... Bedenini yalnız pelte kadar gevşek değil, aynı zamanda pelte gibi yarı saydam hissediyordu. Elini kaldırıp ışığa tutsa, öbür tarafı görebileceğini hissetti. Birkaç günlük yoğun çalışma saatlerinden sonra, bedenindeki tüm kan ve lenf dokusu çekilmiş, geride sinirler, kemikler ve deriden oluşmuş bir yapı bırakmış gibiydi. Tüm duyumları donmuştu. Tulumu omuzlarını rahatsız ediyor, kaldırımlar ayaklarını karıncalandırıyor, bir elini açıp kapamak bile eklemlerini gıcırdatıyordu.
Beş günde, doksan saatten fazla çalışmıştı. Bakanlıktaki herkesin durumu aynıydı. Şimdi her şey bitmiş, ertesi sabaha dek yapacak işi kalmamıştı. Gizli yerlerinde geçirmek için altı saati, kendi yatağında olabilmek için de, bir dokuz saati daha vardı. Bir öğle sonrasında, ılık güneşin altında yavaş yavaş yürüyerek, kirli ve soluk caddelerden geçerek Bay Charrington'ın dükkânına doğru ilerlemeye başladı. Bir yandan nöbetçileri kollamasına karşın içinde o gün güvencede olduğuna dair bir duygu vardı. Elindeki ağır çanta her adımda dizine çarpıyor, bacağına boydan boya bir ürpermenin yayılmasına neden oluyordu.

Kitap çantanın içindeydi; geleli altı gün olmuştu, ama göz atmaya zamanı bile olmamıştı.
Nefret Haftasının altıncı günü, geçit törenlerinden, söylevlerden, bağırıp çağırmalardan, şarkılardan, bayraklardan, posterlerden, filmlerden, davul ve borazan gürültülerinden, tank paletlerinden, gıcırtılardan, uçak filolarının uğultusundan, topların gürültüsünden sonra duyulan nefret, tam doruğuna ulaşmıştı; törenlerin son günü asılacak olan iki bin Avrasyalı köle halkın eline geçse, onları parça parça edebilirlerdi. İşte tam bu sırada, Okyanusya'nın Avrasya'yla savaş durumunda olmadığı duyuruldu. Okyanusya, Doğu Asya'yla savaşıyordu ve Avrasya müttefikti. Bir değişikliğin yer aldığı elbette ki açığa vurulmadı. Ansızın her yerde, aynı anda, düşmanın Avrasya değil, Doğu Asya olduğu öğreniliverdi. Düşmanın adı değiştiği sırada, Winston Londra'nın merkezindeki alanlardan birindeki bir gösteride yer almaktaydı. Projektörlerle aydınlatılmış, bayraklar ve bin kadar kişiyle, bin kadar casus üniformalı öğrenciyle dolu olan alanda, ufak tefek, kel kafalı bir İç Parti üyesi, kırmızı kumaşla kaplanmış kürsüde elini kolunu sallayarak, bir söylev vermekteydi. Nefretten her tarafı kasılmış, mikrofonu sapından yakalamış, öteki eliyle de (kemikli bir kolun ucunda koca bir el) tehdit yumrukları savuruyordu. Amplifikatörlerin madenileştirdiği sesiyle sonu gelmez vahşetler, kıyımlar, sürgünler, yağmalar, ırza geçmeler, tutsaklara yapılan işkenceler, sivillerin bombardımanı, yalan propaganda, haksız saldırılar, çiğnenen anlaşmalardan söz etmekteydi. Kendisini dinleyip de önce inanmamak, sonra da öfkeden çıldırmamak olanaksızdı. Birkaç dakikada bir, kalabalığın öfkesi denetlenemez oluyor ve konuşmacının sesi binlerce gırtlaktan çıkan ve yırtıcı bir hayvanı hatırlatan bir gürle-me tarafından bastırılıyordu. En yırtıcı naralar öğrencilerden gelmekteydi. Söylev, belki yirmi dakika kadar bu durumda sürmüşken, bir haberci kürsüye çıkarak konuşmacının eline bir kâğıt sıkıştırdı. O da konuşmasına ara vermeden kâğıdı açıp okudu. Ne sesinde, ne davranışlarında ne de söylevinin içeriğinde bir değişiklik oldu; ama birden adlar değişiverdi. Tek sözcük edilmeden, kalabalık durumu anladı. Okyanusya Doğu Asya'yla savaşmaktaydı. Hemen ardından, çok büyük bir

karışık-
lık çıktı. Alanı dolduran posterler yanlıştı. Posterlerin yarısına yakını, yanlış resimleri içeriyordu! Sabotaj! Goldstein'ın casuslarının parmağı vardı bu işte! Birkaç dakika, posterlerin indirilip yerlerde çiğnenmesiyle geçti. Küçük Casuslar damlara tırmanıp bacalardan sallanan, üzeri yazılı bayrakları kesme konusunda büyük ustalıklar gösterdiler. İki üç dakika içinde, her şey bitmişti. Konuşmacı, eli mikrofonun sapında, omuzları çöküK, öteki eliyle yumruklar savurarak söylevini sürdürmekteydi. Bir dakika sonra kalabalık yeniden gösteriye başlamıştı. Nefret eskisi gibi sürmekteydi, değişen yalnızca hedefiydi.
Winston'da hayranlık uyandıran şey, konuşmacının bir addan ötekine, bir cümlenin ortasındayken atlaması olmuştu. Adam bunu yaparken bir an bile duraksamamış, hatta tümcesinin sözdizimini bile bozmamıştı. Ama o sırada Winston'ı ilgilendiren başka konular vardı. Posterlerin duvarlardan yırtılması sırasında ortaya çıkan kargaşalıkta bir adam, Winston'ın omzuna dokunup, "Özür dilerim, sanırım çantanızı düşürdünüz," demiş, o da kayıtsız bir tutumla çantayı almıştı. İçine bakma fırsatını buluncaya dek günlerin geçeceğini biliyordu. Miting sona erince doğrudan Bakanlığa gitti. Saat yirmi üçe yaklaştığı halde, tüm memurlar onun gibi yapmıştı. Tele ekrandan yayılan emirler memurları görev başına çağırıyordu.
Okyanusya, Doğu Asya'yla savaşmaktaydı: Okyanusya hep Doğu Asya'yla savaş halinde olmuştu. Geçen beş yılın tüm siyasal yayınlarının önemli bir kısmı, geçerliliğini yitirmişti. Her tür kayıtların, gazetelerin, kitapların, kitapçıkların, filmlerin, ses banilerinin, fotoğrafların... tümünün, yıldırım hızıyla yeniden üretilmeleri gerekiyordu. Hiçbir emir verilmemiş olmasına karşın, bölüm şeflerinin, Avrasya'yla savaşa ve Doğu Asya'yla ittifaka dair tüm yayınların ortadan kalkmasını istedikleri biliniyordu. Arşiv Dairesinde herkes günde on sekiz saat çalışıyor, arada iki üç saatlik uyku uyuyabilen, kendisini şanslı sayıyordu. Bodrumlardan yataklar çıkarılıp koridorlara yayılmış, düzenli yemeklerin yerini kantin satıcılarının tekerlekli arabalarla gezdirdikleri sandviçler ve Zafer kahvesi almıştı.

Winston uyumaya gitmeden önce, masasındaki bütün işi bitirmeye özen gösteriyordu, ama her tarafı ağrıyarak döndüğü zaman, masasını örtmüş, hatta yerlere taşmış bir yığın kâğıtla karşılaşıyordu. İlk işi kendisine çalışma yeri hazırlamak için hepsini düzgün olarak dizmek oluyordu. İşi genelde mekanikti. Bir adı kaldırıp ötekini onun yerine geçiriyordu. Olaylar hakkında kaleme alınmış raporlarsa, özgün ve geniş bir düşgücü gerektiriyordu. Savaşı dünyanın bir bölgesinden başka bir bölgesine aktarabilmek için, insanın derin bir coğrafya bilgisi olması gerekiyordu.

Üçüncü gün, artık gözlerinin ağrısı dayanılmaz olmuştu, gözlüklerini üç beş dakikada bir çıkartıp temizliyordu. Konuş-yaza mırıldandığı, kaleme aldığı her sözcüğün, bilerek yapılan birer yalan olması, onu rahatsız etmiyordu. Dairedeki herkes gibi o da, sahtekârlığın yetkinliği için çırpınmaktaydı.

Altıncı günün sabahı, borudan düşen kâğıt tomarı sayısı azalmaya başladı. Yarım saat süreyle borudan hiçbir şey gelmedi, sonra bir tek mesaj ve yeniden bir dinlenme süresi. Aşağı yukarı her bölümde işler hafiflemekteydi. Dairede herkes derin bir soluk aldı. Görkemli bir iş başarmışlardı. Artık hiç kimse kayıtlara dayanarak Avrasya'nın bir zamanlar müttefik değil de düşman olduğunu kanıtlayamazdı. Saat on ikide Bakanlıkta çalışan tüm memurlara ertesi sabaha kadar izinli oldukları duyuruldu. Bunun üzerine Winston, gece gündüz yanından ayırmamış olduğu çantasını alarak eve gitti, tıraş oldu, banyo yaparken neredeyse uyuyakalıyordu. Sonra eklemleri derinden sızlayarak, yavaş yavaş Bay Char-rington'ın dükkânının üst katına çıkan merdivenleri tırmandı. Yorgundu, ama artık uykusu yoktu. Pencereyi açtı, kirli küçük ocağı yakarak üstüne kahve için bir tas su yerleştirdi. Birazdan Julia da gelirdi. O gelinceye kadar kitabı okuyabilirdi. Koltuğa yerleşti, çantasını açtı.

Amatörce ciltlenmiş, üzerinde ad yazmayan kalın, siyah bir ciltti. Baskısı oldukça düzensizdi. Aşınmış sayfalar, kitabın pek çok elden geçtiğini gösteriyordu. İlk sayfadaki başlık şuydu:

OLİGARŞİK KOLEKTİVİZM
KURAM VE UYGULAMASI
Emmanuel Goldstein

Winston okumaya başladı:

Bölüm I Bilgisizlik Kuvvettir
Tarih boyunca, büyük olasılıkla Neolitik Çağdan bu yana, yeryüzünde üç tür insan olagelmiştir: Yüksek, Orta ve Aşağı. Bunlar kendi aralarında pek çok alt bölümlere ayrılmışlar, kendilerine değişik adlar verilmiş, göreli sayıları ve tutumları çağdan çağa değişmiş, ama toplumun temel yapısı hep aynı kalmıştır. Büyük ayaklanmalar ve değişimlerden sonra bile, bir denge aygıtının her zaman son denge durumuna dönmesi gibi aynı yapı hep ortaya çıkmıştır. Bu üç grubun amaçları uzlaştırılamaz...
Winston rahat ve güven içinde okuyabilmenin tadını çıkarabilmek için okumasına ara verdi. Yalnızdı; ne bir tele ekran, ne kapı deliğine yapışmış bir kulak, ne de arkaya dönüp bakması ya da eliyle okuduğu sayfayı kapaması için içinde bir itki vardı. Tatlı yaz havası yüzünü okşuyordu. Uzaklardan bir yerlerden, oyun oynayan çocukların sesleri geliyordu; odanın içeri-sindeyse, saatin tıkırtılarından başka ses yoktu. İyice koltuğuna gömüldü, ayaklarını ızgaraya doğru uzattı. Huzur buydu, sonsuzluk buydu, işte. Birden, nasıl olsa, her tümcesini yeniden okuyacağını bildiğinden, kitabın başka bir yerini açtı, üçüncü bölüme gelmişti.
Okumasını sürdürdü:
Bölüm III Savaş Barıştır
Dünyanın üç büyük süper devlete ayrılacağı, önceden tahmin edilen bir olaydı ve yirminci yüzyılın başında bu tahmin doğrulanmıştı. Rusya'nın Avrupa'yı. Amerika Birleşik Devletlerinin de Britanya'yı yutmaları sonucu, Avrasya ve Okyanusya adıyla iki güç ortaya çıktı. Doğu Asya ise uzun savaşlardan sonra, yirmi otuz yıllık bir aradan sonra oluştu. Üç büyük devlet arasındaki sınırlar yasasızdır, bazı bölgeler-de de savaşın gidişine göre değişir, ama genelde coğrafyaya uygunluk gösterir. Avrasya, Avrupa ve Asya'nın Portekiz'den Bering Boğazına kadar uzanan kısımlarını; Okyanusya, Kuzey ve Güney Amerika'yı, Britanya'yı, Avustralya'yı ve Güney Afrika'yı; ötekilerden daha küçük olan Doğu Asya ise, Çin ve onun güneyindeki ülkeleri, Japon adalarını, Mançurya, Moğolistan ve Tibet'in büyük kısmını içine alır.
Bu üç süper devlet, son yirmi beş yıldan bu yana sürekli birbiriyle savaş durumundadır. Ama savaş artık, yirminci

yüzyılın başlarındaki yok edici niteliklerini yitirmiş, nedenleri somut olmayan, aralarında ideolojik ayrılıklar bulunmayan taraflar arasında sınırlı çatışmalardan oluşmaktadır. Ama bu, savaşların dehşetini yitirdiği anlamına gelmez. Tersine savaş tüm hun-harlığıyla evrensel boyutlarda süregelmektedir; ırza geçme, yağma, çocukları katletme, koca ülke nüfuslarının köle durumuna düşmesi, tutsakların kaynar suya atılması ya da diri diri gömülmesine dek varan dehşetler olağan sayılmaktadır. Eğer bunlar düşman ülke değil de kendi ülkeniz tarafından yapılıyorsa övgüye değer bulunur. Fiziksel anlamda savaş, uzmanlaşmış küçük bir kitleyi ilgilendirir ve neden olduğu ölümlerin sayısı, oldukça düşüktür. Çarpışmalar, sıradan bir insanın ancak belli belirsiz haberdar olduğu değişken sınır boylarında ya da deniz yollarında stratejik noktaları koruyan Yüzen Kaleler çevresinde yer alır. Uygarlığın merkezlerinde savaş, tüketim malları kıtlığı ve arada sırada düşen, birkaç düzine insanın ölümüne neden olan roket bombalarıdır. Savaş, özelliklerin' yitirmiştir. Daha doğrusu, uğrunda savaşılanların önem sırası farklılaşmıştır. Yirminci yüzyıl başlarındaki büyük savaşlarda bir dereceye kadar var olan güdüler, artık hükmetmektedirler.

Şu andaki savaşın yapısını anlayabilmek için -birkaç yılda bir yeni kümeler oluşturulmasına karşın, savaş gene de aynı savaştır- ilk olarak, bunun kesinliğinin olanaksız olduğu unutulmamalıdır. Üç süper dev-
letten ikisi birleşseler bile, ötekini bir yenilgiye uğralamazlar. Kuvvet açısından eşittirler ve doğal savunmaları güç kırılabilir. Avrasya uçsuz bucaksız topraklarına, Okyanusya Pasifik ve Atlantik'in genişliğine, Doğu Asya da, nüfusunun hızla çoğalmasına ve çalışkanlığına güvenir. İkinci olarak, savaşlar sonucunda elde edilecek maddi bir kazanç yoktur. Kendine yeterli ekonomilerin kurulmasıyla, daha önceki savaşların temel nedenini oluşturan pazarlar için savaşım sona ermiş bulunmaktadır. Her üç devlet de gereksinimlerini kendi sınırları içinde karşılayabildiği için, hammadde sorunu önemini yitirmiştir. Eğer savaş, ekonomik bir amaç taşıyorsa, o da iş gücüdür. Tanca, Brazzaville, Darwin ve Hong Kong arasında dünya nüfusunun beşte birini içeren ve üç büyük devletin de ele geçirmek için uğraştığı topraklar uzanmaktadır. Hiçbir

devlet tekbaşına buraları denetim altına alamamıştır. Alanın değişik bölümleri sürekli el değiştirmektedir, sonu gelmeyen müttefik değiştirmelerin de nedeni burada yatmaktadır.
Söz konusu olan bu topraklar, değerli madenler ve kauçuk gibi kuzeyin soğuk ikliminde yetişmeyen, ancak pahalı yöntemlerle yapay olarak üretilebilen bitkisel ürünleri içermektedir. Ama bunun da ötesinde, geniş bir ucuz işgücü kaynağı olması en önemlisidir. Kim Orta Afrika'yı ya da Güney Hindistan'ı ya da Ortadoğu'yu ele geçirirse, sanki bedavaya çalışan yüzlerce milyonu da emri altına almış demektir. Bu ülkeler halkları, elden ele geçirilen köleler durumuna düşürülmüşlerdir; çıkardıkları petrol ve kömürle, büyük devletlerin emrinde, daha çok silâh üretimi, daha çok toprağın ele geçirilmesi, daha kalabalık nüfusun denetim altına alınması gibi bitmeyen bir çabalama için kullanılırlar. Savaşın, bu sınırlar dışına taşmadığına dikkat edilmelidir. Avrasya sınırı, Kongo ve Kuzey Akdeniz kıyılarında ileri geri oynamaktadır. Hint Okyanusu ve Pasifik Adaları, Okyanusya ve Doğu Asya arasında el değiştirmektedir; Moğolistan'da, Avrasya ve Doğu Asya arasındaki sınır hiçbir zaman kesin de-
ğildir; kimsenin yaşamadığı kutuplarsa, sürekli tartışma konusudur. Sonuçta, güç dengesi aşağı yukarı değişmez ve devletlerin ana toprakları zarar görmez. Ekvator çevresindeki sömürülen halkların işgücü aslında dünya ekonomisi için gerekli değildir. Dünyanın malvarlığına bir katkıları olmaz, çünkü bunların ürettikleri, savaşlarda tüketilmektedir, bir savaşı sürdürmekteki amaçsa, sürdürülecek bir başka savaşta daha iyi bir durumda olmaktır. Köleler işgüçleriyle, savaşın sürekliliğinin temposunu artırmaktadırlar. Eğer onlar olmasalardı, dünya toplumlarının yapısı ve ayakta durma biçimleri bugünkünden farklı olmazdı.
Çağdaş savaşın başlıca amacı, (çiftdüşün ilkelerine uygun olarak, bu amaç Parti yöneticileri tarafından hem onaylanır, hem de yadsınır) yaşama düzeyini yükseltmeksizin, makinelerin ürettiklerini tüketmektir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarından beri, tüketim mallan artıklarının ne yapılacağı, endüstrileşmiş ülkelerin gizli bir sorunu olagelmiştir. Şu anda pek çok insanın büyük bir yiyecek sıkıntısı varken, bu sorun pek güncellik taşımamaktadır. Hatta, yapay bir yok etme

süreci olmasa bile güncellik taşımayabilirdi. Bugün, dünyanın, 1914'ten önceki günlere oranla daha aç ve çıplak bir yer olduğu, insanların gelecek hakkındaki umutlan göz önüne alındığında, düş kırıklıklarının ne derece büyük olduğu anlaşılabilir. Yirminci yüzyılın başlarında, hemen hemen her okuryazar kişinin düşlediği gelecek, son derece varlıklı, rahat, düzenli; cam, çelik ve bembeyaz betondan yapıları olan pırıl pırıl, tertemiz bir dünyaydı. Bilim ve teknoloji hızla ilerliyor ve doğal olarak ilerlemenin devam edeceği varsayılıyordu. Ama bu beklenildiği gibi olmadı; bunun bir nedeni uzun yıllar süren savaş ve devrimler, başka bir nedeni de, özgür ortamda yeşeren ampirik düşüncenin sonucu olan bilimsel ve teknolojik gelişmenin, baskı ortamında yaşayamamasıydı. Sonuç olarak bugünkü dünya, elli yıl öncesinden çok daha ilkeldir. Bazı geri kalmış bölgeler ilerlemiş, savaş ve polis kullanımı amacıyla bazı aygıtlar geliştirilmiş, ama deneyler ve buluşlar büyük ölçüde duraklamıştır. Bin dokuz yüz elli yıllarındaki atom savaşının yıkıcı etkileri henüz silineme-miştir. Makineleşme, hâlâ tehlikesini korumaktadır. Makinelerin ortaya çıkmasıyla, düşünen kafalar ilk andan itibaren, yoksulluğun sürmesi için bir neden kalmadığını anlamışlardı. Eğer makineler bilinçli bir şekilde kullanılmış olsalardı, açlık, aşırı çalışma, pislik, bilgisizlik ve hastalıklar birkaç nesilde ortadan kalkabilirdi. Gerçekten de, bu tür amaçlar için kullanılmadığı halde, bir anlamda otomatik bir işleyişle, çoğu zaman paylaştırılması zorunlu bir varlık yaratarak, makineler, on dokuzuncu yüzyıl sonundan yirminci yüzyıl başına rastlayan elli yıl süresince ortalama insanın yaşama düzeyini oldukça yükselttiler. Ancak, zenginliğin toplam yükselişinin, hiyerar-şik toplumun parçalanması demek olduğu gözden kaçmıyordu. Herkesin çalışma saatlerinin kısaldığı, yeterli yiyeceğinin olduğu, banyolu ve buzdolaplı bir evde yaşadığı, arabası hatta uçağı olabildiği bir toplumda, eşitsizliğin en belirgin ve en önemli yanlarının silineceği ortadaydı. Bu yaygınlaştığında da, zenginliğin ayırıcı gücü ortadan kalkacaktı. Kuşkusuz, kişisel mülk anlamındaki zenginliğin eşit olarak paylaşıldığı, kudretin ise ayrıcalıklı, sınırlı bir zümrenin elinde olduğu bir toplumu düşlemek olasıydı, ama uygulamada, böyle bir toplumun sarsılması uzun sürmezdi. Çünkü rahat ve geleceğe olan

güvence herkese sağlandığı zaman, yoksulluk nedeniyle gelişemeyen insan kitleleri oku-ma-yazma öğrenerek, kendileri için düşünmeyi başarabilecekler; bu aşamayı geçirdikten sonra, ergeç ayrıcalıklı sınıfın gereksizliğini kavrayarak ondan kurtulacaklardı. Uzun dönemde, hiyerarşik toplum, ancak yoksulluk ve bilgisizlik üzere kurulu olduğu sürece var olabilirdi. Yirminci yüzyıl başlarında bazı düşünürlerin de önerdiği gibi, yeniden tarım toplumuna dönüş de bir çözüm değildi. Bu, tüm dünyayı sarmış olan mekanikleşmeyle çelişmekteydi. Üstelik, endüst-
ride geri olan ülke, askeri açıdan da geriydi ve doğrudan ya da dolaylı olarak kendisinden daha güçlü olan devletler tarafından yönetilmeye mahkûmdu.

Üretimi düşürerek kitleleri yoksulluk içinde tutmak da çözüm değildi. Bu yol kapitalizmin son aşamasında, 1920 ve 1940 yılları arasında denendi. Ekonomi yavaşlatıldı, topraklar ekilmedi, sermaye mallan artı-rılmadı, nüfusun büyük bir kesimi çalıştırılmayıp devlet tarafından beslendi. Ama bu, ülkelerin askeri gücünü azalttığı ve gereksiz kıtlık, kaçınılmaz bir muhalefet yarattığı için, bu yoldan çabuk vazgeçildi. Sorun, dünyadaki gerçek zenginliği artırmaksızın endüstri Çarkını döndürmekti. Üretim sürdürülmeli, ama üretilenler insanlara dağıtılmamalıydı. Uygulamada bunun için tek çözüm yolu, sürekli bir savaş durumunda olmaktı.

Savaşın işlevi yok etmektedir: Yalnız insanları değil, insan emeğinin ürünlerini yok etmektir. Savaş, kitlelerin rahatını ve sonuçta zekâsının artmasını sağlamak için kullanılabilecek malzemenin havaya uçurul-ması ya da denizlerin dibine yollanmasıdır. Savaş endüstrisi, tüketim maddeleri üretmeksizin işgücünü kullanmanın akıllıca bir yoludur. Örneğin bir Yüzen Kale, birkaç şilebin yapımına harcanabilecek emekle ortaya çıkar. Sonra kullanılmamaktan eskidiği için, hiç kimseye bir yararı dokunmadan, sökülür ve muazzam emeklerle yeni bir kale yapılır. Savaşlar, halkın asgari gereksinimlerinden fazlasını tüketecek şekilde tasarlanmaktadırlar. Ama gerçekte, halkın gereksinimleri hakkında sürekli daha düşük değerler verildiği için, en gerekli maddelerin sıkıntısı çekilir. Egemen kitleleri bile sıkıntıdan pek uzak tutmamak, izlenen politikanın ilkelerindendir. Genel bir

kıtlık, ufacık ayrıcalıkların bile önemini artırır ve dolayısıyla iki grup arasındaki farkın büyük görünmesine yardım eder. Yirminci yüzyılın başlarıyla karşılaştırılacak olursa, İç Parti üyelerinin bile sade bir hayat sürdürdükleri görülür. Ellerindeki birkaç konfor da - iyi döşenmiş büyük bir apartman dairesi, daha iyi kumaşlardan giysiler, yemeklerinin, içkilerinin ve sigaralarının kaliteli oluşu, iki üç hizmetkâr, özel bir otomobil ya da helikopter, Partinin öteki üyeleriyle aralarına bir uçurum koymaya yeter. Partinin Öteki üyeleri de, proleterler dediğimiz kitlelere göre ayrıcalıklıdır. Kuşatılmış bir kentte olduğumuzu varsayalım. Burada varlıklıyla yoksul arasındaki ayrım, bir parça etinin olması ya da olmaması demektir. Burada toplumsal yapı da budur işte. Aynı zamanda savaşta, yani tehlikede olmak duygusu da, yaşamanın tek çözüm yolu olarak, bütün gücün, sınırlı bir zümrenin ellerine verilmesini haklı gösterir.

Görüldüğü gibi, savaş yalnız gerekli yıkım işini yapmaz, koşulların psikolojik temelini de hazırlar. İlke olarak, dünyadaki artık işgücünü, tapınaklar ve piramitler yaparak, çukurlar kazıp tekrar doldurarak, hatta büyük miktarda eşya imal edip sonra yakarak harcamak olasıdır. Ama bu hiyerarşik bir toplumun yalnızca ekonomik zeminini hazırlar, psikolojik temelini değil. Burada önemli olan, kendilerinden beklenildiği gibi çalıştıkları sürece dikkate alınmayan yığınların morali değil, Partinin kendi moralidir. Her Parti üyesinin becerikli, çalışkan ve dar bir çerçeve içerisinde zeki olması beklenir. Ama her şeye inanması ve savaş durumuna uygun olması için korku, kin, yaltaklanma ve aşırı coşkulanma özellikleri olan tinsel bir yapısının olması gerekmektedir. Bu savaşın gerçekten olup olmaması önemli değildir; ayrıca kesin bir utku da olanaksız olduğu için savaşın iyi gidip gitmemesi de önemli değildir. Önemli olan, savaş durumunda olmaktır. Partinin üyelerinden beklediği ve savaş havasında daha kolay ulaşılan zekâ parçalanması, artık evrenselleşmiştir ve üst basamaklara çıkıldıkça daha da belirginleşmektedir. İç Partide savaş tutkusu ve düşmana duyulan nefret çok daha güçlüdür. Ama bir yönetici olma özelliği nedeniyle, İç Parti üyesi bu savaş haberlerinin asılsız olduğunu ve savaşın gösterilenlerden farklı nedenlerinin bulunduğunu bilmelidir. Bilginin

bu çelişkili yanlan çiftdüşün tekniğiyle kapatılır ve İç Parti üyesi savaşın gerçek olduğuna, utkuyla sonuçlanacağına ve Okyanusya'nın dünyadaki tek önder olduğuna derinden inanır. Bütün İç Parti üyeleri, savaşın kazanılacağına gönülden inanır. Bu sonuca, yavaş yavaş alınan topraklarla ve yeni yeni silâhlar bulunarak ulaşılacaktır. Yeni silâhlar bulmak için araştırmalar aralıksız sürdürülmektedir, zeki beyinler için tek doyum alanı buradadır. Okyanusya'da, şu anda, eski anlamdaki bilim artık yaşamamaktadır. Yenikonuşta 'bilim'i karşılayacak bir sözcük yoktur. Geçmişin tüm bilimsel gelişmelerinin temeli olan ampirik düşünce sistemi İngsos'un temel ilkelerine tümüyle ters düşer. Teknik gelişmeler, eğer insan özgürlüğünü biraz daha kısıtlamaya yarıyorsa kullanılır. Topraklar hâlâ sabanla sürülürken, kitaplar makineler tarafından yazılmaktadır. Ama, hayatî önem taşıyan konularda, yani savaş ve espiyonculuk konularında, ampirik yaklaşım desteklenmekte, en azından hoş görülmektedir. Partinin iki amacı vardır: Yeryüzünü tümüyle ele geçirmek ve bağımsız düşünme olanağını sonsuza dek ortadan kaldırmak. Bu nedenle, çözmeye çalıştığı iki sorun vardır. Biri, insanın aklından geçenleri okumak, ikincisi de, bir iki saniye içinde yüz milyonlarca insanı öldürmek. Bilimsel araştırmaların hepsi bu amaçlara yöneltilmiştir. Barış Bakanlığının geniş laboratuvarlarında, Brezilya ormanlarında, Avustralya çöllerinde ya da Antarktika'nın uzak adalarındaki deney merkezlerinde, uzmanlaşmış ekipler yorulmak bilmez bir uğraş içindedirler. Bugünün bilimadamı, bir tür psikolog ve soruşturmacı karışımıdır; insan yüzündeki mimikleri, anlatımları, ses tonundaki değişmeleri titizlikle araştırır, ilaçların, şok terapilerinin, hipnozun, fiziksel işkencenin etkilerini dener ya da uzmanlık dalının yalnızca öldürücü yöntemleriyle ilgilenen bir kimyacı, fizikçi ya da biyologdur. Bunlardan bazıları gelecekte yer alabilecek savaşları tasarlar, bazıları daha güçlü patlayıcı maddeler, de-
linmez zırhlar, bazıları daha öldürücü gazla bütün bir kıtanın bitkilerini kurutabilecek etki ve miktarda zehirler üstüne araştırma yapar, bazıları güneşin ışıklarını merceklerle uzaya binlerce kilometre öteye göndermenin, yapay deprem oluşturmanın olasılıklarını araştırır.

Ama tüm bu tasarımların hiçbirisi gerçekleşmemekte ve hiçbir süper-devlet bir başkası üzerinde üstünlük kuramamaktadır. Önemli bir nokta da, her üç devletin de elinde atom bombası gibi etkili bir silâhın bulunmasıdır. Parti, her konuda olduğu gibi, atom bombasının da kendileri tarafından bulunduğunu öne sürüyorsa da, gerçekte atom bombası ilk olarak bin dokuz yüz kırklarda ortaya çıkmış ve on yıl sonra geniş çapta kullanılmıştır. O yıllarda Avrupa Rusya'sına, Batı Avrupa'ya ve Kuzey Amerika'daki endüstri merkezlerine, yüzlercesi atılmıştır. Bunun sonucunda, bütün ülkelerin egemen sınıfları, birkaç atom bombası daha atılırsa, örgütlü toplumun ve bu arada kendi güçlerinin ortadan kalkacağını anladılar. O zamandan bu yana, bu konuda hiçbir anlaşma yapılmamış olmakla birlikte, bir daha atom bombası kullanılmadı. Günümüzde, üç devlet de atom bombası yapımını sürdürmekte ve gelecekte bir fırsatta kullanmak üzere bunları depolamaktadırlar. Bu arada, savaş yöntemleri yaklaşık kırk yıldır değişmemiştir. Helikopter eskisine oranla daha çok kullanılmaktadır. Bombardıman uçaklarının yerini roketler, basit savaş gemilerinin yerlerini de batırılması neredeyse olanaksız Yüzen Kaleler almıştır. Ama bunun dışında pek az değişiklik olmuştur. Tank, denizaltı, torpil, makineli tüfek, hatta tüfek ve el bombası hâlâ kullanılmaktadır. Gazetelerde bildirilen, tele ekranda gösterilen sayısız insan kıyımlarına karşın, gerçekte eskisi gibi, bir iki hafta içinde yüz binlerce ve hatta milyonlarca insan öldürülmemektedir.

Üç süper devletten her biri, ağır bir yenilgiye uğramasına neden olabilecek bir eylemde bulunmaz. Büyük ölçüde bir eyleme girişilirse, bu, müttefike karşı
ani bir saldırı biçimindedir. Her üç gücün de izlediği ya da izliyormuş göründüğü strateji aynıdır. Bu strateji, savaşlarla, pazarlıklarla ve başarılı aldatmalarla, rakiplerinden birinin çevresini saran üsler elde etmek, sonra aynı devletle barış anlaşması imzalamak ve kuşkuları dindirmek için, birkaç yıl onunla dostluk ilişkileri içerisinde bulunmaktır. Bu süre içinde, atom bombalarıyla dolu roketler stratejik noktalarda toplanacak, sonra hepsi bir arada atılıp düşmana toparlanamayaca-ğı bir darbe indirilecek, sonra sıra öbür ülkeye gelecek; onunla da bir anlaşma imzalanarak aynı

hazırlıklara girişilecek. Bu tasarımlar, açıkça da görüldüğü gibi, gerçekleşmesi olanaksız düşlerdir. Üstelik savaş, ekvator ya da kutuplar gibi belli bir ülkeye ait olmayan bölgelerde yer alır ve hiçbir ülke, düşman devletin topraklarını almaya kalkışmaz. Bu durum, bazı cephelerde süper güçler arasındaki sınırın neden değişebilir olduğunu açıklamaktadır. Örneğin, Avrasya isterse Britanya Adalarını kolaylıkla ele geçirebilir; öte yandan Okyanusya sınırlarını Ren, hatta Vistül Irmağı kıyılarına dek genişletebilir. Ama böyle bir eylem, tarafların izlediği kültürel birliğin bozulması olur. Eğer Okyanusya bir zamanlar Fransa ve Almanya adlarıyla anılan bir bölgeyi ele geçirirse, oranın halkını yok etmek gibi güç bir işe zorlanacak ya da yüz milyonluk bir kitleyi içinde eritmesi gerekecektir. Sorun her üç süper devlet için aynıdır. Her üçü de yapılarını göz önüne alarak, savaş tutukluları ya da Zenci köleler dışında yabancılarla bağlantı kurulmasını yasaklamışlardır. O sıralardaki müttefike bile güvenilmez. Sıradan bir Okya-nusyalı, savaş tutsakları dışında hiçbir Avrasyalı ya da Doğu Asyalı görmez; üstelik yabancı dil öğrenmesi de yasaktır. Eğer yabancılarla görüşmelerine izin verilse, o zaman öteki ülke insanlarının da kendisi gibi olduklarını ve onlar hakkında söylenenlerin yalan olduğunu anlayacaktır, içinde hapsolduğu mühürlü dünya parçalanacak, değerlerinin temeli olan korku, nefret ve kendine tapınma yok olacaktır. Bu nedenle, İran, Mısır,
Java ve Seylan ne kadar çok el değiştirirse değiştirsin, ülkeler arasında, ana cephelere atılan bombalar dışında bir ilişki söz konusu değildir.
Bunların altında, hiçbir zaman açığa vurulmayan, ama üzerinde anlaşılan ve ona göre hareket edilen bir gerçek vardır: O da, yaşama düzeylerinin her üç süper güçte de aynı olduğudur. Okyanusya'da egemen olan görüş, İngsos adıyla; Avrasya'da, Yeni Bolşevizm adıyla ve Doğu Asya'da kendini adamak anlamına gelen, Ölüme Tapınmayla anılır. Bir Okyanusya yurttaşının öteki iki görüş hakkında bilgi edinmesine izin verilmez, onların yalnızca ahlâkın ve sağduyunun barbar-laştırılması olduklarını öğrenirler. Aslında bu üç görüş ve destekledikleri toplum yapısı hiç de farklı değildir. Her yerde aynı piramitsel yapı, yarıkutsal bir öndere

tapınma vardır ve ekonomi savaş üzerine kurulmuştur. Sonuç olarak, bu üç süper gücün birbirlerini fethetmelerinde bir yarar yoktur. Öte yandan, birbirleriyle çeliştikleri sürece, birbirlerini güçlendirmektedirler. Bu üç gücün yönetici zümreleri, olanlardan aynı anda hem haberdar hem de değildirler. Hayatları dünyanın ele geçirilmesi üzerine kurulmuştur, ama bu arada savaşın sonunda bir utku olmaksızın sürüp gitmesinin gerekli olduğunu bilirler. Fetih tehlikesinin olmaması, İngsos'un ve ona rakip düşünce sistemlerinin özelliği olan, gerçeğin yadsınmasını olası kılmaktadır. Burada daha önce de belirtilmiş olan bir noktayı yinelemekte yarar vardır; süreklilik kazanan savaşın özellikleri, büyük ölçüde değişime uğramıştır.

Eski dönemlerde savaş, eninde sonunda zafer ya da yenilgiyle son bulan bir olaydı. Geçmişte savaş aynı zamanda, toplumların somut gerçeklikle yüz yüze gelmelerini sağlayan bir araçtı. Bütün çağlarda devlet adamları yurttaşlarına dünyada olup bitenleri yanlış aktarmışlar, ama her zaman kendi askeri güçlerini zayıf düşürebilecek düşler yaratmaktan çekinmişlerdir. Yenilmek, bağımsızlığın elden gitmesi ya da istenmeyen başka bir sonuç anlamına geldiği sürece, yenilgiye karşı alınan önlemler ciddi olmak zorundaydı. Somut gerçekler göz ardı edilemiyordu. Felsefede, dinde, ahlâkta ya da siyasette iki kere iki beş edebilirdi, ama bir top ya da uçak yapımında dört etmesi gerekti. Zayıf ve yoksul uluslar eninde sonunda yenilirlerdi; güçlenmek için tarihten ders almalıydılar, bu da ancak tarihsel olaylar hakkında doğru bilgilerin olmasıyla başarılabilirdi. Gazeteler ve tarih kitapları, doğal olarak, yan tutmuş olsalar bile, bugünkü ölçülerdeki sahtekârlıklara hiç sahne olmamışlardı.

Aralıksız süren bir savaş, tehlike olmaktan çıkar. Askeri gereksinimler ortadan kalkar. Teknik gelişme durabilir, en açık olaylar bile yadsınıp görmezlikten gelinebilir. Nitekim, bilimsellik niteliği taşıyan araştırmalar, ancak savaş amaçlarıyla sürdürülmekte, bunlar gerçekte hiçbir önem taşımamaktadırlar. Etkinliğe, askeri etkinliğe bile gerek kalmamıştır. Okyanusya'da Düşünce Polisinden başka, etkin ve verimli çalışan başka bir şey yoktur. Her üç süper devlet de yenilemez oldukları için; içlerinde, her türlü düşüncenin

saptırıldığı, kendine özgü evrenler oluşturmuşlardır. Somut gerçek, ancak günlük hayatta kendini duyurmaktadır; yemek ve içmek gereksinimi, barınma ve giyim gereksinimi, zehir içmemek, camdan atlamamak gibi. Yaşamak ve ölmek, fiziksel zevk ve acı arasında hâlâ bir fark vardır, ama hepsi budur. Dış dünyayla ve geçmişle bağlarını koparmış olan Okyanusya, uzakta dolaşan bir adama benzer; yönünü bulamaz, aşağıya mı yoksa yukarı mı gittiğini bilemez. Böyle bir devletin yöneticileri, firavunların ve Roma imparatorlarının olamadıkları kadar mutlaktırlar. Peşlerinden gelenleri açlıktan ölmekten korumak ve ülkeyi rakipleriyle aynı askeri teknoloji düzeyinde tutmak zorundadırlar. Ama bir kez bu asgari zorunlukları yerine getirdiklerinde, gerçeği, evirip çevirip, istedikleri biçime sokabilirler.

Bu nedenle, eski savaşlarla karşılaştırılıra, bugünkü savaşın yalnızca bir sahtekârlık olduğu anlaşılır.

Günümüzde savaş, boynuzları birbirlerini yaralamayacak biçimde oluşmuş iki hayvanın dövüşmesi gibi bir şeydir. Savaş, gerçek olmasa bile, anlamsız değildir. Tüketilebilir mallar artığını erittiği gibi, hiyerarşik bir toplum için gerekli olan ruhsal havayı sürdürmeye de yarar. Savaş görüldüğü gibi bir ülke içi sorunudur. Eskiden, ülkelerin yöneticileri, ortak çıkarları göz önünde bulundurarak savaşların yıkım gücünü sınırlandırır, ama gene de birbirleriyle çarpışırlar ve yenen taraf yenilenin her şeyini elinden alırdı. Oysa bugün, savaş uluslar arasında değil, baştaki yöneticilerle yönetilenler arasındadır. Amaç, ülkenin ele geçirilmesine engel olmak değil, toplumun yapısını olduğu gibi korumak ve sürdürmektir. Bu nedenle, söz konusu durum için 'savaş' sözcüğünü kullanmak yanıltıcı olabilir. Süreklilik kazanmakla savaş, savaş olma özelliğini yitirmiştir denebilir. Neolitik Çağ ve yirminci yüzyılın başları arasında, savaşın insanlara yaptığı baskılar son bulmuş, onun yerini oldukça farklı bir şey almıştır.

Eğer bu üç süper güç birbirleriyle savaşmak yerine sürekli olarak barış içinde yaşamayı seçmiş olsalardı, sonuç aşağı yukarı aynı olurdu. Bu durumda yine, her biri dış baskılardan sıyrılmış olarak kendi başlarına birer evren olmayı sürdürürlerdi. O zaman sürekli bir barış, sürekli bir savaşla aynı kapıya çıkardı. İşte, tüm bu anlatılanlar, Parti üyelerinin

çoğunun yüzeysel olarak algıladıkları Parti sloganının gerçek anlamıdır: Savaş Barıştır.
Winston bir süre için okumayı bıraktı. Uzakta düşen bir roket bombasının sesi duyuldu. Yasak bir kitapla, tele ekranı olmayan bir odada yalnız olmanın zevki yitmemişti. Yalnızlık ve güven duyguları, bedeninin yorgunluğu, koltuğun yumuşaklığına ve yüzünde tatlı tatlı esen rüzgâra karışmıştı. Kitap onu büyülemiş, daha doğrusu kendi düşüncelerini desteklemişti. Bir bakıma kendisine yeni bir şey söylememişti, ama Winston'a çekici gelen de buydu. Onun dağınık olan düşüncelerini bir düzene koymuş ve söyleyeceklerini onun yerine söylemişti. Bu ki-
tap kendininkine benzer bir kafa tarafından yazılmıştı, ama bu daha güçlü, daha sistematik ve daha az korku duyan bir kafaydı. En iyi kitaplar, bize bildiklerimizi söyleyenlerdir, diye düşündü. Tam I. bölüme dönmüştü ki, merdivende Julia'nın ayak seslerini duydu ve onu karşılamak için koltuğundan kalktı. Julia elindeki alet çantasını yere atarak kendini onun kollarına bıraktı. Birbirlerini görmeyeli bir hafta olmuştu. Birbirlerinden ayrılırken, "Kitabı aldım," dedi Winston.
"Aldın mı? İyi," dedi Julia. Pek ilgilenmişe benzemiyordu. Kahveyi hazırlamak için ocağa doğru eğildi.
Yattıktan yarım saat sonra, bu konuya yeniden dönebildiler. Hava, akşamları yatak örtüsü kullanmayı gerektirecek kadar serinlemişti. Aşağıdan, alıştıkları o şarkı sesi ve taşlar üzerindeki ayak sesleri duyuluyordu. Winston'ın ilk kez geldiklerinde görmüş olduğu esmer kollu, iriyarı kadının, çamaşır teknesiyle çamaşır ipi arasında mekik dokumadığı bir zaman yok gibiydi. Julia yan dönmüş uykuya dalmak üzereydi. Bunu gören Winston, yerde duran kitabı alarak yatakta doğruldu.
"Bunu okumalıyız," dedi. "Sen de okumalısın. Kardeşliğin tüm üyeleri okumalı bunu."
"Sen oku," dedi, Julia. "Yüksek sesle oku. En iyi yol bu. Okudukça bana açıklarsın." Saat altıyı gösteriyordu, yani on sekizi. Daha üç dört saatleri vardı önlerinde. Kitabı dizlerinin üzerine yerleştirerek okumaya başladı:
Bölüm 1 Bilgisizlik Kuvvettir
Tarih boyunca, büyük olasılıkla Neolitik çağdan bu yana,

yeryüzünde üç tür insan sınıfı olagelmiştir: En üst, orta ve alt sınıf. Bunlar kendi aralarında pek çok alt bölümlere ayrılmışlar, kendilerine değişik adlar verilmiş, göreli sayıları ve tutumları çağdan çağa değişmiş, ama toplumun temel yapısı hep aynı kalmıştır. Büyük ayaklanmalar ve değişimlerden sonra bile, bir denge aygıtının her zaman son dengesine dönüşü gibi aynı yapı hep ortaya çıkmıştır.
"Julia, uyanık mısın?" diye sordu, Winston. "Evet, canım. Dinliyorum. Çok harika, sen sürdür okumanı."
Winston okumaya devam etti:
Bu üç grubun amaçlan uzlaştırılamaz. En üst sınıf, durumunu korumak, orta sınıf onun yerine geçmek ister. Alt sınıfın amacı (varsa eğer, çünkü bu grup günlük hayatta olup bitenler dışında herhangi bir şeyi fark edemeyecek kadar yoksul koşullarda yaşamaktadır), tüm farkları ortadan kaldırmak, herkesin eşit olduğu bir toplum yaratmaktır. Bu nedenle, tarih boyunca, genel çizgileriyle değişmez olan savaşımlar sürekli yinelenip durmaktadırlar. En üst sınıf, uzun dönemler süresince, yönetimde kalmış, ama iktidar yetilerini ve kendilerine olan inancın yittiği dönemler de olmuştur. Böyle zamanlarda, orta sınıf özgürlük ve adalet için çarpıştıklarını öne sürerek alt sınıfı kendi saflarına alarak üst sınıfı devirmişlerdir. Orta sınıf amacına ulaşır ulaşmaz, alt sınıfı eski yerine indirip, kendisi üst sınıfı oluşturur. Çok geçmeden bu iki gruptan birinden ya da her ikisinden ayrılanlar, yeni bir orta sınıf oluşturur ve savaşım yeniden başlar. Bu üç grup arasından amacına, geçici bile olsa, ulaşamayan, alt sınıftır. Tarih boyunca hiçbir somut ilerleme olmadığını ileri sürmek abartma olur. Bir çöküş dönemi olan günümüzde bile, insanlar birkaç yüzyıl öncesine oranla çok daha iyi yaşamaktadırlar. Ama ne zenginliğin artması, ne davranışların yumuşaması, ne reformlar, ne de devrim insanları eşitliğe bir milimetre olsun, yaklaştırmamışım Alt sınıf açısından, hiçbir tarihsel gelişme, efendilerinin adının değişmesinden öte bir anlam taşımamaktadır.
On dokuzuncu yüzyıl sonlarında kendini yineleyen düzen, gözlemcilerin gözünden kaçmamıştır. Tarihi, yinelenen bir işleyiş olarak yorumlayan ve eşitsizliğin mutlak olduğunu ileri süren düşünce akımları ortaya çıkmıştır. Elbette ki, bu öğretiye

bağlı olanlar önce-
den de var olmuştur, ama o sıralarda ortaya atılan biçimiyle önemli bir değişiklik göstermiştir. Geçmişte, hi-yerarşik bir toplumun başlıca savunucusu üst sınıfı. Krallar, soylular, din adamları, hukukçular ve bunlar gibi başka asalaklar, bu öğretilerin ateşli koruyucularıydılar. Öğreti, ölümden sonraki düşsel dünya vaatleriyle yumuşatılıyordu. Orta sınıf, güç elde etmek için savaşırken, özgürlük, adalet, kardeşlik gibi kavramları sık sık kullanırdı. O sıralarda, henüz yönetime geçmemiş olmakla birlikte, geçeceğini umut eden bazı kimseler, bu kardeşlik kavramına üşüştüler. Geçmişe, orta sınıf eşitlik adına devrimler yapmış, eski düzenden kurtulduktan sonra kendisi yeni bir sömürü düzeni kurmuştu. Yeni orta sınıf ise, buyurganlığının temellerini önceden atmıştı. On dokuzuncu yüzyılda kemikleşmeye başlayan eski dönemlerde kölelerin başkaldırılarına dayanan düşünce zincirindeki son halka olan sosyalizm kuramı eski çağların Ütopik görüşlerinin etkilerini taşıyordu.

Ama, 1900'den başlayarak ortaya atılan Sosyalizm türlerinden hepsinde, özgürlük ve eşitliği kurma amaçlan giderek bir yana bırakılıyordu. Yüzyıl ortalarında ortaya çıkan yeni akımların, Okyanusya'da İngsos, Avrasya'da Yeni Bolşevizm, Doğu Asya'da Ölüme Tapınmanın başlıca amacı, bağımlılığı ve eşitsizliği sürdürmekti. Bu yeni akımlar eskilerin üzerine kurulmuş olduklarından, geçmiş öğretilere sözde bir bağlılık gösteriyorlardı. Ancak, tümünün ortak amacı, ilerlemeyi durdurmak ve istenilen bir anda tarihi dondurmaktı. Sarkacın kolu bir kez daha sallanacak ve sonra duracaktı. Hep olduğu gibi, orta sınıf, üst sınıfı devirip kendisi onun yerine geçecekti, ama bu kez, üst sınıf, bilinçli stratejiyle, statüsünü sonsuza dek koruyacaktı.

Yeni öğretiler, tarihsel bilgi birikimi ve on dokuzuncu yüzyıl öncesinde var olmayan tarih anlayışının gelişimi sonucu ortaya çıktı. Tarihin yinelenen işleyişi anlaşıldıktan sonra, daha doğrusu bu kuram yaygınlaştıktan sonra, tarih anlaşılabilirse, değiştirilebilir sonu-
cuna varıldı. Ama yeni öğretilerin ortaya çıkışının temel nedeni, daha yirminci yüzyıl başında, insanlar arasındaki eşitliğin teknik açıdan kurulabileceğinin anlaşılması oldu.

İnsanların doğuştan gelen yeteneklerinin eşit olmadığı kabul ediliyor, hepsinin işlev derecelerine göre farklı işlerde çalışmaları uygun görülüyordu, ama artık farklı servet ye sosyal düzeylerde yaşamalarına gerek kalmamıştı. Önceki çağlarda sınıf ayrılıkları yalnız kaçınılmaz değil, aynı zamanda istenen bir olguydu. Eşitsizlik, uygarlığın bedeliydi. Ama makinelerin gelişimiyle bu durum değişti. Her insanın farklı işlerde çalışması gerekliliğini koruyordu, ama farklı sosyal ve ekonomik düzeylerde yaşama zorunlulukları kalmamış gibiydi. Bu nedenle, yönetime tırmanmaya başlamış olan zümreler, insanların eşitliği uğrunda savaşıl-masını gerekli görmüyorlar, tersine, onu bir tehlike olarak kabul ediyorlardı. Adaletli ve barışçıl bir toplum yaratılmasının olanaksız olduğu ilkel çağlarda, insanların eşitliğine inanmak oldukça kolaydı. Binlerce yıl boyunca, insanların düşlerini, kardeşlik içinde, hiçbir yasaya bağlı olmaksızın ve ağır iş koşullarının bulunmadığı cennetsi bir dünyada yaşayacakları düşüncesi doldurmuştu. Fransız, İngiliz, Amerikan devrimlerinin mirasçıları, insan hakları, konuşma özgürlüğü, yasalar karşısında eşitlik ve buna benzer kavramlara kendileri de kısmen inanmışlar ve hatta eylemlerinin, bir dereceye kadar bunların etkisi altında kalmasına izin vermişlerdi. Ama yirminci yüzyılın ortalarında yaygınlaşan siyasal düşünce akımlarının hepsi, buyurgan-lık eğilimindeydi. Yeryüzündeki cennet, tam gerçekleşebilecekken yadsınmıştı. Her yeni siyasal kuram, kendisine ne ad takarsa taksın, hiyerarşiye ve baskıya dönüş yapmıştı. 1930 yılından başlayarak tutumların katılaşması sonucunda, yüzlerce yıldan beri terk edilmiş bulunan yargılamasız tutuklamalar, savaş tutsaklarının köle olarak kullanılması, toplu idamlar, itiraf ettirmek amacıyla yapılan işkenceler, rehinelerin kullanılması ve bir ülke insanlarının tümünün sürülmesi gibi uygu-
lamalara dönülmekle kalmadı, kendilerini aydın ve ilerici olarak nitelendiren kişiler tarafından da bu tutumlara göz yumuldu. On yıl kadar süren uluslararası savaşlar, iç savaşlar, devrimler ve karşı devrimler sonucunda İngsos ve rakipleri, bütünüyle geliştirilmiş siyasal kuramlar olarak ortaya atıldılar. Bunjara yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve çoğunlukla buyurgan yapıda olan, değişik sistemler öncülük etmişlerdi. Böylece,

genel kargaşadan sonraki dünyanın genel çerçevesi, sonucu, önceden hazırlanmıştı. Dünyayı kimin denetleyeceği de ortaya çıkmıştı. Yeni aristokratlar çevresini, bürokratlar, bilim adamları, teknisyenler, işçi sendika önderleri, halkla ilişkiler uzmanları, okutmanlar, gazeteciler ve usta politikacılar oluşturuyordu. Ücretli orta sınıf ve işçi sınıfının yukarı tabakalarını oluşturan bu kimseler, tekelci bir endüstrinin ve merkezi yönetimin, çıplak dünyasında bir araya gelmişlerdi. Eski dönemlerdeki benzerleriyle karşılaştırıldıklarında, bunlar, daha az aç gözlü, daha az lükse düşkün, ama iktidara daha çok susamışlardı. Özellikle, ne yaptıklarının bilincinde ve karşı tarafı ezmek için daha kararlıydılar. Bu sonuncu fark çok önemliydi. Bugüne oranla geçmişteki diktatörlükler isteksiz ve beceriksiz kalırlar. Eskiden, egemen sınıflara liberal düşünceler bulaştığı için, bunlar çoğunlukla ortadaki sorunlarla uğraşırlar, yönettikleri sınıfın düşündükleriyle pek ilgilenmezlerdi. Orta çağların Katolik kilisesi bile, çağdaş ölçülerle, liberal sayılır. Eski hükümetlerden hiçbirinin, yönettikleri kişileri sürekli denetim altında bulundurma olanakları yoktu. Televizyonun yapımı ve aynı aygıtın, hem alıcı, hem verici olarak kullanılmasını sağlayan teknik gelişmeler, özel hayata son verdi. Her yurttaşın ya da en azından gözetlenmesi gerekecek kadar önemli herkesin, hiç aralıksız polis denetimi ve başka iletişim yolları bulunmadığından, sürekli bir resmi propaganda bombardımanı altında tutulabilmesi olası kılındı. Böylece, tarihte ilk kez herkesin devletin isteklerine bo-
yun eğmesi ve her konuda düşünsel bir birliğin oluşması sağlandı.

Ellili ve altmışlı yıllardaki devrim dönemlerinden sonra toplum yeniden üst, orta ve alt diye üç sınıfa ayrıldı. Ama bu kez yeni üst sınıf, kendinden öncekilerin tersine, içgüdülerle davranmıyor, durumunu sağlamlaştırmak için neyin gerekli olduğunu çok iyi biliyordu. Oligarşi için tek güvenli temelin kolektivizm olduğu anlaşıldı çok olmuştu. Servet ve ayrıcalığı en kolay olan savunma yolu, bunların ortak mülkiyet konusu olmalarını sağlamaktı. Yüzyılın ortasında gerçekleşen 'özel mülkiyetin kaldırılması' olayı, servetin öncekinden daha az birkaç elde toplanması anlamına geliyordu. Bu kez mülkü bir

bireyler kitlesi değil, bir sınıf elinde tutacaktı. Hiçbir Parti üyesinin birkaç önemsiz eşya dışında kişisel malı yoktu. Kolektif olarak, Okya-nusya'daki her şey Partinindir; her şey onun denetimi altında işler ve üretilenler onun uygun gördüğü biçimde tüketilir. Devrimi izleyen yıllarda, bu durum hiçbir muhalefetle karşılaşmadı, tüm işlem bir kolektifleştirme olarak tanıtıldı. Kapitalist sınıf ortadan kalkarsa, ardından Sosyalizmin geleceğine öteden beri inanılmıştı; kapitalistler gerçekten de ortadan kaldırıldılar. Fabrikalar, madenler, topraklar, evler, ulaşım araçları, her şey ellerinden alındı. Kişisel mülk olmayınca da bunların ortak mülk olması gerekirdi. Eski sosyalizm akımlarından doğan ve onun terminolojisini kullanan İng-sos, Sosyalist programdaki ana madde olan kolektifleştirmeyi gerçekleştirdi. Böylece, önceden de istenmiş olduğu gibi, ekonomik eşitsizlik süreklileştirilmiş oldu.

Ama, hiyerarşik bir toplumu süreklileştirmenin sorunları bundan daha derindir. Yönetici grubun iktidardan düşmesinin yalnız dört yolu vardır: Ya dışarıdan gelen bir kuvvete yenilir ya kitleleri başkaldırıya yöneltecek derecede kötü yönetir, ya kuvvetli ve hoşnutsuz bir orta sınıf ortaya çıkmasına izin verir ya da kendine olan güvenini yitirir. Bu nedenler tek başları-na hareket etmezler ve ilkece, her biri bir dereceye kadar işe karışırlar. Bunların tümünü denetleyebilen bir yönetici sınıf sürekli olarak iktidarda kalabilir. Sonuç olarak, her şey yönetici sınıfın kendi tutumuna bağlıdır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın ortalarından sonra, ilk tehlike ortadan kalkmıştı: Dünyayı günümüzde aralarında paylaşmış bulunan üç devletin birbirlerini yenmeleri olanaksızdır. İkinci tehlike de kuramsaldır. Kitleler asla, yalnızca ezildikleri için, kendiliklerinden başkaldırmazlar. Kendilerine karşılaştırma yapabilecekleri ölçüler verilmedikçe, ezildiklerinin bilincine varmazlar. Eski dönemlerde sık sık yaşanan ekonomik sarsıntılara artık gerek yoktur. Bunların oluşmasına izin verilmemektedir. Toplumumuzda gelişen makine teknolojisinin sonucunda ortaya çıkan üretim artığı sorunu, sürekli bir savaş durumunun korunmasıyla çözümlenmiştir. Savaş, ayrıca, toplum psikolojisinin istenilen düzeyde tutulmasını da sağlar. (Bk. Bölüm III) Şimdiki yönetimi ilgilendiren tehlikeler, yarı

işsiz, becerikli, iktidara susamış yeni bir sınıfın içlerinden kopması ve bir de kendi saflarında liberalizm ve kuşkuculuğun gelişmesidir. Sorun eğitimseldir. Gerek yöneticilerin, gerekse onların altındaki memurların bilincini denetim altında bulundurmak gerekmektedir. Kitlelerin bilincini, yalnızca olumsuz bir yönde etkilemek yeterlidir.

Önceden hakkında bir şey bilmese bile, insan bu satırları okuduktan sonra, Okyanusya toplumunun genel yapısını kavrayabilir. Piramidin tepesinde Büyük Birader vardır. Büyük Birader yanlışlık yapmaz, tüm güç onun elindedir. Her başarı, her zafer, her buluş, bütün bilgi, bütün mutluluk, bütün erdem onun önderliği altında var olur ve ondan esin alır. Kimse bugüne kadar Büyük Biraderi görmüş değildir. Kendisi posterlerde bir yüz, tele ekranda bir sestir. Ne zaman doğduğu bilinmez, ama asla ölmeyeceği ortadadır. Parti, kendisini Büyük Birader imgesi arkasına gizleyerek dünyaya açılmaktadır. Bu imgenin işlevi, sevgi, korku ve saygı gibi, bir kuruluştan çok bir kişinin üzerinde daha kolaylıkla yoğunlaşabilecek duygular için bir odak noktası oluşturmaktır. Büyük Biraderin altında İç Parti bulunur, Okyanusya nüfusunun yüzde ikisinden az olan, altı milyonluk bir üye sayısı vardır. İç Partiden sonra Dış Parti gelir. İç Parti devletin beyniy-se, Dış Parti elleri sayılabilir. Onun altındaysa, ülke nüfusunun yüzde seksen beşini oluşturan aptallar ordusu - proleterler - bulunmaktadır. Eski sınıflandırmada, proleterler alt sınıfa karşılık gelirler. Sürekli el değiştiren ekvator ülkelerindeki kölelerse, bu yapının sürekli ya da gerekli bir parçası değildirler.

İlke olarak, bu sınıflara üyelik kalıtımsal değildir. Kurama göre, anne ve babası İç Parti üyesi olan çocuk İç Parti üyesi olarak doğmaz. Partinin herhangi bir bölümüne giriş, on altı yaşında geçilen bir sınavla olur. Seçimde ırklar arasında bir fark gözetilmediği gibi, Okyanusya'nın bir bölgesi ötekinden daha üstün tutulmaz. Partinin yüksek basamaklarında Yahudiler, Zenciler, saf Kızılderili kanı taşıyan Güney Amerikalılar vardır ve bölge yöneticileri yine o bölge insanları arasından seçilirler. Okyanusya'nın hiçbir yerinde insanlar, uzaktaki bir başkentten yönetilen bir sömürge halkı olduklarını düşünmezler. Okyanusya'nın başkenti yoktur, önderinin nerede olduğu

bilinmez. İngi-lizcenin her yerde kullanılması ve Yenikonuşun resmi dil olması dışında, bir merkezileşme yoktur. Yöneticileri bir arada tutan kan bağlan değil, ortak bir öğretidir.
Toplumumuzun ilk bakışta kalıtım temelleri gözetilerek sınıflara ayrılmış bir yapı izlenimi bıraktığı doğrudur. Değişik sınıflar arasındaki yakınlaşma, kapitalizme, hatta sanayileşme öncesi dönemlere oranla daha azdır. Partinin iki kolu arasında sınırlı bir alışveriş vardır ve bu zayıf kişilerin İç Partiden uzaklaştırılması ve tutkulu Dış Parti memurlarının yükselmelerine izin verilerek zararsızlaştırılması biçimindedir Proleterler, uygulamada Parti içine alınmazlar. İçlerinde bir huzur-
suzluk nedeni olabilecek kadar yetenekli ve akıllı kişiler, Düşünce Polisi tarafından saptanarak yok edilirler. Bu durum bir ilke sorunu olarak algılanmamalıdır. Parti, sözcüğün eski anlamıyla bir sınıf değildir. Gücünün kendisinden sonra mutlaka çocuklarına geçmesine çalışmaz. En yetenekli kimseleri başa getirmenin bir olanağı kalmasa, Parti, proleter tabakadan yepyeni bir kuşağı bünyesine almaktan çekinmezdi.
İlk yıllarda, Parti üyeliğinin kalıtsal olmaması, muhalefeti yatıştırmakta önemli rol oynamıştır. 'Sınıf ayrıcalıklarına karşı savaşmak için eğitilmiş olan eski tip sosyalistler, kalıtsal olmayan bir şeyin sürmeyeceğini varsaydılar. Babadan oğul geçen aristokrasilerin hep kısa ömürlü olduğunu, buna karşılık Katolik Kilisesi gibi bir kuruluşun yüzlerce, binlerce yıl yaşayabildiğini göremediler. Oligarşik yönetimin temeli, babadan oğula geçmesi değil, ölenler tarafından yaşayanlara aktarılan bir dünya görüşünün ve yaşama biçiminin sürdürülmesidir. Yönetici grup, yerine geçecekleri saptayabildiği sürece, yönetici kalır. Parti, soyunu değil, kendisini ölümsüzleştirmeyi amaçlar. Hiyerarşik yapı aynı kaldığı sürece, gücün şunun ya da bunun elinde olması önemli değildir.
Zamanımızı belirleyen tüm inançlar, alışkanlıklar, zevkler, duygular ve düşünsel davranışlar, şimdiki toplumun gerçek yapısının ve Partinin gizeminin anlaşılmasına engel olacak biçimde şekillendirilmiştir. Gerçek bir başkaldırı ya da başkaldırıya doğru bir adım henüz olanaksızdır. Proleterlerin korkulacak bir yanı yoktur. Kendi hallerine bırakılırsa, kuşaklar,

yüzyıllar boyu, çalışırlar, ürerler ve ölürler. İçlerinde başkaldırı için bir itki oluşması şöyle dursun, yaşadıkları dünyanın bundan daha farklı olabileceğini kavrama gücünden de yoksundurlar. Ancak, gelişen endüstri teknikleri onların eğitilmesini gerektirseydi, tehlikeli olabilirlerdi, ama bugün askeri ve ticari rekabet bir önem taşımadığından, halkın eğitim düzeyi de, gerçekte düşmektedir. Kitlelerin ne düşündükleri Partiyi ilgilendir-
mez. Kafalarında düşünce diye bir şey olmadığı için, onlara düşünce özgürlüğü tanınmıştır. Öte yandan, bir Parti üyesinin en önemsiz bir konu hakkındaki düşüncesinin bile farklılaşmasına izin verilmez.

Bir Parti üyesi, doğumundan ölümüne dek Düşünce Polisinin gözetimi altında yaşar. Yalnız olduğu zaman bile, yalnızlığından emin değildir. Nerede olursa olsun, uyurken ya da uyanıkken, çalışırken ya da dinlenirken, banyoda ya da yatakta, uyarılmadan gözetlenebilir ve kendisinin bundan haberi olmaz. Yaptığı hiçbir şeye önemsiz gözüyle bakılmaz. Arkadaşlıkları, dinlenmesi, karısına ve çocuklarına karşı davranışları, yalnızken yüzünün anlatımı, uyurken sayıkladıkları, hatta bedeninin kendine özgü davranışları, hepsi titizlikle incelenir. Yalnız yanlış davranışların değil, herhangi bir özgünlüğün, ufak da olsa davranışlarında-ki bir değişikliğin, bir içsel çekişme belirtisi olabilecek herhangi bir sinirli davranışın, gözden kaçmasına olanak yoktur. Kendilerine hiçbir konuda seçme özgürlüğü tanınmaz. Öte yandan, davranışları herhangi bir yasa ya da belirli bir davranış biçimiyle sınırlandırılmış değildir. Okyanusya'da yasa yoktur. Saptandıkları zaman ölüme neden olabilecek düşünce ve davranışlar resmen yasaklanmamıştır. Sonu gelmeyen temizlikler, tutuklamalar, işkenceler, idamlar, işlenmiş suçları cezalandırmak için değil, gelecekte bir gün suç işleyebilecek kişileri ortadan kaldırmak içindir. Bir Parti üyesinin yalnız doğru düşünmesi yetmez, doğru içgüdülerinin de olması gerekir. Kendisinden beklenen inanç ve tutumların çoğu hiçbir zaman açıkça belirtilmez, eğer belirtilecek olsa, Ingsos'taki çelişkiler ortaya çıkar. Eğer Parti üyesi tam bir bağnazsa, Yenikonuşta iyidü-şünense, her durumda doğru .olan inançları ve kendisinden beklenen duyguları düşünmeksizin bilir.

Yeni-konuştaki suçdurdurma, siyah-beyaz ve çiftdüşün gibi sözcükler çevresinde toplanan, çocukluğunda geçtiği bir düşünsel eğitim, onun herhangi bir konu üzerinde pek fazla düşünmesini olanaksız kılar.
Bir Parti üyesinin kişisel duygulan olamaz. Ondan, dış düşmanlardan ve iç sabotajlardan sürekli nefret etmesi, zaferlerden gurur duyması, Partinin gücü ve dehası karşısında kendisini bir hiç olarak görmesi beklenir. Boş ve doyumsuz olan hayatının doğurduğu hoşnutsuzluklar, İki Dakikalık Nefret gibi araçlarla dışarı çevrilir ve dağıtılır. Kuşkucu ve başkaldıran bir tutum yaratabilecek olan düşünceler de, yine genç yaşta aşılanan iç denetim yoluyla önceden öldürülür. Küçük çocuklara bile öğretilebilen bu denetim sisteminin ilk ve en basit aşamasına Yenikonuşta suçdurdurma denir.
Suçdurdurma, tehlikeli bir düşüncenin eşiğindeyken, içgüdüsel bir tepkiye benzer bir tepkiyle düşünmeyi durdurmaktır. Mantık yanlışlarını fark etmemek, Ing-sos'a karşı olabilecek en basit düşünceleri bile kavramamak yeteneğini içerir. Kısacası, suçdurdurma, koruyucu bir aptallıktır. Ama aptallık yeterli değildir. Kurallara tam anlamıyla bağlılık, düşünce sistemine tam bir egemenliği gerektirir. Okyanusya toplumu, Büyük Biraderin her şeye gücünün yettiğine ve Partinin değişmezliği inancına dayanır. Ama bu inançların aslı yoktur ve bu nedenle olayları ele alırken, Parti üyesi, bir an bile gevşemeyen bir koşullara uyma yeteneğine gereksinim gösterir. Burada yol gösterici, siyah-beyaz sözcüğüdür. Tüm Yenikonuş sözcükleri gibi, bu da iki karşıt anlamı içermektedir. Düşmana uygulandığı zaman apaçık gerçeklere karşın, siyahın beyaz olduğunu öne sürmektir. Bir Parti üyesine uygulandığı zamansa, Parti disiplini gerektirdiği için, bağlılıkla siyaha beyaz diyebilmek anlamını taşır. Aynı zamanda, siyahın beyaz olduğuna gerçekten inanma yeteneğidir, daha da ötede, siyahın beyaz olduğunu bilmek ve sonra karşıtına inandığını unutmak, demektir. Bu, geçmişin sürekli değiştirilmesini gerektirir. Bu da, Yenikonuşta çiftdü-şün adı verilen ve her şeyi içeren bir düşünce sistemiyle sağlanmıştır.
Geçmişin değiştirilmesi için iki neden vardır; bunların birincisi, yardımcı, yani, önlemsel niteliktedir.
Yardımcı neden, Parti üyesinin de, proleter gibi, eşleştirmeye

yönelik olmasıdır. Atalarından daha iyi durumda olduğuna ve ortalama yaşama düzeylerinin yükseldiğine inanması için, öteki ülkelerle olduğu gibi, geçmişle de ilgisi kesilmelidir. Ama geçmişin değiştirilmesi için çok daha önemli bir neden, Partinin yanlış yapmayacağı savıdır. Parti tahminlerinin hep doğru çıktığını göstermek için, bütün söylevlerin, istatistiklerin ve her türlü kayıtın sürekli değiştirilmesi gerekir. Bunun yanı sıra, öğretide bir değişiklik onaylanmaz. Çünkü birinin düşüncesini hatta siyasetini değiştirmesi, zayıflığını açığa vurması demektir. Örneğin, eğer Avrasya ya da Doğu Asya (hangisi olursa) bugün düş-mansa, hep düşman olmuş olması gerekir. Eğer olaylar tersini gösteriyorsa, olaylar değiştirilmelidir. Bu nedenle tarih sürekli yeniden yazılmaktadır. Geçmişin günden güne değiştirilmesi, Doğruluk Bakanlığı tarafından yazılır ve bu düzenin dengede kalması için, Sevgi Bakanlığı tarafından yürütülen baskı ve casusluk etkinlikleri kadar önem taşır. Geçmişin değişebilirliği, İngsos'un temel ilkelerindendir. Geçmiş olayların, nesnel gerçekliğinin olmadığı, yalnızca yazılı kayıtlarda ve insan belleğinde yaşayabileceği kabul edilir. Geçmiş kayıtlar ve insan belleği nede birleşiyorsa, gerçek odur. Parti tüm kayıtları ve üyelerinin belleklerini denetim altında bulundurduğu için, geçmişe de istediği biçimi verebilir. Her ne kadar geçmiş değiştirilebilirse bile, ortada değişmiş olduğu düşünülen bir olay yoktur. Çünkü istenilen anda yeni biçimine sokulan geçmiş, yürürlüktedir, ondan önce başka bir geçmiş varolmuş olamaz. Birçok kereler olduğu gibi, aynı olay bir yıl süresince defalarca değiştirilebilir. Parti her zaman mutlak gerçeği bilir, o halde mutlak gerçeğin şimdikinden farklı olamayacağı açıktır. Görüldüğü gibi, geçmişin denetlenmesi, belleğin eğitilmesi üzerine kurulmuştur. Yazılı kayıtları, o anki durumlara uydurmak, yalnızca mekanik bir işlemdir. Ancak, olayların istenildiği biçimde geliştiğini hatırlamak da gerekir. İnsanın anılarını yeniden düzene soktuktan ya da yazılı kayıtları değiştirdikten sonra yapılmış olan bu işlemler de unutulmalıdır. Bunun için belirli bir düşünce tekniği gerekir. Bu, Parti üyelerinin çoğunun ve hele, bağnaz oldukları kadar akıllı olanların öğrendikleri bir şeydir. Eski dilde buna 'gerçeğin denetlenmesi' adı verilir. Yenikonuşta ise çiftdü-şün denir. Çiftdüşün başka şeyleri de kapsar.

Çiftdüşün insanın iki çelişik düşünceyi aynı anda kabullenmesidir. Parti aydını, anılarının hangi yönde değiştirilmesi gerektiğini bilir; bu nedenle gerçekle oynadığını da bilir. Çiftdüşün yöntemiyle, gerçeğin zedelenmediğine kendini inandırır. Bu işlem bilinçli yapılmalıdır, yoksa kesinliğini yitirir; ama aynı zamanda bilinçsiz de olmalıdır, yoksa bir düzenbazlık ve dolayısıyla bir suçluluk duygusu uyandırır. Çiftdüşün, İngsos ilkelerinin püf noktasıdır, çünkü Partinin temel işlevi, tam bir dürüstlük taşıyan amacın yıkılmasını önlemek için bilinçli yanılmayı kullanmaktır. Bile bile söylenen yalanlara yürekten inanmak, zararlı görülmeye başlanan bir gerçeği unutmak, nesnel gerçeklerin varlığını yadsırken bu gerçekleri sürekli göz önünde bulundurmak, gerekli şeylerdir. Çiftdüşün sözcüğünün kullanımı bile, çiftdüşün'ü gerektirir. Bu sözcüğü kullanmakla, insan gerçekleri zedelediğini kabullenmektedir, yeni bir çiftdüşün'le, bu, kafadan silinir. Bitip tükenmek-sizin süren bu işlem yardımıyla gerçek, sürekli geride bırakılmaktadır. Parti çiftdüşün yardımıyla tarihi durdurmak olanağını bulmuştur, belki daha binlerce yıl, bunu başarıyla sürdürecektir.

Geçmişteki bütün oligarşiler ya katılaştıkları ya da gevşedikleri için iktidardan düşmüşlerdir. Ya aptallıkları ve gururlan yüzünden kendilerini değişen koşullara uyduramamışlar ve devrilmişler; ya da korkaklık ve hoşgörüleri yüzünden, zor kullanacakları yerde ödün vermişler ve gene devrilmişlerdir. Devrilmeleri ya bilinç ya da bilinçsizlik nedenleriyle olmuştur. Partinin başarısı, her iki koşulun da aynı anda var olduğu bir düşünce sistemi geliştirmiş olmasıdır. Başka hiçbir düşünce sistemi üzerinde Parti sürdürülemez. Eğer yöneten, yönetimini sürdürmeyi istiyorsa, gerçeklik duyusunu bozmalıdır. Kendisinin yanlış yapmayacağına inanmak ve geçmişteki yanlışlardan ders almak, yönetmenin sırrıdır.

Çiftdüşün'ü en büyük başarıyla uygulayanların, onu bulan ve onun geniş bir düşünce sahtekârlığı sistemi olduğunu bilenler olduğunu belirtmek gereksizdir. Toplumumuzda, olup bitenlerden en çok haberdar olanlar, aynı zamanda, dünyayı olduğu gibi görmekten en uzak olanlardır. Genelde anlayış ne kadar genişse, aldanma da o kadar geniştir; daha zeki olan, daha az akıllıdır. Bunun en açık kanıtı şudur: Sosyal sınıflar

tırmandıkça, savaş tutkusu daha da güçlenmektedir. Savaşa karşı en akılcı tutumu takınanlar, sürekli el değiştiren topraklardaki kölelerdir. Savaş bu insanlar için üzerlerinden sürekli gelip geçen bir dalga gibidir. Hangi tarafın kazandığı onlar için bir fark yaratmaz. Efendilerinin değişmesi, eskiden yaptıkları işi, kendilerine farklı davranmayan yeni efendileri için de yapmayı sürdürmeleri demektir. Daha gelişmiş koşullarda yaşayan ve proleter dediğimiz işçiler, savaşın ancak arada sırada farkına varır. İstenildiğinde, savaş konusunda korku ve nefretleri uyandırabilir, ama kendi başlarına bırakıldıklarında savaşın sürdüğünü bile unutabilirler. Savaş tutkusu, Parti basamaklarında, özellikle İç Partide çok güçlüdür. Dünya egemenliğine en çok inananlar, bunun olanaksızlığını bilenlerdir. Karşıt olayların ve kavramların böyle birbirine bağlanması (bilgiyle bilgisizlik gibi), Okyanusya toplumunun en belirgin yanıdır. Resmi ideoloji, gerek olmayan yerlerde bile, çelişkilerle doludur. Böylece Parti, sosyalizm akımının savunduğu tüm ilkeleri yadsır, kötüler ve sonra bunun Sosyalizm adına yapıldığını söyler. İşçi sınıfının yüzyıllardır hor görüldüğünü söylerken, kendi Parti üyelerine, işçilere giydirilen ve bu nedenle kabul edilmiş olan üniformaları giydirir. Aile bağlarını düzenli bir
biçimde çürütürken, önderini doğrudan aile duygularına seslenen bir adla çağırır. Bizi yöneten dört Bakanlığın adı bile, gerçek anlamlarının ters çevrilmesinin küstahça bir gösterimidir. Barış Bakanlığı savaşla, Doğruluk Bakanlığı yalanla, Sevgi Bakanlığı işkence ve zulümle, Bolluk Bakanlığı herkesi aç bırakmakla uğraşır. Bu çelişkiler bir kaza sonucu değildir, ne de basit bir ikiyüzlülüktür. Bunlar bilinçli olarak çiftdüşün'ün uygulanmasıdır. Gerçekte iktidar, ancak karşıtların uzlaştırılması yoluyla sonsuza dek elde tutulabilir. Eski dönemin başka türlü yıkılması olanaksızdır. Eğer eşitsizlik sürdürülecekse -yani yüksek grup yerini koruyacaksa- zihinsel koşullar, denetlenmiş delilik olmalıdır.
Ama şu an'a kadar hiç değinmediğimiz bir sorun var. Niçin insan eşitsizliği sürdürülsün? Söylendiği gibi, eğer teknik ilerlemişse, tarihi istenilen bir zaman biriminde durdurmak için bu muazzam tasarımlara neden gerek duyulmaktadır?
İşte burada, temel gize ulaşmış bulunuyoruz. Gördüğümüz

gibi, Partinin ve özellikle İç Partinin gizemi, çiftdüşün'de yatmaktadır. Ama bunun da derininde, gerçek amaç bulunur, çiftdüşün'ün, Düşünce Polisinin, sürekli savaşların ortaya çıkış nedeni olan ve hiç ardından söz edilmeyen bir güdü vardır. Bu da...

Winston bir süre sonra, insanın yeni bir sesi fark etmesi gibi, sessizliği fark etti. Bir süredir Julia'nın sesi çıkmıyordu. Belden yukarısı çıplak, yanına uzanmıştı; saçları gözlerinin üstüne dökülmüş, bir elini yanağının altına yastık gibi koymuştu. Göğsü düzenli bir biçimde inip kalkıyordu.

"Julia!"

Yanıt yok.

"Julia, uyuyor musun?"

Yanıt yok, uyuyordu.

Winston kitabı kapattı, özenle yere koydu, sonra uzanarak battaniyeyi üzerlerine çekti.

Henüz en son gizi öğrenememişti. Nasıl olduğunu anlıyordu, ama niçin olduğunu anlamıyordu. Birinci bölüm de, üçüncüsü gibi, ona yeni bir şey öğretmemiş, yalnızca kendisinde zaten bulunan bilgiyi bir düzene sokmuştu. Ama okuduktan sonra, gerçekten de düşündüklerinin çılgınlık olmadığını anlamıştı. Azınlıkta olmak, bu azınlık tek bir kişiden oluşmuş bile olsa, insanın deli olması demek değildi. Bir yanda doğru, bir yanda yalan vardı ve siz tüm dünyaya karşı olmak pahasına bile, gerçeğe bağlanırsanız, bu size deli niteliğini vermezdi. Batan güneşin altın ışıkları içeri sızmış, yastığın üzerine düşmüştü. Gözlerini yumdu. Yüzüne vuran güneş ve bedenine değen pürüzsüz beden onu güçlü ve güvenli yapıyordu. Biraz uykusu gelmişti. Güven içindeydi ve her şey yolunda gidiyordu. "Akıl istatistiksel değildir," diye mırıldanırken, uyuyakaldı!

Uyandığı zaman sanki uzun süre uyumuş gibi hissetti kendini, oysa saat henüz yirmi otuzdu. Bir süre uyukladı, aşağıdaki avludan gelen şarkıyla silkindi!

"Umutsuz bir düştü Nisan güneşi gibi gelip geçti Ama tüm düşlerimi yıktı Kalbimi çaldı gitti."

Bu saçma şarkının modası henüz geçmemişti. Her yanda söyleniyordu. Nefret şarkısından daha çok tutulmuştu. Julia şarkının sesiyle uyandı, uzun uzun gerindi ve kalktı.

"Acıktım," dedi. "Kahve pişirelim. Tüh! Soba sönmüş, su da soğumuş."
Sobayı kaldırarak salladı.
"içinde gaz kalmamış."
"Yaşlı Charrington'dan alabiliriz sanırım."
"Garip, dolu olup olmadığına bakmıştım. Giyinmeliyim," dedi. "İçerisi soğumuş."
Winston da kalktı ve giyindi. Yorulmak bilmeyen ses şarkısını sürdürüyordu:
"Zaman her şeyi çalar diyorlar,
insan unutamaz diyorlar,
Ama yıllardan sonra gülücükler ve gözyaşları
Gönlümü dolduruyorlar."
Tulumun kemerini bağlarken, pencereden dışarı baktı. Güneş evlerin gerisinde olmalıydı, ışıklarını avludan çekmişti. Taşlık yeni yıkanmış gibi, ıslaktı. Gökyüzünün de yıkanmış olduğu duygusuna kapıldı; bacaların arasından tertemiz, masmavi görünüyordu. Kadın yorulmaksızın ileri geri dolaşıp duruyor, ağzını mandallarla tıkayıp açıyor, şarkı söylüyor ve sürekli çocuk bezleri asıyordu. Winston onun geçimini çamaşır yıkayarak mı sağladığını, yoksa yirmi otuz kadar çocuğun tutsağı mı olduğunu merak etti. Julia da yanına gelmişti, birlikte aşağıdaki iri gövdeyi izlemeye başladılar. Winston, kadının kendine özgü davranışlarına baktığında onun ne kadar güzel olduğunu fark etti, birden. Çocuk doğurmaktan anormal boyutlara ulaşmış, işten yıpranmış, sertleşmiş; elli yaşında bir kadın bedeninin güzel olabileceği ilk kez geliyordu aklına. Ama neden olmasın, diye düşündü. Bu külçe gibi beden ve kırmızı cilt, gül meyvesinin gülle olan benzerliği gibi, bir genç kızın bedenini hatırlatıyordu. Neden meyve, çiçeğinin yanında daha az değerli olsun?
"Güzel kadın," diye mırıldandı.
Julia, "En az bir metre eninde kalçaları var," dedi.
"Bu da onun güzelliği," dedi Winston. Koluyla Tulia'nın incecik belini kavradı. Kalçasından dizine dek bedenleri birbirine sokulmuştu. Bedenlerinden bir çocuk üretemezlerdi. Yapamayacakları tek şey buydu. Gizlerini yalnızca ağızdan ağıza, akıldan akıla geçirebilirlerdi. Aşağıdaki kadının aklı yoktu, ama güçlü kollan, sıcak bir gönlü ve verimli bir karnı

vardı. Winston onun kaç çocuk doğurmuş olabileceğini düşündü. Rahatça on beş olabilirdi. Belki bir yıl süren bir gelişme dönemi geçirmiş bir yabangülü gibi güzel olmuş ve sonra döllenmiş bir meyve gibi irileşmeye başlamış, sonra kızarıp sertleşmişti; sonra da ömrünün otuz kırk yılı, çocuklarının, sonra torunlarının çamaşırlarını yıkamakla, temizlikle, yer silmekle, bulaşık yıkamakla, yer cilâlamakla, giysileri onarmakla geçmiş olmalıydı. Ama yine de, hâlâ şarkı söylüyordu. Ona karşı duyduğu gizemli yakınlık, bacaların gerisinde sonsuza uzanan soluk, bulutsuz gökyüzüyle bütünleşmişti. Nerede olursa olsun, gökyüzü herkes için birdi; Avrasya'da da, Doğu Asya'da da. Gökyüzünün altındaki insanlar da birbirlerinin benzeriydiler. Tüm dünyada, birbirlerinin varlıklarından habersiz, (kin ve yalan duvarlarıyla bölünmüş), milyonlarca insan yaşıyordu... Düşünmesini bilmeyen insanlardı bunlar, ama bir gün dünyayı ters çevirebilecek bir gücü gönüllerinde ve kaslarında biriktiriyorlar, bekliyorlardı. Eğer bir umut varsa, proleterlerdeydi! Henüz kitabın sonunu okumadığı halde, Goldstein'ın son bildirisinin bu olduğunu önceden biliyordu. Gelecek, proleterlerin elindeydi. Zamanları geldiğinde kuracakları dünyanın, kendisine, Winston Smith'e, şimdi Partinin dünyasının olduğu gibi yabancı olmayacağından emin olabilir miydi? Evet, çünkü orası en azından akılcı bir dünya olacaktı. Eşitliğin olduğu yerde akıl yaşayabilirdi. Eninde sonunda olacak, güçleri bilince dönüşecekti. Proleterler ölümsüzdü, insan avludaki kocaman bedene baktığı zaman böyle düşünüyordu. Sonunda uyanacaklardı. Ve bu gerçekleşinceye dek, belki bin yıl boyunca, tüm sorunlara karşı hayatlarını sürdürebilecek ve Partinin öldüremediği o canlılığı ve dinçliği, kuşlar gibi bedenden bedene aktaracaklardı.

Winston sordu: "Ormana gittiğimiz o ilk gün, bizim için öten kuşu hatırlıyor musun?"

"O kuş bizim için ötmüyordu," dedi Julia. "Kendi zevki için ötüyordu. Bu bile değildi aslında. Yalnızca ötüyordu, o kadar."

Kuşlar, proleterler şarkı söylüyordu, ama Parti şarkı söylemiyordu. Dünyanın her yanında, Londra'da, New York'ta, Afrika'da, Brezilya'da, sınırların ötesindeki gizemli yasak topraklarda, Paris'in, Berlin'in caddelerinde, uçsuz bucaksız

Rusya ovalarındaki köylerde, Çin'in, Japonya'nın pazar yerlerinde, o kaya gibi sağlam, yenilmek bilmeyen, doğumlarından ölümlerine dek çalışıp duran, bedenleri çocuk doğurmaktan bozulan, ama gene de şarkılarını söylemeyi sürdüren kadınlar vardı. O güçlü kalçaların arasından gün gelip bilinçli bir kuşağın çıkması gerekti. Siz ölüydünüz; gelecek onlarındı. Ama onların bedenlerini canlı tuttukları gibi siz de kafanızı canlı tutar ve iki kere ikinin dört ettiği ilkesini başkalarına aşılarsanız, siz de o zaman geleceği paylaşabilirsiniz.
"Biz ölüyüz," dedi.
"Biz ölüyüz," dedi Julia, onaylar bir tutumla.
"Siz ölüsünüz," de arkalarındaki demirden bir ses!
Birden ayrıldılar. Winston buz kesilmişti. Julia'nın gözbebeklerinin çevresindeki akı görebiliyordu, yüzü sapsarı kesilmişti. Elmacık kemikleri üstündeki ruj lekelerinin teniyle hiçbir ilgisi yok gibiydi.
"Siz ölüsünüz," diye yineledi demirden ses.
"Resmin gerisinden geldi," dedi Julia, soluğu kesilmişti.
"Resmin gerisinden geldi," dedi ses. "Olduğunuz yerde kalın ve emir verilmedikçe yerinizden kıpırdamayın."
Başlıyordu, sonunda başlıyordu! Birbirlerinin gözlerine bakmaktan başka yapacak bir şey yoktu, o anda. Canlarını kurtarmak için, evden kaçmak için çok geçti artık, böyle bir şeyi akıllarından geçirmediler bile. Duvardan gelen demirden sese düşünmeksizin boyun eğdiler. Bir mandal çevriliyormuş gibi bir tıkırtı oldu, arkasından bir şangırtı koptu. Resim yere düşmüş, arkasındaki tele ekran ortaya çıkmıştı.
Julia, "Artık bizi görebiliyorlar," dedi.
Ses, "Artık sizi görebiliyoruz. Odanın ortasına ilerleyin. Sırt sırta durun, ellerinizi başlarınızın arkasında kavuşturun ve birbirinize dokunmayın," dedi.
Birbirlerine dokunmuyorlardı, ama Julia'nın bedeninin titrediğini hissetti Winston. Belki de kendisininkiydi titreyen. Dişlerinin birbirine çarpmasına engel olabiliyordu, ama dizleri denetimden çıkmıştı. Evin içinden ve dışından çizme sesleri geliyordu, avluyu dolduran taşlar üzerinden bir şeyler sürüklüyorlardı. Kadın şarkı söylemeyi kesmişti. Çamaşır teknesine fırlatılmış gibi bir gürültü oldu. Sonra kızgın

bağrışmalar duyuldu ve bir acı çığlığı koptu.
"Evin çevresi sarılmış," dedi Winston.
"Evin çevresi sarılı," dedi ses.
Julia, "Vedalaşsak fena olmayacak," dedi.
Ses, "Vedalaşsanız fena olmayacak," dedi.
Sonra, Winston'ın sanki daha önce duyduğu daha değişik bir ses işitildi.
"Yeri gelmişken şunu söyleyeyim: Seni yatırmaya bir mum geliyor, başını kesmeye cellât geliyor!"
Ve daha sonra Winston'm arkasında bir şey yatağın üzerine düştü. Pencereye yasladıkları merdiven, çerçeveyi yerinden sokmuştu. Birisi yukarı tırmanıyor, koridordan, koşuşan ayak sesleri geliyordu. Bir anda odayı, çizmelerine demir perçinlenmiş, coplu, siyah üniformalı adamlar doldurdu. Winston artık titremiyordu. Gözlerini bile oynatmıyordu. Önemli olan tek şey vardı, o da hareketsiz durmak, hareketsiz durmak ve onlara size vurmaları için fırsat tanımamak. Boksör çeneli bir adam elleri arasındaki copuyla düşünceli düşünceli oynayarak, karşısında duruyordu. Winston'la göz göze geldiler. İnsanın elleri başının arkasında, tüm yüz ve bedeninin ortada olmasının verdiği çıplaklık duygusuna dayanılır gibi değildi. Adam beyaz dilini uzatarak, dudaklarını yaladı ve çekildi. Bir başka şangırtı koptu. Birisi masanın üzerindeki cam küreyi yere atmıştı, cam paramparça oldu.
Pastaların üzerindeki küçük pembe şekerlere benzeyen ufak mercan parçası halının üstünde yuvarlandı. Ne kadar küçük, diye düşündü Winston, ne kadar küçük. Arkasında bir patırtı oldu ve ayak bileğine korkunç bir tekme yedi. Az kalsın dengesini yitiriyordu. Adamlardan biri Julia'nın karın boşluğuna bir yumruk indirmiş, kız yerde iki büklüm olmuştu. Winston yüzünü bir milimetre bile oynatamıyordu, ama Julia'nın nefes almak için çabalayan mosmor yüzünü görebiliyordu. Kapıldığı dehşet duygusuna karşın, yine de onun acısını kendi vücudunda duyabiliyordu. Nasıl olduğunu biliyordu; iğrenç bir acıydı bu, insan acısını hissetmeden önce soluk almak için uğraşırdı. İki adam onu dizlerinden ve omuzlarından tutup kaldırarak bir çuval gibi dışarıya çıkardılar. Winston onun başaşağı duran yüküne baktı; sarı, kanı çekilmiş bir yüz, gözleri kapalı, yanağında bir parça ruj lekesi. Julia'yı son

görüşü oldu bu.
Ölü gibi duruyordu. Henüz kimse ona vurmamıştı. Kafasında ansızın beliren, ama ilgisini hiç çekmeyen düşünceler oynaşmaya başladı. Bay Charrington'ı yakalayıp yakalamadıklarını merak ediyordu. Avludaki kadına ne yapmışlardı acaba? Acilen tuvalete gitmek gereksinimi duydu ve şaşırdı, çünkü birkaç saat önce o işini görmüştü. Şöminenin üzerindeki saat dokuzu, yani yirmi biri gösteriyordu. Işık çok güçlüydü. Ağustos akşamlan hava yirmi birde kararmaya başlamış olmaz mıydı? Acaba Julia ve kendisi zamanı şaşırıp, bütün gece uyumuşlar ve
kalktıklarında saat ertesi sabahın sekiz otuzu mu olmuştu? Kafası karıştı, bu düşünceleri bir yana bıraktı.
Koridorda daha hafif ayak sesleri duyuldu. Bay Charring-ton odaya girdi. Siyah üniformalı adamların tutumu değişti. Bay Charrington'ın görünüşünde bir farklılaşma vardı. Gözü cam kürenin kırık parçalarına takıldı.
"Toplayın şunları yerden!" dedi sert bir tutumla.
Bir adam, emrini yerine getirmek için davrandı. Bay Charrington'ın bozuk şivesi kaybolmuştu. Winston biraz önce tele ekrandan duyduğu sesin onun olduğunu anladı. Bay Charring-ton'ın sırtında yine o kadife ceket vardı, ama rengi beyaza yakın olan saçları simsiyahtı. Gözlüklerini takmamıştı. Winston'i, kimliğini saptar gibi, keskin bir bakışla süzdü ve sonra bir daha onunla ilgilenmedi. Tanınabiliyordu, ama o aynı kişi değildi artık. Bedeni dikleşmişti, daha irileşmiş duruyordu. Yüzündeki değişiklikler çok küçüktü, ama onu bambaşka bir adam yapmıştı. Kaşları incelmiş, kırışıklıklar silinmiş, yüzünün çizgileri değişmişti. Burnu bile kısalmış gibiydi. Otuz beş yaşlarında, soğuk, dikkatli bir adam yüzüydü bu. Winston, halatında ilk kez, kim olduğunu bilerek bir Düşünce Polisi üyesine baktığını düşündü.

BÖLÜM ÜÇ

I

Nerede olduğunu kesin olarak bilmiyordu, ama Sevgi Bakanlığında olabilirdi.
Duvarları pırıl pırıl fayanslarla kaplı, penceresiz, yüksek tavanlı bir hücredeydi. Gizlenmiş lâmbalar, içeriyi soğuk bir ışıkla dolduruyordu. Havalandırma aygıtıyla ilgili olduğunu

düşündüğü bir uğultu vardı içeride. Ancak oturulabilecek genişlikte tahta bir sıra, duvarları çevreliyordu. Kapının karşısına düşen köşede bir tuvalet ve hücrenin dört duvarında da birer tele ekran vardı.
Karnına uyuşma tarzında bir ağrı yerleşmişti. Kendisini, o kapalı kamyonete atarak, götürdüklerinden beri, devam ediyordu bu ağrı. Midesini kemiren bir açlık duygusu içindeydi; acıkmıştı. Ağzına yemek girmeyeli yirmi dört saat olmuştu, belki de otuz altı saat. Onu tutukladıklarında sabah mı yoksa akşam mı olduğunu hâlâ bilmiyordu, belki de asla öğrenemeyecekti. Kendisine, tutuklandığından bu yana yemek vermemişlerdi.
Elleri dizlerinde, dar sıranın üstünde, elinden geldiğince dik oturuyordu. Şimdiden sessiz, sakin oturması gerektiğini öğrenmişti. Beklenilmeyen bir davranışta bulunursa, hemen tele ekrandan bağırıyorlardı. Açlığı dayanılmaz olmuştu. Bir dilim ekmek gözünde tütüyordu. Tulumunun cebinde ekmek parçaları olabileceği düşüncesi geçti kafasından. Olabilirdi, çünkü cebindeki bir şey bacağını kaşındırıyordu. Belki de cebinde bir ekmek parçası vardı. Bu istekle, korkusunu yenerek, elini cebine attı.
"Smith!" diye bağırdı, tele ekrandaki ses, "6079 Smith W! Hücrede elleri cebe sokmak yasak!"
Yeniden elleri dizlerinde, dimdik oturdu. Buraya getirilmeden önce, basit bir tutukevi olan ya da nöbetçiler tarafından geçici kilitli bir yer olarak kullanılan bir hücreye götürülmüştü. Orada ne kadar kaldığını bilmiyordu, ama birkaç saat olabilirdi; saati olmadığı ve günışığını görmediği için zamanı kestirmesi çok güçtü. Orası gürültülü, kötü kokulu bir yerdi. Şu anda içinde bulunduğu hücreye benziyordu, ama daha kirliydi ve içinde kendisinden başka on-on beş kişi daha vardı. Diğer tutukluların çoğu adi suçlulardı, ama aralarında birkaç tane siyasal suçlu da bulunuyordu. Bir yığın pis bedenin arasında sıkışmış ve bir kenarda sesini çıkarmadan oturmuştu. Duyduğu korku ve karnındaki ağrı nedeniyle çevresiyle çok ilgilenmemişti, ama yine de Parti tutukluları ve ötekiler arasındaki fark gözünden kaçmamıştı. Partili tutuklular bir kenara sinmiş, sessizce oturuyorlar; adi suçlularsa hiçbir şeye, hiç kimseye aldırış etmiyorlardı. Gardiyanlara küfrediyorlar,

eşyaları alıkonduğu zaman şiddetle kafa tutuyorlar, yere açık saçık sözcükler yazıyorlar, giysilerinin gizli köşelerinden çıkardıkları yiyecekleri yiyorlar, hatta düzeni sağlamaya çalıştığı zaman, tele ekrana bile bağırıyorlardı. Bazılarının gardiyanlarla arası çok iyiydi; onları takma adlarla çağırıyor, onlardan sigara alıyorlardı. Gardiyanlar da, sert davranmaları gerektiği zamanlarda bile, onlara hoşgörü gösteriyorlardı. Çoğu tutuklunun gönderilmeyi beklediği zorunlu çalışma kamplarından, oldukça çok söz edilmekteydi. Duyduğu kadarıyla, kamplar, iyi ilişkiler kurduğun ve iplerin kimin elinde olduğunu bildiğin sürece, 'idare eder' di. Rüşvet, adam kayırma, her tür düzenbazlık, eşcinsellik ve fuhuş almış yürümüştü. Patatesten alkol bile elde edebiliyorlardı. Egemen olanlar ve kampların aristokratları sayılanlar, gangsterler ve katiller gibi adi suçlulardı. Tüm pis işler siyasal tutuklulara gördürülürdü.

Her tür suçlu gidip geliyordu: Esrar satıcıları, hırsızlar, eşkıyalar, karaborsacılar, sarhoşlar, fahişeler. Bazı sarhoşlar öylesine saldırgandılar ki, öteki tutukluların onları bastırmak için bir araya gelmeleri gerekiyordu. Altmış yaşlarında, kocaman göğüsleri hop hop eden, bembeyaz saçlı bir kadın, kendisini dört tarafından kavramış gardiyanlarla boğuşa boğuşa içeri getirildi. Onları tekmelediği çizmelerini ayağından çıkararak, kadını Winston'ın kucağına fırlattılar. Kadın doğruldu ve arkaların-

dan "S... pislikler!" diye bağırdı. Az kalsın kemikleri kırılıyordu Winston'ın. Daha sonra bir başkasının üstünde oturduğunu fark etti ve Winston'm dizlerinden yandaki sıraya kaydı.

"Üzgünüm canım," dedi. "Kucağında oturmazdım, onlar ittiler. Bir hanıma nasıl davranılacağını bilmiyorlar, değil mi?" Durakladı, göğüslerini yokladı ve geğirdi.

"Özür dilerim," dedi. "Pek iyi değilim." Öne doğru eğildi ve doğruca önüne kustu.

"Şimdi daha iyiyim," dedi. Gözlerini kapatıp geriye yaslandı. "Hiçbir zaman içinde tutmamalı insan, mideye henüz girmişken çıkarmalı."

Kendine geldi ve Winston'a şöyle bir göz attı, ondan hoş-lanmıştı. Geniş kolunu Winston'm omzuna atarak, onu kendisine çekti. Bira kokuyordu, yüzünde kusmuk parçacıkları

kalmıştı.
"Senin adın ne, gülüm?" diye sordu.
"Smith," dedi Winston.
"Smith mi? Garip, benim de aldım Smith." Dokunaklı bir sesle ekledi, "Neden olmasın, belki de senin annenindir."
Olabilir, diye düşündü Winston. Annesiyle aşağı yukarı aynı yaşta ve onunla aynı yapıdaydı. Zorunlu çalışma kamplarında geçirilen bir yirmi yıl onu bu duruma getirmiş olabilirdi.
Kimse Winston'la konuşmamıştı. Sıradan suçlular Partili tutuklularına aldırmıyorlar, onları ilgisiz bir aşağılamayla 'Siyasiler' diye çağırıyorlardı. Parti tutukluları, ne başkalarıyla, ne de kendi aralarında konuşma cesaretini gösterebiliyorlardı. Yalnız bir kez, Winston aynı sırada yan yana oturan iki kadın Parti üyesinin çok aceleyle bir şeyler fısıldadıklarını işitti. Yüz bir numaralı odadan söz ediyorlardı, ama Winston ne demek istediklerini anlamamıştı.
Kendisini oraya getirdiklerinden beri iki ya da üç saat geçmişti. Midesindeki uyuşuk ağrı dinmemişti; zaman zaman etkisini azaltıyor, zaman zaman daha da şiddetleniyordu. Düşünceleri de buna uyarak genişliyor ya da kısırlaşıyordu. Ağrı şiddetlendiği zaman yalnızca acının kendisini, yemek yemek isteğini düşünebiliyordu. Ağrı dindiği zamansa, paniğe kapılıyordu. Başına gelecekleri açık seçik görebildiği anlar oluyor, o zaman kalbi deli gibi çarpıyor, soluğu kesiliyordu. Dirseklerine indirilen
cop vuruşlarını, dizlerinde nalçalı çizmelerin tekmelerini hissediyor, kırık dişleri arasından acınma dileyerek yerlerde süründüğünü görür gibi oluyordu. Julia'yı seyrek düşünüyordu. Onu seviyordu ve onu ele vermeyecekti; ama bu, bildiği matematik kuralları gibi bir olaydı. Ona karşı sevgi duymuyor, ona ne olduğunu bile merak etmiyordu. İçinde kıpırdayan bir umutla, O'Brien'ı daha sık düşünüyordu. Tutuklandığını biliyor olmalıydı, O'Brien. Kardeşlik demişti, üyelerini kurtarmak için bir çaba göstermez. Ama jilet vardı, jilet gönderebilirlerdi, isteseler. Gardiyanlar hücresine yetişinceye kadar beş saniyelik bir zaman olurdu. Jilet keskin bir soğuklukla etine gömülecek, jileti tutan parmakları bile kemiğe kadar kesilecekti. İçi ürpertiyle doldu. Elinde jilet olsa, kullanabileceğinden emin değildi. Sonunda işkence bile olsa,

on dakika fazla yaşamayı daha doğal buluyordu.
Bazen, duvardaki fayans parçalarını saymaya çalışıyordu. Ama bir yerlerde, nerede kaldığını şaşırıyordu çoğunlukla, bulunduğu yeri, saatin kaç olduğunu merak ediyordu. Bazen dışarısının apaydınlık, bazen de zifiri karanlık olduğunu sanıyordu. Bulunduğu bu yerde, içgüdüsüyle, ışıkların hiç kapatılmadığını biliyordu. Burası karanlığın var olmadığı bir yerdi; şimdi O'Brien'ın neden imlemesini anladığını kavramıştı. Sevgi Bakanlığında pencere yoktu. Hücresi yapının en ortasında ya da kenarında bir yerde, yerin on kat aşağısında ya da otuz kat üstünde olabilirdi. Düşüncesinde bir yerden bir yere gidiyor, bedeninin hissettikleriyle, nerede olduğunu saptamaya çalışıyordu.
Dışarıda çizme sesleri duydu. Çelik kapı gürültüyle açıldı. Siyah üniformalı, parlak deri kemerli, yüzü balmumundan yapılmış bir maske sanlığında olan genç bir subay içeri girdi. Dışarıdaki gardiyanlara, beraberlerindeki tutukluyu içeri getirmelerini emretti. Ozan Ampleforth, ayaklarını sürüyerek hücreye girdi ve kapı yeniden kapandı.
Ampleforth, dışarı çıkılacak bir başka kapı varmış gibi bir düşünceyle, sağa sola kararsız birkaç adım attı ve sonra hücrede aşağı yukarı dolaşmaya başladı. Winston'i henüz fark etmemişti. Gözleri Winston'm başının bir metre yukarısındaki duvarda bir noktaya dikilmişti. Ayakkabısızdı; çoraplarındaki delikler-
den kirli kocaman parmakları çıkmıştı. Birkaç günlük sakalı vardı.
Winston, üzerindeki uyuşukluğu atmaya çalıştı. Tele ekran tehlikesine karşın, Ampleforth'la konuşması gerekti. Belki de Ampleforth ona jilet getirmişti.
"Ampleforth!" diye seslendi.
Tele ekrandan bağıran olmamıştı. Ampleforth durakladı, biraz şaşırmıştı. Gözleri yavaşça Winston'da odaklandı.
"Smith, sen de ha?"
"Neden içeri tıkıldın?"
"Gerçeği söylemek gerekirse..." Winston'ın karşısındaki sıraya oturdu.
"Bir tek suç vardır, değil mi?" dedi.
"Ve sen de onu mu işledin?"

"Anlaşılan öyle."
Elini alnına koydu, bir şeyi hatırlamaya çalışıyormuş gibi şakaklarını ovdu.
"Böyle şeyler olur," dedi, belli belirsiz bir sesle.
"Tutuklanmama neden gösterilecek bir olay şu olabilir; kuşkusuz büyük bir düşüncesizlik. Kipling'in şiirlerinin son metnini hazırlıyorduk. Dizenin sonunda Tanrı" sözcüğünün kalmasına izin verdim. Elimde değildi!" Öfkeli bir tutumla sürdürdü konuşmasını. Winston'm yüzüne bakarak, "Dizeyi değiştirmek olanaksızdı. Bir önceki dizedeki uyak sözcüğüne karşılık dilimizde ancak on iki sözcük bulabildim, bunu biliyor muydun? Günlerce beynimi zorladım. Ama başka ona uyak yapacak sözcük yoktu!" dedi.
Yüzündeki anlatım değişti. Kızgınlığı, yerini bir hoşnutluk duygusuna bırakmıştı. Gereksiz bir şey bulmuş, saçı başı dağınık bir bilginin entelektüel sıcaklığı ve neşesiydi bu.
"ingiliz şiirinin tüm tarihi, bize bu dilin uyaktan yana ne kadar yoksul olduğunu gösteriyor. Aklına gelmiş miydi hiç?"
Bu özellik üzerinde hiç düşünmemişti, Winston. Ne de o koşullarda pek önemli gözüküyordu, ona.
"Günün hangi saati olduğunu biliyor musun?" diye sordu.
Ampleforth yeniden şaşkınlaştı. "Hiç düşünmedim. Beni iki gün önce, belki de üç gün önce tutukladılar." Gözleri duvarlarda dolaştı, bir yerlerde bir pencere bulmayı umuyor gibiydi. "Burada gece ve gündüz farkı yok. İnsan zamanı nasıl hesaplar, bilmiyorum."
Bir süre sıradan konularda konuştular, sonra, ortada belli bir neden yokken, tele ekrandan susmaları emredildi. Winston elleri çapraz, sessizce oturdu. Dar bir sırada rahat oturamayacak iriyarılıktaki Ampleforth ellerini indirip kaldırıp, kıpırdanıp durdu. Tele ekran rahat durması için bir uyarı daha gönderdi. Zaman geçiyordu. Yirmi dakika mı, bir saat mi geçtiği belli değildi. Yeniden dışarıda çizme sesleri duyuldu. Winston buz kesildi. Yakında, çok yakında, belki de beş dakika içinde, belki şimdi, çizme sesi kendi sırasının geldiğini söyleyecekti ona.
Kapı açıldı. Taş yüzlü subay içeri girdi. Elinin basit bir hareketiyle Ampleforth'u gösterdi.
"101 numaralı oda," dedi.

Ampleforth gardiyanların arasında, yürüdü gitti. Canı biraz sıkılmıştı, ama neler olduğunu pek anlamamıştı.
Çok uzun bir süre geçmiş gibiydi. Winston'm karnındaki ağrı yeniden başlamıştı. Düşünceleri, hoplayıp zıplayıp aynı alanda duran bir top gibi, yeniden aynı yerlere geri dönüyordu. Yalnızca altı düşünce vardı kafasında: Karnındaki sancı, bir parça ekmek, kan ve çığlıklar, O'Brien, Julia, jilet. İç organları bir başka spazm geçirdi; ağır çizmeler yaklaşmaktaydı. Kapı açılırken, içerisi ter kokusuyla doldu. Parsons hücreye girdi. Sırtında bir spor gömlek, altında haki bir şort vardı.
Winston, ilk kez kendini unutacak kadar şaşırmıştı.
"Sen... burada!" dedi.
Parsons ona, ne şaşkın ne de ilgili, ama sefilce bir bakış fırlattı. Sallana sallana, bir aşağı, bir yukarı yürümeye başladı, ayakta durmaya çalışıyordu. Dizleri titremekteydi. Gözlerini açmış, boşluğa şaşkın şaşkın bakıyordu.
"Senin suçun ne?" diye sordu, Winston.
"Düşünce suçu!" dedi Parsons, ağlamaklı bir sesle. Sesinin tonu, suçunu kabullenişini; ama böyle bir suçlamanın kendisine doğrultulmasından duyduğu dehşeti göstermekteydi. Winston'm karşısında durdu, istekle konuşmaya başladı; "Beni vurmazlar, değil mi, ahbap? Eğer bir şey yapmamışsan, suçun düşüncede kalmışsa seni öldürmezler, değil mi?.. Adaletli yargıladıklarını biliyorum. Onlara bu konuda güveniyorum. İyi bir
geçmişim var, değil mi? Nasıl bir adam olduğumu sen bilirsin. Fena biri değilim değil mi? Pek akıllı değilim, ama gayretliyim-dir. Parti için elimden geleni ardıma koymadım, değil mi? Belki beş yılla kurtulurum, ne dersin? Belki de on yılla? Benim gibi bir adamın, çalışma kampında da Partiye yararı dokunur, değil mi? Bir kez raydan çıktım diye beni öldürmezler, değil mi?"
"Suçlu musun?" diye sordu Winston.
"Elbette, suçluyum!" dedi, Parsons. Köleye yakışır bir tutumla tele ekrana baktı, "Parti hiç suçsuz bir adamı tutuklar mı sanıyorsun!" Kurbağa yüzü dinginleşmiş, neredeyse dindar bir anlatım yerleşmişti çizgilerine. "Düşünce suçu en berbat şeydir, ahbap," dedi, duygulu bir biçimde. "Sinsidir. İnsanı, farkına bile varmadan, pençesine düşürür. Beni ne zaman

yakaladı biliyor musun? Uykumda! Evet, böyle oldu. Ben orada elimden geleni yapıp çalışırken, kafamda kötü şeylerin olduğunu bilmezken... Düşlerimde konuşmaya başlamışım. Ne söylemişim biliyor musun?"
Sağlıksal bir nedenle açık bir şey söylemek zorunda kalmış birinin tutumuyla sesini alçaktı:
"Kahrolsun Büyük Birader! Evet, böyle söylemişim. Defalarca yinelemişim. Aramızda kalsın, ama daha ileri gitmeden beni yakaladıklarına çok sevindim. Yargıç karşısına çıkınca ne diyeceğim, biliyor musun? 'Teşekkür ederim,' diyeceğim, 'çok geç olmadan beni kurtardığınız için çok teşekkür ederim.'"
"Seni kim ele verdi?" diye sordu Winston.
"Benim küçük kız," dedi, Parsons. Gurur duyuyor gibiydi. "Kapı deliğinden dinlemiş. Söylediklerimi işitince, ertesi gün beni nöbetçilere ihbar etmiş. Ne akıllı yumurcak, değil mi? Onu suçlamıyorum. Tersine, onunla gurur duyuyorum. Onu iyi yetiştirmiş olduğumu gösteriyor, bu olay."
Birkaç kez daha sendeleyerek, bir ileri, bir geri yürüdü. Bu sırada uzun uzun tuvalete doğru bakıyordu. Sonra bir anda şortunu indirdi.
"Kusura bakma ahbap," dedi. "Uzun süredir bekliyordum!"
Kocaman poposunu tuvalete yerleştirdi. Winston elleriyle yüzünü örttü.
"Simth," diye bağırdı tele ekrandaki ses. "6079 Smith W! Yüzünü aç. Hücrede yüzünü örtemezsin!"
Winston yüzünü açtı. Parsons tuvaleti gürültülü ve uzunca bir süre kullandı. Sifon bozuktu, hücre saatlerce pis koktu. Parsons götürüldü. Hücreye daha birçok tutuklu girdi çıktı. Bir keresinde, bir kadın 101 no'lu odaya götürüleceğini duyduğunda titredi, yüzü sapsarı kesildi. Eğer oraya sabah getirildiyse, o anda öğleden sonranın olduğu; öğleden sonraysa, gece-yarısı olduğu bir zaman geldi. Hücrede kadınlı erkekli altı tutuklu vardı. Herkes dingin oturuyordu. Winston'ın karşısında, kemirgen bir hayvana benzer, çenesiz, dişlek bir adam oturuyordu. Şişman yanakları öylesine çökmüştü ki, oraların bir zamanlar besin deposu olmadığına inanmamak gelmezdi elden. Soluk gri gözleri, herkesin üzerinde dolaşıyor, bir başkasının gözleriyle karşılaşınca kaçırıyordu.
Kapı açıldı, görünüşü Winston'i kemiklerine dek ürperten bir

başka tutuklu getirildi. Bu ya bir mühendis ya bir teknisyen olan, olağan görünüşlü bir adamdı. Ama asıl şaşırtıcı olan, yüzünün zayıflığıydı. Kurukafa gibiydi. Ağız kısmının inceliğinden dolayı, gözleri olduğundan daha büyük duruyordu. Gözlerinde bir insana, bir şeye karşı derin bir nefret ve öldürme duygusu okunuyordu.
Adam Winston'dan biraz öteye oturdu. Winston adama bir daha bakmadı, ama acı çeker, kurukafaya benzer o yüz gözlerinin önünden gitmiyordu. Birden nedenini kavradı. Adam açlıktan ölmek üzereydi. Bu düşünce aynı anda, hücredeki herkesin kafasında oluştu. Sıranın üstünde bir dalgalanma oldu. Çenesiz adam, gözlerini, kurukafaya benzer adamın üstünde gezdiriyor, sonra suçluymuş gibi kaçırıyor, ama yeniden karşı konulmaz bir çekicilikle ona yöneltiyordu. Yerinde rahat duramıyordu. Sonunda ayağa kalktı, hücrenin ortasına ilerledi, elini tulumunun cebine sokarak utangaç bir tavırla adama bir parça bayat ekmek uzattı.
Tele ekrandan kulakları sağır edici, korkunç bir gürleme sesi geldi. Çenesiz adam korkudan sıçradı.
"Bumstead!" diye bağırdı ses. "2713 Bumstead J! Ekmek parçasını yere at!"
Çenesiz adam ekmek parçasını yere attı.
"Olduğun yerde kal," dedi ses. "Kapıya dön yüzünü. Kımıldama!"
Çenesiz adam emirlere uydu. Sarkık koca yanakları, elinde olmaksızın titriyordu. Kapı gürültüyle açıldı. İçeriye genç subay ve iriyarı, geniş omuzlu bir gardiyan girdi. Gardiyan çene-siz adamın karşısına geçti ve görevlinin bir işareti üzerine bedeninin tüm ağırlığıyla, adamın ağzına korkunç bir yumruk indirdi. Bu güç adamın ayaklarını yerden kesmişti. Bedeni hücre içinde savruldu ve tuvaletin taşlığına düştü. Bir süre kımıltısız yattı, ağzından ve burnundan kan boşalıyordu. Bilinçsiz bir inleme sesi çıkardı. Sonra yana yuvarlandı, elleri ve ayakları üzerinde doğruldu. Ağzından boşanan kan ve tükürükle birlikte takma dişleri iki parça halinde yere düştü. Tutuklular, elleri dizlerinde, kıpırtısız oturuyorlardı. Çenesiz adam yeniden sırasına çıktı. Yüzünün bir yanı kararmaya başlamıştı. Ağzı, şişerek ortasında siyah bir delik olan, biçimsiz, kırmızı renkli bir nesneye dönüşmüştü. Arada sırada,

ağzından tulumunun önüne kan damlıyordu. Gri gözlerini, bu aşağılanma sonucu ötekilerin onu ne kadar küçümsediklerini araştırır gibi, eskisinden daha suçlu, hücredekılerin üstünde dolaştırıyor-du.
Kapı açıldı. Subay sabit bir işaretle kurukafa adamı gösterdi.
"101 no'lu oda," dedi.
Winston'ın tarafında bir kargaşa oldu. Adam kendini yere atmış, dizleri üstüne çökmüş, ellerini kavuşturmuştu.
"Yoldaş, Sayın Subay!" diye haykırıyordu. "Beni o yere gö-türmeyin ne olur! Dün size her şeyi söylemedim mi? Daha başka ne öğrenmek istiyorsunuz? İtiraf edecek başka şeyim kalmadı! Söyleyin bana ne olduğunu, hemen itiraf edeyim. Bir kâğıda yazın, imzalarım her şeyi! 101 no'lu odaya götürmeyin, ne olur!"
"101 no'lu oda," dedi subay.
Adamın yüzü öylesine sarardı ki, Winston böyle bir rengin var olabileceğine inanamadı. Kuşku yoktu, yüzü yemyeşildi adamın.
"Bana istediğinizi yapın!" diye bağıdı. "Haftalardır beni aç bırakıyorsunuz. Bitirin artık, öleyim. Öldürün beni- Asın! Bana 25 yıl ceza verin. Ele vermemi istediğiniz başka biri var mı? Kim olduğunu söyleyin, size istediğiniz her şeyi anlatırım. Kim-se beni ilgilendirmiyor, onlara istediğinizi yapabilirsiniz. Bir karım ve üç çocuğum var. En büyüğü altı yaşında. Hepsini toplayıp gözümün önünde boğazlarını bile kesseniz, durup izlerim. Ama ne olur 101 no'lu oda olmasın."
Adam umutsuzca çevredeki tutuklulara göz gezdirdi, kendi yerine geçecek bir kurban arıyordu. Çenesiz adama doğru atıldı.
"Almanız gereken kişi bu, ben değilim!" diye haykırdı. "Yüzünü parçaladığınız zaman neler söylediğini duymadınız. Bana bir şans tanıyın, size her sözcüğü söyleyeyim, Partiye karşı olan o, ben değilim." Gardiyanlar öne ilerlediler. Adamın sesi cıyak cıyaktı. "Onu duymadınız!" diye yinelemekteydi. "Tele ekranda bir bozukluk vardı. Sizin istediğiniz o. Onu götürün, beni değil."
İki iriyarı gardiyan, onu kollarından yakalamak için eğilmişlerdi. Adam bu sırada, kendisini yere attı ve sıranın demir bacağını yakaladı. Bir havyan gibi uluyordu. Gardiyanlar adama ellerini gevşetmek için asıldılar, ama o inanılmaz bir güçle karşı

koyuyordu. Belki yirmi saniye kadar bu boğuşma sürdü. Tutuklular sessiz, elleri dizlerinde, önlerine bakarak oturmaktaydılar. Uluma dinmişti; adam asılmaktan soluksuz kalmıştı. Değişik bir haykırış duyuldu. Gardiyanlardan birinin çizmesinden gelen tekme, elinin parmaklarından birini kırmıştı. Onu ayaklarından sürüklediler.
"101 no'lu oda," dedi subay.
Adam dışarı çıkarıldı; başı önde dengesizce yürüyor, elini ovuşturuyordu. Mücadele edecek hali kalmamıştı.
Uzun bir zaman geçti. Kurukafa adam götürüldüğü zaman geceyarısıysa, şimdi sabah olmuştu; eğer sabahsa şimdi öğleden sonra olmuştu. Winston uzun süredir yalnızdı. Dar sırada oturmanın acısıyla arada sırada kalkıp tele ekrandan uyan almaksızın hücrede dolaşıyordu. Çenesiz adamın attığı ekmek yerde durmaktaydı. Önceleri ona bakmamak için büyük bir çaba gösteriyordu, ama şimdi açlığı susuzluğa dönüşmüştü. Ağzında yapış yapış ve garip bir tat vardı. Uğultu ve hiç sönmeyen beyaz ışık, kafasını bomboş hissetmesine neden olmuş, zayıf bir yorgunluk aşılamıştı ona. Ayağa kalkması gerekti, kemiklerinin acısına dayanamaz olmuştu. Ama ayağa kalktıktan kısa bir süre
sonra, başı döndüğü için yerine oturması gerekiyordu. Fiziksel duyumlarını denetleyebildiği zamanlarda, dehşet hissi geri geliyordu. Bazen zayıf bir umutla O'Brien'ı ve jileti düşünüyordu. Kendisini besleseler, jiletin yemeğin içine gizlenmiş olarak geleceğini düşünüyordu. Julia'yı daha da az düşünüyordu. Bir yerlerde kendisinden daha çok acı çekiyor olabilirdi. Şu anda acıyla bağırıyordu belki. "Eğer acımı iki katına çıkarıp Julia'yı kurta-rabilsem, bunu yapar mıydım? Evet, yapardım," diye düşünüyordu. Böyle bir şeyi yapması gerektiğini düşündüğü için alınmış bir karardı bu. Yoksa böyle bir şeyi hissettiği için yapmazdı. Böyle bir yerde acı ve acının gelmeden önceki duyumlarından başka tüm duygularınız yok oluyordu.
Acaba gerçekten acının içinde olunca insan acının iki katına çıkarılmasını gerçekten kabullenebilir miydi? Henüz bu sorunun karşılığı yoktu. Çizmeler yeniden yaklaşıyordu. Kapı açıldı. O'Brien içeri girdi.
Winston ayağa kalktı. Şaşkınlığı tüm önlemleri kafasından

silmişti. Yıllardır ilk kez, tele ekranın varlığını unutmuştu.
"Sizi de mi yakaladılar?" diye bağırdı.
"Beni yakaladıkları çok oluyor," diye yanıtladı O'Brien. Sesinde yumuşak, pişmanlık dolu bir alaycılık vardı. Yana çekildi. Arkasından, elinde kalın, siyah bir cop olan, geniş göğüslü bir gardiyan belirdi.
"Bunu biliyordun, Winston," dedi O'Brien. "Kendini aldatma. Biliyordun, her zaman da bilmiştin."
Evet şimdi görüyordu, her zaman biliyordu. Ama hiçbir zaman düşünecek zamanı olmamıştı. Gözlerini gardiyanın elindeki coptan alamıyordu. Her yerine inebilirdi; kafasına, kulağının ucuna, koluna, dirseğine...
Dirseğine... Eliyle dirseğini yakalayıp felç inmiş gibi dizlerinin üzerine bıraktı. Her şey sarı bir ışık altındaydı. İnanılmazdı, bir vuruşun bunca acıya neden olması inanılmazdı! Işık geçti, kendisine bakan iki kişiyi gördü. Gardiyan kasıklarını tutarak gülmekteydi. Ama bir sorusu yanıtlanmıştı. Hiçbir zaman, neden ne olursa olsun, acınızın artırılmasını isteyemezdiniz. Acı içinde, tek şey isteyebilirdiniz; durmasını. Dünyadaki hiçbir şey fiziksel acıdan daha kötü olamazdı. Acının karşısında kahramanlık yoktu, yerde işe yaramaz sol kolunu tutarken defalarca düşündü bunu.

2

Kamp yatağına benzer, ama daha yüksekçe bir yatakta uzanıyordu, kıpırdayamayacak gibi sıkıca bağlanmıştı. Her zamankinden güçlü bir ışık yüzünü aydınlatıyordu. O'Brien yanında durmuş, dikkatle ona bakmaktaydı. Onun öteki yanında, elinde şırınga tutan beyaz önlüklü bir adam vardı. Gözlerini açtıktan sonra, çevresini ancak yavaş yavaş algılayabildi. Başka bir dünyadan, bir sualtı dünyasından bu dünyaya yüzerek çıkıyormuş gibi bir duygu vardı içinde. Ne zamandır aşağılardaydı, bilmiyordu. Onu tutukladıklarından bu yana, gü-nışığı görmemişti. Üstelik anıları sürekliliğini yitirmişti. Bilincinin kimi kez uyuduğu ya da öldüğü ve boş bir aralıktan sonra tekrar canlandığı oluyordu. Ama bu aralıkların günler mi, yıllar mı, yoksa saniyeler mi sürdüğünü bilemezdi.
Dirseğine indirilen ilk darbeyle, kâbus başlamıştı. Sonraları, bunun ancak bir soruşturma başlangıcı olduğunu kavrayabildi. Herkesin açığa vuracağı bir suçlar zinciri - ihanet, sabotaj gibi

suçlar vardı, işkenceler gerçek olsa da itiraflar formalite gereğiydi. Kaç kez dayak yediğini, ne kadar süreyle dayak attıklarını anımsayamıyordu. Her zaman beş ya da altı siyah üniformalı adam vardı. Bazen yumruklarıyla, bazen coplarla, bazen çelik sopalarla, bazen çizmeleriyle dövmüşlerdi. Tekmelerinden kaçmak için, bitmez tükenmez, boş gayretlerle bir hayvan gibi yerlerde kıvranmış, ama bu kaburgalarına, karnına, dirseklerine, bacaklarına ve kuyruk sokumuna daha fazla tekmenin inmesine neden olmuştu. Bazı zamanlar dayak öylesine uzun sürüyordu ki, en iğrenç, en kötü şey, gardiyanların ona attığı dayak değil de, bilincini yitirememesi oluyordu. Sinirlerinin son derece yıprandığı zamanlarda, dayak başlamadan acıma dilendi ve ilk darbeyi yer yemez, işlemediği bir yığın suçu itiraf etti. Hiçbir şey söylememek amacıyla başladığı zamanlar oluyor, o zamanlar
ağzından bir tek sözcüğü bile bin bir işkenceyle söküp almak gerekiyordu. Bazen zayıf bir uzlaşmaya gittiği oluyordu, kendi kendine; "İtiraf edeceğim, ama henüz değil. Acının dayanılmaz olduğu bir zamana kadar bekleyeceğim. Uç tekme daha, iki tekme daha, sonra onlara istediklerini söyleyeceğim," diyordu. Bazen ayakta duramayacak kadar dayak yiyor ve hücrenin taş zeminine bir patates çuvalı gibi düşüyor, birkaç saat kendine gelmesi bekleniyor ve yeniden dövülmeye başlanıyordu. Kendine gelmesi için çok uzun zaman geçtiği oluyordu. Ama onları uykuyla ya da yarı baygın olarak geçirdiği için, bulanık bir biçimde hatırlıyordu. Duvara yapışık bir sıra gibi, kalastan bir yatağı olan hücreyi; çinko lavaboyu, soğuk çorba, ekmek ve bazen kahveden oluşmuş yemekleri anımsıyordu. Sakalını ve saçlarını kesmek için gelen asık suratlı berberi, nabzını ve reflekslerini ölçen, gözkapaklarını inceleyen, kırılan kemiklerini muayene eden ve kendisini uyutmak için iğneler vuran, işadamına benzer, sevimsiz, beyaz gömleklileri hatırlıyordu. Dayaklar azalmaya başlamıştı. Verdiği yanıtlar yetersiz olduğu zamanlarda başvurulan bir dehşet aracı olmuşlardı. Artık kendisini sorguya çekenler siyah üniformalılar değil, on-on iki saatlik vardiyalarla çalışan ufak tefek, çevik, parıltılı gözlükleri olan Parti aydınlarıydı. Sürekli hafif bir acı içinde olmasına özen gösteriyorlardı, ama istedikleri derin bir acı değildi. Yüzünü tokatlıyor, kulaklarını büküyor, saçını çekiyor, onu tek

ayak üzerinde durdurtuyor, çişe gitmesine izin vermiyor, gözleri kan içinde kalıncaya dek gözüne beyaz ışık tutuyorlardı. Bunlardaki amaç, onu aşağılamak, tartışma ve neden bulma konusundaki direncini ve yeteneğini kırmaktı. Gerçek silâhları, saatlerce süren sorgulamalardı. Sinir yorgunluğu ve ve utançtan ağlamaya başlayıncaya dek onu şaşırtıyorlar, tuzaklar kuruyorlar, her söylediğini başka anlama çekiyorlar, kendisiyle çelişkiye düşürüyorlardı. Bazen bir oturumda beş altı kez ağladığı oluyordu. Her duraksamasında hakaretler yağdırıyor ve onu gardiyanlara teslim etmekle gözdağı veriyorlardı; bazen tutumları değişip ona, "Yoldaş," diye sesleniyorlar ve yaptığı kötülükleri onaracak kadar Partiye bağlı olup olmadığını soruyorlardı. Sinirleri öylesine yıpranmıştı ki, bu bile onun burnunu çeke çeke ağlamasına yetiyordu. Sonunda kafasında dırdır edip duran bu sesler, gardiyanların tekmeleriyle yumruklarından daha etkin bir biçimde direncini kırdı. Artık kendisinden istenileni mırıldanan bir ağız, imzalayan bir el durumuna gelmişti. Tek derdi kendisinden ne söylemesini istediklerini bulmak ve yeni bir dayağa başlamalarından önce, bunu açıklamaktı. Yüksek Parti üyelerini katlettiğini, bildiriler dağıttığını, askeri sırları kaçırdığını, zimmetine para geçirdiğini, «abotaj yaptığını itiraf etti. 1968'den beri Doğu Asya devletinin casusu olarak çalıştığını itiraf etti. Dine inandığını, kapitalizmin hayranlarından olduğunu ve cinsel sapık olduğunu itiraf etti. Kendisinin de, sorguya çekenlerin de, karısının yaşamakta olduğunu çok iyi bildikleri halde, onu öldürdüğünü itiraf etti. Yıllardır Goldstein'la kişisel görüşmeler içinde olduğunu ve tanıdığı herkesi içine alan gizli bir örgütün üyesi olduğunu itiraf etti. Her şeyi itiraf etmek, herkesi içine almak çok kolay oluyordu. Bir bakıma hepsi doğruydu da... Partiye düşman olduğu doğruydu ve Partinin görüşüne göre, düşünce ve eylem arasında fark yoktu.

Başka tür anıları da vardı. Çevresi karartılmış resimler gibi, belleğinde, bağlantısız yerlerde duruyorlardı.

Belki karanlık, belki aydınlık bir hücredeydi, bir çift gözden başka bir şey göremiyordu. Yakında bir yerde bir alet, yavaş ve düzenli, tıkırdıyordu. Gözler büyüdü, büyüdü ve Winston ansızın oturduğu yerden havalandı, gözlerin içine daldı ve

orada yutuldu.
Göz kamaştıran ışıklar altında, etrafı çeşitli kadranlarla çevrili bir koltuğa sıkı sıkı bağlanmıştı. Beyaz önlüklü birisi kadranları okuyordu. Dışarıdan sert ayak sesleri geldi; kapı açıldı ve ardında iki gardiyanla soluk yüzlü bir subay içeri girdi.
"101 no'lu oda," dedi, subay.
Beyaz önlüklü adam geriye dönmedi, Winston'a da bakmadı. O yalnız önündeki kadranlara bakıyordu.
Bir kilometre eninde, altın renkli yumuşak ışıklarla aydınlatılmış uzun bir koridorda kahkahalar atarak, avaz avaz itiraflarda bulunarak ilerliyordu. Her şeyi açığa vuruyordu, işkence sırasında saklamayı başardığı şeyleri bile. Bütün hayat öyküsünü, onu zaten en ince ayrıntısına dek bilen bir izleyici grubuna aktarıyordu. Gardiyanlar, kendisini sorgulayanlar, beyaz gömlekliler, O'Brien, Julia ve Bay Charrington onunla birlikte geli-
yor ve kahkahalarla gülüyorlardı. Gelecekte kendisini bekleyen o şey olmamıştı. Her şey yoluna girmiş, acılar sona ermiş, hayatının en son ayrıntısını da açıklamış ve bağışlanmıştı. O'Brien'ın sesine benzer bir ses duymuş olduğu için yatakta doğruldu. Her şeyi yöneten O'Brien'dı. Gardiyanları Wins-ton'ın üzerine gönderen ve öldürmelerine engel olan oydu. Winston'ın ne zaman acıyla çığlıklar atacağına, ne zaman uyuyacağına, koluna ne zaman iğne yapılacağına karar veren oydu. Sorulan soran ve yanıtları öneren oydu. İşkenceci oydu, koruyucu oydu, sorgulayıcı oydu, arkadaş oydu. Hatta bir kez, ilaçla uyutulduğu zaman mı, doğal uykusunda mı olduğunu Winston hatırlamıyordu, bir ses kulağına, "Kaygılanma Winston," diye fısıldamıştı. "Benim kanadım altındasın, yedi yıldır seni gözlü-yordum. Dönüm noktası geldi. Seni kurtaracağım, seni yetkin-leştireceğim!" O'Brien'ın sesi olup olmadığını bilemiyordu, ama ona, "Karanlığın var olmadığı yerde buluşacağız," diyen sesle aynıydı.
Sorgulamanın ne zaman son bulduğunu hatırlamıyordu. Karanlık bir dönemden sonra, kendini bir odada ya da hücrede buldu. Sırtüstü yatmıştı, kıpırdayamıyordu. Bedeni her tarafından bağlanmıştı. Başı bile arkadan bağlanmıştı. O'Brien ona eğilmiş, hüzünlü bir ifadeyle bakmaktaydı. Yüzü alttan

bakılınca, gözlerinin altındaki torbalardan, buradan da çenesine doğru ilerleyen yorgun çizgiler nedeniyle yıpranmış ve berbat görünüyordu. Winston'm düşündüğünden de yaşlıydı, kırk sekiz ya da elli yaşlarında olmalıydı. Önünde, üzerinde sayılar bulunan, bir kadranı olan bir kol tutmaktaydı.
"Yine buluşursak sana burada olacağını söylemiştim," dedi O'Brien.
"Evet," dedi Winston.
Önceden uyarılmadan, O'Brien'ın küçük bir hareketiyle bedenine bir ağrı dalgası yayıldı. Korkunç bir şeydi bu, çünkü bedenine öldürücü ağrılar saplanmasına karşın, ne yapıldığını göremiyordu. Bunun gerçekten kendisinde var olduğunu mu, yoksa etkinin elektriksel olarak mı yaratıldığını bilmiyordu, ama bedeni bu acıyla biçimini yitiriyor, eklemleri yavaş yavaş birbirinden ayrılıyordu. Ağrıdan alnını boncuk boncuk ter kaplamıştı, ama en kötüsü, belkemiğinin kopmak üzere olduğu korkusuydu. Bağırmamak için dişlerini sıkarak burnundan solumaya başladı.
"Bir an gelip," dedi, O'Brien onun yüzünü inceliyordu, "bir şeylerin kırılacağından korkuyorsun. Özellikle bunun belkemiğinin olmasından korkuyorsun. Omurgalarının ayrılıp içinden sıvısının akacağını düşünüyorsun, öyle değil mi Winston?"
Winston karşılık vermedi. O'Brien kadranın göstergesini indirdi. Acı ansızın, geldiği hızla kayboldu.
"Bu kırktı," dedi, O'Brien. "Gördüğün gibi, kadrandaki sayılar yüze kadar çıkıyor. Konuşmamız sırasında sana istediğim anda, istediğim ölçüde acı çektirebileceğimi lütfen unutma. Eğer bana yalan söylersen ya da kaçamak yanıtlar vermeye kalkışırsan, ya da normal zekâ düzeyinin altına inersen, acı içinde kıvranırsın. Anlıyor musun?"
"Evet," dedi Winston.
O'Brien'ın tutumu ciddiliğini biraz yitirmişti. Gözlüklerini düzeltti ve aşağı yukarı birkaç adım attı. Sonra sabırlı ve nazik bir tutumla konuşmaya başladı. Bir doktorun, bir öğretmenin, hatta bir rahibin havası vardı üzerinde; cezalandırmaktan çok açıklamak ve inandırmak istiyor gibiydi: "Senin için büyük güçlüklere katlanıyorum, Winston," dedi. "Çünkü bu zorluklara değersin, sen! Sorununun ne olduğunu çok iyi biliyorsun. Bunu

yıllardır bilmene karşın, bilgine karşı yıllarca savaştın. Zayıf bir belleğin var. Gerçek olayları hatırlayamıyorsun ve olmamış olayları hatırladığına kendini inandırıyorsun. Neyse ki tedavi edilebilirsin. Kendini iyileştiremedin, çünkü istemiyordun. Ufak bir çaba bile göstermen yeterliydi, ama sen bundan kaçındın. Erdem adı altında, bu hastalığa sıkı sıkı sarılıyorsun. Bir örnek ele alalım; söyle bakalım, Okyanusya şu anda kiminle savaşmaktadır?"
"Tutuklandığım zaman, Okyanusya, Doğu Asya'yla savaşıyordu."
"Doğu Asya'yla. Güzel. Okyanusya her zaman Doğu Asya'yla savaş durumundaydı, öyle değil mi?"
Winston soluğunu tuttu. Konuşmak için ağzını açtı, ama bir şey söylemedi. Gözünü kadrandan alamıyordu.
"Gerçeği, lütfen, Winston. Senin gerçeğini. Bana hatırladığını söyle."
"Tutuklanmadan bir hafta önce Doğu Asya'yla savaşmadığımızı hatırlıyorum. Müttefikimizdi. Avrasya'yla savaşıyorduk o zamanlar. Bu savaş tam dört yıl sürmüştü."
O'Brien elinin bir hareketiyle onu susturdu.
"Başka bir örnek verelim. Yıllar önce çok ciddi bir yanılsaman olmuştu. Uzun itiraflardan sonra yurdunu satma ve sabotaj suçlarıyla idam edilen üç eski Parti üyesinin, Jones, Aaron-son, Rutherford'un aslında suçsuz olduklarına inanıyordun. İtiraflarının doğru olmadığını kanıtlayan bir belgenin eline geçtiğine inanıyordun. Bir fotoğrafı ellerinde tuttuğun düşüne kapıldın. Bunun gibi bir fotoğraftı..."
O'Brien parmakları arasında bir gazete parçası tutuyordu. Beş saniye kadar bunu Winston'ın görüş alanında tuttu. Bir fotoğraftı, besbelliydi. O fotoğraftı bu. On bir yıl önce bir rastlantı sonucu eline geçen ve hemen yok ettiği fotoğraf. Kısa bir süre için, gözleri önünde durmuş, sonra kaybolmuştu. Ama kuşku yoktu, görmüştü onu. Bedeninin üst bölümünü bağlardan kurtarabilmek için umarsız bir atılımda bulundu, ama kı-pırdayamadı. Kadranı unutmuştu. Fotoğrafı bir kez daha elinde tutabilmeyi, hiç olmazsa bir kere daha görebilmeyi istiyordu.
"Bu fotoğraf var olan bir şey," diye bağırdı.
O'Brien, "Hayır," dedi.

Odanın öbür yanına gitti. Karşı duvarda bir bellek deliği vardı. O'Brien kapağını kaldırdı. Kâğıt sıcak hava akımıyla taşındı ve derinliklerdeki alevlerle yitip gitti. O'Brien ansızın arkasını döndü.
"Küller," dedi. "Tanınmaz durumda olan küller. Toz. Fotoğraf var olan bir şey değil. Hiçbir zaman var olmadı."
"Evet var olmuştu! Hâlâ var. Anılarda yaşıyor. Ben hatırlıyorum, sen de hatırlıyorsun."
"Ben hatırlamıyorum," dedi O'Brien.
Winston'm içine umutsuzluk çöktü. Çiftdüşündü bu. Kendisini çaresiz hissetti. Eğer O'Brien'ın yalan söylediğine inana-bilse, o zaman sorun kalmazdı. Ama O'Brien fotoğrafı gerçekten de unutmuş olabilirdi. Eğer öyleyse, onu hatırladığını, yadsıdığını da unutmuş demekti. Bütün bunların bir sahtekârlık olduğuna nasıl inanabilirdi insan? Belki de istenirse, akıl hastala-rındaki gibi akılla oynanabilirdi.
O'Brien ona izler gözlerle bakıyordu. Yetenekli, ama dik-kafalı bir öğrencisiyle konuşan bir öğretmen havası vardı üzerinde.
"Geçmişin denetimiyle ilgili bir Parti sloganı vardır. Onu lütfen yineler misin?"
"Geçmişi denetleyen geleceği de denetler; şu ânı denetleyen geçmişi de denetler," dedi Winston.
"Şu ânı denetleyen geçmişi de denetler," dedi O'Brien. Başını onaylar bir tutumla salladı. "Geçmişin gerçekten var olduğuna inanıyor musun Winston?"
Yeniden bir umutsuzluk duygusu çöktü Winston'm içine. Gözleri kadrana doğru kaydı. "Evet" ya da "hayır" karşılığından hangisinin onu kurtaracağını ve bunlardan hangisinin gerçekliğine inandığını bilmiyordu.
O'Brien hafifçe gülümsedi. "Sen bir metafizikçi değilsin, Winston," dedi. "Bugüne dek varoluşun ne demek olduğunu hiç düşünmedin. Şöyle açıklayayım. Geçmiş, uzayda somut olarak var mıdır? Bir yerde, başka bir yerde, somut nesnelerin dünyasında geçmiş hâlâ yaşıyor mu?"
"Hayır."
"Öyleyse geçmiş neredediır?"
"Kayıtlarda yazılıdır."
"Kayıtlarda. Ve?"
"İnsan aklında. İnsan belleğinde."

"İnsan belleği. Çok iyi. Öyleyse, biz Parti olarak kayıtları ve insan belleğini denetliyoruz. Öyleyse geçmişi de denetleriz, öyle değil mi?"
"Ama insanların olayları anımsamamalarını nasıl ortadan kaldırabilirsiniz?" diye bağırdı Winston. Bir an için kadranı unuttu. "İnsanın elinde değildir bu, isteği dışındadır. Belleği nasıl denetleyebilirsiniz? Benimkini denetleyemediniz."
O'Brien yeniden ciddileşti. Elini kadranın üzerine koydu. "Tersine, onu sen denetlemedin. İşte bu nedenle, şimdi buradasın. Çünkü alçakgönüllülükten ve kendini denetlemekten uzaklaştın. Bir deli, bir kişilik, bir azınlık olmayı seçtin. Yalnız denetim altında olan bir kafa gerçeği görebilir, Winston; sen
gerçeğin, nesnel dış ve kendi başına var olan bir olgu olduğunu düşünüyorsun. Ayrıca gerçeğin açıklığına inanıyorsun. Bir şey gördüğüne kendini inandırdığın zaman herkesin de seninle aynı şeyi gördüğünü kabul ediyorsun. Ama Winston, söyleyeyim, gerçek dışsal bir olay değildir. Gerçek insan aklında yaratılır, başka yerde yoktur. Bireylerin akıllarında değil, çünkü bireyler yanlış yapabilirler. Gerçek, yalnız ortak ve ölümsüz olan Partinin aklındadır. Partinin inandığı ne varsa, gerçektir. Partinin gözleriyle bakılmadıkça, gerçek görülemez. Öğrenmen gereken olay budur, Winston. Benliğini değiştirmelisin, istemek için çaba göstermelisin. Doğru düşünebilmek için kendini alçakgönüllü kılmalısın."
Söylediklerinin iyice bellenmesini ister gibi birkaç saniye durakladı.
"Hatırlıyor musun?" diye sürdürdü konuşmasını. "Günlüğüne şöyle yazmıştın: Özgürlük, iki kere ikinin dört ettiğini söyleyebilmektir."
"Evet."
O'Brien dört parmağını göstererek sol elini Winston'a doğru kaldırdı.
"Kaç parmak görüyorsun?"
"Dört."
"Eğer Parti dört değil, beş olduğunu söylerse o zaman kaç tane görürsün?"
"Dört."
Sözü acıyla attığı çığlıkla son buldu. Kadranın ibresi elli beşe

kadar yükselmişti. Winston'ın her yanını ter bastı. Dolan hava, ciğerlerini parçalıyor gibiydi, soluk verirken, dişlerini sıkması bile işe yaramıyordu; acıyla bağırmaktaydı. O'Brien dört parmağı havada onu izliyordu. İbre düştü. Bu kez acı biraz hafiflemişti.
"Kaç parmak, Winston?"
"Dört."
İbre altmışa çıktı.
"Kaç parmak Winston?"
"Dört! Dört! Dört! Başka ne diyebilirim? Dört!"
İbre yükselmiş olmalıydı, ama Winston bakmıyordu. Ciddi, koca bir yüz ve dört parmak görüyordu yalnızca. Parmaklar gözlerinin önünde kocaman, bulanık sütunlar gibi duruyor, titreşiyorlardı; ama kuşku yoktu, dört taneydiler.
"Kaç parmak, Winston?"
"Dört. Durdurun şunu. Durdurun! Yapamazsınız bunu. Dört! Dört!"
"Kaç parmak Winston?"
"Beş! Beş! Beş!"
"Hayır Winston, yararı yok. Yalan söylüyorsun. Hâlâ dört olduğunu düşünüyorsun. Kaç parmak, lütfen?"
"Dört! Beş! Dört! İstediğiniz gibi olsun. Yalnızca durdurun şunu, acımı durdurun!"
Birden, O'Brien'in kolları omzunda, dik oturur halde buldu kendini. Birkaç saniye için bilincini yitirmişti. Bedenini tutan kayışlar gevşetilmişti. Çok üşüyor, titremesini denetleyemi-yordu. Dişleri birbirine çarpıyor, yanaklarından aşağıya yaşlar süzülüyordu. Bir süre bir bebek gibi kendini o ağır kolların arasında rahat hissederek, O'Brien'e sarıldı. O'Brien koruyucusuy-muş, duyduğu acı dışarıdan, bir başka kaynaktan geliyormuş ve sanki O'Brien kendisini kurtaracakmış gibi bir duygu vardı içinde.
"Yavaş öğreniyorsun, Winston," dedi O'Brien; nazikti.
"Elimden başkası gelmiyor," diye hüngür hüngür ağlıyordu Winston. "Gözümün önünde dururken nasıl görmem? İki kere iki dört eder."
"Bazen, Winston. Bazen beş eder. Daha çok çaba göstermelisin. Akıllı bir insan olmak kolay değildir."
Winston'i yatağa yatırdı. Onu yeniden bağladı; titremesi

geçmiş, acısı yitmişti, ama kendisini zayıf hissediyordu, üşü-müştü. O'Brien başıyla, sorgu boyunca, karışmadan beklemiş olan adama işaret etti. Beyaz gömlekli adam eğildi, yakından Winston'm gözlerini inceledi, nabzını ölçtü, göğsünü dinledi, bedenini muayene ettikten sonra O'Brien'a işaret etti.
"Yineleyin," dedi O'Brien.
Winston'm bedeni acıyla doldu. İbre yetmişe, yetmiş beşe yükselmiş olmalıydı. Bu kez gözlerini yummuştu. Parmakların orada olduğunu biliyordu, hâlâ dört taneydiler. Önemli olan, spazm geçene dek yaşamaktı. Ağlayıp ağlamadığını bilmiyordu
artık. Acı yeniden hafifledi. Gözlerini açtı. O'Brien ibreyi indirmişti.
"Kaç parmak, Winston?"
"Dört, sanırım dört tane var. Çalışırsam beş görebilirim. Beş görmeye çalışıyorum."
"Ne yapmak istiyorsun? Beni beş gördüğüne inandırmak mı, yoksa gerçekten onları beş olarak görmek mi?"
"Yineleyin," dedi O'Brien.
"Onları gerçekten görmek."
İbre sekseni ya da doksanı gösteriyordu. Winston acının nedenini arada sırada hatırlayabiliyordu. Gözünün önünde parmaklardan oluşmuş bir tür orman, bir tür dans yapıyor, dalgalanıyor, kaybolup yeniden ortaya çıkıyordu. Onları saymaya çalışıyordu, ama nedenini artık hatırlayamıyordu. Yalnız onları saymanın olanaksız olduğunu ve beşle dört arasındaki gizemli farkın bunu etkilediğini biliyordu. Acı yeniden dindi. Gözlerini açtığında, aynı şeyleri gördüğünü anladı. Sayısız parmak, birçok yönde kıpırdanıyor, oynuyordu. Yeniden gözlerini kapadı.
"Kaç parmak görüyorsun, Winston?"
"Bilmiyorum. Bilmiyorum. Bir daha yinelerseniz beni öldürürsünüz. Dört, beş, altı, içtenlikle söylüyorum bilmiyo-rum.'
"İlerleme gösteriyorsun," dedi O'Brien.
Bir iğne Winston'ın derisinin altına kaydı. Aynı anda, rahatlık ve huzur veren bir sıcaklık, içine yayıldı. Ağrısını unutmuş gibiydi. Gönül borcuyla O'Brien'a baktı. Bu kocaman, çizgilerle dolu, çirkin, ama zeki yüzün görünüşü gönlünü okşuyordu.

Bağlı olmasa, elini uzatıp O'Brien'ın omzuna koyacaktı. O'Brien'ı şimdiye dek hiç bu kadar çok sevmemişti. Ama bu, yalnız acı çekmesine son verdiği için değildi. Eski, dipte yatan duygusu açığa çıkmıştı; O'Brien'ın dost mu yoksa düşman mı olduğu önemli değildi. O'Brien konuşulabilecek bir kişiydi. Belki de insan sevilmekten çok anlaşılmayı istiyordu. O'Brien ona delirebileceği bir sınıra kadar işkence etmişti ve bir süre sonra onu ölüme göndereceği ortadaydı. Ama fark etmezdi. Bu, arkadaşlıktan daha derin bir şeydi; onlar sırdaştılar; burada ya da şurada, asıl sözcükler hiç konuşulmamış olsa bile, bir gün karşılaşıp konuşabilirlerdi. O'Brien, yüzünde onun bu düşüncesine katıldığını belirten bir anlatımla, ona bakıyordu. Konuştuğu zaman tutumu olağandı.
"Nerede olduğunu biliyor musun, Winston?" diye sordu.
"Bilmiyorum. Tahmin edebilirim. Sevgi Bakanlığında."
"Ne kadar zamandır buradasın, biliyor musun?"
"Bilmiyorum. Günler, haftalar, aylar, sanırım aylardır."
"Neden insanları böyle bir yere getiriyoruz sanıyorsun?"
"İtiraf etmeleri için."
"Hayır, neden bu değil. Yeniden dene!"
"Onları cezalandırmak için."
"Hayır!" diye bağırdı O'Brien. Sesi çok değişmiş, yüzü ciddileşmiş, tanınmaz olmuştu. "Hayır! Ne sana itiraf ettirmek, ne de cezalandırmak için. Seni buraya neden getirdiğimizi söyleyeyim. Seni iyileştirmek için. Seni akıllandırmak için! Anlıyor musun Winston? Buraya giren hiç kimse iyileşmeden çıkmaz. O işlediğin aptalca suçlar ilgilendirmiyor bizi. Parti, eylemlerinle değil, düşüncelerinle ilgileniyor. Biz düşmanlarımızı yok etmeyiz. Onları değiştiririz. Bununla ne demek istediğimi anlıyor musun?"
Winston'm üzerine eğilmişti. Yüzü çok yakın olduğu için çok büyüktü, aşağıdan bakıldığı için de çok çirkin görünüyordu. Garip, çılgınca bir anlatım kaplamıştı yüzünü. Winston'm yüreği hopladı. Yatağa biraz daha gömülebilir miydi acaba? O'Brien'ın yeniden ibreyi çevireceğinden kuşkusu yoktu. O sırada O'Brien uzaklaştı. Birkaç kez odada dolaştı. Ve sonra daha az hiddetle sürdürdü konuşmasını:
"Anlaman gereken ilk şey, burada şehit diye bir olay olmadığıdır. Geçmişteki dinsel kıyımları okumuşsundur.

Ortaçağlarda Engizisyon vardı, ama başarılı olamadı. Doğru yoldan ayrılanları yok etmek amacıyla işe başladı. Ama sonunda yok olan kendisi oldu. Çünkü kazığa bağlayıp yaktığı her adamın yerine binlercesi çıktı. Neden böyle oldu? Çünkü Engizisyon, düşmanlarını herkesin önünde tövbe etmeden öldürüyordu. Öldürme nedeni zaten suçluların tövbe etmemeleriydi. İnsanlar gerçek inançlarından vazgeçemedikleri için ölüyorlardı. Aslında tüm onur suçlunun, tüm utanç ise onu yakan Engizisyonun oluyordu. Daha sonraları, yirminci yüzyılda totaliterler vardı. Alman Nazileri ve Rus Komünistleri. Ruslar doğru yoldan ayrılanları, Engizisyondan daha şiddetli cezalandırdılar. Geçmişteki yanlışlardan öğrenmişlerdi; şehitler yaratılmamalıydı. Kurbanlarını mahkeme önüne çıkarmadan önce insanlık onurlarını öldürüyor, aç bırakarak, işkence ederek, tüm dirençlerini kırıyorlardı. Sonuçta kendilerine ne söylenirse kabul ediyorlar, birbirlerini ele veriyor, birbirlerinin ardına gizleniyorlar, acıma dileniyorlardı. Âmâ birkaç yıl sonra aynı şeyler yinelendi. Ölenler şehit oldular; alçaldıkları unutulmuştu. Neden böyle olmuştu? Çünkü, itiraflarının düzmece olduğu ve işkence yoluyla elde edildiği anlaşılmıştı. Biz bu tür yanlışlar yapmıyoruz. Buradaki tüm itiraflar doğrudur. Onları biz doğru yapıyoruz. En önemlisi, ölülerin bize karşı çıkmak için dirilmelerini önlüyoruz. Sonraki kuşakların seni savunacağını sakın düşünme, Winston. Sonrakiler senin adını bilmeyecek, seni tarih zincirinden söküp atacağız. Seni gaz haline sokup atmosfere salacağız. Senden geriye hiçbir şey kalmayacak; ne bir ad, ne bir kayıt, ne de beyinlerde bir anı. Geçmişten olduğu gibi, gelecekten de silineceksin. Sen hiç yaşamamış olacaksın."

Winston anlık bir buruklukla, öyleyse neden bana işkence ediyorlar, diye düşündü. O'Brien, sanki Winston düşüncelerini yüksek sesle söylemiş gibi adımlarını değiştirdi ve gözleri kısık, o çirkin yüzüyle yaklaştı.

"Seni yok edeceksek, neden bu sorgulama zahmetine katlanıyoruz diye merak ediyorsun. Öyle değil mi?"

"Evet," dedi Winston.

O'Brien gülümsedi. "Sen bir yanlışsın. Silinmesi gereken bir lekesin. Sana biraz önce geçmiştekilerden farklı olduğumuzu

söylemiştim. Biz, zorla boyun eğilmesinden hoşlanmayız. Bize kendi isteğinle uymalısın. Biz bize başkaldıranları yok etmeyiz. Akıllarını ele geçirip değiştirir, yeniden biçimlendiririz. Ondaki tüm kötülüğü yok eder, onu yalnız görünüşte değil, tüm gönlü ve tüm ruhuyla kendi tarafımıza çeker, sonra öldürürüz. Katlanamayacağımız tek şey, ne kadar güçsüz ve gizli olursa olsun, dünyada yanlış bir düşüncenin var olmasıdır. Ölüm anında bile, doğru yoldan sapma söz konusu olmamalıdır. Geçmişte, doğru yoldan sapanlar, ölüme aynı düşünceleri taşıyarak giderlerdi. Rusya'da bile kurban kurşuna dizilmeye giderken kafatasının içinde başkaldırısını korurdu. Ama biz, beyni parçalamadan önce, onu yetkinleştiriyoruz. Eski despotların
emri, "Olmamalısın,"dı; totaliterlerin emri, "Olmalısın"dı. Bizim emrimiz ise, "Öylesin"dir. Buraya getirdiğimiz hiç kimse bize karşı dayanamaz. Herkes temizlenir. Bir zamanlar suçsuz olduklarına inandığın o üç sefil hain, Jones, Aaronson ve Rutherford bile, sonunda yola gelmişti. Sorgulamalarında ben de bulunmuştum. Yavaş yavaş dirençlerinin kırılıp, ağlayan, yalvaran, sürünen birer yaratık olduklarını gözlerimle gördüm. Sonunda korkudan ya da acıdan değil, pişmanlıktan bu duruma gelmişlerdi. Onlarla işimiz bittiğinde artık insan kabuklarıydılar. İçlerinde yalnız, yaptıklarından dolayı bir hüzün ve Büyük Biradere olan sevgileri kalmıştı. Onu ne kadar çok sevdiklerini görmek çok etkileyiciydi. Henüz kafalarının içi temizken ölebilmek için, kendilerini hemen kurşuna dizmemizi istiyorlar ve yalvarıyorlardı."
Sesi hülyalanmıştı. Hâlâ yüzünden coşkusu ve çılgınca isteği okunuyordu. Winston onun rol yapmadığını biliyordu, ikiyüzlü değildi, söylediklerinin her sözcüğüne inanıyordu. Zihinsel yeteneklerinin yetersiz olması, Winston üzerinde bir baskı oluşturuyordu. Bu ağır bedenin bir ileri, bir geri yürüyüşünü izledi. O'Brien kendisinden her bakımdan büyüktü. Kendisinin inandıklarını ya da inanabileceklerini O'Brien daha önceden biliyordu; onları incelemiş ve yadsımıştı. Onun zihni Wins-ton'ınkini de içeriyordu. Öyleyse, O'Brien'ın deli olduğunu nasıl söyleyebilirdi? Deli olan kendisi olmalıydı. O'Brien durdu ve Winston'a baktı. Sesi ciddileşmişti:
"Bize boyun eğerek canını kurtarabileceğini sanma sakın,

Winston. Bir kere bozulmuş olanlar asla bağışlanmazlar. Ömrünün sürmesine izin versek bile, elimizden kaçamazsın. Sana olanlar, ölümsüzdür. İlk önce bunu anlamalısın. Seni dönüşü olmayacak noktaya kadar değiştireceğiz. Bin yıl yaşasan bile iyi-leşmeyecek değişiklikler olacak sende. Asla, olağan insanca duygularına kavuşamayacaksın. İçindeki her şey ölmüş olacak. Sevgi, arkadaşlık kurabilme yeteneklerin, yaşama sevincin yitmiş olacak, gülmeyeceksin, merak duymayacaksın, cesaret gösteremeyeceksin, onur duyamayacaksın. Bomboş olacaksın. Seni boşaltıp yerine kendimizi dolduracağız."
Durdu ve beyaz gömlekli adama işaret etti. Winston başının arkasına kocaman bir aletin dayandığını hissetti. O'Brien yatağın yanına oturmuştu; yüzü Winston'ınkiyle aynı yükseklikteydi.
Winston'ın başının gerisinde duran beyaz gömlekli adama, "Üç bin," dedi.
Hafif bir ıslaklık bırakan iki küçük yastığı Winston'm şakaklarına yerleştirdiler. Winston ürperdi, yeni bir acı gelmek üzereydi. O'Brien cesaret verici bir hareketle onun kolunu tuttu.
"Bu kez canın yanmayacak," dedi. "Gözlerimin içine bak."
O anda korkunç bir patlama ya da ona benzer bir şey oldu. Ses çıkıp çıkmadığını hatırlamıyordu, ama gözleri kör edici bir ışıkla dolmuştu. Winston yaralanmamış, ama kötü bir biçimde sersemlemişti. Patlama olduğu zaman, sırtüstü yattığı halde, sanki onun etkisiyle devrilmiş gibiydi. Korkunç patlama onu yerle bir etmiş gibiydi. Başının içinde bir şeyler olmuştu. Işığın etkisi geçip de gözleri yeniden görmeye başlayınca, kim olduğunu, nerede bulunduğunu hatırlamış, karşısındaki yüzü tanımıştı. Ama yine de beyninden bir parça koparılmış gibi, bir taraflarında bir boşluk vardı.
"Uzun sürmez!" dedi, "Gözlerime bak! Okyanusya kiminle savaşıyor?"
Winston düşündü. Okyanusya'nın ne olduğunu ve kendisinin bir Okyanusyalı olduğunu biliyordu. Avrasya ve Doğu Asya'yı da hatırlıyor, ama kimin kiminle savaştığını bilmiyordu. Aslında bir savaş olup olmadığından bile emin değildi.
"Hatırlamıyorum."

"Okyanusya Doğu Asya ile savaşıyor. Senin ömrünün başlangıcından, Partinin başlangıcından, tarihin başlangıcından bu yana, savaş kesintisiz sürüyor. Bunu hatırlıyor musun?"
"Evet."
"On bir yıl önce yurtlarını sattıkları için idamlarına karar verilen üç adam hakkında bir efsane yaratmıştın. Onların suçsuz olduklarını kanıtlayan bir kâğıt parçası gördüğünü sandın. Aslında böyle bir kâğıt parçası yok. Onu sen kafanda yarattın ve buna inandın. Onu ilk ne zaman yarattığını hatırlıyor musun?"
"Evet."
"Şimdi elimin parmaklarını kaldırıyorum. Beş parmağımı görüyorsun değil mi?"
"Evet."
O'Brien parmaklarından birini içeri aldı.
"Şimdi beş parmak var, beş parmağımı görüyor musun?"
"Evet."
Ve gerçekten gördü, bir an için... Sonra her şey eski haline döndü, eski korkuları, şaşkınlıkları geri geldi. Ne kadar uzunlukta olduğunu bilmiyordu, belki otuz saniye kadar sürmüştü, ama apaçık görmüştü, işte! O'Brien'ın sözleri somut gerçek olmuştu. Eğer gerekirse iki kere iki beş edebilirdi. O'Brien elini indirmeden önce bu görüntü kayboldu. Hayatının bir başka kesitinde capcanlı bir deneyim olarak hatırlayacağı bu olay belleğinde iyice yer etti.
"Görüyorsun işte, demek olabiliyormuş," dedi O'Brien.
O'Brien hoşnut bir havayla ayağa kalktı. Winston solundaki beyaz gömlekli adamın bir ampul kırarak şırıngasını doldurduğunu gördü. O'Brien yüzünde bir gülümsemeyle Winston'a döndü. Eski davranışıyla gözlüklerini yerleştirdi.
"Günlüğüne, seni anlayan ve konuşabileceğin bir insan olduğum sürece, düşman ya da dost olmamın önemli olmadığını yazmıştın, hatırlıyor musun? Haklıydın. Seninle konuşmak hoşuma gidiyor. Düşünce yapın ilgimi çekiyor. Bana benimkini hatırlatıyor, yalnız bir fark var: Seninkinin deli olması. Sorgulama bitmeden önce bana birkaç soru sorabilirsin, istersen eğer."
"İstediğin her soruyu mu?"

"İstediğini."
Winston'm gözlerinin kadranda olduğunu gördü. "Kapatıldı. İlk sorun ne?"
"Julia'ya ne yaptınız?" diye sordu Winston.
O'Brien yeniden gülümsedi. "Seni sattı, Winston. Hemen! Bu kadar çabuk tarafımıza geçen bir insan seyrek görülür. Onu görsen tanıyamazsın. Bütün başkaldırıcılığı, bütün çılgınlığı, kirli düşünceleri ondan sökülüp alındı. Yetkin bir dönüştürme işlemiydi, kitaplara geçecek kadar."
"Ona işkence ettiniz mi?"
O'Brien bunu yanıtlamadı. "Başka soru?" diye sordu.
"Büyük Birader diye bir şey var mı?"
"Elbette ki var. Parti var. Büyük Birader Partinin bütünüdür."
"O da benim var olduğum gibi mi var?" "Sen yoksun," dedi O'Brien.
Yine umutsuzluk çöktü üzerine. Ona kendisinin var olmadığını tartışmalar sonucu kanıtlayabilirdi. Ama bunlar sözcük oyunlarıydı. 'Sen yoksun" tümcesi içinde mantıksal bir saçmalık yatmıyor muydu zaten? Ama bunu söylemesinin bir yararı yoktu. Yanıtsız bırakılan çıkmaz tartışmalarda O'Brien'ın kendisini alt edeceği düşüncesiyle sarsıldı.
Yorgun bir sesle, "Ben var olduğumu sanıyorum," dedi. "Kimliğimin bilincindeyim. Doğdum ve öleceğim. Kollarım ve bacaklarım var. Uzayda belirli bir yer kaplıyorum. Bir başkası aynı anda benim kapladığım yerde bulunamaz. Bu anlamda Büyük Birader var mıdır?"
"Önemli bir şey değil bu. Büyük Birader vardır."
"Büyük Birader ölecek mi?"
"Elbette ki hayır. Nasıl ölebilir? Başka soru?"
"Kardeşlik diye bir şey var mı?"
"Bunu, Winston, hiçbir zaman öğrenemeyeceksin. Seninle işimiz bittiği zaman, seni serbest bırakmayı uygun görsek ve doksan yaşına kadar yaşasan, bu sorunun yanıtını yine öğrenemeyeceksin. Yaşadığın sürece bu senin için bir sır olarak kalacak."
Winston suskun, uzanıyordu. Göğsü biraz hızlı inip kalkmaya başlamıştı. İlk düşündüğü soruyu henüz sormamıştı. Sorması gerekiyordu, ama dili dönmüyor gibiydi. O'Brien'ın yüzünde, eğlendiğini gösterir bir anlatım vardı. Gözlükleri bile alaycı bir

parıltıyla yanmaktaydı. Birden Winston, ne soracağımı biliyor, diye düşündü. Ve düşüncesi, sözcüklere döküldü:
"101 no'lu odada ne var?"
O'Brien'ın yüzündeki anlatım değişmedi. Kuru bir sesle karşılık verdi:
"101 no'lu odada ne olduğunu biliyorsun Winston. Herkes 101 no'lu odada ne olduğunu bilir."
Parmağıyla beyaz gömlekli adama işaret etti. Belli ki, sorgulama son bulmuştu. Winston'ın koluna bir iğne girdi. Hemen, anında uykuya daldı.

3

"Yeniden oluşumunda üç aşama var," dedi, O'Brien. "Öğrenme, anlama ve kabullenme. Şu anda ikinci aşamadasın."
Winston, her zamanki gibi sırtüstü yatıyordu. Ama kendisini tutan kayışlar gevşetilmişti. Hâlâ yatağa bağlı olmasına karşın, dizlerini ve başını sağa sola oynatabiliyor, kollarını dirseğinden itibaren kaldırabiliyordu. Kadran eskisi kadar ürkütücü değildi. Eğer akıllıca davranırsa, bunun verdiği acılardan kurtu-labiliyordu, çünkü O'Brien kolu ancak aptalca bir şey söylediği zaman çekiyordu. Bazen, kadranı kullanmadıkları sorgulamalar da oluyordu. Kaç sorgulamadan geçmişti, hatırlamıyordu. Tüm işlem, sonu gelmez bir biçimde sürmekteydi, belki haftalar geçmişti. Sorgulamalar arasındaki süreler bazen birkaç gün, bazen iki saat oluyordu.
"Uzandığın yerde Sevgi Bakanlığının senin için neden bu kadar sıkıntıya girdiğini merak etmişsindir, hatta bunu daha önce bana sormuştun. Serbest olduğun zaman da seni şaşkınlığa düşüren aynı sorundu. İçinde yaşadığın toplumun işleyişini anlıyor, ama bunun derinindeki güdüleri kavrayamıyorsun. Günlüğüne, "Nasıl olduğunu anlıyorum, ama niçin olduğunu anlamıyorum," diye yazdığını hatırlıyor musun? İşte bu 'niçin'i sorgulamaya başladığın zaman, aklını yitirmeye başlamıştın. Goldstein'ın 'kitabı'nı ya da en azından bazı bölümlerini okudun. 'Kitap' sana bilmediğin bir şey öğretti mi?"
Winston, "Kitabı okudunuz mu?" diye sordu.
"Onu ben yazdım. Doğrusunu söylemek gerekirse, yazılmasında katkım oldu. Hiçbir kitap bireysel olarak

yazılmaz, bilirsin."
"Yazılanlar doğru mu?"
"Betimlemeler doğru. Gizli bilgi birikimi, bunun el altından yayılması —bir proleter başkaldırısı— Partinin devrilmesi gibi öne sürdüğü çözümler saçma. Bunları önereceği önceden belli. Hepsi saçma! Proleterler asla başkaldırmayacaklar, ne bin yıl, ne de bir milyon yıl sonra. Yapamazlar. Sana nedenini söylemem gerekmez; çünkü biliyorsun. Eğer aklına kanlı çatışmalar falan geliyorsa, sil, at kafandan! Partiyi devirmenin hiçbir yolu
yoktur. Partinin egemenliği sonsuza dek var olacaktır. Bunu kafana iyice yerleştir."
Yatağın yanına yaklaştı, "Sonsuza dek," diye yineledi. "Şimdi yeniden 'nasıl' ve 'niçin' sorusuna dönelim. Partinin gücünü nasıl koruduğunu iyi biliyorsun. Şimdi bana niçin iktidarı elimizden bırakmadığımızı söyle. Güdülerimiz nedir? Neden güçlü olmayı istiyoruz?"
Winston konuşmuyordu. O'Brien, "Haydi, konuş!" diye ekledi. Ama Winston bir süre daha konuşmadı. Her yanını yorgunluk sarmıştı. O'Brien'ın yüzüne coşkunun delice pırıltıları yerleşmişti. Winston, onun ne söyleyeceğini biliyordu. Parti gücü kendisi için değil, çoğunluk için istiyordu. Çünkü insanlar özgürlüğün kendilerine yaramadığı, gerçeklerle yüz yüze gelemeyen, yönetilmek isteyen, kendilerinden güçlüler tarafından her an kandırılmaya hazır, güçsüz yaratıklardır. İnsanoğlu için seçim, mutluluk ve özgürlük arasındadır. Büyük çoğunluk için gerekli olan mutluluktur. Parti güçsüzlerin sonsuz koruyucusu-dur; iyiye kavuşmak için kötülük yapan, başkalarını mutlu etmek için kendisini harcayan bir sınıftır. Winston, işin korkunç yanı O'Brien bunları inanarak söyleyecek, diye düşündü. Yüzünden okunuyordu bu. O'Brien her şeyi biliyordu. Dünyanın gerçekte nasıl olduğunu, insanoğlunun yaşadığı kötü koşulları, Partinin onları o koşullarda tutmak için söylediği yalanları, giriştiği barbarlıkları çok iyi biliyordu. Her şeyi öğrenmiş, tartmış ve amacın her şeyi haklı gösterdiği sonucuna varmıştı. Winston, senden daha zeki olan, senin söylediklerini dinleyip gene kendi bildiğini okuyan bir deliye karşı ne yapabilirsin, diye düşündü.
"Bizleri kendi iyiliğimiz için yönetiyorsunuz," dedi, zayıf bir

sesle, "İnsanların kendilerini yönetemeyeceklerine inanıyorsunuz. Ve bunun için..."
Acı bir çığlık attı. Bedenini bir acı dalgası kaplamıştı. O'Brien ibreyi otuz beşe çıkarmıştı.
"Saçmalama, Winston. Aptalca bu sözlerin. Daha İyi bir yanıt verebilirdin."
Kolu geri çekti ve konuşmasını sürdürdü.
"Şimdi sana sorumun yanıtını söyleyeceğim: Parti yalnızca kendisi için güç ister. Bizi ilgilendiren başkalarının iyiliği değil, yalnız ve yalnız iktidardır. Servet, lüks, uzun ömür ya da mutluluk değil, yalnızca iktidardır. Geçmişteki tüm oligarşilerden farklıyız, çünkü biz ne yaptığımızı biliyoruz. Tüm diğerleri, bize benzeyenler bile ikiyüzlü ve korkaktılar. Alman Nazileri ve Rus komünistleri kullandıkları yöntemlerle bize çok yaklaşmışlardı. Ama hiçbir zaman, kendi dürtülerini tanıyabilecek kadar cesaret gösteremediler. Yönetime istekleri dışında, sınırlı bir süre için geldiklerine ve kısa bir süre sonra, tüm insanların eşit ve özgür oldukları bir cenneti kurabileceklerine inanıyorlardı. Biz böyle değiliz. Kimse yönetime onu bırakmak için geçmez. İktidar araç değil, amaçtır. Kimse bir devrime bekçilik etmek için diktatörlük kurmaz; devrim diktatörlüğü kurmak için yapılır. Baskı kurmanın amacı baskı kurmaktır. İşkencenin amacı işkencedir. İktidarın amacı iktidardır. Şimdi beni anlamaya başladın mı?"
Winston, daha önceleri de olduğu gibi, O'Brien'ın yüzünün yorgunluğundan etkilenmişti. Güçlü, etli ve acımasız bir yüzdü. Winston zekâ ve tutku dolu bu yüzün karşısında kendini güçsüz hissediyordu. Ama yorgundu bu yüz; gözlerinin altında torbalar oluşmuştu, yanakları sarkmıştı. O'Brien yıpranmış yüzünü daha da yaklaştırarak, üzerine eğildi.
"Yüzümün yorgun ve yaşlı olduğunu düşünüyorsun," dedi. "Güçlü olmaktan söz ederken kendi bedenimin çürümesini bile önleyemediğimi düşünüyorsun Winston, insanın yalnızca bir hücre olduğunu anlayabiliyor musun? Hücrenin yorgun olması, organizmanın dinç olması demektir. Tırnaklarını kestiğin zaman ölüyor musun?"
Yataktan uzaklaşarak elleri cebinde yeniden dolaşmaya başladı.
"Bizler iktidarın rahipleriyiz," dedi. "Tanrı iktidardır. Ama senin

için iktidar henüz bir sözcükten başka bir şey değil. Onun için, bunun ne olduğunu öğrenme zamanın geldi. Önce gücün kolektif olduğunu anlamalısın. Birey, bireyselliğine son verdiği zaman güce kavuşabilir. Partinin sloganını biliyorsun. 'Özgürlük Köleliktir'. Bunun tersi hiç aklına geldi mi? Kölelik özgürlüktür. Yalnız ve özgür olan insan her zaman yenilir. Çünkü insan baştan bir yenilgi olan ölüme boyun eğmiştir. Ama özgürlüğünü bir yana bıraktığı, Partiye kayıtsız şartsız boyun eğdiği, onunla bütünleştiği zaman sonsuzlaşır. Anlaman gereken ikinci bir nokta şudur: İktidar, insanlara hükmetmektir; bedenlerine ve özellikle kafalarına. Maddeye, senin deyiminle dışsal gerçeğe egemen olmak önemli değildir. Zaten şu anda, madde üzerindeki egemenliğimiz mutlak."
Bir an için, Winston ibreyi önemsemedi. Oturmak için ileri doğru atıldı, ama bedenine acı çektirmekten başka bir işe yaramadı bu hareketi.
"Maddeye nasıl egemen olabilirsiniz?" diye bağırdı. "Ne iklim koşullarını ne de yerçekimi yasalarını denetleyebilirsiniz. Sonra hastalıklar, acı ve ölüm var..."
O'Brien onu elinin bir hareketiyle susturdu. "Maddeye egemeniz, çünkü aklı denetliyoruz. Gerçek, insan kafasının içindedir. Adım adım öğreneceksin, Winston. Yapamayacağımız şey yoktur. Görülmezlik, havaya yükselme olayı, her şey. İstesem yerden bir sabun köpüğü gibi havalanabilirim. Doğa hakkındaki bu on dokuzuncu yüzyıl düşüncelerini bırakmalısın. Doğa yasalarını biz yaparız."
"Hayır, yapamazsınız! Bu gezegenin bile yöneticileri değilsiniz Peki, Avrasya ve Doğu Asya, onlar ne oluyor? Henüz onları bile ele geçiremediniz."
"Bu önemli değil. Bize uygun olduğu zaman onları ele geçireceğiz. Geçirmesek bile ne fark eder ki? Onlarla bağlantıyı kesebiliriz. Dünya Okyanusya'dır."
"Ama dünya bir toz zerresidir ancak. Ve insanlar küçücüktürler, güçsüzdürler. İnsanoğlu ne zamandır dünya üzerinde yaşıyor? Milyonlarca yıl boyunca yeryüzü bomboşu."
"Saçma. Dünya bizimle aynı yaştadır. Daha yaşlı nasıl olabilir? İnsan bilincinden önce hiçbir şey yoktu ortada."
"Ama kayalar hayvanların -mamut, mastodonlar ve adı duyulmamış bir yığın hayvanın- kemikleriyle dolu."

"Sen bu kemikleri gördün mü, Winston? Elbette ki, hayır. Onları on dokuzuncu yüzyıl biyologları uydurmuşlardı. İnsandan önce bir şey yoktu. İnsandan sonra -eğer onun sonu gelirse- bir şey var olmayacak. İnsan dışında hiçbir şey yoktur."
"Ama bizim dışımızdaki evrene ne olacak? Yıldızlara bakın. Bazıları bir milyon ışık yılı uzaktalar. Bizim ulaşamayacağımız uzaklıklarda duruyorlar."
O'Brien kayıtsızlıkla, "Yıldızlar da neymiş?" dedi. "Birkaç kilometre ötedeki ateş parçacıkları. İstersek onlara ulaşabiliriz ya da onları ortadan kaldırabiliriz. Evrenin merkezi dünyadır. Güneş ve yıldızlar onun çevresinde dönerler."
Winston konuşmak için davrandı, ama bu kez bir şey söylemedi. O'Brien, bir karşı çıkışı yanıtlarmış gibi konuşmaya başladı.
"Bazı durumlarda bu elbette doğru değildir. Okyanus'a açıldığımızda ya da bir güneş tutulmasını önceden saptadığımızda, dünyanın güneş çevresinde döndüğünü ve yıldızların milyonlarca ışık yılı uzakta olduğunu varsaymak işimize gelir. Ama ne fark eder? İkili bir gökbilim sistemi yaratmanın olanaksız olduğunu mu sanıyorsun? Yıldızlar isteğimize göre, uzak ya da yakın olabilirler. Matematik bilgimizin yetersiz olduğunu düşünüyorsun. Çiftdüşünü unuttun mu?"
Winston olduğu yerde büzüldü. Ne söylerse söylesin, O'Brien'ın yanıtları altında eziliyordu. Ama yine de biliyordu, kendisinin doğru düşündüğünü biliyordu. Kafanın içindekiler dışında hiçbir şeyin var olmadığı savını çürütecek bir şeyler olmalıydı. Bunun bir aldatmaca olduğu çok önceleri kanıtlanmamış mıydı? Bunun şimdi hatırlamadığı bir adı vardı. Ona tepesinden bakarken O'Brien hafifçe gülümsedi.
"Metafizik konusunda yetenekli olmadığını sana söylemiştim. Bulmaya çalıştığın sözcük, solipsizm. Ama yanılıyorsun. Bu solipsizm değil. Kolektif solipsizm diyebiliriz. Ama bu da farklıdır. Gerçekte, tam tersi!" Değişik bir sesle ekledi, "Ama bunların hepsi konu dışı. Gerçek güç, gece gündüz uğrunda çalıştığımız iktidar, madde üzerinde egemenlik kurmak değil, insan üzerinde egemenlik kurmaktır."
Durakladı ve yeniden bir öğretmenin, yetenekli bir öğrencisiyle

konuşması havasında sürdürdü konuşmasını.
"Bir insan başkası üstünde nasıl iktidar kurabilir?"
Winston düşündü, "Ona acı çektirerek," dedi.
"Çok doğru. Ona acı çektirerek. Boyun eğmek yeterli değildir. Acı içinde olmadıkça, onun kendi isteğine değil, senin isteğine uyduğunu nasıl bilebilirsin? İktidar acı çektirmek ve küçük düşürmek demektir. İktidar insanın kafasını parçalamak ve istenen biçimde bir araya getirmektir. Nasıl bir dünya yaratmaya çalıştığımızı anlamaya başlıyor musun? Yaşamanın amacını zevk kabul eden aptal ütopyacıların tam tersi bir yer... Korkunun, acının, işkencenin dünyası. Kendini geliştirdikçe daha da acımasızlaşan bir yer... Dünyamızdaki gelişme, acıya doğru ilerleyen bir gelişme olacaktır. Eski uygarlıklar, sevgi ve adalet üzerine kurulduklarını ileri sürerlerdi. Bizimki nefret üzerine kurulu. Bizim dünyamızda korku, kin ve övünmeden başka duygulara yer yok. Bunun dışında her şeyi yok edeceğiz -her şeyi. Şimdiden. Devrimden önceki düşünce alışkanlıklarını parçalamaya başladık bile. Ana-babayla çocuk, insanla insan, kadınla erkek arasındaki bağlan kopardık. Kimse eşine ya da çocuğuna ya da arkadaşına güvenmiyor artık. Gelecekte, eşler ve arkadaşlar da ortadan kalkacak. Çocuklar, doğar doğmaz annelerinden alınacaklar. Yumurtanın kuluçkadan alınması gibi. Cinsel içgüdü ortadan kalkacak. Üreme, tayın kâğıdını yenileme gibi yıllık bir formalite olacak. Orgazmı ortadan kaldıracağız. Nörologlarımız şu anda bu konu üzerinde çalışıyorlar. Partiye karşı olandan başka bağlılık bulunmayacak. Büyük Biradere karşı duyulandan başka sevgi duyulmayacak. Bir düşmanın yenilgisine gülmekten başka kahkaha olmayacak. Sanat, edebiyat, bilim diye bir şey kalmayacak. Her şeye egemen olduğumuzda, bilime gerek kalmayacak. Güzellikle çirkinlik arasında bir ayrım bulunmayacak. Merak ve yaşama sevinci ortadan kalkacak. Tüm zevkler parçalanacak. Ama şunu hiçbir zaman unutma ki Winston, günden güne büyüyen ve kurnazlaşan, kendinden geçmiş iktidar, hep var olacak. Her an, zafer coşkunluğu ve zayıf bir düşmanın ezilmesi duyguları taşınacak. Geleceğin nasıl olacağını bilmek istiyorsan, bir insanın yüzünü aralıksız çiğneyen bir çizme düşle..."
Winston'ın konuşmasını bekliyormuş gibi durakladı. Winston

yatağının içinde büzülmeye çalışıyordu. Hiçbir şey söyleyemedi, yüreği taş kesilmiş gibiydi. O'Brien konuşmasını sürdürdü.
"Şunu asla unutma; her zaman üzerine basılacak bir yüz bulunacaktır. Partinin düşmanı olan çılgın biri olacak ve o hep aşağılanarak, defalarca yenilecektir. Elimize düştüğünden bu yana yaşadıkların, başkaları için de sürecek, daha da kötüleşecek-tir. Casusluklar, ihbarlar, tutuklanmalar, işkenceler, idamlar, ortadan kaybolmalar, asla son bulmayacak. Parti güçlendikçe acımasızlaşacak; muhalefet zayıfladıkça, despotluk güçlenecektir. Goldstein ve onun yolundan gidenler sonsuza dek var olacak. Her gün, her an yenilgiye uğrayacak, aşağılanacak, gülünç duruma düşürülecek, ama hep yaşayacaklardır. Seninle yedi yıldır oynadığım bu oyun kuşaklar boyu yinelenecek, her seferinde daha da ustalaşacak. Doğru yoldan ayrılanlar burada acınma dilenecek, kendilerini yitirecek, acıyla bağıracak, ayaklarımıza kapanacaklar. İşte hazırlamakta olduğumuz dünya bu. Zaferle olduğu kadar, dehşetle de dolu bir dünya olacak. Utkuların ve zaferlerin birbirini izleyeceği bir dünya... Görüyorum ki, dünyanın nasıl olacağını anlamaya başladın. Sonunda anlamaktan öte, kabullenecek ve onun bir parçası olacaksın."
Winston konuşabilecek kadar kendine gelmişti.
"Bunu yapamazsınız!" dedi, zayıf bir sesle.
"Ne demek istiyorsun, Winston?"
"Betimlediğiniz dünyayı yaratamazsınız. Bu bir düş. Olanaksız."
"Neden?"
"Korku, nefret ve kötülük üstüne bir uygarlık kurmak olanaksızdır. Yaşamaz."
"Neden?"
"Yaşayamaz. Parçalanır. Kendi kendini yok eder."
"Saçma. Nefretin sevgiden daha yorucu olduğu izlenimi var kafanda. Neden öyle olsun ki? Olsa bile ne fark eder? Diyelim ki biz daha çabuk yıpranıp daha çabuk tükenmeyi yeğliyoruz. Diyelim ki insan yaşam temposunu öylesine hızlandırdı ki otuzuna gelen herkes yaşlılık bunamasına girecek duruma geliyor. Ne fark edecek ki? Bireyin ölümü son değildir. Parti ölümsüzdür!"

Winston her zamanki gibi umutsuzluğa sürüklendi. Tartışmayı sürdürürse O'Brien yeniden ibreyi yükseltirdi. Ama konuşmadan da duramadı. Elinde, düştüğü bu dehşete karşı koyacak somut bir kanıt olmadığı halde, karşı çıkmaya başladı.
"Bilmiyorum - umurumda değil. Sonunda başarısız olacaksınız. Bir şey sizi yenecek. Hayata yenileceksiniz."
"Biz, hayatı her düzeyde denetliyoruz, Winston. Sen 'insanın doğası" diye bir şey olduğuna ve bunun bize başkaldıracağına inanıyorsun. Ama insan doğasını biz yaratıyoruz. İnsanlar uysaldır. Belki de proleterlerin başkaldırarak bizi devirecekleri varsayımına geri döndün. Bunu sil! Onlar güçsüz hayvanlar gibidirler. İnsanlık Partidir. Onun dışındakiler önemsizdirler."
"Umurumda değil. Sonunda sizi yenecekler. Eninde sonunda sizin ne olduğunuzu görecek ve sizi parçalara ayıracaklar."
"Bunun olacağına dair ortada bir kanıt var mı? Ya da olması için bir neden?"
"Hayır, ama inanıyorum. Yenileceğinizi biliyorum. Evrende bir şey var - bilmiyorum, ama bir ruh, bir ilke, onu asla yene-mezsiniz."
"Tanrıya inanır mısın, Winston?"
"Hayır."
"Öyleyse bizi yenecek olan ilke nedir?"
"Bilmiyorum. İnsan ruhu."
"Ve sen kendini insandan mı sayıyorsun?"
"Evet."
"Eğer sen insansan sonuncususun. Senin türün tükendi; mirasçılar bizleriz. Yalnızsın, anlıyor musun? Sen tarih dışısın, yoksun!" Tutumu değişmiş, yırtıcılaşmıştı. "Ve sen, yalanlarımızla, kötülüklerimizle bizden daha üstün olduğunu düşünüyorsun, öyle mi?"
"Evet. Üstün olduğumu düşünüyorum."
O'Brien konuşmadı. Odada iki kişinin konuşması duyuluyordu. Bunlardan birisi kendi sesiydi. Kardeşlik Örgütüne girdiği o gece, O'Brien'la yaptığı konuşma teybe alınmıştı. Yalan söylemeye, hırsızlık yapmaya, cinayet işlemeye, uyuşturucu maddenin, fuhuşun, zührevi hastalıkların yaygınlaştırılmasına yardımcı olmaya, çocukların yüzüne asit atmaya bile söz veren sesini dinledi O'Brien. Gösterinin gereksizliğini belirten

sabırsız bir hareket yaptı. Sonra bir düğmeyi çevirdi. Sesler kesildi.
"Kalk o yataktan," dedi.
Kayışlar kediliğinden gevşemişti. Winston yere indi. Güçlükle ayakta durabiliyordu.
"Sen son insansın," dedi O'Brien. "Sen, insan ruhunun bekçisi, kendini olduğun gibi gör şimdi! Giysilerini çıkar!"
Winston tulumunu tutan bir sicimi çözdü. Fermuarı çoktan kopartılmıştı. Tutuklandığından bu yana giysilerini herhangi bir nedenle çıkarıp çıkarmadığını hatırlamıyordu. Önce tulumunu, sonra bir zamanlar iç çamaşırları olan sarı renkli paçavraları çıkarttı. Onları yere bırakırken, odanın öteki ucundaki üç kanatlı aynayı fark etti. Yaklaştı, ama birden durdu. Elinde olmaksızın bir çığlık attı.
"Yaklaş," dedi O'Brien. "Aynanın kanatlan arasında dur ve kendine yandan bak!"
Ürktüğü için durmuştu. Eğrilmiş, gri renkli iskelete benzer bir şey kendisine doğru gelmekteydi. Bunun yalnız, kendisi olduğu için değildi ürkmesi, görünüşü gerçekten çok korkunçtu. Aynaya doğru yaklaştı. Yaratığın yüzünde çıkıntılar oluşmuştu. Çıplak alnı, çıplak tepesiyle birleşmiş, eğrilmiş burnu, çıkık elmacık kemikleri, gözlerini korkunçlaştırman. Yanakları çökmüş, ağzı buruşmuştu. Bu belli ki kendi yüzüydü, ama görünüşündeki değişiklikler kafasının içindekilerden daha çoktu, kuşkusuz. Önceden duyduklarını duyamazdı, artık. Saçları yer yer dökülmüştü. Önce saçlarının gri bir renk aldığını düşündü, ama gri olan yalnızca kafa derişiydi. Elleri ve yüzü dışında bütün bedeni kirden gri bir renk almıştı. Bedeninin bazı yerlerinde, kirin altında kırmızı yara izleri gözüküyordu. Ayak bileğindeki varis şişmiş, derisi kat kat yüzülüyordu. Bacakları öylesine incelmişti ki, dizleri bacağının üst kısmından daha kalındı. O'Brien'ın neden kendisine yandan bakmasını istediğini anlamıştı. Belkemiği şaşılacak bir irilikteydi. Göğsü içeri çökmüştü. Boynu başının ağırlığı altında çöp gibi kırılıverecekti sanki. Öldürücü bir hastalığa tutulmuş altmış yaşlarında bir adam olduğunu sanırdı insan.
"Bazen benim yüzümün, bir İç Parti üyesinin yüzünün, yaşlı ve yıpranmış olduğunu düşündüğün zamanlar olmuştu. Peki, şimdi kendi yüzün hakkında ne düşünüyorsun?"

Winston'ı kolundan yakalayarak kendisine doğru döndürdü. "Şu haline bak!" dedi. "Tüm bedenini kaplamış şu kir tabakasına bak. Ayak parmaklarının arasındaki kire bak! Bacağında-
ki iğrenç yaraya bak! Bir teke gibi koktuğunun farkında mısın? Belki değilsindir. Sıskalığına bak! Görüyor musun? Pazun avu-cumun içinde kayboluyor. İstersem boynunu çat diye kırabilirim. Elimize düştüğünden bu yana yirmi beş kilo verdin, bunu biliyor muydun? Saçların bile tutam tutam dökülüyor. Bak!" Winston'ın saçına yapıştı, bir tutamı elinde kaldı. "Aç ağzını! Dokuz, on, on bir dişin kalmış. Buraya geldiğinde kaç tane vardı? Kalanlar da dökülüyorlar. Bak şuraya!"
Winston'm kalan ön dişlerinden birini güçlü parmaklarıyla yakaladı. Winston çenesinde bir acı duydu. O'Brien dişini kökünden söküp almıştı. Hücrenin bir köşesine savurdu onu. "Çürümektesin," dedi. "Dökülüyorsun. Nesin sen? Bir torba pislik. Şimdi dön ve yeniden bak kendine. Şu gördüğün ken-dinsin. Son adam. Eğer sen insansan, insanlık budur, işte. Şimdi giyin!"
Winston ağır, tutuk hareketlerle giyinmeye başladı. Kafasında tek bir düşünce vardı: Bu yerde düşündüğünden uzun bir süredir bulunmaktaydı. Paçavra durumundaki iç çamaşırlarını giyerken, yıkıntıya dönüşmüş bedenine karşı bir acıma duygusuyla doldu. Yatağın kenarındaki tabureye yığıldı ve ağlamaya başladı. Çirkinliğinin, düşmüşlüğünün farkındaydı. Kirli iç çamaşırları içinde ağlayan bir kemik yığınıydı. Kendine engel olamıyordu. O'Brien elini onun omzuna koydu, şefkatli gibiydi.
"Uzun sürmez," dedi. "İstersen bu durumdan kurtulabilirsin. Her şey sana bağlı."
"Bunu sen yaptın!" diye ağlıyordu Winston. "Beni bu duruma sen düşürdün."
"Hayır, Winston. Bu duruma kendini sen getirdin. Partiye başkaldırdığın andan itibaren bunu kabullenmiştin. İlk eylemlerinde ortadaydı bu. Önceden bilmediğin hiçbir şey olmadı sana."
Durdu, sonra konuşmasını sürdürdü.
"Seni yendik, Winston. Seni parçaladık. Bedenine ne olduğunu gördün. Aklın da aynı durumda. Artık, gururunu yitir-din.

Tekmelendin, aşağılandın, azarlandın, acıyla çığlık attın, kusmuk ve kan içinde yerlerde yuvarlandın, acınma dilendin, herkesi ve her şeyi sattın. Yaşamadığın bir tek rezillik kaldı mı?"
Winston artık hıçkırtmıyordu, ama gözyaşları henüz din-memişti. Başını kaldırıp O'Brien'a baktı.
"Julia'yı satmadım!" dedi.
O'Brien düşünceli düşünceli onun yüzüne baktı, "Hayır," dedi, "hayır, doğru söylüyorsun. Julia'yı satmadın."
O'Brien'a duyduğu, hiçbir şeyin silip götüremediği o saygı duygusu yeniden içini kapladı. Ne kadar zeki, diye düşündü, ne kadar zeki. Söylediği hiçbir şeyi anlamakta güçlük çekmiyordu. Başka birisi olsa, Julia'yı sattığını söylerdi ona. İşkence altında ona söyletmedikleri ne kalmıştı? Her şeyi anlatmıştı onlara, her şeyi, Julia'nın alışkanlıklarını, kişiliğini, geçmiş hayatını, her buluştuklarında neler olduğunu, karaborsa yemeklerini, zinalarını, Partiye başkaldırmalarını, her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlatmıştı. Ama yine de onu satmamıştı. Onu sevmekten vazgeçmemiş, ona karşı olan duyguları hep aynı kalmıştı. O'Brien açıklama istemeksizin onun ne demek istediğini anlamıştı.
"Beni ne zaman kurşuna dizeceksiniz?" diye sordu.
"Uzun bir zaman sonra olabilir," dedi O'Brien. "Sen zor bir davasın. Ama umudumuzu kesmiyoruz. Herkes eninde sonunda iyileşir. Seni iyileştikten sonra kurşuna dizeriz."
4
Çok daha iyiydi. Eğer günlerden söz etmek uygun olursa, her gün biraz daha kilo alıyor, güçleniyordu.
Beyaz ışık ve uğultu sesi öteki hücrelerinkiyle aynıydı, ama daha rahattı. Tahta yatakta bir yastık ve battaniye, köşede bir tabure vardı. Banyo yapmasına ve sık sık kendini çinko lavaboda yıkamasına izin vermişlerdi. Yıkanması için sıcak su bile sağlıyorlardı. Yeni iç çamaşırları ve temiz bir tulum vermişler, varis yarasını merhemle sarmışlar, kalan dişlerini söküp yerine takma diş takmışlardı.
Haftalar, aylar geçmiş olmalıydı. Eğer isteseydi, şimdi düzgün aralıklarla kendisine yemek getirdikleri için, bu yolla zamanı hesaplayabilirdi. Yirmi dört saatte üç öğün yemek verdiklerini sanıyordu. Yemekler çok iyiydi, üç öğünde bir, et

veriyorlardı. Bir keresinde, bir paket sigara bile vermişlerdi. Kibriti yoktu, ama kendisiyle hiç konuşmayan gardiyan ona ateş verebilirdi. İlk içtiğinde midesi bulandı, ama inat etti ve her öğünde yarımşar tane içerek bir paketi uzun süre dayandırdı. Ona, ucuna küçük bir kalem bağlı beyaz bir yazı tahtası vermişlerdi. Önce elini bile sürmedi. Uyanık olduğu zamanlarda bile uyuşukluğu üzerinden atamıyordu. Bazen bir öğünden öbürüne kadar, kimi zaman uykuda, kimi zaman gözlerini açma sıkıntısına bile katlanmadan, düşler içerisine dalmış olarak yatıyordu. Yüzünde güçlü bir ışık varken uyumaya alışmıştı, artık fark etmiyordu, ama düşleri daha canlılaşmıştı. Bütün zamanını düşler içerisinde geçiriyordu, gördükleri hep mutlu düşlerdi. Altın Ülkede oluyordu, güneşin aydınlattığı görkemli yıkıntılar arasında annesi, Julia ve O'Brien'la birlikte, bir şey yapmaksızın güneşin altında oturuyorlar, huzur veren konular üzerinde konuşuyorlardı. Uyanık olduğu zamanlarda da bu düşleri üzerinde düşünüyordu çoğunlukla. Kendisine verilen acılar dindiğinden bu yana, düşünme yeteneğini yitirmişti. Sıkılmıyordu, konuşmak ya da düşünmek için bir istek duymuyordu. Yalnızca kendi başına olmak, dövülmemek, sorgulanmamak istiyordu; yeterli besinin olması, temiz olması yetiyordu ona. Zamanla uyku saatleri azaldı, ama yataktan kalkmak için bir itki, bir istek duymuyordu içinde. Tek istediği, kıpırtısız uzanmak ve gücün bedeninde toplandığını hissetmekti. Kaslarının güçlendiğini, derisinin gerginleştiğini hissetmek için parmaklarıyla bedenini yokluyordu. Şişmanladığı açıktı. Baldırları dizlerinden daha kalındı. Bundan sonra, önceleri gönülsüzce, düzenli bir şekilde beden hareketlerine başladı. Kısa bir süre içinde hücreyi kollarıyla ölçerek hesapladığı gibi, üç kilometre yürüyebiliyordu. Çökmüş omuzlan dikleşmekteydi. Daha güç hareketlere girişince, yapamadığı şeylerin sayısı kendisini şaşkınlığa düşürdü. Kollarını uzatmış durumda tabureyi tutamıyor, devrilmeden tek ayağının üzerinde duramıyordu. Çömel-dikten sonra ayağa kalkmak istediği zaman, bacak ve baldır kaslarını dayanılmaz acılar kaplıyordu. Yüzükoyun yatıp vücudunu elleriyle kaldırmayı denedi, ama boşunaydı çabası, bir san-
tim bile kıpırdanamıyordu. Ama birkaç gün sonra (birkaç

yemekten sonra) bunu da yapabiliyordu, artık. Bir zaman sonra, bu hareketi üst üste altı kez yapabiliyordu. Bedeniyle gurur duymaya başlamıştı, belki yüzü de eski durumuna gelirdi. Ama elini saçsız kalan başında gezdirdiği zamanlar, aynadan kendisine bakan, yıkıntıya dönmüş yüzünü hatırlıyordu. Aklı canlanmaya başlamıştı. Sırtı duvara dayalı, tahta yatakta oturup dizlerine de yazı tahtasını dayayıp kendisini yeniden eğitmeye başladı.

Boyun eğmişti, bunu kabulleniyordu. Gerçekte bu kararı almadan çok önce boyun eğmeye hazır bulunduğunu fark etti. Sevgi Bakanlığından içeri adımını atar atmaz, hatta kendisine ve Julia'ya o demir gibi ses tele ekrandan seslendiği andan başlayarak, Partinin gücüne karşı çıkmanın boş ve anlamsız olduğunu anlamıştı. Yedi yıl boyunca Düşünce Polisi kendisini pertavsızın altında bir böcek gibi incelemişti. Hiçbir eylemi, hiçbir sözcüğü, hiçbir düşüncesi gözden kaçmamıştı. Günlüğünün kapağının kenarına koyduğu toz parçası bile. Banttan sesler dinletmişler, fotoğraflar göstermişlerdi ona. Hatta bazıları kendisinin ve Julia'nın fotoğraflarıydı. Evet... Partiye artık karşı koyamıyordu. Üstelik Parti haklıydı. Haklı olması gerekti; ölümsüz kolektif bir beyin nasıl yanılabilirdi? Onun yargılarını hangi dış ölçütle ölçebilirdi, insan? Sorun onların düşündükleri biçimde düşünmeyi öğrenmekti. Yalnız!..

Kalem eline kalın ve garip geliyordu. Kafasına gelen düşünceleri yazmaya başladı. Önce büyük harflerle şöyle yazdı:

ÖZGÜRLÜK KÖLELİKTİR

Sonra durmaksızın altına ekledi: -

İKİ KERE İKİ BEŞ EDER

Ama bir an durdu. Bir şeyden çekiniyormuş gibi dikkatini toplamakta güçlük çekiyordu. Ardından ne geleceğini biliyor, ama o an için hatırlayamıyordu. Ancak mantığını kullanarak hatırlayabildi ve şöyle yazdı:

TANRI İKTİDARDIR

Her şeyi kabulleniyordu. Geçmiş değiştirilebilirdi. Geçmiş hiçbir zaman değiştirilmemişti. Okyanusya, Doğu Asya'yla sa-vaşıyordu. Okyanusya her zaman Doğu Asya'yla savaş durumunda olmuştu. Jones, Aaranson ve Rutherford, yargılandıkları suçlardan sorumluydular. Onları temize çıkaran

fotoğrafı hiçbir zaman görmemişti. Öyle bir şey yoktu, kendisi uydurmuştu. Gerçekte her şey ne kadar basitti! Yalnızca teslim ol, gerisini düşünme! Ne kadar çabalarsan çabala, seni sürekli geriye atan bir akıntıya karşı yüzmek ve sonra geri dönüp akıntıyla birlikte yüzmeye karar vermek gibi bir şeydi bu. Sizin tutumunuzdan başka değişen bir şey yoktu. Olması kararlaştırılan şey nasıl olacaktı; neden başkaldırdığını bile bilmiyordu artık. Her şey kolaydı, yalnız!..

Her şey doğru olabilirdi. Doğa yasaları denen şeyler saçmaydı. Yerçekimi yasası saçmaydı. O'Brien, "İstesem bir sabun köpüğü gibi uçabilirim," demişti. Winston düşündü, "Eğer o uçtuğunu düşünürse, ben de aynı anda onun uçtuğunu gördüğümü düşünürsem, o zaman olay gerçek olur. Bir batığın ansızın su yüzüne çıkması gibi bir düşünce aklından fırladı. Olay gerçekten olmuyor, onu düşlüyoruz. Sanrı bu. Düşüncesini bastırdı. Hile ortadaydı. İnsanın kendi dışında bir yerde bir 'gerçek' dünyanın olduğunu, orada 'gerçek' olayların olduğunu varsayıyordu. Ama böyle bir dünya nasıl var olabilirdi? Her şey insanın kafasında yer alıyordu. Herkesin kafasında var olan olaylar, gerçek olaylardır.

Hileyi açığa çıkarmakta bir güçlük çıkmıyordu ve olayı benimseme tehlikesi yoktu. Yine de hileyi hiç düşünmemiş olması gerekirdi. İnsanın aklı, tehlikeli bir düşünce ortaya çıktığı anda kör bir nokta oluşturmalıydı. Bu işlem, otomatik, içgüdüsel olmalıydı. Yenikonuşta buna suçdurdurma deniyordu.

Suçdurdurma uygulaması için alıştırmalara başladı. Kendine, "Parti dünya düzdür der, Parti buz sudan daha ağırdır der," önermelerini verdi ve onlara karşıt olan düşünceyi görmezlikten ve anlamazlıktan gelmeye alıştırmaya çalıştı kendini. Kolay değildi bunu yapmak. Büyük bir mantık ve doğaçlama gücü gerektiriyordu. Örneğin, "İki kere iki beş eder," gibi matematik-
sel sorunlar, kavrayışının sınırlarını aşıyordu. Ayrıca, aklın çevikliğini, bir an en ince mantığı kullanma, öteki anda en belirgin mantık yanlışlarını görmeme yeteneği gerektiriyordu. Zekâ kadar aptallık da gerektiriyordu ve aptallığı edinmek, en az zekâyı edinmek kadar güçtü.

Bu arada, aklının bir kenarında, ne zaman kurşuna

dizeceklerini düşünüyordu. "Her şey sana bağlı," demişti O'Brien. Ama bunu isteyerek hızlandıramayacağını biliyordu. Belki on dakika sonra olacaktı, belki on yıl sonra... Onu yalnız bir hücrede bırakabilirler, bir çalışma kampına gönderebilirler, bir süre için, bazen yaptıkları gibi serbest bırakabilirlerdi. Kendisini kurşuna dizmeden önce, bütün sorgulamaları ve işkenceyi yinelemeleri olasılığı da büyüktü. Kesin olan tek şey, ölümün beklenildiği anda gelmeyeceğiydi. Gelenek - sözü edilmeyen gelenek, insan bir yerlerden bilirdi, ama söylendiğini duymazdı - insanı arkadan vurmaktı. Her zaman enseden, uyarmaksızın, koridorda hücreden hücreye giderken.
Bir gün -ama 'bir gün' doğru bir tanım değildi; gecenin yarısı da olabilirdi- bir keresinde tuhaf, kendisini rahatlatan bir düş görmüştü. Kurşunun her an gelmesini bekleyerek koridorda yürüyordu, geleceğinden kuşkusu yoktu. Her şey yoluna girmiş, her konuda fikir birliğine varılmıştı. Kuşku, tartışma, acı çekme, korku kalmamıştı artık. Bedeni sağlam ve güçlüydü. Hareket etmekten zevk duyarak, güneş ışığında yürüyormuş gibi rahatça yürüyordu. Sevgi Bakanlığının bembeyaz dar koridorlarından çıkmış, iğnelerle uyutulduğu zaman gördüğü düşteki gibi, bir kilometre genişliğinde koskocaman, aydınlık bir geçitte yürüyordu. Altın Ülkede, tavşanların otları yolarak izler açtığı bir çayırda, bir patikada yürüyordu. Ayaklarının altında kısa, yumuşak çimleri, yüzünde tatlı güneşi hissediyordu. Rüzgârda hafif hafif sallanan karaağaçlar, hâlâ çitin yanındaydı. Onun gerisinde de içinde balıkların oynaştığı küçük yeşil havuzlar vardı.
Birdenbire bir dehşet duygusuna kapıldı. Sırtını ter kaplamıştı. Yüksek sesle bağırmaya başladı:
"Julia! Julia! Sevgilim! Julia!.."
Bir an için, onun varlığıyla dolup taşmıştı. Onu yalnız yanında değil, içindeymiş gibi hissetti. Julia teninin dokusuna işlemisti sanki. Julia'ya karşı o anda, birlikte ve özgür oldukları zamankinden çok daha fazla sevgi duymuştu. Onun yaşadığını ve yardıma gereksinimi olduğunu da hissetmişti. Yatağa uzanıp kendini toparlamaya çalıştı. Ama ne yapmıştı? Bu güçsüzlük anıyla köleliğine birkaç yıl daha eklememiş miydi?
Biraz sonra, dışarıdan ayak sesleri duyacaktı. Böyle bir

davranışı cezasız bırakmazlardı. Eğer önceden bitmiyorlarsa bile, şimdi biliyorlardı artık, onlarla yaptığı anlaşmayı bozmuştu. Partiye boyun eğmişti, ama hâlâ Partiden nefret ediyordu. Görünüşteki bağlılığın gerisinde, doğru yoldan sapmış bir kafa taşıyordu. Şimdi bir adım daha geriye çekilmişti. Aklıyla yenilmişti, ama yüreğini boyun eğmemiş olarak korumayı umut ediyordu. Yanıldığını biliyordu, ama yanılmış olmayı seçiyordu. Bunu anlayacaklardı; O'Brien anlayacaktı. O aptalca çığlıkla her şeyi açığa vurmuştu. Şimdi, en baştan başlaması gerekiyordu. Yıllarını alabilirdi bu. Kendisinin yeni biçimine alıştırmak için elini yüzünde gezdirdi. Yanaklarında derin izler oluşmuştu, elmacık kemikleri çıkıktı, burnu yassılaşmıştı. Üstelik, kendisini aynada son gördüğünden beri, takma dişleri görüntüsünü çok değiştirmişti. İnsan yüzünün nasıl olduğunu bilmezse, anlatımını denetleyemezdi. Ayrıca, çizgilerin denetlenmesi yeterli değildi. Eğer insan bir sırrı saklamak istiyorsa, onu kendisinden de saklamalıydı, bunu ilk kez düşünmüştü. Onun orada olduğunu her an bilmeli, ama gerekinceye kadar onun sözcüklere dökülebilecek herhangi bir biçimde bilincine yansımasına engel olmalıydı insan. Bundan sona yalnızca doğru düşünmesi yetmiyordu, doğru hissetmeli, doğru düşler görmeliydi. O arada nefretini içinde, bir ur gibi, kendisinin bir parçası olan, ama bedeninin geri kalan kısmıyla ilgisi bulunmayan bir yumak gibi saklayacaktı.

Günün birinde onu öldürmeye karar vereceklerdi. Ne zaman olacağını söyleyemezdi, ama olmadan birkaç saniye önce bilebilirdi. Her zaman koridorda yürürken arkadan vururlardı. On saniye yeterliydi. O zaman, içindeki dünya yüzeye çıkacaktı ve sonra bir anda tek söz söylemeden, adımlarında bir farklılık, yüzünün anlatımında bir değişiklik olmadan, birden o örtü kalkacak ve nefreti şiddetle dışarı vuracaktı. Nefret onu güçlü

bir alev gibi dolduracaktı. İşte o anda kurşun da patlayacaktı! Kurşun ya çok erken ya da çok geç bulacaktı onu, aklını yeniden denetleyebilmelerinden çok önce, beynini parçalamış olacaklardı. Yoldan sapmış düşünce, cezalandırılmadan kalacak, sonsuza dek ellerinden kaçmış olacaktı. Yetkinliklerinde bir delilik açılacaktı. Onlardan nefret ederek

ölmek; işte özgürlük buydu.
Gözlerini yumdu. Bu, düşünce denetiminden daha güçtü. Kendisini alçaltmasıydı insanın. Pisliklerin en koyusuna dalması gerekiyordu. En korkunç, en iğrenç şey hangisiydi? Büyük Biraderi düşündü. O siyah bıyıklı, koskocaman yüzün görüntüsü (onu sürekli posterlerinde gördüğü için, yüzünün bir metre eninde olduğunu düşünüyordu), o insanı durmadan izleyen gözler, kafasında serbestçe dolaşıyordu. Büyük Biradere duyduğu gerçek duygular neydi?
Dışarıda çizme sesleri duyuldu. Çelik kapı gürültüyle açıldı. Hücreye O'Brien girdi. Onun arkasında balmumu yüzlü subay ve siyah üniformalı gardiyanlar vardı.
"Ayağa kalk," dedi O'Brien. "Buraya gel."
Winston onun karşısına geçti. O'Brien güçlü ellerini Wins-ton'ın omuzlarına koydu ve ona yakından baktı.
"Beni aldatmayı düşünüyordun," dedi. "Aptallıktı. Dik dur ve yüzüme bak."
Durakladı ve daha nazik bir tonla sürdürdü konuşmasını: "İyileşiyorsun. Zihinsel olarak eksik bir yanın yok gibi. Ama duygusal açıdan henüz düzelemedin. Söyle Winston, unutma sakın, yalan yok: Bilirsin yalanı hemen anlarım. Büyük Biradere karşı neler duyuyorsun?"
"Ondan nefret ediyorum."
"Ondan nefret mi ediyorsun? Güzel. Öyleyse son adımımızı atma zamanımız geldi. Ona boyun eğmen yetmez, onu sevmelisin de."
Winston'i hafifçe gardiyanlara doğru itti.
"101 no'lu oda," dedi.

5

Tutuklandığından beri her gittiği yerde, penceresiz yapının neresinde olduğunu kabaca kestirebilmişti. Hava basıncında bazı değişmeler vardı. Gardiyanların kendisini dövdüğü hücreler yer düzeyinden aşağıda olmalıydı. O'Brien'ın kendisini sorguya çektiği oda çatıya yakın bir yerlerde olmalıydı. Burasıysa, yerin çok altındaydı, gidilebileceği kadar altında.
Şimdiye dek içinde bulunduğu çoğu hücrelerden büyüktü, ama çevresini pek seçemiyordu. Tek fark ettiği, tam önünde duran, üzerleri yeşil keçe kaplı iki küçük masaydı. Bir tanesi

kendisinden bir ya da iki metre ötedeydi, ikincisi uzakta, kapının yanında duruyordu. Başını bile oynatamayacak kadar sıkı kayışlarla bir sandalyeye bağlanmıştı. Boynunun arkasına yerleştirilen bir tür yastık, onu dimdik önüne bakmaya zorluyordu.
Bir an yalnız kaldı, sonra kapı açıldı, O'Brien içeri girdi.
"Bana bir kez 101 no.'lu odada ne olduğunu sormuştun. Sana bunun karşılığını bildiğini söylemiştim. Herkes bilir bunu. 101 no'lu odada dünyanın en kötü şeyi vardır."
Kapı yeniden açıldı. İçeri bir gardiyan girdi. Elinde telden yapılmış bir kutu ya da sepet gibi bir şey vardı. Bunu uzaktaki masaya bıraktı. O'Brien önünde durduğu için Winston ne olduğunu göremedi.
"Dünyadaki en kötü şey, kişiden kişiye değişir. Diri diri gömülmek, ateşte yakılmak, boğulmak ya da kazığa sokulmak ya da sayısız ölüm biçimlerinden biridir. Bazı durumlarda öldürücü olmayan, sıradan bir şey bile olabilir."
O'Brien, Winston masada duran şeyi daha rahat görebilsin diye biraz kenara çekildi. Bu, etrafı demir çubuklarla kaplı, üstünde taşınabilmesi için bir sapı olan bir kafesti. Ön kısmında içeri dönük bir eskrim maskesine benzer bir şey vardı. Kendisinden üç dört metre ötede olmasına karşın, Winston kafesin boylamasına ikiye bölünmüş olduğunu ve her ikisinde de birer yaratığın bulunduğunu gördü. Bunlar fareydi.
"Senin durumunda," dedi O'Brien, "dünyadaki en kötü şey farelerdir."
Winston kafesi görür görmez içini bir dehşet duygusu kaplamıştı. Ama şimdi kafesin önündeki o maskenin ne anlama geldiğini anlamıştı. Eli ayağı kesildi.
Çatlak bir sesle bağırmaya başladı: "Yapamazsınız bunu! Yapamazsınız! Olamaz!"
"Düşlerinde kapıldığın o panik duygusunu hatırlıyor musun?" diye sordu O'Brien. "Önünde karanlık bir duvar, kulaklarında da bir uğultu olurdu. Duvarın öte yanında korkunç bir şey olurdu, onun ne olduğunu bilir, ama aydınlığa çıkarmaya cesaret edemezdin. İşte duvarın öbür yanındaki şeyler farelerdi."
"O'Brien!" dedi Winston, sesini denetlemeye çalışıyordu. "Bunun gerekli olmadığını biliyorsun. Yapmamı istediğiniz şey

nedir?"
O'Brien doğrudan yanıtlamadı bu soruyu. Konuştuğu zaman yine öğretmen havasındaydı. Gözlerini uzaklara dikip, Winston'm arkasında bir dinleyici kitlesine sesleniyormuş gibi konuştu:
"Yalnız acı kendi başına yeterli olmayabilir. Bazı durumlarda insan, ölümle sonuçlansa bile acıya katlanabilir. Ama herkesin karşı koyamayacağı, düşünmek bile istemediği bir şeyler vardır. Böyle durumlarda korkaklık ya da cesaret söz konusu değildir. Yüksek bir yerden düşerken, bir ipi yakalamaya çalışmak korkaklık değildir. Su yüzüne çıkarken ciğerleri havayla doldurmak korkaklık değildir. Bunlar yok edilemeyecek basit içgüdülerdir. Aynı şey fareler için de geçerlidir. Senin için onlara karşı koymak olanaksızdır. Onlar senin için istesen de direnç gösteremeyeceğin bir baskıdır. Sonunda senden istenileni yapacaksın."
"Ama nedir benden istenilen? Eğer ne olduğunu bilmezsem nasıl yapabilirim?"
O'Brien kafesi aldı; yakındaki masaya getirdi ve özenle yeşil çuhanın üzerine yerleştirdi. Winston kanın kulaklarına hücum ettiğini hissediyordu. Tam bir yalnızlık içinde olduğu duygusuna kapıldı. Güneş ışığıyla kavrulan koskocaman düz bir çölün ortasındaydı, çok uzaklardan gelen değişik bir yığın ses duyuyordu. Oysa, kafes kendisinden iki metre uzakta duruyordu. Bunlar çok büyük farelerdi. Ön dişlerinin körleştiği ve yırtıcı-
laştığı, tüylerinin griden kahverengiye dönüştüğü bir yaştaydı bu fareler.
"Fareler," dedi O'Brien, hâlâ o görünmez dinleyici kitlesine sesleniyordu, kemirici olmakla birlikte, etoburdurlar. Bunu biliyorsun. Kentin yoksul kesimlerindeki olaylar kulağına gelmiştir. Bazı sokaklarda kadınlar, çocuklarını evde beş dakika bile yalnız bırakamazlar. Bıraksalar, fareler derhal saldıracaktır. Kısa bir süre içinde, geriye bir avuç kemik bırakırlar. Hasta ve ölmekte olan insanlara da saldırırlar. İnsanın korunmasız ve zayıf olduğu zamanı hissetmekte şaşılası bir zekâ yeteneği gösterirler."
Kafeste farelerin çığlıkları duyuldu. Winston'a uzaklardan geliyor gibiydi çığlıklar. Kavga ediyorlar, bölmenin arasından

birbirlerine saldırıyorlardı. Birisinin derinden iç çektiğini duydu. Ses uzaktan gelir gibiydi.
O'Brien kafesi açtı, içine bir şey soktu. Trık' diye bir ses duyuldu. Winston kendisini sandalyeden kurtarmak için çılgınca bir çaba harcıyordu. Ama boşunaydı, bedenindeki her organ, başı bile, bir kıskaç içine alınmıştı. O'Brien kafesi yakına getirdi. Kafes Winston'ın yüzünden bir metre ötedeydi şimdi.
O'Brien, "İlk mandala bastım," dedi. "Kafesin yapısını anlıyorsun. Maske yüzüne oturacak. Öteki mandala bastığım zaman, kafesin kapısı açılacak ve günlerdir aç bırakılmış bu iki fare ok gibi fırlayıp yüzüne saldıracaklar. Bazen önce insanın gözlerine saldırırlar, bazen de yanaklarını oyup dilini yerler."
Kafes gittikçe yaklaşıyordu. Winston, çığlıkları üstünden geliyorlarmış gibi duyuyordu. Ama yine de kapıldığı paniğe karşı koymaya çalışıyordu. Düşünebilmek, düşünebilmek, saniyenin yarısı kadar zamanı kalsa bile düşünebilmek, tek umudu buydu. Birden farelerin ağır kokusu çarptı burnuna. Midesi altüst oldu, az kalsın kendini kaybediyordu. Gözleri karardı. Kısa bir süre için, bağırıp çağıran bir deliye döndü. Ama bir zaman sonra kafasında bir düşünce parladı. Kendisini kurtarmanın bir tek yolu vardı: O da kendisi ve fareler arasına bir başka insanın bedenini koymaktı.
Maske herhangi başka bir şeyi görmesine engel oluyordu. Tel kapak, yüzünden iki karış ötedeydi. Fareler neyin gelmekte olduğunu biliyordu. Birisi olduğu yerde sıçrayıp duruyor, öte-ki, eski bir lâğım kurdu, parmaklıklara yaslanmış havayı koklu-yordu. Winston hayvanın bıyıklarını ve sarı dişlerini görüyordu. Yeniden kapkara bir panik sardı her yanını. Kördü, çaresizdi, aklı yerinde değildi. O'Brien her zamanki didaktik tavrıyla, "Bu, Çin İmparatorluğunda yaygın bir cezalandırma yöntemiydi," dedi.
Maske yüzüne doğru yaklaşıyordu. Teller yanağına değ-i-yordu. Ve sonra - hayır, ama heveslenmemeliydi, çok zayıf bir umuttu bu. Belki de çok geçti artık. Artık dünyada cezasını devredebileceği tek bir kişi olduğunu anlamıştı, farelerle kendisi arasına koyabileceği bir tek kişi vardı. Yeniden bağırmaya başladı.
"Julia'ya yapın! Julia'ya yapın! Bana değil, Julia'ya." Ona ne

yaparsanız yapın! Umurumda değil! Yüzünü yırtın, etlerini parçalayın. Bana değil! Julia'ya! Bana değil!"
Geriye doğru, farelerden uzak bir yerlere, korkunç bir derinliğe düşmeye başladı. Hâlâ sandalyeye bağlıydı, ama zeminden içeri, yapının duvarlarından geçerek yerin içinden, okyanusların içinden, atmosferden, dış uzaya, yıldızlar arasındaki boşluklara, uzaklara, uzaklara düşmekteydi. Binlerce ışık yılı uzaktaydı, ama O'Brien hâlâ yanındaydı. Yanağında hâlâ kafesin soğukluğu vardı. Onu saran karanlık içinde ikinci bir mandal sesi duydu ve kafesin kapısının kapandığını anladı.

6

Kestane Ağacı kahvesi hemen hemen boş gibiydi. Pencereden içeri dolan güneş ışıkları, tozlu masaları aydınlatıyordu. Saat on beşti. Tele ekrandan teneke gibi bir müzik sesi gelmekteydi.
Winston her zamanki köşesinde oturmuş, önündeki boş kadehe bakıyordu. Arada sırada kafasını kaldırıp karşı duvarda asılı olan, kendisini izleyen koskocaman yüze bakıyordu. BÜYÜK BİRADERİN GÖZÜ SENDE, diyordu altındaki yazıda. Çağrılmadan bir garson gelip kadehini ağzına kadar Zafer Ci-
niyle doldurdu ve içine başka bir şişeden birkaç damla bir sıvı koydu. Bu, kahvenin bir özelliği olan karanfil tadı verilmiş, erimiş sakarindi.
Winston tele ekranı dinliyordu. Şu sırada yalnız müzik çalınıyordu, ama her an Barış Bakanlığından bir haber duyurabilirdi. Afrika cephesinden gelen haberler kötüydü. Bütün gün onun hakkında endişelenip durmuştu. Bir Avrasya ordusu (Okyanusya Avrasya'yla savaşıyordu: Okyanusya hep Avrasya'yla savaş durumunda olmuştu) güneye doğru inanılmaz bir hızla ilerlemekteydi. Öğle bülteninde belirli bir bölgeden söz edilmemişti, ama çarpışmadan Congo Irmağının ağzına kadar ilerlemiş olabilirdi. Brazzaville ve Leopoldville tehlikedeydi. İnsanın bunun anlamını anlaması için haritaya bakması gerekmiyordu. Sorun yalnızca Orta Afrika'yı yitirmek değildi. Bütün tarih boyunca ilk kez, Okyanusya bölgesinin kendisi de tehlikeye girmişti.
içinde korku değil, ama kayıtsız bir heyecan olan bir şiddet

dalgası esti, sonra kayboldu. Savaşı düşünmeyi bıraktı. Bugünlerde, birkaç dakikadan fazla düşüncelerini tek bir noktada yo-ğunlaştıramıyordu. Bardağını kaldırıp bir dikişte içti. Cin hep titremesine neden olurdu, midesini burardı. İğrenç bir şeydi. Karanfil ve sakarin de iğrençti, üstelik cinin en berbat yanı olan o yağ kokusunu bastıramıyorlardı. Cinin kokusu gece gündüz içinde yer etmişti. Kafasındaki o kokuyla karışmıştı. O şeylerin kokusuyla...

Onların adını düşüncelerinde bile açığa vurmuyordu. Mümkün olduğu sürece onları gözünde canlandırmıyordu. Yarı yarıya farkında olduğu, yüzüne yakın bir yerden burnuna çarpan o koku... Cin midesinden geri döndü, mor dudakları arasından geğirdi. Onu bıraktıklarından bu yana şişmanlamıştı, rengi yerine gelmişti. Yüz çizgileri kalınlaşmış, yanaklarının ve burnunun derisi kırmızılaşmıştı, kel başının derisi bile koyu pembe bir renk almıştı. Garson -yeniden çağrılmaksızın- satranç tahtasını ve satranç sayfası açık olan Times'ın son sayısını getirdi. Winston'ın bardağının boşaldığını görünce, bir şişe cin getirerek bardağını doldurdu. Emir vermeye gerek yoktu. Alışkanlıklarını biliyorlardı. Satranç tahtası her zaman onu bekler, köşe masası her zaman kendisi için ayrılmış olurdu. Kimse ona

yakın oturmak istemediği için, kahve dolu bile olsa, yeri boş olurdu. İçtiklerinin sayısını tutmazdı. Arada sırada ona kirli bir hesap listesi verirlerdi. Kendisinden az para aldıkları izlenimi vardı Winston'da. Tersi olsa bile fark etmezdi zaten. Artık çok parası vardı. Eski işinden daha yüksek ücretli, rahat bir işte çalışıyordu.

Tele ekrandan gelen müzik kesildi, birisi konuşmaya başladı. Winston dinlemek için başını kaldırdı. Ne yazık ki, cepheden bir haber yoktu. Bolluk Bakanlığının birkaç duyurusu okundu yalnızca. Geçen üç ay süresince, onuncu üç yıllık planın ayakkabı bağı üretimindeki hedefi, yüzde doksan sekiz oranında aşılmıştı.

Satranç problemini inceledi, taşları yerleştirdi. İlginç bir bitişi vardı, iki at hareketiyle sonuçlanacaktı. "Beyazlar oynar, iki hareketle mat." Winston Büyük Biraderin posterine baktı. Bulutlu bir gizemcilikle, "Beyaz her zaman mat eder," diye düşündü. Her zaman, istisnasız, satranç problemlerinde

siyahların kazandığı hiç görülmemiştir. Bu, İyinin Kötü üzerindeki değişmez, sonsuz zaferinin imgesi miydi? Kocaman yüz, dingin bir güçle dolu, ona bakmaktaydı. Beyaz her zaman mat eder.
Tele ekrandaki ses bir an durdu ve ciddi bir tonda devam etti: "Saat on beş otuzda çok önemli bir duyuru için tele ekranlarınızın başına geçmeniz için uyarlıyorsunuz. On beş otuzda!" Teneke müzik yeniden başladı.
Winston'ın yüreği çarpmaya başladı. Cepheden gelen haberler olmalıydı; içgüdüsü haberlerin kötü olduğunu söylüyordu. Gün boyunca, gidip gelen heyecan dalgasıyla Afrika'daki yenilgiyi düşünmüştü. Avrasya ordusunun cepheyi yarıp Afrika'nın ucuna bir karınca sürüsü gibi üşüştüğünü görür gibi oluyordu. Onları neden yan taraflarından sarmıyorlardı? Batı Afrika haritası gözünün önünde apaçık canlandı. Beyaz atı aldı ve oynadı. İşte doğru nokta huydu. Güneye doğru hızla akan siyah sürülerin ansızın gerisinde belirip bütün kara ve deniz bağlantısını kesen, gizlice toplanmış bir güç gördü. Ama hemen eyleme geçmek gerekiyordu. Eğer Afrika'nın bütününü ele geçirip güneyde hava ve deniz üsleri kurarlarsa, Okyanusya'yı ikiye bölmüş olacaklardı. Bunun ne demek olduğu ortadaydı! Yenilgi, dünyanın yeniden paylaştırılması ve Partinin ortadan kalkması
demekti! Derin bir iç çekti. Çok karışık duygular altındaydı. Daha doğrusu en üstte hangisinin olduğunu bilmediği duygu tabakaları içinde çarpışmaktaydı.
Spazm geçti. Beyaz atı eski yerine koydu. Bir süre bu ciddi satranç oyununa kendisini veremedi. Düşünceleri yeniden dolaşmaya başladı. Bilinçsiz bir biçimde, parmağını masanın tozları üzerinde gezdirdi ve;
2x2 =
diye yazdı.
"Senin içine giremezler," demişti Julia. Ama girebiliyorlardı işte. "Sende olan değişiklikler sonsuza dek kalacaktır," demişti O'Brien. Doğru olanı buydu. Öyle şeyler vardı ki, insanın kendi öz eylemleri, bunlar unutulamazdı. İçindeki bir şeyler öldürülmüştü, yakılmış, dağlanmıştı.
Julia'yı görmüş, konuşmuştu bile. Bir tehlike yoktu artık. Winston'ın yaptıklarına bir ilgi duymadıklarını içgüdüsel olarak

biliyordu. Eğer ikisinden biri istemiş olsa, yeniden buluşabilirlerdi. Aslında bir rastlantı sonucu parkta karşılaşmışlardı. Toprağın kaskatı kesildiği, dondurucu bir Mart günüydü. Otlar ölmüştü, oradan buraya rüzgârla savrulan çalıların dışında sürgünler ortadan kaybolmuşlardı. Soğuktan elleri mosmor, gözleri yaşarmış, parkta yürüyordu ki, kendisinden on metre ötede duran Julia'yı gördü. Julia değişmişti, ama olumsuz bir değişimdi bu. Bir şey söylemeksizin yan yana geçtiler, sonra Winston geri döndü, isteksizce onu izlemeye başladı. Çekinecek bir şey olmadığını, kimsenin onlarla ilgilenmeyeceğini biliyordu. Julia konuşmadı. Winston'dan kurtulmak ister gibi hızlı hızlı yürümeye başladı, sonra yanında yürümesine izin verdi. O sırada kendilerini ne rüzgârdan ne de başka gözlerden saklayan, yapraksız bir çalı kümesinin arasına girmişlerdi. Durdular. Hava dondurucu soğuktu. Rüzgâr dalların arasından eserken sesler çıkartıyordu. Winston kolunu Julia'nın beline doladı. Çevrede tele ekran yoktu, ama gizli mikrofonlar olduğu belliydi, üstelik görülebilirlerdi de. Ama fark etmiyordu, hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. Eğer isteselerdi, toprağa uzanıp her şeyi yapabilirlerdi. Winston bunu düşününce iliklerine dek ürperdi. Julia onun kolunu beline dolamasından etkilenmemişti, kendini kurtarmaya bile çalışmadı. Winston şimdi onda değişmiş olanın ne olduğunu anlamıştı. Julia'nın rengi solmuştu. Yüzünde saçıyla gizlemeye çalıştığı, alnından şakağına kadar uzanan bir yara izi vardı. Ama değişiklik bu değildi. Beli kalınlaşmış, garip ama sertleşmişti. Bir keresinde bir roket bombasının patlamasından sonra, yıkıntılar arasında çıkarılmasına yardım ettiği bir cesedi hatırladı. Ceset bir bedenden çok bir taşı andırıyordu. Julia'nın bedeni de böyleydi şimdi. Cildinin bile eskisinden farklı olduğunu düşündü, Winston.

Winston onu öpmeye kalkışmadı, konuşmuyorlardı. Otların üzerinde yürüyüp geri dönerlerken Julia, ilk kez ona baktı. Bu, aşağılama ve iğrenme dolu, bir anlık bir bakıştı. Winston, bunun geçmişten gelen bir sevgisizlik mi, yoksa şiş yüzünden ve rüzgârdan sulanmış gözlerinden mi olduğunu merak etti. Oradaki demir iskemlelere oturdular, birbirlerine yakın değillerdi. Winston Julia'nın konuşmak üzere olduğunu anladı.

Ayağındaki kaba ayakkabılarla bir dalı ezdi. Ayaklan bile genişlemiş gibiydi.
"Seni sattım," dedi, kuru bir sesle.
"Seni sattım," dedi Winston da.
Julia ona yeniden hoşnutsuzlukla baktı.
"Bazen insanı, direnç gösteremeyeceği, aklına bile getiremeyeceği bir şeyle tehdit ediyorlar," dedi Julia. "İşte o zaman, 'Bana yapmayın, başkasına yapın, falancaya yapın,' diyorsun. Bunun sonradan bir hile olduğunu söyleyebilirsin kendine, onları durdurmak için yaptığını, gerçekte bunu düşünmediğini söyleyip kandırmak isteyebilirsin kendini. Ama doğru değildir. Olay yer aldığı zaman onu gerçekten istemişsindir. Kendini kurtarmanın başka yolu olmadığını düşünürsün ve bu yolla kendini korumaya dünden hazırsındır. Bu şeyin diğer kişiye olmasını gerçekten istersin. Onun acı çekmesi umurunda değildir. Tek düşündüğün kendinsindir."
"Tek düşündüğün kendinsindir," diye yineledi Winston.
"İşte ondan sonra, öbür kişiye karşı aynı duygulan duyamıyorsun artık."
"Doğru," dedi Winston, "duyamıyorsun."
Söylenecek bir şey kalmamıştı. Rüzgâr ince tulumlarını bedenlerine yapıştırıyordu. Bir anda orada suskun oturmaktan utanç duydular. Üstelik hava çok soğuktu. Julia metroya yetişeceğini söyleyerek ayağa kalktı.
"Yeniden görüşelim," dedi Winston.
"Evet," dedi Julia da, "yeniden görüşelim."
Bir süre Julia'nın bir adım gerisinden yürüdü. Bundan sonra konuşmadılar. Julia ondan gerçekten kurtulmaya çalışmadı, ama yan yana yürümelerini engelleyecek biçimde yürüyordu. Winston ona metro istasyonuna kadar eşlik etmeyi tasarlamıştı, ama bunu yapmayı bir anda saçma ve katlanılmaz buldu. Ansızın, Julia'dan kurtulmaktan çok, Kestane Ağacı kahvesine kavuşmak isteği sardı içini. Köşedeki masası, satranç takımı ve bol bol cin içmek burnunda tüttü; özellikle kahvenin tatlı sıcaklığını çok özlemişti! O sırada aralarından birkaç kişinin geçmesine izin verdi, yetişmek ister gibi yaptı, ama sonra yavaşladı, döndü ve ters yönde yürümeye başladı. Elli metre kadar gittikten sonra geri döndü ve baktı. Cadde çok kalabalık değildi, ama onu

se-çemiyordu. Koşuşan o insanlardan biri Julia olabilirdi. Artık, sertleşmiş, kalınlaşmış o bedenini arkadan tanıyabilmesi olanaksızdı belki de.
"Olay yer aldığı zaman," demişti, "onu gerçekten istemiş-sindir." Evet gerçekten istemişti. Bunu yalnızca söylememişti, dilemişti de. Kendisinin değil de, onun üzerine gönderilmesini dilemişti, şeylerin...
Tele ekrandan gelen müzikte bir değişiklik oldu. Çatlak, alaycı, san bir nota başladı. Bir ses şarkı söylüyordu, belki de sesi, müziği kafasında canlandırıyordu.
"Kestane ağacının altında, Sen beni sattın, ben de seni"
Gözleri yaşlarla doldu. Yanından geçen garson bardağının boşaldığını görerek cin şişesiyle geri döndü.
Kadehini kaldırıp kokladı. Her aldığı yudumda bu sıvı daha da iğrençleşiyordu. Artık içinde yüzdüğü bir şeydi bu. Hayatı, ölümü, yeniden dirilişi olmuştu. Artık geceleri cinle sızıyor, sabahlan cinle kendine geliyordu. Çapaklı gözler, yapış yapış bir ağız ve sırtında ağrılarla uyandığı zaman -bu genellikle on biri buluyordu- akşam başucuna yerleştirdiği cin şişesi olmasa, değil kalkmak, yataktan doğrulamazdı bile. Saat on beşe kadar elinde cin şişesi tele ekranı dinliyor, saat on beşten kapanma saatine kadar Kestane Ağacı kahvesinde oturuyordu. Artık ne yaptıklarıyla ilgilenen, ne de tele ekrandan ona bağıran vardı. Arada sırada, belki haftada iki kez, Doğruluk Bakanlığına giderek tozlu bir odada, biraz çalışıyordu; eğer yaptığı işe çalışmak denilebilirse elbette. Yenikonuş Sözlüğünün on birinci baskısının hazırlanmasında karşılaşılan güçlükleri çözümlemek için kurulmuş olan sayısız kuruldan birine yardımcı kurullardan birinin yardımcı kuruluna atanmıştı. Geçici Rapor adlı bir şeyin ortaya çıkarılması için uğraşıyorlardı, ama rapor ettikleri şeyin ne olduğunu henüz bulabilmiş değillerdi. Virgüllerin parantezin içine mi, yoksa dışına mı konulması gerektiği sorunuyla ilgili bir şey olabilirdi. Kurulda çalışan dört kişi daha vardı, onlar da kendisine benzer kişilerdi. Bazı günler buluşup sonra yapacak bir işin bulunmadığını açık gönüllülükle birbirlerine söyleyerek ayrılıyorlardı. Ama bazı günler istekle işlerinin başına geçiyorlar, tanımlar hakkında tartışıp uzun yazılar hazırlıyorlardı. Sonra bir anda cansızlaşıp, hayaletler gibi,

ilgisiz gözlerle birbirlerine bakakalıyorlardı.
Tele ekran bir süredir suskundu. Winston başını kaldırdı. Bülten! Ama hayır, yalnızca müziği değiştirmişlerdi. Gözkapak-larının ardında Afrika haritası vardı. İlerleyen orduların şekilleri çizilmişti; bir siyah ok dikey olarak güneye, bir beyaz ok yatay olarak doğuya doğru ilerliyordu. Emin olmak ister gibi, duvardaki koskocaman portreye baktı. "O ikinci ok olmayabilir miydi acaba?"
Yeniden ilgisini yitirdi. Cinden bir yudum aldı, beyaz atı alarak oynattı, inceledi. Ama doğru bir hareket değildi bu.
İsteği dışında bir anısını hatırladı. Mumla aydınlatılmış, beyaz battaniyeyle örtülü geniş bir yatağın olduğu odadaydı.
Do-kuz-on yaşlarında bir çocuktu. Yere oturmuş, zarlar atıyor, coşkuyla, kahkahalarla gülüyordu. Annesi de karşısına oturmuştu, o da gülüyordu.
Bu, annesi kaybolmadan bir ay önce olmalıydı. Yeniden barıştıkları bir zamandı herhalde, açlığını unutmuş, ona karşı duyduğu şefkat canlanmış olmalıydı içinde. O günü çok iyi hatırlıyordu. Yağmurlu bir gündü, sular camlardan süzülüyordu, içerisi soluk bir ışıkla aydınlatılmıştı. Her iki çocuğun bu karanlık, karışık odadaki can sıkıntısı katlanılmaz olmuştu. Winston mızmızlanıyor, yiyecek bir şeyler istiyor, orayı burayı kurcalıyor, komşuların duvarlarını tekmeleyerek onları rahatsız ediyordu. Küçük kız ise sürekli ağlıyordu. Sonunda annesi, "Şimdi uslu durun bakalım. Size oyuncak alacağım. Çok hoşunuza gidecek," demişti. Sonra o yağmurun altında dışarı çıkmış, her zaman açık olan bir dükkâna gitmiş ve elinde bir karton kutuyla geri dönmüştü. Winston hâlâ kartonun nemli kokusunu hatırlıyordu. Berbat bir şeydi. Karton yırtıktı. Küçük tahta zarı çok kötü hazırlanmıştı, bir kenarı üstünde güçlükle durabiliyordu. Winston bu şeye ilgisizce bakmıştı. Annesi bir mum yakarak oynamak için yere oturmuştu. Sonra Winston deli gibi bir coşkuya kapıldı, oynadıkça kahkahadan kırılıyordu. Her ikisi de dört kez kazanarak sekiz oyun oynadılar. Oyunu anlamayacak kadar küçük olan kızkardeşi oturmuş onlara bakıyor, onlar gülüyor diye o da neşeli kahkahalar atıyordu. Bütün öğleden sonra, ilk çocukluk yıllarında olduğu gibi mutluluk içinde geçmişti. Winston bu görüntüyü aklından silmeye çalıştı. Yanlış bir

anıydı bu. Bu tür yanlış anıları sık sık hatırlar olmuştu. Ama onların ne olduğunu bildiği sürece önemleri yoktu. Bazı şeyler olabilirdi. Yeniden satranç tahtasına döndü ve beyaz atı aldı. Ama onu gürültüyle tahtanın üzerine düşürdü. Sanki tüm bedeni iğnelenmişti.

Tiz bir borazan sesi yardı havayı. Bültendi bu! Zafer! Haberlerden önce borazan çalması zafer olduğuna işaretti. Kahvede bir tür elektriklenme oldu. Garsonlar bile kulak kabarttılar.

Borazan korkunç bir ses yaymıştı ortalığa. Tele ekranda coşkulu bir ses konuşmaya başlamıştı bile. Dışarıdan gelen bağ-rışmalar onu bastırdı. Haber caddelerde yıldırım hızıyla yayılmıştı. Duyduğu kadarıyla olaylar, önceden kestirdiği gibi gelişmişti. Büyük bir filo, gizli olarak hazırlanmış ve düşmana arkasından bir darbe indirilmişti; beyaz okun başı siyahınkini parçalamıştı. Gürültüler arasından zafer sözcükleri duyuluyordu. "Görkemli bir stratejik manevra -yetkin bir eşgüdüm- -kesin bir
bozgun- yarım milyon tutsak -bütün Afrika'nın denetim altına girmesi- savaşın sonunun iyice yaklaştığı -zafer, insanlık tarihindeki en büyük zafer-zafer-zafer!"

Masanın altında Winston'ın bacakları titriyordu. Yerinden kıpırdamamıştı, ama kafasının içinde, dışarıdaki kalabalığa karışmış, koşuyor, koşuyor, sağır olabilecek kadar yüksek sesle naralar atıyordu. Başını kaldırıp yeniden Büyük Biraderin posterine baktı. Tüm dünyaya hükmeden bir anıt! Asyalı sürülerin boş yere bindirdikleri bir kaya! On dakika önce -evet, on dakika önce- yüreğinde sonucun yenilgi mi yoksa zafer mi olacağına dair kuşkular taşıdığını düşündü. Bu, yok olan Avrasya ordusundan da ötede bir olaydı. Sevgi Bakanlığına götürüldüğü ilk günden beri içinde çok şey değişmişti, ama son, kaçınılmaz, onu tümden iyi eden değişiklik işte o anda oldu!

Tele ekrandaki ses hâlâ ele geçirilen tutsak, malzeme ve öldürülenler hakkındaki duyurularını sürdürüyordu, ama sokaktaki sesler azalmıştı. Garsonlar işlerine geri dönmüşlerdi. Aralarından birisi bir cin şişesiyle yaklaştı. Düşlerinin içine gömülmüş oturan Winston, onun bardağını dolduruşuna hiç aldırış etmedi. Artık sokaklarda koşup çığlıklar atmıyordu.

Sevgi Bakanlığına geri dönmüştü. Her şey bağışlanmıştı, ruhu kar gibi bembeyazdı. Halk mahkemesindeydi, itiraf ediyor, herkesi ele veriyordu. Beyaz fayans kaplı koridorda güneş altındaymış gibi arkasında silâhlı bir gardiyanla yürüyordu. Uzun süredir beklenen kurşun beynine giriyordu.
Başını kaldırıp, o koskocaman yüze baktı. O siyah bıyığın altındaki gülümsemenin ne anlama geldiğini öğrenmesi kırk yılını almıştı. Ah! Kötü, gereksiz anlaşmazlık! Ah! Kendisini koruyan o şefkatli kucaktan kovulan inatçı kafa! İki cin kokulu gözyaşı, yanaklarından süzüldü. Ama olsun, her şey yolundaydı, çekişme son bulmuştu. Kendisine karşı zafer kazanmıştı. Büyük Biraderi seviyordu.
EK:
YENİKONUŞ İLKELERİ
Okyanusya'nın resmi dili olan Yenikonuş, İngsos'un ya da İngiliz sosyalizminin ideolojik gereksinimlerini karşılamak üzere oluşturulmuştu. 1984 yılında, Yenikonuşu henüz yazı ya da konuşma alanında tek bir iletim aracı olarak kullanan kimse yoktu. Times'ın makaleleri bu dilde yazılmasına karşın henüz bir uzman tarafından gerçekleştirilen bir beceri gösterimi niteliğindeydi. Yenikonuşun, 2050 yılına dek, Eskikonuşun (ya da İngilizcehin) tümden yerini alması bekleniyordu. Bu arada, Parti üyelerinin Yenikonuş sözcüklerine ve dilbilgisi yapılarına günlük konuşmalarında gittikçe daha sık yer vermeleri sonucunda, bu dil yerleşmeye başlamıştı. 1984 yılında kullanılan ve Yenikonuş sözlüğünün dokuzuncu ve onuncu basımlarındaki biçimiyle Yenikonuş daha sonraları silinmesi düşünülen; geçici, gereksiz ve geçerliliğini yitirmiş sözcük ve yapılardan oluşmuştu. Burada bizim ele alacağımız; dilin, sözlüğün on birinci basımında içerilmiş olan, yetkinleştirilmiş en son uyarlamasıdır.
Yenikonuşun amacı yalnızca dünya çapında bir tanımlar ortamı ya da İngsos'un izlerlerine uygun düşünsel alışkanlıklar sağlamak değil, aynı zamanda düşüncenin tüm biçimlerini olanaksız kılmaktı. Yenikonuş benimsendiği ve Eskikonuş tümüyle unutulduğu zaman, İngsos'un ilkelerinden sapmak demek olan, kabul gören öğretilere karşıt düşüncenin üzerinde düşünülmesini olanaksız kılmak amaçlanıyordu. Çünkü düşünce sözcüklere bağımlıydı. Yeni sözcük dağarcığı bir parti

üyesinin açıklamak istediği tüm kavramları doğru ve ustaca kullanabilmesine izin verirken bunun dışındaki tüm kavramları ve onlara ulaşabilmenin dolambaçlı yöntemlerini ortadan kaldırmaktaydi. Bu kısmen yeni sözcüklerin kurulmasıyla, ama daha çok, istenmeyen sözcüklerin dışlanmasıyla, dili etkin siyasal düşünceden sapmış sözcüklerden arındırmakla ve tüm ikinci anlamları ne türlü olurlarsa olsunlar ortadan kaldırmakla gerçekleştiriliyordu. Özgür (azade) sözcüğü Yenikonuşta hâlâ yaşamaktaydı. Ama yalnız, "Bu köpek bitten azadedir," ya da "Bu tarla yabani otlardan azadedir," gibi deyimlerde kullanılabiliyordu. Özgür sözcüğü, 'siyasal özgürlük' ya da düşünce özgürlüğü olarak artık kullanılmıyordu, çünkü, ne siyasal özgürlük ne de düşünce özgürlüğü kalmıştı; bu nedenle kavram bile olsalar artık onları adlandırmak gereksizdi. Kabul gören öğretilere karşıt sözcüklerin silinmesinden başka, söz dağarcığının azaltılması kendi içinde bir amaçtı ve yoruma açık sözcüklerin yaşamasına izin verilmiyordu. Yenikonuş düşünce alanının genişlemesi için değil daralması için tasarlanmıştı. Seçim yapılabilecek sözcüklerin en aza indirilmesi bu amaca yardımcı olmaktaydı. Yenikonuş bildiğimiz İngilizce üzerine kurulmasına karşın içerdiği yeni türetilmiş sözcüklerle, tümceleri, günümüz İngiliz-cesini konuşan biri için pek anlaşılır değildi. Yenikonuş sözcükleri üç sınıf altında toplanmıştı: A grubu, B grubu (bunlar birleşik sözcükler olarak da anılıyordu) ve C grubu. Her grubu ayrı bir bölüm olarak açıklamak daha uygun olacaktır. Ama dilbilgi-sine ait ayrıntılar, A grubu sözcüklerine ayrılan bölümde işlenecektir, çünkü her üç grup için de aynı kurallar geçerlidir.

A sözcük dağarcığı. A sözcük dağarcığı günlük kullanım için gerekli sözcükleri içermekteydi; yemek, içmek, çalışmak, giyinmek, merdivenlerden inip çıkmak, taşıt kullanmak, bahçıvanlık yapmak, yemek pişirmek ve bunun gibi, bugün de kullandığımız sözcüklerden oluşmaktaydı; vurmak, koşmak, köpek, ağaç, şeker, ev, arsa gibi, ama günümüz İngilizcesi ile karşılaştırı-lırsa, sözcük sayısı daha azdı ve anlamları daha sınırlıydı. Tüm belirsizlikler ve anlam kuşkulan içlerinden ayıklanmıştı. Bir Yenikonuş sözcüğü, tek bir kavramı belirten,

kısa bir sesti. A sözcük dağarcığını, yazınsal amaçlarla ya da siyasal ve felsefi tartışmalarda kullanmak olanaksızdı. Bunlar yalnızca somut nesneleri ve fiziksel eylemleri belirten basit ve amacı açık olan sözcüklerdi.
Yenikonuş gramerinin olağandışı iki garip özelliği vardı. Bunlardan ilki, cümle içindeki farklı kelime kümelerinin birbirlerinin yerlerine geçebilmeleriydi. Dildeki herhangi bir sözcük (bu ilkece 'eğer' ya da 'olduğu zaman' gibi soyut sözcüklere bile uygulanıyordu.) hem edim, hem ad, hem önad, hem de belirteç olarak kullanılabiliyordu. Aynı kökten oldukları sürece, bir edim ve bir ad arasında hiçbir fark yoktu. Bu durum kendiliğinden eski yapıların tahrip edilmesini doğuruyordu. Örneğin düğünce sözcüğü Yenikonuşta yer almıyordu. Onun yerini hem ad, hem edim olarak 'düşün' sözcüğü almıştı. Bunu yaparken hiçbir etimolojik ilke izlenmiyordu; kimi yerde kalıcı olarak özgün ad, kimi yerde edim seçiliyordu. Eşanlamlı ad ve edimler kök olarak ilişkili değilseler, çoğunlukla bunlardan birisi eleniyordu. Örneğin artık 'kesmek' diye bir sözcük yoktu. Onun yerini bir ad-edim olan bıçak sözcüğü almıştı. Önadlar, ad-edimlere 'li' eki, belirteçler 'la' eki getirilerek oluşturuluyordu. Örneğin, 'hızlı' çabuk ve 'hızla' aniden anlamına geliyordu. İyi, güçlü, büyük, siyah ve yumuşak gibi günümüz sözcükleri dilden çıkartılmamıştı, ama böyle sözcükler sayıca çok azdı. Bunlara gereksinim yok gibiydi, çünkü tüm önadlar bir ad-edim sözcüğüne 7i' eki getiriliyordu. Günümüzde kullanılan belirteçlerden 'la' eki ile bitenler dışındakilerden hiçbiri kalmamıştı, 'la' eki ise değiştirilemezdi. Örneğin 'âlâ' sözcüğü 'iyilikle' olarak değişmişti.
Buna ek olarak, her sözcük -bu durum ilkece dildeki tüm sözcüklere uygulanabiliyordu- 'değil' sözcüğü eklenerek olum-suzlaştırılabiliyor ya da çiftartı sözcüğü eklenerek güçlendirile-biliyordu. Böylece, örneğin, soğuk değil sıcak, sırasıyla artısoğuk ve çifteartısoğuk, çok soğuk ve müthiş soğuk anlamına geliyordu. Günümüz Ingilizcesinde de olduğu gibi, herhangi bir sözcüğün anlamı, 'na', 'sonra', 'yukarı', 'aşağı' ekleri getirilerek değiş-tirilebiliyordu. Bu yöntemle sözcük sayısı inanılmayacak kadar azaltılmıştı. Örneğin iyi sözcüğü olduğu için kötü sözcüğüne gerek kalmamıştı ve bu sözcük iyi değil sözcüğü ile tanımlanabiliyordu. İki sözcüğün doğal bir

karşıtlık oluşturduğu durumlarda, tek sorun hangisinin silineceğine karar vermekti. Örneğin, isteğe göre, karanlık aydınlık değil, ya da aydınlık karanlık değil olarak tanımlanabilirdi.
Yenikonuş gramerinin ikinci önemli özelliği, kurallara sıkı sıkıya bağlılığıydı. Bu nedenle, geçmiş zaman çekimleri tüm sözcükler için aynı idi. Çalınmak çaldı, düşünmek düşündü olarak geçiyordu ve dildeki kuraldışı tüm geçmiş zaman çekimleri iptal edilmişti. Tüm çoğul sözcüklere duruma göre 7er' ya da 'lar' eki getirilmişti. Adam, öküz, yaşam sözcüklerinin çoğulu sırasıyla, adamlar, öküzler, yaşamlar olarak geçiyordu. Sıfatların karşılaştırılmaları, kural olarak 'ce' ve 'çok' ekleri ile oluşturuluyordu (iyi, iyice, iyiçok). Kuraldışı yapılar ve 'daha', 'en' yapıları kaldırılmıştı.
Kuraldışı sözcük sınıfları olarak adılların, bağlaçların, işaret adıllarının ve yardımcı edimlerinin kalmasına izin verilmişti. Bu arada konuşmanın kolay ve akıcı yürütülmesi için ses uyumuna özen gösteriliyordu. Söyleniş zorluğu olan ve yanlış yorumlanabilecek bir sözcük kötü olarak değerlendirilirdi, bu durumda ya sözcüğe birtakım harfler eklenir ya da sözcük ortadan kaldırılırdı. Ancak bu durum daha çok B sözcük dağarcığını ilgilendiriyordu. Konuşmada akıcılığın ve açıklığın üzerinde neden bu kadar titizlikle durulduğu daha sonra açıklanacaktır.
B sözcük dağarcığı. Bu sözcük dağarcığı siyasal amaçlarla oluşturulmuş sözcükleri içeriyordu. Bu sözcüklerin, yalnızca siyasal bir içerik taşımaları istenmiyordu, aynı zamanda, istenilen düşünme sistematiğinin kişiye benimsetilmesi amacını güdüyordu. İngsos ilkelerini bütünüyle anlamaksızın bu sözcükleri doğru kullanmak zordu. Bazen sözcükler, Eskikonuşa ya da A sözcük dağarcığından alınmış sözcüklere çevrilebiliyordu, ama bu uzun açıklamaları gerektirdiğinden, istenilen vurguların yitiril-mesiyle sonuçlanabiliyordu. Bu sözcükleri geniş düşünce alanını daraltmış kısa sözcükler dizişiydi; günlük konuşma dilinden daha net ve etkiliydi.
B sözcükleri birleşik sözcüklerdi.1 Bunlar iki ya da daha çok sözcükten ya da sözcüklerin bazı bölümlerinden oluşuyorlar ve söyleniş kolaylığı sağlayacak biçimde bir araya getiriliyor-lardı. Sonuçta ortaya ad-edim olan bir sözcük çıkıyordu ve bunlarda

gramer yapısına uygunluk gözetiliyordu. Bir örnek ele alalım, İyidüşün kabaca doğru yolda olmak demekti ya da edim ' Konuşyaz gibi birleşik sözcüklerin A sözcük dağarcığında bulunması daha uygundu, çünkü bu sözcük ideolojik bir içerik taşımıyordu, yalnızca kullanım açısından kolaylık sağlıyordu. (Ç.N.)
olarak kullanmak istenirse 'doğru yolda olan birisi gibi düşünmek' demekti. Bu sözcük şu biçimlerde çekilebilirdi; İyidüşün-dü, geçmiş, zaman; iyidüşünüyor, şimdiki zaman; önad olarak, iyidüşünceli, belirteç olarak, iyidüşünerek; ve ad olarak iyidüşü-
nür.
B sözcüklerinin diziliş açısından izledikleri belirli bir yöntem yoktu. Yapılmış oldukları sözcükler cümlenin herhangi bir bölümünden alınmış olabilirlerdi. Bunlar istenilen düzende yerleştirilebilir ve farklılaşmalarını vurgulayacak, söylenimlerini kolaylaştıracak kısaltmalara uğrayabilirlerdi. Örneğin, Suçdüşün (düşünce suçu) sözcüğünde, düşün sona gelirken, düşünpol'de (düşüncepolisi) başa gelir ve sonuncusunda polis sözcüğü son hecesini kaybetmiş durumdadır. Ses uyumunu korumak kaygısı ile, B sözcük dağarcığındaki kuraldışı yapılar A sözcük dağarcığına göre daha sıktı. Örneğin sırasıyla Doğrubak, Bolbak ve Sev-bak, Doğruluk Bakanlığı, Bolluk Bakanlığı ve Sevgi Bakanlığının kısaltılmış şekilleridir, bunun nedeni bolluk, doğruluk ve sevgi sözcüklerinin ses uyumunu bozmasıdır. İlkece, tüm B sözcükleri ses uyumuna uygundurlar ve uygunluk göstermeleri için farklılaştırılmışlardır. Bazı B sözcükleri, ancak bu dilde uzmanlaşmış olan bir kişinin anlayabileceği gibi, oldukça ince bir anlamla yüklü sözcüklerdi. Örneğin, Times'ın bir makalesinde geçen bir tümceyi ele alalım: Eskidüşünürler göbekdoyumdeğil İngsos. Bunu Eskidile çevirirsek şöyle bir anlatım ortaya çıkar: Düşünce yapıları Devrim öncesinde oluşmuş kişiler, ingiliz Sosyalizminin ilkelerini duygusal bir bütünlük içinde kavrayamazlar. Ancak, bu yine de doğru bir çeviri olmaz. Her şeyden önce yukarıda verilen Yeni-konuş tümcesinin tüm anlamını kavrayabilmek için, İngsos sözcüğüyle ne denilmek istendiğini anlamak gerekmektedir. Sonuçta ancak, bütünüyle İngsos ilkeleriyle yetişmiş olan bir kişi gö-bekduyum

sözcüğüyle anlatılmak istenenin; bugün için bile düşünülmesi zor olan, körü körüne, içten bir bağlılık demek olduğunu kavrayabilir. Aynı şey, kötülük ve yoldan sapmışlık anlamlarını içeren eskidüşünür sözcüğü için de geçerlidir, eskidüşü-nür sözcüğü gibi bazı Yenikonuş sözcükleri bu kavramları açıklamaktan çok, onları yıkmak amacını taşımaktaydılar. Bu söz-
cükler bir dizi sözcüğü içerecek kadar geniş bir anlam yüküyle kuşatılır ve sonra bir zaman gelir, tüm bu anlamlan da içererek silinip giderlerdi. Yenikonuş sözlüğünü hazırlayan uzmanların karşılaştığı en büyük güçlük, yeni sözcüklerin üretilmesi değil, bu yeni üretilen sözcüklerin ne anlama geldiklerini açık seçik olarak saptayabilmekti. Onların, varlıklarıyla hangi sözcükleri ortadan kaldırdıkları önemliydi.

Özgür sözcüğünde de görüldüğü gibi, kabullenilmiş öğretilere karşıt olan sözcükler bazen uygunluk nedenleriyle ortadan kaldırılmazlar, ama içlerinden istenilmeyen anlam yükü çıkartılırdı. Onur, adalet, ahlâk, enternasyonalizm, demokrasi, bilim ve din gibi sayısız sözcük artık yaşamıyordu. Birkaç anlamsız sözcük bunların yerini doldurmuş ve ortadan kalkmışlardı. Özgürlük ve eşitlik kavramları çevresinde bulunan sözcükler, suçdü-şün sözcüğü altında, nesnellik ve mantıklı düşünce kavramları çevresinde bulunan sözcüklerse, eskidüşünce sözcüğü altında toplanmışlardı. Sözcükleri kesin sınırlarla ortaya koymak tehlikeli olurdu. Bir Parti üyesinden, eski bir Yahudiden beklenildiği gibi, istenilen, tüm öteki ulusların 'yanlış tanrılar' olduklarını düşünmesiydi. Eski bir Yahudi, Baal, Osiris, Moloch ve Aş-tar'ı ve öteki tanrıları tanımazdı, bu tanrıları ne kadar az bilirse, o kadar fazla Ortodoks olabilirdi. Yehova'yı ve onun emirlerini bilir, bu nedenle, tüm öteki adları ve yaklaşımları yanlış tanrılar olarak değerlendirirdi. Parti üyeleri de, doğru olan davranışları oldukça iyi bilir, ama yanlış diye belirlediği davranışları, ancak genel çizgileriyle düşünebilirdi. Örneğin, cinsel yaşantı, iki Yenikonuş sözcüğüyle sınırlandırılmıştı. Cinselsuç (Cinsel ahlâksızlık) ve iyicinsellik (saflık). Cinselsuç, tüm cinsel sapmaları içerirdi; çünkü, eşcinsellik ve tüm öteki sapıklıklar bunun içine girerdi, buna ek olarak sıradan bir cinsel ilişki, cinsel suçlar arasında yer alırdı. Bu niteleyen olaylar sonuçta

bir ayırım göstermezlerdi, bu suçlan işleyen kişi aynı cezaya çarptırılırdı ve ilkece cezası ölümdü. Teknik ve bilimsel sözcükleri içeren C sözcük dağarcığında, cinsel sapmalara özel adlar veriliyordu, ama sıradan bir yurttaşın bunları bilmesine gerek yoktu. Sıradan biri iyicinsellik sözcüğüyle söylenmek isteneni anlardı, bunun amacı, çocuk yapmak olan karı koca arasındaki olağan ilişkiydi, ne kadın, ne de erkek, bundan özel bir zevk duymamalıydı, yoksa
bu dnselsuç sayılırdı. Yenikonuşta, kabullenilmiş öğretilere karşıt bir sözcüğün üzerinde pek durulmazdı ve bu sözcük yok sayılırdı.
B sözcük dağarcığında, ideolojik açıdan yansız olan bir sözcük bulunmazdı. Sözcüklerin çoğunluğu, aslında taşıdıkları anlamın tersini belirtirdi. Örneğin, neşekampı (zorunlu çalışma kampı) ya da Barış Bak (Barış Bakanlığı, yani Savaş Bakanlığı), anlamlarının tam karşıtı biçimlerde adlandırılmışlardı. Bazı sözcükler Okyanusya toplumunun yapısını çok iyi yansıtmaktaydı. Örneğin Proleterdesin Partinin kitlelere dağıttığı niteliksiz eğlence yapıtları ve asılsız haberler anlamına gelmekteydi. Öteki sözcükler, Partiyle ilgili oldukları zaman 'iyi', düşmanla ilgili oldukları zaman ise 'kötü' anlam içerirlerdi. Bunun yanı sıra bazı sözcükler ideolojik renklerini anlamlarından değil yapılarından alırlardı.
Sonuçta görüldüğü gibi, siyasal bir özelliği olan tüm sözcükler B sözcük dağarcığı altında toplanmışlardı. Tüm kuruluşların ya da insan kümelerinin, öğretilerin, ülkelerin, enstitülerin, halk yapılarının adları benzer biçimlere indirgenmişlerdi, öz türevlerini koruyan az sayıda hecelerle söyleniyorlardı. Örneğin Doğruluk Bakanlığında Winston'ın çalıştığı yer olan Arşiv Dairesi, Arşda olarak, Televizyon Programları Dairesi, Tele-da ve buna benzer biçimlerde adlandırılıyorlardı. Bu işlem yalnızca söylenişte zaman kazanmak amacını taşımıyordu. Yirminci yüzyılın ilk başlarında, siyasal dilin sözcük ve tümcelerinde bir kısalma söz konusu olmuştu ve özellikle totaliter devlet ile örgütlerin kısaltmalar kullandığı dikkat çekiciydi. Örneğin, Nazi, Gestapo, Komintern gibi. Bu olay başlangıçta içgüdüsel olarak benimsenmişti, ama bu durum Yenikonuşta bilinçli bir amaçla kullanılmaya başlandı. Bir adı kısaltmakla insan yalnız onun anlamını indirgemekle

kalmıyor, başkalaştırıyordu da. Örneğin Komünist Enternasyonal sözcükleri, evrensel bir kardeşliği, kızıl bayrakları, barikatları, Karl Marx'i ve Paris Komününü çağrıştırır. Oysa Komintem, iç içe geçmiş bir örgütlenmeyi ve iyi tanımlanmış bir öğreti bütününü gösterir. Masa ya da sandalye gibi, tanıması kolay, sınırlı bir amacı olan bir şeyi çağrıştırır. Komintern sözcüğü, düşünce sınırlarını zorlamaksı-zın kullanılabilir, ama Komünist Enternasyonal sözcüğü, bir an-
da pek çok olguyu çağrıştırabilir. Aynı biçimde, Doğ Bak sözcüğüyle tanımlanan kuruluşlar Doğruluk Bakanlığı sözcüğünden daha dar ve denetlenme şansı yüksek bir ortam olarak algılanır. Bu yöntem aynı zamanda sözcüğün daha kolay söylenebilmesi-ne de yardımcı olmaktadır.
Yenikonuşta karşıt anlam belirten sözcükler, düşünme şansını ortadan kaldırmak için kullanılırdı. Eğer gereksinme varsa bunun için dilbilgisi kuralları bile çiğnenebilirdi. Siyasal amaçlarla istenen, bir çırpıda söylenebilecek ve konuşmacının çağrışımlarını en aza indirebilecek sözcükleri yaşatmaktı. B sözcüklerinin hemen hemen tümü birbirine benzerdi. İyidüşün, Banı Bak, proleterhesin, dnselsuç, neşekampı, İngsos, Göbekduyum, dü-şünpol ve sayısız daha niceleri birkaç heceden oluşmuşlardı ve vurgu iki hece arasında eşit dağıtılmıştı. Bunları kullanmak, çabuk çabuk, tekdüze ve sıkıcı bir sesle konuşma biçiminin kullanılmasını özendiriyordu. Gerçekte, amaçlanan buydu. Özellikle ideolojik olarak yansız olunmayan konularda konuşurken amaç bilinçten bağımsız olarak konuşmayı sürdürmekti: Günlük yaşamda bunun fazla bir önemi yoktu, ama Parti üyesi siyasal ya da etnik bir kanıyı bildirirken, doğru kabul edilen düşünceleri elden geldiğince bir makineliden çıkan kurşunlar gibi sözcüklerini kitlelerin üzerine yağdırırken kuşkusuz gereksinim duyardı. Parti üyesi bunu yapabilecek yetilerde yetiştirilirdi. Dili insanları aldatmak için işleyen bir araçtı. Sözcükleri sert seslerden oluşmuştu ve İngsos'un sürekliliğini sağlayabilmek için onun ruhuna uygun bir çirkinlik taşıyordu.
Arasından seçim yapılabilecek çok az sözcük vardı. Bizim dilimizle kıyaslandığında, Yenikonuş sözcük dağarcığının daha küçük olduğu ortadadır. Üstelik her yıl küçültülmesi için

sürekli yeni yollar bulunuyordu. Yenikonuş her yıl biraz daha daralan sözcük dağarcığıyla öteki dillerden ayrılıyordu. Her azalma bir kazanç sayılıyordu, çünkü seçim alanı daraldıkça, düşünme istemi de o hızla azalmaktaydı. Görünüşe göre, sıradan konuşmanın beyin bölgelerini kullanmadan, yalnızca gırtlaktan çıkarılan bir sesler bütününe dönüşmesi bekleniyordu. Bu amaç Yenikonuşta ördekkonuş, sözcüğüyle belirlenmişti ve bu, bir ördek gibi vaklamak demekti. B sözcüklerinin hepsinde olduğu gibi, ördekkonuş, taşıdığı anlam bakımından bir ikilik gösteri-
yordu. Eğer vaklamak, kuralları izler bir konuşmaysa, bir beğeni niteliği taşıyordu. Ve Times, Parti yolundan ayrılmayanları çifteartiyiördekonuşurlar olarak adlandırıyorsa, bu sıcak ve değerli bir övgü anlamına geliyordu.
C sözcük dağarcığı. C sözcük dağarcığı, ötekileri tamamlayan, bilimsel ve teknik terimlerden oluşuyordu. Bunlar günümüzde kullanılan bilimsel terimleri de içeriyordu, aynı kökler üzerine kurulmuşlardı, ama bunların kesin bir anlam taşımalarına ve yoruma açık olmamalarına özellikle dikkat edilmişti. Bunlar da öteki iki dağarcıkta olduğu gibi benzer dilbilgisi kurallarını izliyordu. C sözcüklerinden çok azı günlük konuşmalarda ya da siyasal söylevlerde kullanılırdı. Her bilimsel çalışma yapan kişi ya da teknisyen, kendi alanı için gerekli olan sözcükleri bir listeden bulup çıkarabilirdi ve öteki listelere pek gereksinim duymazdı. Her listede ortak olan çok az sayıda sözcük vardı. Bilimi bir zihin çalışması ya da bir düşünce yöntemi olarak niteleyen herhangi bir sözcük kümesi yoktu. Gerçekte, 'Bilim' için herhangi bir sözcük bulunmuyordu, bunu belirleyecek her şey, Ingsos sözcüğü altında toplanmıştı.
Görüldüğü gibi, Yenikonuşta, öğretilere karşıt düşüncelerin tanımlanabilmesi, çok düşük düzeylerde bilse olsa, olanaksız gibiydi. Elbette ki bu düşünceleri kötü biçimlerde, söylerce-sine anmak çok kolay ve olağandı. Örneğin Büyük Birader iyi değildir, denebilirdi, ama bu bağnaz bir kulak için saçmalıktan başka bir şey değildi ve düşünsel bir yargılamanın sonucu olarak ortaya çıkmış olamazdı. Bu yargılamayı yapabilmek için gerekli sözcükler elde yoktu, İngsos'a karşı düşünceler, ancak soyut ve sözcüksüz biçimlerde canlandırılabiliyordu, birbiri üstünde kayan geniş bir terimler alanı altında adlandırılabilirdi.

Öğretilere karşıt düşünceler, tanımlanmaksızın lânetlenirlerdi. Kişi Yenikonuşu ancak Eskikonuştaki sözcüklerden bazılarını çevirerek, karşıt görüşleri belirtmede kullanabilirdi. Örneğin Yenikonuşta Tüm insanlar elittir, diye bu tümce kurulabilir, ama bu Eskikonuştaki Tüm insanlar kızıl saçlıdır, tümcesiyle eşdeğerdedir. Burada bir dilbilgisi yanlışlığı yoktur, ama bir gerçekdışı durum söz konusudur; bu tümceyle tüm insanların aynı ağırlıkta, aynı boyda ve güçte oldukları söylenmektedir. Siyasal bağlamda eşitlik artık yoktur ve eşitlik sözcüğünden bu ikinci
anlam sökülüp alınmıştır. 1984 yılında Yenikonuş henüz karşılıklı iletişim alanına yeni yeni sindirilmeye başlanmışken, Yenikonuşu kullananların, sözcüklerin eski anlamlarını hatırlayabilme tehlikeleri söz konusuydu. Çiftdüşün'ü sağlam benimsemiş birisi için bu zor bir durum değildi ve birkaç kuşak sonra tehlike tümden ortadan kalkacaktı. Biricik dili Yenikonuş olarak yetişen kişi, eşitlik sözcüğünün bir zaman taşıdığı ikinci anlamı, örneğin, 'siyasal eşitlik' ya da 'düşünsel eşitlik' olarak bilmeyecekti. Bu, satranç oyununu bilmeyen bir kişinin vezir ve kale gibi sözcüklerin ikinci anlamını tanımaması gibi bir olaydı. İşleyemeyeceği bir dolu suç ve yanılgı olacaktı, çünkü bunlar onun için tanımsızdı, ad taşımıyordu ve bu nedenle de düşünülmeleri olanaksızdı. Zamanla, Yenikonuşun belirgin özelliklerinin somutlaşacağı, sözcüklerinin gittikçe azalacağı, anlamların kesin sınırlar içine sokulacağı ve sözcük oyunlarının olanaksız kılınacağı ortadaydı.
Eskikonuş tümden sindirildiği zaman, geçmişle olan son bağ da koparılmış olacaktı. Tarih, o sırada yeniden yazılmış durumdaydı, ama geçmiş yazın yapıtları henüz bütünüyle değiştirilmiş, yetkin bir sansür işleminden geçirilmemişlerdi. Eskiko-nuşu kullanabilen bir kişi, bunları rahatlıkla okuyabilirdi. Bu parçalar gelecekte yaşama şansını korumuş olsalar bile, anlaşılmaz ve çevrilmeleri olanakdışı olan şeyler olacaklardı. Teknik alandaki ya da günlük konuşmalardaki sözcüklerin ya da öğretilere uygun düşen Eskikonuş sözcüklerinin Yenikonuşa çevrilmeleri olanaksız gibiydi. Bu uygulamaya göre 1960 yılından önce yazılmış hiçbir kitabın, özgünlüğü bozulmaksızın çevrilemeyeceği ortadadır. Devrim öncesi yazınsal yapıtlar, ideolojik çeviri işlemini gerektiriyordu ve bu,

dilin değiştirilmesi olduğu kadar, anlamının da değiştirilmesi demekti. Örnek olarak Bağımsızlık bildirisinden oldukça tanınmış bir parça alalım:
Kabullendiğimiz gerçek şudur: Tüm insanlar eşit yaratılmışlar ve yaradan tarafından yaşam, özgürlük, mutluluk gibi tartışmasız haklarla donatılmışlardır. Bu baklan korumak üzere, gücünü yönettiklerinden alan devletler kurulmuştur. Bu haklan elden alan ya da yıkan bir devleti değiştirmek ya da ortadan kaldırmak ve yeni bir devlet kurmak halkın hakkıdır.
Bu bölümü, özgün anlamını koruyarak Yenikonuşa çevirmek çok güçtür. Bunu çevirmek demek tüm bölümü bir tek sözcük altında toplamak demektir: Düşünsuçu: Bu bölümün doğru çevirisi ancak Jefferson'ın sözlerinin mutlak hükümete övgü demek olduğu bir biçimde yapılabilirdi.
Geçmişteki yazın yapıtlarının bir bölümü bu yolla değiştirilmişti. Saygınlığı için bazı tarihe geçmiş bireylerin saklanması isteniyordu, ama önce onları İngsos'un öğretileriyle bir düzleme oturtmak gerekiyordu. Shekaspeare, Milton, Swift, Byron, Dickens gibi çeşitli yazarlar çeviri işlemlerinden geçmişlerdi. Ve işlemler tamamlandığında bunların özgün yapıtları geçmişe ait tüm yazın yapıtlarıyla birlikte yok edileceklerdi. Çeviri işlemleri uzun ve yorucuydular ve ancak yirmi birinci yüzyılın birinci ya da ikinci yarısında tamamlanmaları bekleniyordu. Bu arada, çevrilmesi gerekli çok sayıda üretime yönelik kitap da bulunmaktaydı, öğretici el kitapları gibi. Bu çeviri işlemlerine zaman tanımak amacıyla, Yenikonuşun biçimini 2050 yıllarında alması kararlaştırılmıştı...
SON